PLATONIS
DE
Rebus Divinis

Dialogi Selecti

GRÆCE & LATINE,

Socratis Apologia,	De Religione,
Crito,	De Juſto,
Phædo,	De Animæ Immortalitate,
E Libb. Legum Decimus,	De Dei Exiſtentia,
Alcibiades Secundus,	De Precibus :

In commodas Sectiones diſpertiti; Annexo ipſarum Indice.

Editio Secunda, Auctior & Emendatior.

CANTABRIGIÆ,
Ex Officina *Joann. Hayes*, Celeberrimæ Academiæ
Typographi. 1683.
Impenſis *Joann. Creed*, Bibliopolæ *Cantab*.

Lectori Benevolo S.

QUi primi animos ad Philoſophiam appulerunt, Phyſiologiam ferè ſolam tractabant; & ex variis *Græciæ* urbibus hinc indè ſparſim oriebantur; ob id οἱ φυσικοὶ & οἱ σποράδην ἐλλόγιμοι appellati. Hi, nè ipſorum ſtudia Atheiſmi inſimularet ineptum vulgus, quia ad ſuas quæque cauſas reducerent Phænomena, quibus Deos ipſos per ſe præſidere credebatur; ſocietatem hominum vitabant, Angulos & Solitudinem quærebant, dogmata vel premebant omnino, vel obſcuro ſtilo & Symbolis velabant. Sed cum *Archelaus* Phyſicorum ultimus *Athenas* ex *Ionia* commigraſſet, cum eo parumper verſatus *Socrates* aliam prorſus diſciplinam, *Moralem* ſcilicet, & aliam vivendi rationem introduxit. Ea quidem de re paululum cogitavit *Archelaus*, idque minùs rectè; Sed ita emendavit, adauxit, & ampliavit *Socrates* ut τῷ αὐξῆσαι εἰς τὸ εὑρεῖν ὑπελήφθη, *inventoris famam reportaret*. Ille πρῶτος περὶ βίου διελέχθη *primus de Vita diſſerebat* inquit *Diog. Laertius*. Et *Ariſtoteles* in I. *de Part. Animal.* referens, veteres Philoſophos pia iſta cauſarum genera *formam & finem* omiſiſſe; *Democritum* verò aliquatenùs attigiſſe, obiter tamen nec tanquam rebus Phyſicis neceſſaria, ἐπὶ Σωκράτους, inquit, τοῦτο μὲν ηὐξήθη, τὸ δὲ ζητεῖν τὰ περὶ φύσεως ἔληξε, πρὸς δὲ τὴν χρήσιμον ἀρετὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀπέκλινον οἱ φιλοσοφοῦντες.

Nec hanc Doctrinam ideo excoluit *Socrates*, ut quaſi *ſcientiam*, oſtentaret, quam ſumma induſtria diſſimulavit omnem: nedum ſuis tantum actionibus *legem* ponere gaudebat; Sed ad eam Civium quoque mores effingere conabatur, ſe ad hoc munus à Deo ipſo conſtitutum profeſſus. Hinc congreſſus hominum ambivit maximè, ſe cuique familiarem præſtitit & ſocium adjunxit, conventus publicos adiit, quò meliùs Virtutis ſemina undique diſpergeret. In quoſcunque incidere contingebat, non priùs demiſit quàm anteactæ Vitæ modum expreſſerat & futuræ commendaſſet; huc ſermonem ſemper trahens etſi de alia re forſan inceptum. Juvenes plerumque aſcivit, utpote nondum malis Ideis præreptos, & ad bonas intromittendas, molliores; & inter eos præcipuè, quorum ingenium externa magis laudaret forma. Nullum conſuetudinis ſuæ pretium ſtatuit aut exegit, prout ſolebant putidi iſtius temporis *Sophiſtæ*, univerſalem peritiam venditantes; Imo nè aliquid ſcire videretur, nihil unquam intrepidè affirmavit: nè alios docere; orationem continuam rariſſimè adhibuit, aut ſi quando uſus fuerit, aliunde acceptam è memoria tantùm depromere præ ſe ferebat; ſed percontando ac interrogando effecit, ut Auditores ſe non tam ab illo derivare quàm de propria mente Notiones elicere, ſumma cum Voluptate

ptate putarent. Cùm enim *obſtetricis* eſſet filius, ſimili ſe ad hoc negotium arte inſtructum dixit, ipſe quidem ſterilis ingenii, parturientes vero animos adjuvare natus; μαιεύεσθαί με, inquit, ὁ Θεὸς ἀναγκάζει, γεννᾷν δὲ ἀπεκώλυσεν. Hinc tantum Philoſophiæ amorem Athenienſium mentibus excitavit, ut ſtatim Civitas in literarum ſedem converteretur. Et poſtquam *Socratem* iniqua ſuſtulerat *Judicum* ſententia, Comites, cùm alius aliam ſibi in peculium ex diffuſis ipſius in omnem partem diſputationibus arriperet opinionem, diverſas ſcholas erigebant, formabant ſectas, & diſſentientes propagabant familias.

Hujus igitur Viri inter *Gentiles* præſtantiſſimi divina quædam monumenta Tibi, *Lector*, offeruntur, prout iſta literis mandavit, & expolivit *Plato*. Cùm enim Græcum aliquem Authorem prelo ſubmittere ſtatueret *Bibliopola*, & meum efflagitaret conſilium, ſuaſi ut *Platonem* potiſſimùm eum in finem deligeret, cujus exemplaria rariſſimè nec ſine ingenti pretio comparari viderem. Sed quoniam eâ eſſe naturâ Philoſophi ſcripta jampridem cognoveram, ut, quanquam quædam auream planè redolent ſapientiam nec ab ullo ſtudioſo prætermitti debent; plura tamen jejunas ſpeculationes continerent, ætati forte qua vixit ipſe, ſatis accommodas, nunc autem ſolùm cognitionis omnimodæ cupidis congruentes; excerpendos quoſdam auræ purioris Dialogos cenſui. Quod, in Tuum maximum beneficium ceſſurum putabam, cùm ità abſque tædio ac impenſis graviſſimorum voluminum parata haberes quæ Tuis oculis ſubjici digniora videntur. Et profectò ſæpiùs miratus ſum, quòd cum toties per partes *Ariſtoteles emiſſus fuerit*, nihil unquam *Platonis* minori forma compingeretur.

Ad delectum verò ipſum ea primariò deſtinavimus quæ ad capitis Judicium *Socrati* illatum pertinent: Ut nempe cauſam ſuam apud *Judices* defenderet quod in *Apologia*: ut ſe in carcere jam damnatus gereret, quod in *Critone*: & quos haberet ſermones eo quo Cicutam hauſit die, quod in *Phædone* exhibetur. Ubi tota ferè ob quam adeò celebratur *Plato*, conditur Heroicæ Virtutis Doctrina. Nec nudis tantùm & crepantibus effertur verbis ſed & ad extremum uſque humanæ conſtantiæ faſtigium, fortiſſimo *Socratis* comprobatur exemplo. Et quidem tam dicta quam geſta mirum in modum cum Religionis noſtræ indole conſpirant: Unde è primis *Eccleſiæ Patribus* aliqui, *Socratem* earundem rerum accuſatum quarum ipſi, & cui ἀπὸ μέρους *Chriſtus* noſceretur, affirmare non verentur.

Platonem autem, quanquam dictione ſua exornaverit, non tamen iſta omnia ex proprio finxiſſe cerebro, conſtat; quoniam *Socratem* alii ſimilem & depingunt & agnoſcunt Authores. *Xenephon* (cui cum *Platone* non uſquequaque honeſta interceſſit æmulatio) eodem prorſus modo diſſerentem inducit, ac ea quaſi *hiſtorici* fide narrare & ſcriptis committere videtur. Ità enim in *Memorabilium* Principio ait, ὦς δὲ δὴ καὶ ὠφελεῖν ἐδόκει μοι Σωκράτης τοὺς ξυνόντας, τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἷος ἦν, τὰ δὲ καὶ διαλεγόμενος· τούτων δὴ γράψω ὁπόσα ἂν διαμνημονεύσω. Et ſic quintum libr. *Oeconomica* appellatum auſpicatur, ἤκουσα δ' αὐτοῦ καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε διαλεγομένου. Compoſuit & ipſe *Socratis Apologiam*, ubi iſta leguntur, γεγράφασι μὲν περὶ τούτου καὶ ἄλλοι· καὶ πάντες ἔτυχον τῆς μεγαληγορίας αὐτοῦ, ᾧ καὶ δῆλον ὅτι τῷ ὄντι οὕτως ἐρρήθη ὑπὸ Σωκράτους. *Ariſtoteles* verò, quoties reperta in *Platone* dogmata aut exponere aut refellere ſubeſt occaſio, ea ſæpius *Socrati* aſcribit quam *Platoni* ipſi.

Iſtis prædictis, nè juſta deeſſet moles, duos alios ſubjunximus Dialogos, *è libb. Legum decimum* & *Alcibiadem ſecundum*, quorum priorem illum cave, *Lector*, nè à cæteris libris malè avulſum exiſtimes. Nam quamvis iſto cenſetur ordine, integrum tamen ac ſeparatum perſequitur argumentum: & quod ſuis Legibus potiùs Proemium deſignavit *Plato*; σχεδὸν γάρ, inquit, τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστον προοίμιον εἴη. Agit de *Dei Exiſtentia*, *Providentia*, & ἀδωροδοκίᾳ, & ubique ferventem valde Pietatis affectum prodit. *Alter* de *Cultu divino* ſive de *Precibus* diſſerit; Et quanquam alia præclara complectitur, eò tamen magis à Nobis æſtimandus eſt, quia *Socrates*, cùm noſtram rerum à Deo expetendarum ignorantiam oſtendiſſet, venturum *Aliquem* qui iſta nos omnia doceret, innuere videtur. Ità ut ſi materiam ſpectes, præcedentibus nihil magis affine aut cognatum annecti poterat: nec ullus meliùs toti operi titulus adaptari, quàm quem nos *de Divinis Rebus* inſcripſimus.

Porro,

Porro, ut inter legendum ſæpius reſpirandi tempore fruaris, & cujuſlibet argumenti progreſſum faciliùs cernas, ubique *Sectiones* quot commodè poteram, feci; Et earum *ſummam* in ſequentem Indicem breviter redegi. Interpretationem *Marcilii Ficini* potiùs quam *Serrani* Græco comitem individuum dedimus. *Serranum* quidem, ſi deguſtare lubet, obſcurum, impeditum, & ſæpiſſimè falſum deprehendes; Ac ei, quam ſuſcepit in adornando *Platone* operam, longiſſimè imparem judicabis. Tuum verò eſt, *Lector*, errores preli, ſi qui irrepſerint, condonare, & quem nos tua gratia inſumpſimus laborem, æqui conſulere. Vale.

JO. NORTH.

Coll. S. Trin.
April 30. 1683.

Index

Index Rerum præcipuarum quas quælibet comprehendit Sectio.

In Apologia.

I. Socrates *ſe infacundum profitetur, ac orat ut ſolito ſuo differendi modo utatur.* p. 1.

II. *Accuſatores ſuos in duo genera diſpeſcit, Veteres & Novos.* p. 3

III. *Ad ea, quorum ipſum Veteres illi inſimulabant, reſpondet.* p. 4

IV. *Exponit quænam res illis calumniandi anſam præbuit;* p. 7

V. *Et qua occaſione ipſe ſuum redarguendi morem deſumpſit.* p. 10

VI. *Quod indè multorum odium conflavit.* p. 12

VII, VIII. *Ad novos Accuſatores,* Anytum *ſc. &* Melitum, *qui ipſum in jus nunc vocant, tranſiens, contra primam libelli partem de corrupta juventute oſtendit* Melitum *juventutis erudiendæ nec curam unquam habuiſſe, aut intellexiſſe.* p. 14 & 17

IX. *Quomodo in altera libelli parte ipſum planè Atheum eſſe, aſſerat* Melitus. p. 18

X. *Quod quàm falſum ſit & repugnans, probat; quia nemo Dæmonas, Deorum ſc. filios, eſſe poteſt exiſtimare, qui non etiam Deos.* p. 20

XI. *Oſtèndit, quare tam periculoſum Vitæ genus iniit; quia nempe Deus ipſum conſtituerat, Athenienſium mores ad Probitatem effingere. Quod munus qualicunque oblata conditione deſerere non poteſt.* p. 22

XII. *Ideoque morti damnantes Athenienſes ſibi potiùs quam ipſi obſuturos.* p. 26

XIII. *Quod vitam privatam egit nec publice unquam docuit, cauſam Dæmonio ſuo attribuit.* p. 28

XIV. *Se Juſtitiæ cætera omnia poſthabuiſſe, ex variis Actionibus ſuis confirmat.* p. 29

XV. *Quamobrem Juvenes ipſius conſuetudine delectantur; quos tamen minimè corrupit.* p. 31

XVI. *Cur vulgari ad movendum commiſerationem arte non utitur.* p. 33

XVII. Socrates *à tribunali paululum*

lulum amotus, ac interea majori ſuffragiorum parte damnatus, nunc iterum adducitur, ut qua ſe pœna dignum eſſe, pro more proponat. Ille verò ſe potiùs dignum affirmat qui ſumptu publico in Prytaneo alatur. p.36

XVIII. *Rationem reddit quare mulctam aliquam aut exilium ſibi in pœnam non ſtatueret.* p. 38

XIX. *Eos inter* Judices *qui ipſum damnarunt, alloquens oſtendit, quam puſilli temporis gratia exiſtimationem ſuam lædunt, ſenem capite plectentes.* p. 40

XX. *Et vaticinatur, fruſtra id ipſos feciſſe.* p. 42

XXI. *Dein ſermonem ſuum ad* Abſolventes *convertens, conjicit, felix eſſe ſibi mori, quia toto hoc tempore Dæmonium non retraxit ipſum.* p.43

XXII. *Ex aliis argumentis eandem ſpem aſtruit.* p. 44.

XXIII. *Hæc omnia ſibi non fortuitò & abſque Deo contigiſſe. Dein etiam inimicis filios ſuos commendans diſcedit.* p.46

In Critone.

I. CRito Socrati *affert nuntium rediturae iſto die ex Delo navis, ac proinde quòd inſequenti mors illi obeunda eſſet.* p. 48

II. *Variis argumentis agit, ut ſe è carcere eripi patiatur* Socrates; *ac præcipuè quò cenſuras hominum ipſe & amici devitent.* p.50

III. Socrates *de novo confirmat, quod ſæpius antè probaverat, opinionem vulgi non curandam eſſe.* p. 54

IV. *Illud ſolummodo in hac Actione perſpiciendum, utrum juſta ſit vel injuſta.* p.58

V. *Probat igitur quòd non licet malum malo rependere.* p.59

VI. *Ergo nec ſibi licere, fugâ leges patrias tranſgredi, quas propriam agentes cauſam inducit.* p.61

VII. *Finguntur leges arguere,* Socratem *utpote Athenis natum ac educatum, Civitatis ſervum eſſe; & proinde quod non debet quibuſcunque ejus decretis obſiſtere.* p.62

VIII. *Idque magis, quia cum olim ſemper liceret è Civitate diſcedere, nunquam tamen diſceſſit, imò vix unquam peregrinatus eſt.* p.64

IX. *In quamcunque verò Urbem aliam transfugere, in animo habet; leges quoque ibi obtinere quarum ille contemptor æſtimabitur.* p. 66

X. *Imò tandem vita defunctum malè quoque excipient Inferorum Leges.* p. 69

XI. *Hæc cogitans* Socrates, Critoni *non obſequi decernit.* p.79

In Phædone.

I. Q*uare* Socratis *mors tam diu poſt latam ſenten-*

tentiam protrahebatur. p.71

II. *Quinam morienti aderant.* p.73

III. *Qua conditione Virum divinum offendunt iſto die amici.* p.75

IV. *Narrat* Socrates, *quare carmina in Carcere compoſuit.* p.77

V. *Quòd præſtat mori quam vivere; nec tamen licet mortem nobiſmet ipſis conſciſcere quia ſic è Deorum cuſtodia transfugimus.* p.78

VI. *Objicit* Evenus *eandem ob cauſam nec vita potiorem mortem.* p.80

VII. *Spem igitur futuræ felicitatis declarat* Socrates; *quam ſibi cum omnibus Philoſophis communem eſſe, probare aggreditur.* p.82

VIII. *Philoſophiam veram nihil aliud eſſe niſi mortis meditationem; idque primò quia Curas & Voluptates corporeas negligit.* p.83

IX. *Dein quia Anima longè meliùs operatur, quo magis à corpore abſtrahitur.* p.85

X. *Fuſiùs explicat, quantum anima impeditur à corpore.* p.87

XI. *Meritò igitur ipſum & Philoſophos maximam ex morte felicitatem augurari.* p.90

XII. *Quòd hi ſoli verè juſtitiam temperantiam & fortitudinem colunt: Qui verò alia de cauſa politica id faciunt, meram Virtutis umbram amplectuntur & quaſi ex vitio colunt.* p.92

XIII. Cebes *de Animæ poſt mortem duratione dubitat. Hanc igitur quæſtionem diſcutere, ſe parat* Socrates. p.95

XIV. *Immortalitatem indè primò probat* Socrates, *quòd cum omnia ex contrariis generentur, neceſſe eſt, ut ex morte etiam oriatur Vita.* p.96

XV. *Idque magis; quia ſi directus eſſet in generatione progreſſus, nec in circulo revertens, omnia tandem fieri ceſſarent.* p.99

XVI. *Dein ex eo quòd omnis ſcientia nihil aliud ſit niſi reminiſcentia.* p 110

XVII. *Quod argumentum fuſiùs urget & exemplis illuſtrat.* p.103

XVIII. *Et nunc inſtituto ſuo accommodat.* p.107

XIX. *Sed dubitatur, utrum ſicut extitit anima ante corporis humani aſſumptionem, ſic & poſt diſſolutionem maneat.* Socrates *igitur id ex priori ſequi argumento oſtendit.* p.109

XX. *Sed & ulteriùs probat, animam poſt mortem non diſſipari utpote ſimplicem nec ex diverſis rebus compoſitam.* p.111

XXI. *Animæ obvenit ſtatus poſt mortem, prout ſe in corpore geſſerit;* p.115

XXII. *Qui ergo curam animæ habent, illam à corporis commercio quantùm poſſunt, abducunt; & velut in ſeipſum colligunt.* p.119

XXIII. *Socios rogat* Socrates, *an contra hæc ulla ipſis occurrat objectio.* p.123

XXIV. *Suam igitur proponit* Simmias: *nimirum animam eſſe tantùm rerum illarum harmoniam*

niam ex quibus corpus conſtituitur, ac proinde cum corpore interire. p. 125

XXV. *Et* Cebes *ſuam; nempe animam, licet uno forte aut altero corpore diuturnior ſit, tamen & ipſam tandem diſſolvi.* p. 127

XXVI. *Ad has diluendas ſe fortiter accingit* Socrates. p.130

XXVII. *Sed antè monet, primò nè ex rationibus in utramque partem allatis nullam eſſe omnino rerum veritatem ſuſpicentur.* p. 133

XXVIII. *Dein nè tam alios in aliquam pertrahere ſententiam, quàm ſibi ipſis ſatisfacere conentur.* p. 135

XXIX. *Oſtendit* Socrates *animam harmoniam eſſe non poſſe, ſi ante corpus extiterit.* p. 136

XXX *Tum non eſſe probat; quia indè ſequeretur, unam animam nec vitio contaminari poſſe aut virtute imbui magis quàm aliam quampiam: Nec poſſe animam & corpus in contraria tendere.* p. 139

XXXI. *Secundæ objectionis capita repetit* Socrates. p. 143

XXXII. *Refert quomodo Phyſicas rerum cauſas indagare deſivit.* p. 144

XXXIII. *Et ut rerum rationes à* Mente diſponenti *petitas apud* Anaxagoram *invenire ſperavit: Qui tamen quanquam illam aſſeruit, minimè tamen ad particularia explicanda adhibuit.* p. 147

XXXIV. *Quam igitur viam in hac quæſtione ingreſſus eſt, pergit dicere.* p. 152

XXXV. *Cujuſlibet rei certam eſſe ideam.* p. 152

XXXVI. *Harum quamlibet ſui non admittere contrariam: ſed ea oblata vel diſcedere vel perire.* p. 156

XXXVII. *Interponitur ſolutio objecti.* p. 158

XXXVIII. *Aliquas vero Ideas aliis quibuſdam rebus indiſſolubiliter eſſe annexas, ut numero ternario imparitatem; quæ proinde æque ac Ideæ ipſæ non accipiunt contrarium.* p. 159

XXXIX. *Eodem igitur modo Animam cum vita copulatam eſſe utpote quæ ſola ac ſemper adducit vitam; Et cum ipſa vitæ notio includat immortale ac ita non poteſt vel deſtrui vel ſui pati contrarium, nec animam ipſam poſſe.* p. 163

XL. *Hæc eſſe præcipua immortalitatis indicia, quæ aſſequi poteſt intellectus humanus.* p. 165

XLI. *Maximam igitur propter tempus futurum habendam eſſe animæ curam; quæ ſcilicet ad Inferos per proprium genium adducta benè aut malè tractatur.* p. 167

XLII. *Figmenta de Terra à quibuſdam tradita refert* Socrates; *Eam extendi uſque ad Aeris fines & in varias regiones, ſuperiores & inferiores diſtributam.* p. 169

XLIII. *Regionem in ſuprema Aeris parte deſcribit & felicem Incolarum vitam.* p. 172

XLIV. *Dein & illas noſtra hac*

hac inferiores. p.174

XLV. Quinam animis poſt mortem aſſignatur locus; maximè quidem puris ſuperior illa regio: Aliis, pro Anteactæ vitæ modo, & prout ſanabiles aut inſanabiles videntur, Regionis inferioris partes. p.178

XLVI. Quanquam non fortè eam quam nunc deſcripſit, aliquam tamen eſſe retributionem, & maximè probabile & vitæ probæ ſtudio digniſſimum aſſerit. p. 179

XLVII. Finita diſputatione, ſe ad mortem obeundam componit Socrates, & de ſepultura rogatus, non ipſius ſed corporis tantùm ſui vocandam eſſe docet. p. 180

XLVIII. Dein in aliam cameram abſcedit lavandus. Quo peracto rediens Venenum poſcit & accelerat. p. 182

XLIX. Quod allatum, Deum precatus hauſit; & parvo pòſt tempore placidè & pacatè expirat Vir ille Ethnicorum præſtantiſſimus. p.184

In libro Legum Decimo.

I. ADverſus injurias & contumelias legem fert Hoſpes Athenienſis. p.188

II. Dein ad eas ſpeciatim accedit, quæ Diis ſive re vel verbo offeruntur; & harum tria recenſet genera; cum quis vel non eſſe Deos, vel res humanas non curare vel muneribus placari poſſe aſſerat. p.189

III. Atheos non tantùm, ut liberiùs fruantur voluptatibus ſed ex ſapientiæ cujuſdam prætextu Deorum negare exiſtentiam. p.191

IV. Hos vel refellere vel conſilio reducere neceſſarium ad omnes Leges proemium exiſtimatur. p. 192

V. Quomodo iſti præcipua Rerum Phænomena Naturæ tantùm ac fortunæ tribuunt, Arti cætera omnia. p.196

VI. Refutationem ægrè tandem in ſe ſuſcipit Hoſpes Athenienſis. p.198

VII. Ineptè igitur illos conſuluiſſe ait, quòd agentem cauſam animam ſc. patienti poſteriorem effecerunt. p.200

VIII. Quod fuſiùs explicans oſtendit, inter varias motûs ſpecies unam eſſe, qua aliquid non tantùm alias res ſed & ſe movere poteſt. p. 202

IX. Hanc eſſe omnium præſtantiſſimam, utpote neceſſarium omnis motus principium. p.206

X. Animam eſſe quæ iſta vi pollet, & indè probari corpore longè priorem. p.207

XI. Mundum ergo ipſum Anima regi, eaque optima & prudentiſſima. p.210

XII. Si vero mundus totus; etiam & Aſtra ſingula Animis gubernari; eaſque Deos rectiſſimè appellari poſſe; ex quibus omnibus ſequitur Deos eſſe. p. 213

XIII. Dein ad ſecundum impieta-

tis

tiis genus deventum eſt; ubi ait Hoſpes, *quòd ex bono improborum ſucceſſu, Deorum curam in humanis negotiis negare maximè alliciuntur homines.* p. 215

XIV. *Quòd præ ignavia minima negligant Dii, dici non poteſt.* p. 216.

XV. *Nec quia minima iſta contemnenda videntur: cùm homo ſit animal maximè religioſum; eaque omnia ad totius ſalutem conferant.* p. 219

XVI. *Deum igitur cuncta ad Univerſi bonum ordinare: Variaſque eſſe Animarum poſt hanc vitam migrationes, ubi ſuorum morum retributionem ferent.* p. 220

XVII. *Deos orbis rectores muneribus non placari; quia vel quolibet gubernatore indignum ſit, lucri causâ quod curæ ſuæ commiſſum eſt prodere.* p. 225

XVIII. *Quanam pœna coercendos eſſe hujuſmodi homines, ſtatuit* Hoſpes; *Tribus ſc. carceribus pro vario impietatis gradu compingendos.* p. 228

XIX. *Denique ut reprimatur hæc amentia, nè quis aliam religionem exerceat præterquam publicam, legem rogat.* p. 232

In Alcibiade Secundo.

I. Alcibiadem *ad templum eundum docet* Socrates, *ſumma cura perſpiciendum eſſe, qualia à Diis precibus noſtris expetimus; nè nobiſmet ipſis mala accerſamus, quod* Oedipus *fecit inſaniens.* p. 234

II. *Quòd ad hanc rem ſpectat, nihil intereſſe inter inſanum & imprudentem;* p. 235

III. *Cùm utraque affectio, licet non eodem gradu, ſapientiæ opponatur.* p. 236

IV. *Mortalium longè plurimos non noſſe quænam ipſis profutura ſunt. Iſtarum igitur rerum judicium Deo ipſi relinquendum prout cecinit Poeta quidam.* p. 238

V. *Ignorantiam aliquando obeſſe homini, aliquando prodeſſe.* p. 241

VI. *Inutilem eſſe omnem artem ac ſcientiam cui non adjungitur prudentia;* p. 244

VII. *Quam tamen cum pauciſſimi hominum nacti ſint, præſtat, ut nec habere ſe putent.* p. 248

VIII. *Sapienter igitur ſtatuiſſe tum Poetam illum, tam Lacedæmonios; qui generalem quandam precandi formulam uſurparunt.* p. 250

IX. *Quòd indè major Lacedæmoniis*

niis quam cæteris Græcis acceſſit felicitas; p. 252

X. *Quanquam hi multis ſacrificiis Deos pellicere ſtuderent; qui tamen ſemper animum potiùs quam dona curant.* p. 253

XI. *Ex his omnibus decernit* Socrates, Alcibiadi *aut pro more Lacedæmoniorum orandum, aut expectandum, uſque dum veniat aliquis qui, quomodo nos erga Deum geramus oportet, docere poteſt.* p. 254

PLATO-

PLATONIS,

Apologia Socratis,

Ad mores ſpectans.

I. QUA vos ratione, ô viri Athenienſes, affecerint accuſatores mei, neſcio equidem: me certè ſic affecerunt, ut mei ipſius penè oblitus fuerim, uſque eò ad perſuadendum accommodatè dicebant: quamvis nihil, ut ità loquar, veri ad vos detulerunt. Sed ex multis quæ falſò aſſeverabant, id ſum potiſſimum admiratus, quod vobis cavendum eſſe monuerunt, nè à me quaſi eloquente deciperemini. Quòd enim aſſerere id minimè erubuerint, cujus ego mox redargutionem opere ipſo facturus eram, quandoquidem in præſentia vobis appareo longè ab eloquentia alienus: hoc, inquam, mihi ſuper omnia viſum eſt impudentiſſimum, niſi fortè eloquentem iſti vocant vera dicentem. Si enim ità dicant, profiterer equidem me, quamvis non eorum more, rhetorem eſſe. Quippe cùm hi, ut

ΠΛΑΤΩΝΟΣ,

Ἀπολογία Σωκράτους,

Ἠθική.

I. ὍΤΙ μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἔγωγ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου δεῖν ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐθὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρῆν ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε, ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι· εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν αὐτοὶ λέγειν, τὸν τἀληθῆ λέγοντα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους (ὥσπερ οἱ τούτων) ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι. πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως. οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, (ἵνα ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι) μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὑτωσί· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα. ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως. ὥσπερ οὖν ἂν εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὤν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν μοι εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἐν ᾧπερ ἐτεθράμμην· δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι (δίκαιον, ὥσγε μοι δοκῶ) τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἐᾶν· (ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἂν εἴη) αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν, καὶ τούτῳ τὸν

equidem dico, veri nihil dixerint, à me verò vos vera omnia audituri ſitis. Neque verò per Jovem, ô viri Athenienſes, fucatam à me orationem quemadmodum ab iſtis, verborum nominúmque elegantia, neque aliter exornatam, ſed iis quæ caſu & fortuitò occurrerint verbis contextam audietis. Confido enim me juſta dicturum, neque quiſquam veſtrum ſperet me aliter eſſe dicturum: alioquin neque ætatem hanc, ô viri, deceret, adoleſcentulorum more verbis ſtudiosè formatis huc ad vos ingredi. Quinimo vehementer, ô viri Athenienſes, id oro, & obſecro, ut ſi iiſdem me verbis in reſpondendo utentem audietis, quibus & in foro apud argentariorum menſas, ubi plerique veſtrûm me nonnunquam audierunt, & alibi, ne admiremini, néve graviter id feratis: ſic enim res ſe habet. Venio equidem nunc primum in judicium, plures quàm ſeptuaginta annos natus, ex quo fit ut in eo dicendi genere, quod hîc uſurpatur, revera ſim peregrinus. Et profectò quemadmodum ſi peregrinus Athenas veniſſem, ignoſceretis utique mihi peregrina voce & forma loquenti, pro educationis meæ conſuetudine: ità & in præſentia vos precor, neque id quidem injuria, ut loquendi formam minimè attendatis, quæ prout contingit, tum melior, tum deterior eſſe poteſt, ſed idipſum conſideretis, huc mentem adhibeatis, juſtáne, an injuſta dicam. Hoc enim judicis officium eſt, rhetoris autem officium, vera loqui.

II. Juſtum eſt autem, ô viri Athenienſes, me primo quidem ad accuſationem primam falſo confictam, & ad primos accuſatores reſpondere: deinde ad noviſſimam atque noviſſimos. Me quippe multi jam multis annis falſo apud vos accuſarunt, quos equidem magis formido, quàm Anyti adſtipulatores, quanquam & hi ſunt in perſuadendo potentes. Sed illi potentiores, ô viri, qui pleroſque veſtrum à pueritia occuparunt, accuſantes me procul à veritate, atque vobis perſuadentes: eſſe videlicet Socratem quendam ſapientem, eorum quæ ſuper aërem quæque ſub terra fiunt, perſcrutatorem, qui ſoleat cauſam deteriorem, diſſerendo meliorem efficere: hi profectò, ô viri Athenienſes qui hunc de me rumorem divulgaverunt, mei accuſatores potentiſſimi ſunt. Qui enim hæc audiunt, opinantur harum rerum perſcrutatores non credere deos eſſe. Profectò accuſatores hujuſmodi & permulti ſunt, & longo jam tempore me accuſant, & in ea ætate vobis ſuaſerunt, in qua plerique veſtrûm pueri aut certè adoleſcentuli perfacile crediditis, deſerta in cauſa, nemine me defendente. Atque id quod à defenſionis ratione omnium alieniſſimum eſt,

νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή. δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή· ῥήτορος δὲ, τἀληθῆ λέγειν.

II. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα, καὶ πρὸς τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερον καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἳ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες, ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές· ὡς ἔστι τις Σωκράτης, ἀνὴρ σοφὸς, τά τε μετέωρα φροντιστὴς, καὶ τὰ ὑπὸ γῆν πάντα ἀνεζητηκὼς, καὶ τὸν ἥττω λόγον, κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοί εἰσί μου κατήγοροι. οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας, οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες· ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια ἀτεχνῶς, ἐρήμην κατηγοροῦντες, ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν· πλὴν εἴ τις κωμῳδιοποιὸς τυγχάνει ὤν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ, καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι, ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν. οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ᾽ ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδὲ ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε, καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου κατηγόρους γεγονέναι, ἑτέρους μὲν, τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ, τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι. καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. Εἶεν. ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολὴν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔχετε, ταύτην ἐν οὑτωσὶν ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτω γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον. οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἷόν ἐστιν. ὅμως δὲ τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς τίς ἡ κατηγορία ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ

neque nomina quidem illorum ſcire licet, atque proferre, præterquam ſi quis illorum comœdus ſit. Quotcunque verò per invidiam & calumniam hæc vobis rurſus perſuaſerunt, quíve ipſi perſuaſi perſuaſerunt aliis, hi omnes infiniti omnino ſunt, nec eorum quenquam in judicium traducere, nec redarguere licet, ſed neceſſe eſt adverſus iſtos tanquam in tenebris pugnare defendendo, atque refellendo nemine reſpondente. Exiſtimate ergo & vos, quemadmodum dicebam, accuſatores meos duplices extitiſſe, & qui nuper accuſarunt, & qui jamdiu, quales modò deſcribebam. Atque judicate me quidem oportere prius reſpondere illis, quos & ipſi prius, multóque magis audiviſtis. Age; reſpondendum mihi eſt, ó viri Athenienſes, illis criminibus, conandúmque in hoc tam brevi tempore opinionem iſtam eximere, quam vos per calumnias decepti, longo jam tempore contra me concepiſtis. Opto autem ità demum adverſarios refellere, atque obtinere, ſi modò id vobis & mihi melius ſit futurum. Quanquam difficile id fore arbitror. Neque admodum quale id ſit, me latet. Verùm, ut Deo placet, ità ſuccedat. Nos autem legi parere oportet, ac defenſionem pro nobis afferre.

III. Repetamus igitur ab initio quæ ſit accuſatio, ex qua adverſus me nata eſt illa calumnia, qua confiſus Melitus mihi diem dixit. Quid ergo aiunt accuſatores mei? tanquam enim ſi in judicio adeſſent, eorum recitetur accuſatio, in qua de calumnia jurarunt. SOCRATES INJUSTE AGIT, ATQUE NIMIUM CURIOSE PERQUIRIT QUÆ SUB TERRA ET QUÆ IN COELO SUNT, INFERIOREMQUE CAUSAM REDDIT SUPERIOREM. PRÆTEREA ALIOS EADEM DOCET. Talis utique eſt accuſatio. Nempe talia quædam & vos vidiſtis in Ariſtophanis comœdia: Socratis. n. illic perſona circumfertur, affirmans, ſe per aërem pervagari: & complures ejuſmodi nugas. Quarum ego rerum neque multum, neque parum quicquam ſcio. Neque hæc dico, quaſi harum rerum ſcientiam parvi faciam, ſiquis in hujuſmodi rebus ſit ſapiens, quo minus tanti criminis reus à Melito accuſer: ſed quia revera, ô viri Athenienſes, horum nihil ſcio. Teſtes autem hujus pleroſque veſtrûm adduco. Oro vos docere & exponere invicem velitis, quotquot me colloquentem aliquando audiviſtis autem plerique veſtrûm. Recenſete igitur invicem, nunquis veſtrûm aliquando iis de rebus quicquam, ſive multum ſive parum audiverit, diſputantem: atque ex hoc denique cognoſcetis ejuſmodi eſſe cætera, quæ multi de me circumferunt. At enim horum nihil eſt verum. Quin-

πιστεύων Μέλιτός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. Εἶεν. τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν, ΣΩΚΡΆΤΗΣ ἈΔΙΚΕΙ͂, ΚΑῚ ΠΕΡΙΕΡΓΆΖΕΤΑΙ ΖΗΤΩ͂Ν ΤΆ ΤΕ ὙΠῸ ΓΗ͂Ν ΚΑῚ ΤᾺ ἘΠΟΥΡΆΝΙΑ· ΚΑῚ ΤῸΝ ἭΤΤΩ ΛΌΓΟΝ ΚΡΕΊΤΤΩ ΠΟΙΩ͂Ν· ΚΑῚ ἌΛΛΟΥΣ ΤΑΥ͂ΤΑ ΔΙΔΆΣΚΩΝ. τοιαύτη τίς ἐστι. τοιαῦτα γὰρ ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτην τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν, καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρείαν φλυαροῦντα. ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω· καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστι, μήπως ἐγὼ ὑπὸ Μελίτου τοσαύτας δίκας φεύγοιμι. ἀλλὰ γάρ μοι τῶν τοιούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι· μάρτυρας δ' αὖ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν ὅποι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου. πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. φράζετε οὖν ἀλλήλοις εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτου γνώσεσθε ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τἆλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν. ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν.

οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους, καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· ἐπεὶ καὶ τοῦτο γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὦ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας, καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνήρ ἐστι Πάριος ἐνθάδε, σοφός, ὃν ἐγὼ ᾐσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην (ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο ὑεῖ) ὦ Καλλία (ἦν δ' ἐγὼ) εἰ μέν σου τὼ ὑεῖ πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν, καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτὼ καλὼ κἀγαθὼ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετήν· (ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν) νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπω ἐστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γάρ σε ἐσκέφθαι, διὰ τὴν τῶν ὑέων κτῆσιν. ἔστι τις (ἔφην ἐγὼ) ἢ οὔ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς.

etiam à quopiam audiveritis me homines docere, atque inde pecuniam facere, neque id quidem verum eſt. Atqui præclarum id mihi videtur, ſiquis docere homines poſſit, quemadmodum Gorgias Leontinus, & Prodicus Chius, & Hippias Eleus. Quorum unuſquiſque, ô viri, eam facultatem habet, per quam ad ſingulas profecti civitates, adoleſcentibus quibus liceret in patria ſuorum ſe civium diſciplinæ gratuito commendare, perſuadent ut ſe aliorum diſciplina relicta ſectentur, ac data pecunia, gratiam inſuper habeant. Eſt & alius quidam vir hic ſapiens Parius, quem ego huc veniſſe audivi. Contigit enim ut in eum aliquando virum inciderem, qui plus pecuniarum in Sophiſtas expendit quàm cæteri omnes, Calliam, inquam, Hipponici filium. Hunc ergo interrogavi. Duos enim habet filios. O Callia, inquam, ſi filii tui pulli equini aut taurini eſſent, haberemus aliquem quem illis mercede adhibita præficeremus, qui eos pulchros & in ſuo utrunque genere excellentem efficeret, eſſet verò talis aut equeſtrium aliquis, aut agricolarum. Nunc verò cùm filii tui ſint homines, quemnam cogitas illis præficere? Et quiſnam hujus humanæ civiliſque virtutis ſcientiam habet? Arbitror id te cùm filios habeas, cogitaviſſe. Eſtne, inquam, talis aliquis, an non? Eſt profectò, inquit ille.

Quis inquam eſt? & unde? quanta mercede docet? Evenus, inquit, eſt, ô Socrates, Parius, merces verò quinque minæ. Atque ego Evenum felicem judicavi, ſi revera hanc habet artem, atque adeò diligenter docet. Nam & ipſe quoque ſi talia ſcirem, admodum gloriarer, & magni me facerem. Sed certè, ô viri Athenienſes, hæc equidem neſcio.

IV. Requirat igitur forſan aliquis, quidnam, ô Socrates, tuum eſt opus? & unde adverſus te exortæ ſunt hæ calumniæ? niſi enim aliquid præter aliorum conſuetudinem ageres, nunquam tantus de te rumor concitatus eſſet. Nam unde de te ſermo tam frequens, niſi egiſſes aliquid à cæteris alienum? Dic ergo nobis quid tandem id ſit, nè nos de te temere aliquid judicemus. Juſta ſanè hæc mihi videtur interrogatio. Atque ego vobis conabor oſtendere quidnam id ſit, quod mihi & nomen hoc, & calumniam pepererit. Sed audite jam, etſi vereor nè fortè quibuſdam veſtrûm jocari videar. Veruntamen exiſtimate me vobis vera omnino dicturum. Equidem, ô viri Athenienſes, non ob aliud certè quàm ob ſapientiam quandam ejuſmodi nomen nactus ſum. Sed ob quam ſapientiam? Fortè ob eam quæ humana ſapientia eſt. Nam hac revera ſapiens eſſe videor. Illi verò quos paulo antè commemorabam, majorem fortè quandam humana ſapientiam

Τίς (ἦν δ' ἐγὼ) καὶ ποδαπός; καὶ πόσου διδάσκει; Εὔηνος, ἔφη, ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. καὶ ἐγὼ τὸν Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι ταύτην τὴν τέχνην, καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκοι. ἔγωγ' οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

IV. Ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ἴσως, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν τί ἐστιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. Ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων· κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό, τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή· καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός· οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σο-

φοὶ εἶεν. ἢ οὐκ ἔχω, ὅ, τι λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι· ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε μηδὲν, ἂν δόξω τὶ ὑμῖν μέγα λέγειν. οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δή τις ἐστὶ σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε δήπου. οὗτος ἐμὸς ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε, καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην, καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ, τι ὁρμήσειε. καὶ δήποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν, ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καὶ ὅπερ λέγω μὴ θορυβεῖτε ὦ ἄνδρες. ἤρετο γὰρ δὴ εἴτις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὑτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε. σκέψασθε δὴ ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω. μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ἐνεθυμούμην οὑτωσὶ, Τί ποτε λέγει ὁ θεός; καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ

habent, vel quid dicam, non habeo: neque enim ego ea præditus ſum. Quòd ſi quis me hanc poſſidere dicat, mentitur, & in meam calumniam hæc dicit. Sed nè vobis moleſtum ſit, ô viri Athenienſes, néve commoveamini, ſiquid vobis magnum dicere videar, neque enim ex me duntaxat dicam, ſed teſtem vobis afferam fide dignum. Profectò ſiqua mihi eſt ſapientia, qualis ea ſit, teſtem adhibebo vobis Delphicum deum. Chærephontem certè noviſtis. Ille familiaris mihi erat ab juventute, & Athenienſi populo amicus, ac unà vobiſcum fugit, & ſimul in urbem reverſus. Noviſtis planè qualis erat Chærepho, quam vehemens quamcunque ad rem ſe convertiſſet. Hic ergo quandoque profectus in Delphos vaticinium id experiri auſus eſt. Nè graviter feratis, ô viri, quod in præſentia ſum dicturus. Interrogavit utique an eſſet ullus me ſapientior. Reſpondit Pythia, ſapientiorem eſſe neminem. De his quidem ipſius hic frater vobis teſtificabitur: nam ipſe Chærephon vita functus eſt. Conſiderate verò quorum gratia hæc dicam. Debeo enim vobis aperire unde hæc adverſum me calumnia ſit exorta. Profectò cùm hæc audiviſſem, ità mecum ipſe reputavi. Quidnam Deus ait? aut quidnam ſignificat? Ego enim mihi conſcius ſum, neque in magnis, neque in parvis eſſe me ſapientem. Quid igitur ſibi vult, cùm me aſſerit ſapientiſſimum?

Deum quidem mentiri non eſt credendum: neque enim id fas eſt Deo. Atque ità diu ambiguus ſcrutabar quid oraculum innuiſſet. Ac vix tandem poſt longas ambages viam ejuſmodi inveni. Aggreſſus enim quendam ex his qui ſapientes videntur, ſperans, ſi uſquam, in hoc vaticinium coargui poſſe, oraculóque oſtendi, non me quidem quem præfecerat, ſed illum eſſe ſapientia præferendum. Dum ergo illum examinarem (hujus verò nomen promere non eſt neceſſarium, erat autem quidam ex his qui in republica verſantur) illum, inquam, dum examinarem, unáque diſſererem, ô viri Athenienſes, hunc in modum affectus ſum: viſus mihi eſt vir ille videri quidem ſapiens tum aliis, tum vel maximè ſibiipſi, eſſe verò nequaquam. deinde conatus ſum illi oſtendere, putare quidem eum eſſe ſe ſapientem, ſed minimè eſſe. Quapropter & ille infenſus mihi redditus eſt, & multi qui aderant, graviter id tulerunt. Itaque ad meipſum reverſus, ità mecum ipſe reputavi, Ego profectò ſum hoc homine ſapientior. Apparet enim neuter noſtrûm pulcrum bonúmque aliquid noſſe. Sed hoc intereſt, quòd hic quidem cùm ſciat nihil, ſcire putat aliquid; ego verò quemadmodum neſcio, ità neſcire me puto. Videor ergo in hac tantula re hoc homine ſapientior eſſe, quod quæ ignoro, neq; ſcire me arbitror. Poſt hæc aliũ adii ex his, qui illo inſuper ſapientiores

γάρ δή που ψεύδεταί γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόλις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπί τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον, καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ ὅτι οὗτος γέ μου σοφώτερος· σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον (ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν) ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν, τοιουτονί τι ἔπαθον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ. κἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι ὅτι οἴοιτο μὲν εἶναι σοφὸς, εἴη δ' οὔ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην, καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι. κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν οὐδ' ἀγαθὸν εἰδέναι· ἀλλ' οὗτος μὲν οἴεταί τι εἰδέναι, οὐκ εἰδώς· ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ᾖα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι·

καί μοι ταὐτὰ ταῦτα ἔδοξε. καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

V. Μετὰ ταῦτα οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἤϊα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος, καὶ δεδιὼς ὅτι ἀπηχθανόμην· ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, καὶ ἰέναι, σκοποῦντι τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν) ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον. οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν· ἄλλοι δὲ, δοκοῦντες φαυλότεροι, ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι, ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἤϊα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς, τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων, καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς

habentur, in eoque conſiderando omnino ſimiliter judicavi, atque illum alióſque multos mihi reddidi infenſos.

V. Proinde ſimiliter deinceps proceſſi ad alios, non ignorans quantum adverſus me odium concitarem: idcóque non abſque dolore quodam timoréque procedebam. Veruntamen neceſſarium mihi viſum eſt oraculum divinum omnibus anteferre, paſsímque progredi perſcrutaturum quid ſibi velit oraculum, hujúſque gratia omnes quotcunque aliquid ſcire videntur, adire. Et per Canem, ô viri Athenienſes, oportet enim vobis vera fateri, tale aliquid mihi contigit hæc ex divino oraculo perquirenti, ut qui opinione hominum maximè probabantur, eos quaſi omnium imprudentiſſimos invenirem: qui verò inferiores habebantur, eos quantum ad prudentiam ſpectat, probabilius ſe habere. Operæ pretium eſt referre vobis errores laboréſque meos, quos equidem propterea ſuſtinui, dum à me oraculum adeò probaretur, ut redargui jam deinde non poſſet. Poſt homines qui in republica verſantur ad poëtas me contuli, tragœdiarum & dithyramborum aliorúmque carminum autores, quaſi hîc perſpicuè admodum deprehenſurus, eſſe me his rudiorem. Acceptis itaque eorum libris, in quibus elaboraviſſe maximè videbantur, ſciſcitatus ſum eorum ſenſa, ut nonnihil ab ipſis perdiſcerem. Erubeſco, ô viri, verum hic vobis aperire,

dicendum eſt tamen. Alii penè omnes præſentes, ut ità dixerim, melius de rebus his loquerentur, de quibus ipſi poëmata conſcripſerunt. Deprehendi igitur brevi id in poëtis, eos videlicet non ſapientia facere quæ faciunt, ſed natura quadam ex divina animi concitatione, quemadmodum & hi qui divino furore afflati vaticinantur. Nam & hi multa quidem dicunt atque præclara : ſed eorum quæ dicunt, nihil intelligunt. Tali quodam pacto poëtæ affecti fuiſſe mihi videntur. Et ſimul animadverti eos in aliis quoque propter poëſim omnium ſe ſapientiſſimos judicare, in quibus non ſunt ſapientes. Abii ergo, & hinc eadem omnino ſententia qua & à politicis viris abieram. Tandem verò me ad artifices contuli, utpote bene mihi conſcius quàm nihil iſtic, ut ità dicam, ſcirem, hos autem noveram multa & pulchra ſcire, neque in hoc equidem deceptus ſum. Sciebant enim quæ ipſe neſciebam, & hac in parte me ſapientiores erant. Sed, ô viri Athenienſes, in eodem errore quo & poëtas, peritos artifices deprehendi. Nam ob hoc ipſum quòd ſua rite perficiebant, unuſquiſque eorum ſe in cæteris quoque vel maximis ſapientiſſimum eſſe putabat. Atqui hic error illam quoque quæ ipſis inerat, ſapientiam offuſcabat. Quamobrem ſi meipſum oraculi loco interrogarem, utrum eligam, itáne me habere ut habeo, videlicet neque

ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ, καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι· τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες. καὶ ἅμα ᾐσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τἆλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπήϊα οὖν καὶ ἐντεῦθεν, τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν. τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ἤϊα. ἐμαυτῷ γὰρ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν· τούτους δέ γ' ᾔδειν ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους. καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην, καί μου ταύτῃ σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταὐτὸν ἔδοξαν ἔχειν ἁμάρτημα ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί. διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι, ἕκαστος ἠξίου καὶ τἆλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι· καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν. ὥστέ με καὶ αὐτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν, οὕτως ὥσπερ ἔχω ἔχειν, μήτέ τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν, μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν· ἢ ἀμφότερα ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ ὅτι μοι λυσιτελεῖ, ὥσπερ ἔχω ἔχειν.

VI. Ἐκ ταύτης ἤδη τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι, καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρίταται· ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ᾽ αὐτῶν γεγονέναι· ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφὸν ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τούτου λέγειν τὸν Σωκράτην, προσκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος. ὥσπερ ἂν εἴποι ὅτι, οὗτος ὑμῶν, ὦ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ὥσπερ Σωκράτης ἔγνωκεν ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ᾽ οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιϊὼν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ, κατὰ τὸν θεὸν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἄν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας, οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου,

ſcientem quæ illi ſciunt, neque meam inſcitiam ignorantem, an utraque habentem quæ illi habent, planè mihi ipſi ſimul atque oraculo reſponderem, præſtare ità ut habeo me habere.

VI. Ob hanc utique inquiſitionem meam, ô viri Athenienſes, inimicitiæ multæ difficillimæ, atque graviſſimæ adverſus me coortæ ſunt, ex quibus multæ ſunt calumniæ conſecutæ. Nomen verò ſapientis mihi propterea exortum eſt, quòd præſentes plurimum illa me putant ſcire, in quibus alios refello. Videtur autem, ô viri Athenienſes, revera ſolus deus ſapiens eſſe, atque in hoc oraculo id ſibi velle, humanam videlicet ſapientiam parvi imò nihili pendendam eſſe. Quòd verò Socratem nominat ſapientem, ob id facere, quò nomine meo tanquam exemplo quodam utens, quaſi ſic dicat: Is, ô viri, ſapientiſſimus eſt, qui quemadmodum Socrates, novit revera ſapientiam ſuam eſſe nihili pendendam. Hæc igitur ego ſic affectus, & nunc perquirere paſſim deo obſecutus, & perſcrutari non deſino, conveniens quemcunque aut civium aut peregrinorum eſſe exiſtimo ſapientem. Ac ſi quando mihi ille talis non videatur, tunc ipſe ſuffragatus, atque obſequens, illum ſapientem non eſſe demonſtro. Atque ob occupationes ejuſmodi nullum mihi fermè relinquitur otium, vel ad publicum aliquid commemoratu dignum agendum, vel privatum, ſed in extrema paupertate ob Dei cultum ſum conſtitutus. Præterea adoleſcentes maximè opulenti, quíve à negotiis vacant, me ultro ſequentes delectantur, cum refelli à nobis homines ſpectant. Quinetiam ipſi nonnunquam me imitati, alios deinde confutare contendunt. Qua quidem in re plurimam reperiunt turbam hominum aliquid ſe ſcire putantium, cùm aut nihil ſciant, aut perparum. qui verò ab his convincuntur, non tam illis quàm mihi redduntur inſenſi, clamántque eſſe Socratem quendam ſceleſtiſſimum, juventutíſque corruptorem. At ſi quis ab eis ſciſcitetur, quidnam vel agendo, vel docendo (corrumpat) nihil quidem aſſignare poſſunt, imò prorſus ignorant. Sed nè deeſſe illis materia videatur, ad iſta confugiunt quæ communi voce facilè philoſophantibus objici ſolent, quòd ſcilicet ea quæ in aëre ſunt curat, & quæ item ſub terra, Deos verò non credit: & malam cauſam bonam eſſe perſuadet. vera enim, ut puto, fateri nolunt, ſe ſcilicet indignatos, propterea quòd convicti fuerint, ſimulare ſe illa ſcire quæ neſciunt. Utpote igitur ambitioſi & vehementes & multi, ac velut ex compoſito, atque obnixæ diligentiſque perſuaſionis ſtudio me criminantes, veſtras aures impleverunt, & jamdiu, & nuper calumniis in me ſedulò confictis. Ex his autem Melitus, & Anytus, & Lycon contra me ſurre-

οὔτε τῶν οἰκείων· ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἰμί, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες (οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων) αὐτόματοι, χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξελεγχομένων τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν. κἄπειτα (οἶμαι) εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι τῶν ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, οὐκ αὐτοῖς· καὶ λέγουσιν ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαρώτατος, καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ ὅ, τι ποιῶν, καὶ ὅ, τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν· ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ζητεῖ, καὶ θεοὺς μὴ νομίζει· καὶ τὸν ἥττω λόγον, κρείττω ποιεῖ. τὰ γὰρ ἀληθῆ (οἴομαι) οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν (οἶμαι) φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα, καὶ πάλαι καὶ νῦν σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλιτός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος, καὶ Λύκων, Μέλιτος μὲν, ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος· Ἄνυτος δὲ, ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν. Λύκων δὲ, ὑπὲρ τῶν ῥητόρων. ὥστε (ὅπερ ἐγὼ ἀρχόμενος ἔλεγον) θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἷός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν. Ταῦτά ἐστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀληθῆ· καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω, οὐδὲ ὑποστειλάμενος. καίτοι οἶδα σχεδὸν ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι. ὃ καὶ τεκμήριον ὅτι ἀληθῆ λέγω, καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμὴ, καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστι. καὶ ἐάν τε νῦν, ἐάν τε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε. περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουν, αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς.

VII. Πρὸς δὲ Μέλιτον, τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόπολιν, ὥς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους, μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογήσασθαι. αὖθις γὰρ δὴ (ὥσπερ τούτων ἑτέρων ὄντων κατηγόρων) λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δὲ ὧδέ πως· Σωκράτην φησὶν ἀδικεῖν, τούς τε νέους διαφθείροντα, καὶ θεοὺς οὓς ἡ πόλις νομίζει, οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστι. τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἓν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ

xerunt. Melitus quidem ob poëtas mihi infeſtus: Anytus verò ob artifices atque reipublicæ gubernatores: Lycon denique gratia rhetorum. Quamobrem quemadmodum ab initio dicebam, admirarer equidem, ſi opinionem iſtam tantis conceptam calumniis, tam inveteratam, nunc in tam brevi tempore amovere à vobis poſſem. Hæc equidem, ô viri Athenienſes, vera vobis loquor, neque celo, neque ſubtraho aut magnum quicquam, aut parvum, quamvis fermè norim in his dicendis me iiſdem fore moleſtum. Quod quidem argumentum vobis eſt, me vera loqui, atque hanc eſſe calumniam contra me exortam, ejuſque cauſas ejuſmodi eſſe. Et ſive in præſentia, ſive in poſterum hæc inquiretis, ità eſſe invenietis. Ad illa igitur quæ primi accuſatores detulerunt, hæc mihi ſufficiens apud vos ſit defenſio.

VII. Ad Melitum verò bonum, &, ut ipſe ait, patriæ amatorem, reliquóſque accuſatores deinceps reſpondere conabor. Ac rurſus tanquam alii quidam accuſatores ſint, accuſationem juramento calumniæ vitandæ gratia præſtito ſuſceptam in medium adducamus. Habet verò in hunc fermè modum. Socrates injuſtè agit, juventutem depravans, ac Deos quos civitas putat, ipſe non putans, ſed alia quædam nova dæmonia. Accuſatio quidem eſt ejuſmodi. hujus autem accuſationis unamquamque partem diſcutiamus,

amus. Juvenes depravare me objicit, atque in hoc injuriam facere. ego verò, ô viri Athenienſes, contrà injuriari Melitum dico, propterea quòd conſultò cavillatur ac jocatur, tam facilè homines in judicium trahens, ſimulánſque ſeriis ſe rebus incumbere, earúmque rerum habere curam quæ ipſi nunquam curæ fuerunt. Hoc autem ità eſſe conabor & vobis oſtendere. Heus Melite, reſponde mihi, nunquid ipſe maximè cures, ut quàm optimi adoleſcentes evadant? Curo equidem. Age ergo his nunc dicas, quiſnam juvenes meliores efficiat. Conſtat enim ſcire te, cùm tibi id curæ ſit. Me certè corruptorem eorum, ut ais, jam deprehendiſti, accuſaſti his, in judicium traxiſti. ergo age & eum qui efficit meliores dic his, & quiſnam ſit, oſtende. quidnam, ô Melite, taces? Vidéſne nihil te habere quod dicas? Atqui nonne turpe id tibi videtur eſſe, ac ſufficiens argumentum ejus quod ipſe dico, te hæc nunquam curaſſe? Verum dic jam bone vir. Quiſnam eos efficit bonos? Leges. At verò non iſtud interrogo, ô vir optime. ſed quis homo qui & primum ipſum norit, leges ſcilicet quibus illi meliores fiant. Hi, ô Socrates, judices. Quid verò, ô Melite, ais? iſtíne erudire juvenes poſſunt, bonóſque reddere? Et maximè quidem. Utrum omnes? An alii quidem poſſunt, alii verò nequaquam? Omnes. Bene per Junonem loque-

δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημὶ Μέλιτον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν πώποτε τούτῳ ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλιτε εἰπὲ, Ἄλλό τι ἢ περὶ πλείστου ποιῇ ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; Ἔγωγε. Ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ. δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρὼν, ὡς φῂς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ, καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπὲ, καὶ μήνυσον αὐτοῖς τίς ἐστιν. ὁρᾷς, ὦ Μέλιτε, ὅτι σιγᾷς, καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρὸν σοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπὲ ὦ ἀγαθὲ τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ. Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλιτε; οἵδε τοὺς νέους παιδεύειν οἷοί τε εἰσὶ καὶ βελτίους ποιεῖν; Μάλιστα. Πότερον ἅπαντες; ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; Ἅπαντες. Εὖγε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δή; οἵδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν, ἢ οὔ; Καὶ οὗτοι. Τί δὲ οἱ βουλευταί; Καὶ οἱ βουλευταί. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλιτε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιασταὶ διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κᾀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; Καὶ ἐκεῖνοι; Πάντες ἄρα (ὡς ἔοικεν) Ἀθηναῖοι καλοὺς κᾀγαθοὺς ποιοῦσι, πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. οὕτω λέγεις; Πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. Πολλήν γέ μου κατέγνωκας ἀτυχίαν. καί μοι ἀπόκειναι· ἦ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς ἅπαντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις διαφθείρων; ἢ τοὐναντίον τούτου πᾶν, εἷς μέν τις ὁ βελτίους γε οἷός τε ὢν ποιεῖν; ἢ πάνυ ὀλίγοι οἱ ἱππικοί· οἱ δὲ πολλοί, ἐάν περ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλιτε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ζώων; πάντως δή που, ἐάν τε σὺ καὶ Ἄνυτος μὴ φῆτε, ἐάν τε φῆτε. πολλὴ γὰρ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δὲ ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλιτε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων· καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σεαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

ris, & magnam eorum qui proſint juvenibus copiam. Verum quidnam hi qui audiunt? Faciúntne & ipſi meliores, an non? Ipſi quoque. Quid verò ſenatores? & ſenatores. Sed enim, ô Melite, cavendum eſt nè concionatores fortè adoleſcentes corrumpant. An verò & hi omnes ſimiliter faciunt meliores? Hi quoque omnes igitur, ut videtur, Athenienſes honeſtos bonóſque reddunt præter unum me. Ego enim corrumpo ſolus. Itáne ais? Ita certè, & quidem vehementer. Magna tu quidem me damnas infelicitate. Proinde mihi reſponde, an & de equis idem putes, omnes ſcilicet homines equos bonos efficere, unum verò duntaxat eſſe qui eos corrumpat. An omnino contrà unum eſſe, vel certè perpaucos equitandi peritos reddere meliores equos: quàm plurimos autem eſſe, qui ſi inter equos verſentur, illíſque utantur, depravant? Nonne ità ſe res habet, ô Melite, & de equis, & de cæteris omnibus animantibus? Penitus ità, ſive tu & Anytus non confiteamini, ſive confiteamini. Etenim permagnam juvenes nacti eſſent felicitatem, ſi unus duntaxat eos poſſet pervertere, cæteri verò omnes prodeſſent. Cæterùm, ô Melite, ſatis demonſtras te nullam juventutis curam habuiſſe unquam, ac planè declaras incuriam tuam, téque nunquam meditatum fuiſſe ea de quibus me accuſas.

VIII. Præterea obſecro te per Jovem, ô Melite, reſponde nobis, utrum melius verſari poſſumus inter bonos cives, an inter malos? Reſponde amice. Nihil enim difficile te rogo, nonne mali ſemper mali aliquid agunt his quibus converſantur: boni autem bonum? Proculdubio. Eſtne ullus qui detrimentum ſuſcipere potius quàm emolumentum velit ab his quibus familiariter utitur? Reſponde, ô bone vir. Lex enim reſpondere te jubet. éſtne quiſquam qui damnum pati velit? Nullus. Age ergo, tu me huc in judicium vocas quaſi juventutis depravatorem, an dicis me id volentem facere, vel nolentem? equidem volentem dico. Nunquid tu, ô Melite, longè minor natu uſque adeo me grandiori ſapientior es, ut planè cognoſcas tu quidem malos obeſſe familiaribus, bonos verò prodeſſe? Ego autem in tantam inſaniam prolapſus ſim, ut neque id cognoſcam, ſiquem ex familiaribus pejorem reddidero, periclitaturum me nè quid ab eo mali perpetiar? atque hoc tantum mihiipſi malum, ut ais, volens inferam? Hæc equidem tibi, ô Melite, non credo. Arbitror quoque neminem tibi alium conceſſurum. Sed aut non depravo adoleſcentes, vel ſi depravo, invitus facio. Quapropter tu in utroque mentiris. At ſi invitus corrumpo, non huc in judicium involuntaria delicta lex

VIII. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπὲ ὦ πρὸς Διὸς Μέλιτε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς, ἢ πονηροῖς. ὦ τᾶν ἀπόκριναι. οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ. οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ ἀεὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω αὐτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; Πάνυ γε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀπόκριναι ὦ 'γαθέ. καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; Οὐ δῆτα. Φέρε δὴ πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νέους, καὶ τούτους πονηροτέρους ποιοῦντα, ἑκόντα ἢ ἄκοντα; Ἑκόντα ἔγωγε. Τί δή ποτ' ὦ Μέλιτε, τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος, τηλικόσδε ὤν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ, ἀγαθόν τι; ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοῶ, ὅτι ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ὑπ' αὐτοῦ; ὥστε τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἑκὼν ποιῶ, ὡς φὴς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι ὦ Μέλιτε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλὰ ἢ οὐ διαφθείρω, ἢ διαφθείρω ἄκων. ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα ψεύδῃ. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλ' ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν. δῆλον γὰρ ὅτι ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅγε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες, καὶ οὐκ ἠθέλησας· δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστὶν οὓ 'γὼ ἔλεγον, ὅτι Μελίτῳ τούτῳ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν.

IX. Ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν πῶς με φῂς διαφθείρειν, ὦ Μέλιτε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. Πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλιτε, τούτων τῶν θεῶν ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισίν. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναι τινὰς θεούς· (καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεούς, καὶ οὐκ εἰμὶ το παράπαν ἄθεος· οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ·) οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλ' ἑτέρους. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φῂς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεούς, τούς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς. Ὦ θαυμάσιε

trahi jubet, ſed privatim doceri atque admoneri. Conſtat enim ſi didicero, non amplius me id facturum, quod per ignorantiam faciebam. Tu autem familiariter me emendare noluiſti, ſed in judicium rapis: quò eos trahi lex jubet, qui pœna indigent potius quàm diſciplina. Jam verò ex his manifeſtum eſt, ô viri Athenienſes, quod modò dicebam, nullam huic Melito aut magnam, aut parvam erudiendæ juventutis curam fuiſſe.

IX. Veruntamen dic nobis qua ratione me aſſeras, ô Melite, pervertere juventutem? An videlicet quemadmodum in accuſatione ſcripſiſti, quia doceam non putare Deos, quos civitas putat, ſed alia quædam nova dæmonia? An non in docendis affirmas juvenes me corrumpere? Omnino quidem ac vehementer hæc aſſero. Per Deos ipſos, ô Melite, de quibus nunc nobis eſt ſermo, apertius & mihi & his enarra. Nam ego quidem nondum planè intelligo, utrum dicas docere me juvenes ut putent aliquos quidem deos eſſe. quod ſi ità eſt, ego Deos eſſe puto, neq; omnino ſum abſque Deo, neque in hoc injuſtè ago, quamvis non eos quos habet civitas, ſed alios eſſe doceam. Utrum, inquam, hoc eſt, in quo me criminaris, quòd videlicet Deos alios introducam? An me ais omnino negare Deos, rurſúſque ut negent alios quoq; docere? Aſſero equidem te omnino negare Deos. O admirabilis

Melite, curnam iſta dicis? Neque ſolem igitur, neque lunam eſſe Deos credo, ut homines alii? Per Jovem ità ô judices. Nam ſolem quidem lapidem eſſe dicit, lunam verò terram. Anaxagoram tu quidem, ô amice Melite, accuſare tibi videris, atque ità hos parvi facis, exiſtimans eos literarum ignaros eſſe, quaſi neſciant libros Anaxagoræ Clazomenii ejuſmodi opinionibus eſſe plenos. Juvenes verò hæc à me diſcant? quibus liceret interdum etiam ſi multa ſint, unius drachmæ pretio ementibus ex orcheſtra Socratem deridere, ſi ſua eſſe fingeret, præſertim quum tam abſurda ſint. Sed per Deum, ô Melite, putáſne revera nullum me Deum exiſtimare? Nullum per Jovem, nè unum equidem. Incredibile eſt, ò Melite, quod dicis. & quidem ut mihi videtur, etiam tibi ipſi. Mihi enim, ò viri Athenienſes, nimis contumelioſus ac petulans iſte vir, ipſámque accuſationem contumelia quadam & petulantia & juvenili temeritate proculdubio conſcripſiſſe apparet. videtur enim ceu ænigma quoddam componere, tentans an Socrates ſapiens deprehendat ipſum cavillantem & ſuaviter jocantem, ſibíque ipſi contraria proponentem, vel Socrates unà cum auditoribus ipſis decipiatur. Hic namque repugnare ſibimet in ipſis accuſationis verbis mihi videtur, ceu ſi dixerit, Contra leges agit Socrates,

Μέλιτε, ἱνατί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον, οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί· ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον, λίθον φησὶν εἶναι· τὴν δὲ σελήνην, γῆν. Ἀναξαγόρου οἴει κατηγορεῖν ὦ φίλε Μέλιτε· καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε, καὶ οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι ὅτι τ' Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων. καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις, Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ' ὦ πρὸς Διὸς, οὑτωσί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; Ου μέντοι μὰ Δία, οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ἄπιστός γ' εἶ ὦ Μέλιτε, καὶ ταῦτα (ὡς ἐμοὶ δοκεῖς) σαυτῷ. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ οὑτοσὶ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἴνιγμα ξυντιθέντι, καὶ διαπειρωμένῳ, ἆρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου, καὶ ἐναντία ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας· οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν, αὐτὸς αὐτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι, Ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων.

νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

X. Συνεπισκέψασθε δὴ ὦ ἄνδρες ᾗ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν. σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι ὦ Μέλιτε. ὑμεῖς δὲ (ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην) μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλιτε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω. ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἱππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν. εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνασθαι, ἐγώ σοι λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισίν. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπόκριναι, ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; Οὐκ ἔστιν. Ὡς ὤνησας· ὅτι μόλις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φὴς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ, εἴτε παλαιά; ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω, κατὰ τὸν σὸν λόγον· καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ καὶ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν με ἐστίν. οὐχ οὕτως ἔχει; Ἔχει δή. τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνῃ. τοὺς δὲ

Deos non putans, ſed Deos putans. Quæ quidem jocantis & facetè cavillantis nugæ eſſe videntur.

X. Animadvertite, ô viri, quo pacto Melitus mihi videtur hæc dicere. Tu reſponde nobis, ô Melite. Sed vos quod ab initio oravi, nè ægrè feratis ſi pro more meo verba facio. Eſtne quiſquam, ô Melite, qui humana quidem eſſe putet, homines verò nequaquam? Reſpondeat mihi, ô viri, neque modò in his, modò in illis perturbet. éſtne aliquis qui equos non putet eſſe, ſed equeſtria: vel tibicines quidem non eſſe, ſed res tibicinarias? Non eſt quiſquam, ô virorum optime. Ego enim pro te & tibi & his aliis reſpondeo. ſi quidem ipſe non vis reſpondere. Sed ad hoc ſaltem quod magis ad rem pertinet, reſponde. An eſt quiſquam qui dæmonum quidem opera opinetur eſſe, dæmones autem minimé? Nullus. Quàm tardè & vix reſpondiſti ab his coactus? Nonne igitur dæmonum opera confiteris me & putare & docere, ſive nova, ſive antiqua ſint? omnino enim ut confiteris dæmonia ego aſſero, atque hæc quidem in reſponſione jurabo. Quòd ſi dæmonia puto, neceſſarium eſt omnino putare me dæmones quoque eſſe. an non ità ſe res habet? Ità certè. Pono enim te confitentem, quandoquidem reſpondere non vis.

Dæmones autem, nonne aut Deos arbitramur eſſe, aut deorum filios? fateriſne hoc, an non? Prorſus. Nonne ſi dæmones eſſe arbitror, ut ipſe concedis, dæmonéſque Dii quidam ſunt, id evenit quod modò dicebam: ænigma proponere, & ludere ac nugari dicendo me Deos non exiſtimantem? Deos tamen rurſus exiſtimare, quandoquidem dæmones eſſe duco? Rurſus ſi dæmones Deorum filii ſint, ſpurii videlicet quidam, aut ex nymphis, aut ex aliis quibuſdam, ut fertur, quiſnam hominum filios quidem Deorum eſſe putet, Deos verò neget? Perinde enim id abſurdum foret, ac ſi quis equorum quidem filios vel aſinorum mulos eſſe putet, equos autem & aſinos eſſe non putet. Sed, ô Melite, videris proculdubio accuſationem iſtam idcirco ità inſtituiſſe, vel ut ingenii noſtri periculum faceres, vel quia in quo veri me criminis accuſares, nihil haberes. Tu verò quânam ratione perſuaderes alicui vel minimum quidem mentis habenti, non eſſe ejuſdem viri dæmonia ſimul & divina putare, ac rurſus ejuſdem neque dæmones, neque Deos, neque heroas? Nulla certa ratione fieri poſſe aliter oſtendi poteſt. Cæterùm, ô viri Athenienſes, quòd quidem ego non deliquerim, quemadmodum Melitus accuſat, haud magna mihi purgatione opus eſſe videtur, ſed ea quæ dicta ſunt, ſufficere judico.

δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα εἶναι, ἢ θεῶν παῖδας; φῂς, ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῂς, εἰ μὲν θεοί τινες εἰσὶν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς ἡγούμενον φάναι με θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι; εἰ δὲ αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινὲς, ἢ ἐκ νυμφῶν, ἢ ἐκ τίνων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴτις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων, τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ' ὦ Μέλιτε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ, τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ, μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελίτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας· ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα.

XI. Ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοὺς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ ἐμὲ αἱρήσει, ἐάν περ αἱρῇ, οὐ Μέλιτος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ᾕρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἱρήσειν. οὐδὲ δὲ δεινὸν μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ ὦ Σώκρατες τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, Ὅτι οὐ καλῶς λέγεις ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα ὅτου τὶ καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει· καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἂν, τῷ γε σῷ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός· ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε, παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως (ὡς ἐγὼ οἶμαι) ὦ παῖ εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ. αὐτίκα γάρ τοι (φησὶ) μεθ' Ἕκτορα πότμος

XI. Quod autem ab initio dixi, malevolentiam plurimam eſſe contra me apud plurimos concitatam, id profecto veriſſimum eſt, & hoc me perimet, ſi quidem perimar, non Melitus, neque Anytus, ſed multorum calumnia & invidia. Quæ quidem alios quoque multos viros bonos peremit hactenus, & ut arbitror, perimet. Nihil enim grave vel mirum, ſi in me obeſſe non deſinat. Forſitan verò ità me quiſpiam interrogabit, Nonne te pudet Socrates, tale quiddam exercere, ex quo continua in periculum venias moriendi? Equidem huic objectioni juſtam hanc reſponſionem dabo. Haud rectè, ô vir, loqueris, ſi putas magnam aut vitæ aut mortis habendam eſſe rationem homini, cujus vel parva quædam utilitas ſit: ac non illud potius duntaxat conſiderandum quoties aliquid agit, utrum juſta agat, an injuſta, aut boni viri opera ſive mali. Alioquin ex hac ratione tua ſpernendi fuiſſent ſemidei omnes quotcunque apud Trojam occubuerunt, & alii, & in primis ipſe Thetidis filius: qui uſque adeò mortis contempſit periculum, nè turpem ſubiret infamiam, ut cùm ſibi Dea mater properanti ad Hectorem occidendum prædixiſſet, his fermè, ut arbitror, verbis: O fili, ſi pro vindicta Patrocli amici tui ab Hectore interfecti, Hectorem interfeceris, ipſe peribis. inquit enim, Subitò poſt Hectorem infelix tibi ſors imminet. Cùm inquam ab ea hæc accepiſſet, uſque adeò diſcrimen mortémque contempſit, ut multo magis timuerit turpem vitam amicorum inultis injuriis quàm mortem: ſtatímque reſponderit, mori ſe malle pro juſta amici vindicta, quàm moras trahentem apud naves ridiculum vivere, telluris inutile pondus. Hunc ergo periculi mortíſque curam habuiſſe quiſnam dixerit? & profectò ità res ſe habet, ô viri Athenienſes. Quo quiſque in loco vel ſeipſum conſtituit, arbitratus id optimum eſſe, vel à ſuperiore jubetur conſiſtere, in eo, ut mihi videtur, permanere oportet, periculúmque ſubire, neque mortem, neque aliud quicquam magis quàm turpitudinem formidantem. Equidem ô viri Athenienſes, graviter aberrarem, ſi cùm illis paruerim præfectis, quos ipſi mihi præpoſuiſtis & in Potidæa, & in Amphipoli, & in Delio: tunc enim ubi illi me conſiſtere juſſerunt, ibi conſtiti ut quiſquam alter, mortíſque diſcrimen ſubivi: ubi Deus me poſuit, permaneréque voluit, ut opinatus ſum atque exiſtimavi, videlicet philoſophantem me vivere, ac meipſum alióſque ſcrutari, ibi ob mortis alteriúſve rei metum ordinem deſererem. Pergrave, inquam, id eſſet delictum, & tunc revera me juſtè quis in judicium traheret, quaſi Deos non putantem, videlicet oraculo non parentem, atque mortem timentem, putantémq; me ſapientem

ἕτοιμος. ὁ δὲ, τοῦτ' ἀκούσας, τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν, καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, αὐτίκα (φησὶ) τεθναίην, τὴν δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης. μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλό τι μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν. τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος (ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον) φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους· ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς

εἶναι, οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός μου φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ τὸ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι. ὥστε οὐδὲ εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε (Ἀνύτῳ ἀπειθήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν, ἢ ἐπειδὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασιν διαφθαρήσοιντο) εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε, ὦ Σώκρατες νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε· ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ

eſſe, quum ſapiens minimè ſim. Nam mortem timere, ô viri, nihil eſt aliud quàm ſapientem videri eum qui non ſit ſapiens. Quippe cùm id ſit ſcire videri quæ neſciat. Nemo enim ſcit utrum mors ſummum bonorum omnium contingat homini. metuunt autem perinde ac ſi eam ſcirent maximum eſſe malorum. Cui verò dubium eſſe debet, quin hæc ipſa inſcitia ſit maximè vituperanda, per quam aliquis ſe putat ſcire quæ neſcit? Ego autem ô viri, in hoc forſan à multis hominibus differo: ac ſiqua in re ſapientiorem me aliquo eſſe dicerem, in hac utique dicerem, quod cùm haud ſufficienter quæ ſunt apud inferos norim, ſimiliter me non noſſe cognoſco. Injurias autem inferre, ſuperiorique non obedire vel Deo vel homini, malum turpéque eſſe ſcio. hæc igitur quæ neſcio, utrum bona ſint, nunquam magis timebo, atque fugiam, quàm illa quæ mala eſſe cognoſco. Quamobrem ſi me nunc abſolvatis non credentes Anyto, qui dixit aut me in judicium ab initio vocandum non eſſe, aut vocatum neceſſario eſſe damnandum. Nam ſi à vobis abſolverer, fore ut ſi ii veſtri Socratis ſecuti diſciplinam omnes omnino corrumperentur: ſi, inquam, ad hæc vos ità dicatis: ô Socrates, Anyto non credimus, téque ſententiis noſtris abſolvimus, hac tamen conditione, ut nunquam poſthac in hac

inquiſitione philoſophiâque verſeris : ac ſi id facere deprehendare, mortem obeas. Si igitur, ut dicebam, his conditionibus dimittere me velitis, reſpondebo utique vobis : ô viri Athenienſes, diligo vos equidem atque amo, Deo tamen parere malo quàm vobis. Et quamdiu ſpirabo, viréſque ſuppetent, philoſophari non deſinam, exhortans & docens quemcunque nactus fuero, ſicut ſoleo, hunc in modum, Quid tu ô vir optime, cùm civis ſis Athenienſis, civitatis ampliſſimæ ac ſapientia & potentia præſtantiſſimæ, non erubeſcis in eo omnem operam ponere, quo tibi pecuniarum & gloriæ & honoris quàm plurimum ſit ? ut autem prudentia & veritas, & optimus animi habitus in te ſit, neque cogitas, neque curas ? Ac ſi quis veſtrum mecum contenderit, id ſe curare aſſeverans, haud ſtatim dimittam illum, neque recedam, ſed ſciſcitabor, examinabo, redarguam. Quòd ſi mihi non videatur poſſidere virtutem, attamen profiteri, objurgabo quòd ea quæ plurimi pretii ſunt, nihili pendat, viliſſima verò plurimi faciat. Hoc equidem officium præſtabo juniori & ſeniori quemcunque nactus fuero, rurſúſque peregrino & civi, magis autem civibus, quanto mihi genere propinquiores eſtis. Hoc enim Deus ipſe jubet. Reor autem, quod & vos latere non debet, nullum adhuc bonum vobis in hac urbe majus contigiſſe

ζητήσει διατρίβειν, μηδὲ φιλοσοφεῖν. ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ. εἰ οὖν με (ὅπερ εἶπον) ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ τῷ θεῷ μᾶλλον ἢ ὑμῖν· καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσομαι φιλοσοφῶν, καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος, ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα. ὅτι ὦ ἄριστε ἀνδρῶν Ἀνθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχὺν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνῃ ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα ; καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας, καὶ τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελῇ οὐδὲ φροντίζεις ; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητήσῃ, καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω, καὶ ἐλέγξω. καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετὴν, φάναι δὲ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα, περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ· μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μοι ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεὸς, εὖ ἴστε. καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει

ἢ

ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρετῆς χρήματα, καὶ τἆλλα τἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τίς με φησὶν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετέ με, ἢ μή, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ᾽ εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

XII. Μὴ θορυβεῖτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν μὴ θορυβεῖν ἐφ᾽ οἷς ἂν λέγω, ἀλλ᾽ ἀκούειν. καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ἐρεῖν ὑμῖν καὶ ἄλλα, ἐφ᾽ οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γε ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν βλάψει οὔτε Μέλιτος, οὔτε Ἄνυτος. οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο. οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. ἀπο-

quàm hoc meum miniſterium, quod Deo parens exhibeo. Nihil enim aliud agens circumeo, quàm ſuadens junioribus ſenioribúſque veſtrûm, neque corporum, neque pecuniarum, neque aliarum omnino rerum curam prius vehementiúſque quàm animi habendam eſſe, ut quàm optimus ſit. docens non ex pecuniis virtutem, ſed ex virtute pecunias, aliáq; bona omnia & privatim & publicè hominibus provenire. Si igitur hæc docens perverto juvenes, eſſent certè perniciosa. At ſi quis dicat me alia quàm hæc docere, nihil dicit. Horum gratia, ô viri Athenienſes, profiteor equidem, ſive credatis Anyto, ſive non credatis, ſive dimiſeritis me, ſive non dimiſeritis, profiteor me nihil aliud eſſe facturum, nec ſi mihi ſit pluries moriendum.

XII. Nè conturbemini ô viri Athenienſes. Sed quemadmodum ab initio rogavi, me æquo animo audiatis: erit enim vobis, ut arbitror, utile, ſi quæ nunc dicturus ſum, audietis. Equidem vobis alia nonnulla dicturus ſum, quæ audientes forſitan ad clamorem in præſentia provocemini. verùm nè hoc committite. Scitote ſi me occideritis talem qualem vobis modo dicebam, non me læſuros eſſe vos magis quàm vos ipſos. Me quidem neque Melitus, neque Anytus unquam lædet. neque enim poſſet. Siquidem nefas eſt, ut arbitror, meliorem virũ à deteriore lædi.

di. Interficere tamen poteſt vel pellere, vel contumelia quadam afficere. atque hæc iſte quidem & alius aliquis ingentia putet eſſe mala: ego verò non puto, ſed multo pejus eſſe illa facere quæ nunc iſte facit, aggrediens injuſtè virum occidere. Quamobrem, ô viri Athenienſes, non tam mihi nunc opus eſt defenſionem pro me ipſo meditari, ut aliquis exiſtimaret, quàm vobis nè quid, me condemnantes, contra id munus quod Deus vobis tribuit, delinquatis. Si enim me interfeceritis, haud facilè talem alium reperietis, verè equidem, & ſi fortè id dictum ridiculum eſt, civitati veſtræ à Deo adhibitum, velut equo cuidam magno & generoſo, ſed ipſa mole pigriori, atque calcaribus excitari indigenti: qualem videtur me Deus civitati addidiſſe, qui ſingulos exuſcitans & monens & objurgans, non ceſſo diem totam ubique vobis aſſiſtere. Talem verò alterum non facilè nanciſcemini ô viri Athenienſes. Ergo ſi mihi credideritis, me veſtris ſententiis abſolvetis. At verò ſi fortè dormitantium more graviter ferentes vos exuſcitari, me, ut vult Anytus, temere ac leviter occideritis, reliquum omne tempus dormietis, niſi forſan Deus vobis proſpiciens alium quendam miſerit. Me verò eſſe talem, ut à Deo civitati tributus fuiſſe videar, hinc poteſtis animadvertere.

κτείνειε μὲν τ' ἂν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος ἴσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά· ἐγὼ δ' οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἃ οὑτοσὶ νῦν ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι (ὥς τις ἂν οἴοιτο) ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν, ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. ἐὰν γάρ με ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε ἀτεχνῶς (εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν) προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθροτέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος. οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων, καὶ ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον, οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου. ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀποκτείνητε· εἶτα τὸν λοιπὸν χρόνον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπιπέμψε, κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε.

οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὰ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἁπάντων ἠμεληκέναι, καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοιαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεὶ, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα, ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέντοι τὶ ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον, καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοὶ ὅτι οἱ κατήγοροι τἆλλα πάντα οὕτως ἀναισχύντως κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι, παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγώ ποτὲ τινὰ ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκανὸν γὰρ (οἶμαι) ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

XIII. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὲ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιϊὼν καὶ πολυπραγμονῶν, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ξυμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται φωνή· ὃ δὴ καὶ τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλιτος ἐγράψατο. ἐμοὶ δὲ τοῦτό ἐστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη· ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε. τοῦτό ἐστιν ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράτ-

Non humanum certè id eſſe videtur, quòd ego mea quidem omnia omnino neglexerim, atque in hac rei familiaris negligentia tot annos jam perſeverem, veſtro ſemper intentus bono, dum ſingulos adeò tanquam pater, aut frater natu major, ſuadens curam virtutis habere. Quòd ſiquam pro officio meo mercedem reciperem, humanam quandam id rationem haberet. Nunc verò, quod & vos planè videtis, accuſatores iſti mei, quanquam impudentiſſime alia contra me omnia coacervarunt, hoc unum tamen ſolita illa impudentia nequaquam auſi ſunt pertentare, teſtéſque adhibere qui probent me unquam pro his mercedem ullam exegiſſe aut petiſſe. Hujus autem rei ſufficientem vobis,ut arbitror,teſtem affero,paupertatem meam.

XIII. Sed forſan abſurdum alicui videri poteſt, me privatim hæc conſulere ſingulis anxiè nimis circumeuntem, publicè verò in concionibus auſum non fuiſſe hoc idem civitati conſulere. Hujus autem cauſa eſt de qua ſæpe me paſſim dicentem audiviſtis, divinum videlicet quiddam atque dæmonicum vocem ſcilicet quandam mihi adeſſe. Quod quidem Melitus in accuſatione deriſit. ſed mihi quidem ab ipſa pueritia hoc adeſt, vox ſcilicet quædam. quæ quoties fit, me prohibet agere quod acturus eram, provocat verò nunquam. hoc inquam eſt quod mihi repugnet, quo minus me ad publica conferam,

& rectè admodum mihi adverſari videtur. Conſtat enim, ô viri Athenienſes, ſi quondam negotia publica aggreſſus fuiſſem, jamdiu mihi fuiſſe pereundum: itaque nullam vel vobis vel mihi attuliſſem utilitatem. Nè mihi ſuccenſeatis, oro, vera dicenti. Nemo enim diu ſalvus eſſe poteſt, ſi aut veſtro, aut alteri cuiquam populo ingenuè ac fortiter adverſetur, quo multa injuſta atque iniqua quæ fieri ſolent in civitate, prohibeat. Sed neceſſe eſt eum qui revera pro juſtitia pugnat, ſi modò brevi ſalvus futurus ſit, privatim degere, neque rempublicam attingere.

XIV. Horum equidem magna vobis afferam argumenta, non verba quidem: ſed, quod vos multifacitis, facta. Audite jam quæ mihi contigerint, ut planius perſpiciatis, nulli me quicquam contra juſtitiam ob mortis metum conceſſurum fuiſſe, atque non concedentem, ſimul fuiſſe periturum. Referam vobis equidem moleſta quædam atque judicialia, vera tamen. Ego enim, ô viri Athenienſes, nullo adhuc publico functus ſum munere, niſi quòd ad conſilium ſum electus. Contigit autem tribum meam Antiocheam eo tempore præſidere quo vos decem illos exercitus duces, quia navali pugna interemptos non ſuſtuliſſent, damnare ſimul omnes properaſtis, injuſtè quidem, ut cunctis poſtea vobis notum fuit. Tunc ego ſolus ex omnibus prytaneis, id eſt, ſena-

τεῖν. καὶ παγκάλως δέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι. εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλειν, καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκειν οὐδὲν, οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ, οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται, οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ πλήθει γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι· ἀλλὰ ἀναγκαῖόν ἐστι τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

XIV. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' (ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε) ἔργα. ἀκούσατε δή μοι τὰ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπείκοιμι παρὰ τὸ δέον δείσας θάνατον· μὴ ὑπείκων δὲ, ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικὰ, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐβουλεύσασθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἑτοίμων ὄντων ἐνδεικνύναι με καὶ ὑπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾤμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν, ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· καὶ ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν Θόλον, προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταττον, βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην ὅτι ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει (εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν) οὐδ' ὁτιοῦν· τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὖσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς Θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες. ἆρ' οὖν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια,

toribus vobis oppoſui nequid ageretis præter leges, meiſque ſuffragiis reſtiti. Quo in tempore cùm oratores multi parati eſſent deferre meum nomen, atque in judicium trahere, vóſque ipſi ingenti idem clamore juberetis, exiſtimavi oportere me magis pro lege atque juſtitia ſubire periculum, quam vobiſcum ſentire, non ſentientibus juſta, ob metum carceris aut mortis. Et hæc quidem facta ſunt civitate adhuc ſub libertate populi conſtituta. Poſtquam verò ad paucorum potentiam deventum eſt, rurſus triginta illi qui rempublicam occuparunt, vocantes me unà cum aliis quatuor in Tholum, juſſerunt Leontam Salaminium ex Salamine adducere, quò ille necaretur, qualia videlicet multa illi, & aliis multis eo tempore mandabant, ut complures criminationibus ſuis involverent. Tunc ego non verbis quidem, ſed re ipſa rurſus oſtendi, nihil omnino, quamvis dictu ruſticius videatur, curare mortem: illud verò omnino curare, nequid injuſtum néve impium facerem. Me verò poteſtas illa terribilis nequaquam ità conterruit, ut injuſtè aliquid facerem. Sed ubi Tholo egreſſi ſumus, reliqui quatuor in Salaminam profecti ſunt, & captum Leontam duxerunt: ego verò domum abivi: ac forſan propterea me illi interfeciſſent, niſi brevi eorum poteſtas diſſoluta fuiſſet. Atq; horum teſtes vobis erunt permulti. An ergo putatis tot annos me vivere potuiſſe, ſi publica tractaviſſem,

viſſem, bonique viri officio fungens, juſtitiæ ſuffragatus eſſem, atque, ut oportet, unum id officium omnibus prætuliſſem? Permultum abeſt, ô viri Athenienſes: neque enim alius quiſquam hominum, ità ſe gerens, diu ſalvus eſſe potuiſſet. At ego per omnem vitam ſicubi publica tractavi negotia, talem me præſtiti, & privatim idem ipſe nemini unquam præter id quod juſtum eſt, concedens, vel aliis, vel horum alicui quos ii qui me criminantur, meos affirmant eſſe diſcipulos. Ego autem nullius unquam præceptor fui. Sed ſiquis dicentem me ac tractantem audire deſideravit, ſive junior, ſive ſenior, nulli unquam id negavi. Neque verò is ego ſum, qui pecuniis acceptis diſputem, non acceptis verò taceam, ſed pariter diviti atque pauperi interrogandum me præbeo, ac etiam ſiquis reſpondendo audire velit quæ dico. Et ſi quis horum probus fiat vel non, haud juſtè ſubirem: quippe cùm nulli unquam doctrinam vel tradiderim ullam vel promiſerim. Quòd ſi quis dixerit privatim à me quicquam vel didiciſſe, vel audiſſe, quod nec aliis omnibus commune fecerim, non verum dicit.

XV. Sed quam ob cauſam quidam mea conſuetudine oblectentur, ô viri Athenienſes, audite. Omnino verum eſt quod vobis ſuprà dicebam, delectari

καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις, καί, ὥσπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε εἴπου τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί· οὓς δὴ οἱ διαβάλλοντες ἐμὲ φασὶν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τις ἐμοῦ λέγοντος, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος, ἐπιθυμοῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὔ· ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾷν· καὶ ἐάν τις βούληται, ἀποκρινόμενος ἀκούει ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγώ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μή, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα, μήδε ἐδίδαξα. εἰ δέ τις φησὶ παρ' ἐμοῦ πώποτε ἢ μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅτι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

XV. Ἀλλὰ τί δήποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσι τινὲς πολὺν χρόνον διατρίβοντες, ἀκηκόατε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὖσι δ' οὔ. ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγώ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν, καὶ ἐκ μαντειῶν καὶ ἐξ ἐνυπνίων, καὶ παντὶ τρόπῳ ~~ᾧπέρ~~ τις ποτὲ καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὅτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστι, καὶ εὐεξέλεγκτα. εἰ γὰρ δὴ ἐγὼ τῶν νεωτέρων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δή που, εἴτε τινες αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι συνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ κακόν τι ἐπεπόνθεσαν οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, νῦν μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεισι πολλοὶ αὐτῶν ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὁρῶ, πρῶτον μὲν, Κρίτων οὑτοσὶ ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ· ἔπειτα, Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τούτου πατήρ· ἔτι δ' Ἀντιφῶν ὁ Κηφισεὺς οὑτοσὶ, Ἐπιγένους πατήρ. ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος ὁ Ζωτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου· (καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη) καὶ

homines cum redargutioni eorum adſunt, qui ſe, cùm non ſint, exiſtimant ſapientes. Eſt enim res non injucunda: mihi verò, ut dixi, à Deo injuncta & per vaticinia, & per ſomnia, & per omnem modum, per quem aliqua alia ſors divina homini quicquam mandarit agendum. Hæc, ô viri Athenienſes, & vera ſunt, & facilè arguenda. Enimvero, ſi ego juvenum alios quidem nunc corrumpo, alios verò jamdiu corrupi, conſentaneum eſſet ut nunc illorum aliqui ſeniores facti, quoniam intelligerent me ſibi adoleſcentibus malè conſuluiſſe, contra me inſurgerent, ac pœnas depoſcerent. At ſi ipſi nollent, ſaltem neceſſarios illorum aliquos, patres & fratres, & alios cognatos, ſiquid mali à me eorum neceſſarii paſſi fuiſſent, commemorare nunc, & pœnas exigere. Sed adſunt hîc quos cerno illorum permulti. Primùm quidem Crito iſte æqualis meus atque contribulis Critobuli hujus pater. Deinde Lyſanias Sphettius Æſchini hujus pater. Præterea Antipho Cephiſeus pater Epigenis. Adſunt & alii, quorum fratres familiariter me uſi ſunt, Nicoſtratus Theoſdotidi filius, Theodoti frater. Et Theodotus quidem defunctus eſt, ut fratrem precari non poſſit. Et

Paralus hic filius Demodoci, cujus Theages frater erat. Adimantus quoque filius Ariſtonis, cujus frater eſt ille Plato. Denique Æantidorus, cujus Apollodorus hic eſt frater. Alios permultos referre poſſum, quorum unum aliquem præſertim in ejus oratione oportuit à Melito teſtem produci. At verò ſi tunc oblitus eſt, nunc ſaltem producat, ego permittam, afferat, inquam, ſiquid tale habet, in medium. Sed contrà omnino ſe rem habere comperietis, ô viri Athenienſes. Omnes enim, ut videtis, convenerunt libenter ad opem mihi ferendam, qui corrupiſſe eorum neceſſarios, detrimentúmque attuliſſe, à Melito Anytóque accuſor. Quòd ſi ipſi qui depravati ſunt, mihi opitularentur, nihil mirum eſſet: at propinqui eorum ſeniores à me nunquam depravati, qua tandem ratione mihi ſuffragantur, niſi recta quadam & juſta? quippe cùm & Melitum mentiri, & me vera loqui cognoſcant. Quæ igitur pro defenſione mea, ô viri Athenienſes, habeo, fermè hæc ſunt, & alia fortè ſimilia.

XVI. Sed forſan veſtrum aliquis ad ſe moreſque ſolitos ſe recipiens, graviter ferat, quòd cum levioribus etiam in cauſis reus multis cum lacrymis ſoleat deprecari, atque ſupplicare, ac filios in judicium producere, ut commiſerationem commoveant, & alios domeſticorum amicorúmque

Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὑτοσὶ Πλάτων, καὶ Αἰαντίδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὁ ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἔγωγ᾽ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρέχεσθαι Μέλιτον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο, νῦν παρεχέσθω (ἐγὼ παραχωρῶ) καὶ λεγέτω εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναντίον εὑρήσετε, ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλιτος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ᾽ ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον λόγον ἔχουσι βοηθοῦντες ἐμοὶ, ἀλλ᾽ ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον; ὃν ξυνίσασι Μελίτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθῆ λέγοντι. εἶεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ᾽ ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν τι ἐστὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα.

XVI. Τάχα δ᾽ ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν, ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ· εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῒ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος δεδέηταί τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλους

πολλούς· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα, κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ᾽ ἂν οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας, αὐθαδέστερον ἂν πρός με σχοίη· καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις, θεῖτο ἂν μετ᾽ ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, οὐκ ἀξιῶ μὲν ἔγωγε· εἰ δ᾽ οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν, λέγων, ὅτι Ἐμοὶ, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μέν που τινὲς καὶ οἰκεῖοι. καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὁμήρου, οὐδ᾽ ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνθρώπων. ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι εἰσὶ, καὶ ὑεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς· εἷς μὲν, μειράκιον ἤδη· δύο δὲ, παιδία· ἀλλ᾽ ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος, δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιαζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ᾽ ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ᾽ εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μὴ, ἄλλος λόγος· πρὸς δ᾽ οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν, καὶ ὅλως τῇ πόλει, οὔ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν, καὶ τηλικόνδε ὄντα, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχοντα, εἴτ᾽ οὖν ἀληθὲς, εἴτ᾽ οὖν ψεῦδος. ἀλλ᾽ οὖν δεδογμένον γέ ἐστι, τὸν Σωκράτην διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ, εἴτε ἀνδρείᾳ, εἴτε ἄλλῃ ᾑτινιοῦν ἀρετῇ, τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη, οἵουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἑώρακά τινας, ὅταν

permultos: ego nihil horum faciam, quamvis in extremo, ut videtur, diſcrimine conſtitutus. His ergo offenſus aliquis contra me pertinacius irritetur, atque ipſa in ira ſententiam contra me ferat. Si quis ergo inter vos ejus mentis eſt, ego tamen non cenſeo obſecrandum, ſed hac ratione potius æquè me hunc allocuturum. Sunt & mihi, ô vir optime, cognati quidam. Neque enim, ut inquit Homerus, ex quercu vel petra, ſed ex hominibus natus ſum. Itaque & cognatos habeo, ô viri Athenienſes, & filios tres, quorum unus jam adoleſcit, duo autem ſunt parvuli. Nullum tamen eorum huc adducam, ſupplicaturus eo pacto à vobis abſolvi. Curnam igitur nihil horum faciam? Non contumacia ulla, neque contemptu viri Athenienſes: utrum verò audacter me habeam erga mortem, an non, alia ratio eſt. Ad exiſtimationem tamen & mei & veſtri & civitatis totius non arbitror pertinere; ut hæc faciam hac ætate, & hoc nomine quod nactus ſum, ſive id verum ſit, ſive falſum. Attamen jam opinione hominum perſuaſum eſt, Socratem, inter multos præcipuo quodam excellere. Si ergo hi qui inter vos ſapientia, vel fortitudine, vel quavis alia virtute præſtare exiſtimantur, tales erunt, quales ſæpe quoſdam cùm de illis judicaretur

vidi, turpe nimium erit. Qui cùm eſſe alicujus pretii exiſtimarentur, attamen in judicio mirum in modum commiſerationi ſtudebant, quaſi grave aliquid paſſuri, ſi ex hac vita deceſſerint, perinde ac immortales eſſent futuri, ſi vos illos non occidatis. Atqui hi mihi videntur civitati dedecus afferre, propterea quòd exiſtimare peregrinorum aliquis poteſt, eos qui inter Athenienſes virtute præſtant, in magiſtratibus cæteríſque honoribus ſuperiores habentur, nihil à mulieribus differre. Hæc autem, ô viri Athenienſes, nec vos qui alicujus autoritatis eſſe videmini, facere decet, neque etiamſi nos facere velimus, permittere: ſed hoc ipſum oſtendere, vos eum multo magis damnaturos eſſe, qui commiſerationes ejuſmodi introducens, ridiculam reddiderit civitatem, quàm illum qui quietus judicium expectaverit. Proinde, ô viri Athenienſes, accedit ad ea quæ de civitatis exiſtimatione dicta ſunt, quod nec juſtum mihi videtur eſſe judicem precari, neque precando abſolvi, ſed docere atque ſuadere. Non enim ad hoc ſedet judex, ut per gratiam concedat, ſed ut judicet ſecundum leges. Atque id jurejurando promiſit, ſe non per gratiam cuicunque libuerit gratificaturum, ſed judicaturum ſecundum leges. Non igitur licet vel nobis aſſuefacere vos dejerare, vel vobis aſſuefieri. Neutri enim noſtrum religionem ſervarent. Nolite ergo, ô viri Athenienſes, exigere talia

κρίνωνται, δοκοῦντας μέν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους· ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἐὰν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε. οἳ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν· ὥστ' ἄν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ὑμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὁπῃοῦν τι εἶναι, οὔτ' ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν· ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθε, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος, καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος, ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος. χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιον δοκεῖ εἶναί μοι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ, οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστὴς ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὀμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. οὔκουν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὔθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι. οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοιαῦτα δεῖν

πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι, μήτε δίκαια, μήτε ὅσια, μάλιστα πάντως, νὴ Δία μέντοι καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελίτου τουτουί. σαφῶς γὰρ εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι· καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἐμαυτοῦ ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπη μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

XVII. Τὸ μὲν οὖν μὴ ἀγανακτεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν. οὐ γὰρ ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. νῦν δὲ, ὡς ἔοικεν, εἰ τρεῖς μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγειν ἄν. Μέλιτον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ καὶ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δραχμὰς, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου.

me apud vos agere, quæ neque honeſta, neque juſta, neque ſancta eſſe puto: & id quidem omnino, præſertim verò per Jovem, cùm impietatis erga deum à Melito hoc accuſer. Profectò ſi pergerem perſuadere vobis, precandóque flectere cùm juraveritis, docerem utique vos non putare deos eſſe, ac revera dum pro me defenſionem paro, meipſum interim accuſarem, quaſi deos nequaquam exiſtimantem. Sed multum abeſt ut ità ſe res habeat. exiſtimo namque eſſe deos, ô viri Athenienſes, magis quàm quiſquam meorum accuſatorum, ac vobis deóque permitto de me judicare, ut & mihi & vobis ſit conducturum.

XVII. Quod verò non graviter feram, ô viri Athenienſes, me à vobis eſſe damnatum, & alia multa faciunt, & illud in primis, quòd non præter ſpem id accidit, verùm multo magis admiror utrorumque numerum calculorum. Siquidem non putabam tam pauco calculorum numero ab abſolutione abeſſe. Nunc autem, ut videtur, ſi tres ſolúm calculi aliter cecidiſſent, evadebam. Melitum certè nunc evaſiſſe videor, neque evaſiſſe ſolùm, ſed unicuique conſtat, niſi ſurrexiſſent Anytus & Lyco me accuſantes, mille drachmas illum fuiſſe penſurum, quoniam partem quintam calculorum non accepiſſet. Capitis igitur vir iſte reum me facit.

eſto. ſed ego, ô viri Athenienſes, cujus me reum exiſtimem? An non videlicet eo quo dignus ſum? Quid ergo? Quidnam dignum eſt pati me aut pendere, ob id quod quæ didici non ſiluerim, ſed neglexerim quæcunque multi facit vulgus, quæſtum, rem familiarem, imperia, poteſtates, cæteróſque magiſtratus: præterea vitaverim conjurationes atque ſeditiones quæ in republica contigerunt, arbitratus meipſum revera ad æquiora officia eſſe natum, quam ut ab his ſalutem meam pendere. Ad hæc inquam, me non contuli, quibus occupatus, neque vobis, neque mihi ipſi profuturus eram. ſed uni huic officio duntaxat incubui, ut privatim me ad unumquemque veſtrum applicans, maximam, ut equidem exiſtimo, afferrem utilitatem, ſuadens videlicet unicuique nihil ex rebus ſuis prius quàm ſeipſum eſſe curandum, ut quàm optimus prudentiſſimúſque evadat: nec res civitatis curandas eſſe prius quàm civitatem ipſam, & aliarum item rerum curam eadem ratione eſſe habendam. Quid igitur cùm ſim talis, à vobis reportare dignus ſum? Bonum certè, ô viri Athenienſes, ſi modò pro dignitate revera exiſtimetis, ac tale quidem bonum, quale mihi conveniat. Quid igitur convenit viro egeno beneficóque, cui vacare à cæteris occupationibus expediat, quo vos ad virtutem cohortari queat? Nullum certè eſt aliud præmium,

εἶεν. ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας. τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι; ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοὶ, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγορειῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν, καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτα ἰόντα σώζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἤϊα οἷ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ἤϊα· ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο· μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως· τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι. τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν, τοιοῦτος ὤν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δή γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθε· καὶ ταῦτά γε, ἀγαθὸν τοιοῦτον ὅ, τι ἂν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ, τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν Πρυτανείῳ σιτεῖσθαι· πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴτις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ, εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως.

XVIII. Ἴσως ὑμῖν, καὶ ταυτὶ λέγων, παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιαζόμενος. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων· ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω. ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα· ἐπεὶ (ὡς ἐγῷμαι) εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν μόνον ἡμέραν κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπείσθητε ἄν· νῦν δὲ οὐ ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δ' ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν, πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν, καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτὸς ὡς ἄξιός εἰμι τοῦ κακοῦ, καὶ τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας, ἢ μὴ πάθω τοῦτο οὗ Μέλιτός μοι τιμᾶται

ô viri Athenienſes: quod magis virum talem deceat, quàm in Prytaneo publico ſumptu nutriri, & multo quidem magis quàm ſiquis veſtrum equo aut bigis, aut quadrigis Olympia vicerit. Nam ille quidem fecit, ut felices videamini, ego verò ut ſitis. Præterea ille nutritione non indiget, ego indigeo. Itaque ſi pro dignitate ac juſtitia æſtimari oportet, ego me hoc dignum exiſtimo, alimonia ſcilicet publicè in Prytaneo mihi exhibenda.

XVIII. Fortè verò hæc vobis dicens, ità protervus videor, ut in ſuperioribus viſus ſum, ubi commiſerationes ſupplicationéſque deteſtabar. id autem haud tale eſt, ſed ejuſmodi potius, ô viri Athenienſes. Perſuaſum eſt enim mihi, ut nemini ſponte injuriam faciam. quod quidem idcirco vobis non perſuadeo, quia breve tempus habuimus colloquendi. Verùm ſi lex talis apud vos eſſet qualis apud cæteros, ut ubi mors pœna ſit, in eo judicio non diem unam, ſed plures diſceptetur, vobis, ut arbitror, perſuaſiſſem. Nunc verò haud facile fuit in tam brevi tempore calumnias magnas diluere. Cùm igitur mihi perſuaſum ſit, nemini faciendam eſſe injuriam, permultum abeſt ut mihi ipſi ſim facturus & dicam quòd malo ſim dignus, judicémque ipſum meritum eſſe hujuſmodi quippiam. Quid ergo? nunquid veritus nè id ſubeam quo Melitus me dignum cenſet, quod equidem aio neſcire me utrum bonum ſit, an malum, ut hoc devitem, eligam eorum aliquid quæ planè mala eſſe ſcio, atque hoc me dignum eſſe cenſebo? Utrum ergo vincula? Ecquid oportet me in carcere vitam agere, ſemper undecim viris ſervientem? Utrum pecunias ſolvere? atque donec ſolutæ ſint, in vinculis permanere? At verò id tantundem eſt atque quod ſuprà dicebam, cùm mihi deſit unde pecunias perſolvam. An fortè exilium? fortè enim hoc dignus eſſe cenſebor: nimia tamen, ô viri Athenienſes, me cupiditas vitæ teneret, ſi adeò imprudens eſſem, ut ſi vos cives mei conſuetudinem meam ſermonéſque perferre non potuiſtis, ſed uſque adeò gravis invidioſáque vobis fuit mea conſuetudo atque oratio, ut mox liberare vos ab illa jam decreveritis, alios tamen facile me putem toleraturos. Permultum abeſt, ô viri Athenienſes. Præclara ſcilicet mihi vita foret in hac ætate exulanti, & aliam ex alia civitatem permutanti, & in continua repulſa viventi. Equidem ut planè intelligo, quocunque proficiſcar, audituri me ſicut & hic ſequentur adoleſcentes: ac ſi eos repellam, ipſi viciſſim ſenioribus id perſuadentes me repellent. Si non repellam, eorum patres, & cognati ob hos ipſos me expellent. Forſitan verò dicet aliquis: nonne potes, ô Socrates, in exilio

(ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν, οὔτ' εἰ κακόν ἐστιν) ἀντὶ τούτου δὴ ἕλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ τοῖς ἕνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων; καὶ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσω; ἀλλὰ ταυτόν μοι ἐστὶν ὅπερ δὴ νῦν ἔλεγον. οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα ὁπόθεν ἐκτίσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γὰρ ἄν μοι τούτου τιμήσετε. πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου, οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰ οἴσουσι ῥαδίως. πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη, ἐξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅπη ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι, ὥσπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοί με αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους. ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι, δι' αὐτοὺς τούτους. Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι, Σιγῶν τε καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, ὐχ οἷός τ' ἔσῃ ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τοῦτο δή ἐστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν. ἐάν τε γὰρ λέγω ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτ' ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖθις λέγω ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἑκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου, καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος (ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος, οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ) ταῦτα δ' ἔτι ἧττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως ὡς ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥᾴδια. καὶ ἐγὼ ἅμ' οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων ὅσα ἔμελλον ἐκτίσειν· (οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην) νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτίσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτῖσαι ὑμῖν που μνᾶν ἀργυρίου. τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι. τιμῶμαι οὖν τοσούτου. ἐγγυηταὶ δ' ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεῳ.

XIX. Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

ſilentium & quietem agere? At hoc omnium eſt difficillimum aliquibus veſtrum perſuadere. Sive enim reſpondero, id eſſe, non parere deo, proptereáque me non poſſe quieſcere, non credetis mihi quaſi per ironiam loquenti: ſive dixero id homini maximum contingere bonum, diebus videlicet ſingulis de virtute verba facere: atque de aliis de quibus me quotidie loquentem vos auditis, atque ità me ipſum alióſque ſcrutari, vitámque inconſideratam reſpuendam eſſe cenſere, hæc etiam multo minus mihi credetis. Hæc verò, ô viri Athenienſes, ità ut dico, ſe habent, ſed haud facilè perſuaderi poſſunt. Et ſimul nunquam malo dignari me conſuevi. Quòd ſi mihi forent pecuniæ, judicium pecuniis liceret quantumcunque ſolvere poſſem, neque obeſſet mihi illas amittere. Nunc verò non adſunt, niſi fortè quantum valeo ſolvere, tanti æſtimari velitis. Poſſum verò fermè argenti minam. Tanti ergo judicium æſtimo. Plato autem hic, ô viri Athenienſes, & Crito, & Critobulus, & Apollodorus jubent me triginta minis liceri. Ipſi verò tantæ pecuniæ prædes erunt. æſtimo ergo tanti. prædes verò argenti hujus hi vobis erunt ſufficientes.

XIX. Non multi temporis gratia, ô viri Athenienſes, exiſtimationem comparabitis, materiámque præbebitis volentibus civitatem vituperare, quia ſcilicet Socratem occideritis, virum ſapientem. Dicent enim illi, licet non ſim, me ſapientem, qui vos vituperare volent. Si ergo breve tempus expectaviſſetis, abſque veſtra opera me contingebat mori. Videte ætatem meam quàm procul jam ſit à vita, morti verò propinqua. Neque verò hæc adverſus vos omnes dico, ſed adverſus eos tantùm qui me morte damnarunt. Dico etiam hæc ad hos ipſos. Forſan putatis me viri Athenienſes, in judicio concidiſſe talium verborum inopia, quibus utique perſuaſiſſem vobis, ſi omnia facienda dicendáque putaviſſem, quibus à vobis abſolverer. Longè verò ſe res aliter habet: Certè ob paupertatem damnatus ſum, non verborum quidem, ſed audaciæ atque impudentiæ, & quia talia apud vos dicere nolui, qualia vobis auditu gratiſſima contigiſſent, audientibus videlicet me deflentem atque lamentantem, & alia facientem multa, atque dicentem, ut dixi, me indigna, qualia frequenter ab aliis audire conſuevitis. Sed neque ab initio cenſui decere, ob periculum devitandum illiberale aliquid facere, neque nunc me pœnitet hac defenſionis ratione uſum fuiſſe. Malo equidem tali quadam defenſione fretus, mortem obire, quam contraria ſupervivere. Neque enim

ὄνομα ἕξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτην ἀπεκτονήκατε, ἄνδρα σοφόν· φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμὶ, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ γοῦν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο, ἐμὲ τεθνάναι δή. ὁρᾶτε γὰρ δὴ εἰς τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους. ἴσως με οἴεσθε ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι τοιούτων οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην· πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ᾽ ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας, καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ᾽ ἂν ἦν ἀκούειν· θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου, καὶ ἄλλα ποιοῦντος, καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ᾽ οὔτε τότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι, ἢ ἐκείνως ζῆν· οὔτε γὰρ

ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτε ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, καὶ ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἱκετίαν τραπεὶς τῶν διωκόντων. καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν. θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων. οἱ δέ μου κατήγοροι, ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος τῆς κακίας. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ἀφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὄφλων, οὗτοι δὲ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὗτοι. ταῦτα μὲν οὖν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

XX. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμῳδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοί μου. καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα ἐν ᾧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες, ἔι με ἀποκτενεῖτε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον, πολὺ χαλεπωτέραν νὴ Δία ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτείνατε.

in judicio, neque in bello vel mihi vel alteri, omnia quibus vitemus mortem, ſunt facienda. Nam in præliis ſæpe conſtat interitum vitari, ſi quis abjectis armis ſupplex ad inſequentes ſe convertat. Alia quoque in ſingulis periculis machinamenta ſunt, quibus interitum quis effugiat, ſiquem non pudeat facere quælibet atque dicere. Sed conſiderate, ô viri Athenienſes, haud id quidem difficile eſſe, mortem effugere, ſed multo difficilius pravitatem. Velocius enim illa currit quam mors. Atqui ego nunc utpote ob ſenectutem tardior à tardiori captus ſum, accuſatores autem mei utpote vehementes atque veloces, ab ea quæ velocior eſt pravitate. Et nunc quidem ego abeo damnatus à vobis, mortem ſubiturus: iſti verò à veritate ipſa damnati, pravitati injuſtitiæque obnoxii. Atque ego quidem pœnæ acquieſco, & iſti. Hæc igitur fortè ſic oportebat ſe habere, arbitrórque ea habere ſe mediocriter.

XX. Poſt hæc autem vobis qui me condemnaſtis, cupio divinare. Nam illuc mihi jam perventum eſt, ubi ſolent homines divinare, quoniam videlicet ſunt prope mortem. Prædico enim equidem vobis, ô viri Athenienſes, ſi me interfeceritis, ſupplicium vobis ſtatim poſt mortem meam eſſe venturum, ac per Jovem multo durius eo quo me affeceritis.

Nunc enim id egiſtis, putantes liberare vos, quo minus rationem vitæ veſtræ redarguenti cuiquam reddere compellamini. Id verò contrà omnino vobis accidet. Nam plures futuros arbitror qui vos redarguant, quos ego compeſcebam, etſi vos id non ſentiebatis: tantóque illi infeſtiores erunt quanto & juniores, ideóque vos gravius id feretis. Profectò ſi putatis per interfectionem hominum à vituperatione vos abſolvere, nimium aberratis. Non enim eſt hæc liberatio vel valida ſatìs, vel honeſta. Sed illa tam facillima quàm optima eſt, non diſturbare quidem alios, ſed ſeipſum comparare ut quàm optimus evadat. Hæc ergo vobis qui me condemnaſtis, vaticinatus, finem facio.

XXI. Vobis autem qui me abſolviſtis, libenter de hujuſmodi re quæ contigit verba facerem, quamdiu magiſtratus negotio diſtinentur, necdum eò vado ubi me oportet mori. Sed, ô viri, aſſiſtite mihi id tempus. Nihil enim prohibet, invicem (dum licet) confabulari: Nempe vobis tanquam amicis demonſtrare volo quod mihi modò accidit, quidnam menti ſignificet. Mihi quidem, ô judices, vos enim judices rectè appellare poſſum, mirabile quiddam contigit. Vox enim illa dæmonis vaticinatrix, mihi ſemper in ſuperiore

νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε, οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου. τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον· ὑμεῖς δὲ οὐκ ᾐσθάνεσθε. καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε, ἀποκτείναντες ἀνθρώπους, ἐπισχήσειν τοῦ ὀνειδίζειν τινὰ ὑμῖν ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐ καλῶς διανοεῖσθε. οὔτε γὰρ ἔσθ᾽ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ, οὔτε καλή. ἀλλ᾽ ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ᾽ αὑτὸν παρασκευάζειν ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος, ἀπαλλάττομαι.

XXI. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῒ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον. οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν· ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν, ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι συμβεβηκὸς τί ποτ᾽ ἐννοεῖ. ἐμοὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ (ὑμᾶς δικαστὰς καλῶν, ὀρθῶς ἂν καλοίην) θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου, ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ

παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοὶ, ταυτὶ, ἅγε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδενὶ μέλλοντί τι ἐρεῖν. καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ. νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώθη μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγονέναι· καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τοῦτο γέγονεν. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

XXII. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι. ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι, μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς, τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις

tempore frequenter omnino offerre ſe conſuevit, & in rebus quidem leviſſimis ſe opponens: ſiquid minus rectè facturus fuiſſem. Nunc autem ea mihi quæ videtis, acciderunt, quæ profectò putaret aliquis atque exiſtimaret extrema eſſe malorum. Sed mihi neque domo exeunti, mane dei ſignum adverſatum eſt, neque hoc ſuggeſtum in quo cauſam dico, aſcendenti, neque in aliqua ſermonis parte dum verba faciebam, quamvis aliàs frequenter dum loquerer in medio ſermonis curſu conſueverit cohibere. Nunc autem in hac re nuſquam vel agenti, vel loquenti eſt adverſatum. Quam verò hujus rei cauſam eſſe putem, vobis aperiam. Apparet enim mihi quod contigit bonum eſſe. Nec rectè ullo modo judicatur à nobis, quicunque mortem opinamur eſſe malam. Cujus quidem rei magna apud me hæc eſt conjectura, quòd ſignum mihi ut conſuevit, repugnaviſſet, niſi bonum quid acturus fuiſſem.

XXII. Cogitare autem hoc pacto poſſumus, ſpem multam eſſe id eſſe bonum. Mors enim neceſſe eſt ſit alterum è duobus, ut aut ſenſus omnino mors omnes auferat: aut quemadmodum dicitur, in alium quendam locum ex his locis morte migretur. Quamobrem ſive ſenſus extinguitur, mórſque ei ſomno ſimilis eſt, qui nonnunquam, etiam ſine viſis ſomniorum, placatiſſimam quietem affert: dii boni, quid lucri eſt emori? Reor equidem, ſiquem oporteat ad eam noctem quam tanta tranſigit quiete, ut nè inſomnium quidem nullum videret, alias noctes diéſque vitæ totius conferre, atque dicere quot ipſe noctes atque dies in vita melius dulciúſque peregerit: reor, inquam, nedum privatum aliquem, ſed nec magnum quidem regem, aliquas numerare poſſe. Si ergo tale quiddam eſt mors, lucrum eſſe equidem dico. Etenim nihil plus hoc pacto totum tempus quàm nox una eſſe videtur. Sin vera ſunt quæ dicuntur, migrationem eſſe mortem in eas oras, quas qui è vita exceſſerunt, incolunt, id multo jam beatius eſt, te, cum ab iis, qui ſe judicum numero haberi volunt, evaſeris, ad eos venire, qui verè judices appellantur, Minoem, Rhadamanthum, Æacum, Triptolemum, alióſque quotcunque ſemidei juſtè vixerunt, hæc peregrinatio mediocris vobis videri poteſt? ut verò colloqui cum Orpheo, Muſæo, Heſiodo, Homero liceat, quanti tandem æſtimatis? Equidem ſæpe mori, ſi fieri poſſet, vellem, ut ea quæ dico mihi liceret invenire. Quippe cùm mihi in primis mirificè grata ſit futura habitatio illa atque conſuetudo,

καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ, δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν ὁπόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα, εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶ πάντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστὰς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς, καὶ Αἰακὸς, καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ συγγενέσθαι, καὶ Μουσαίῳ, καὶ Ἡσιόδῳ, καὶ Ὁμήρῳ, ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ. ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδῃ καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν· ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγῷμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα, ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα, διάγειν. τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἴεται μὲν, ἔστι δ' οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας. οἷς διαλέγεσθαι ἐκεῖ καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν, ἀμηχάνου ἂν εἴη εὐδαιμονίας πάντως. οὐ δή που τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι. τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

XXIII. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρὴ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον· καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἔστι ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι. οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι.

quandoquidem unà cum Palamede futurus ſum, & Ajace Telamonis filio, & aliis antiquorum quicunque circumventi judicio deceſſerunt è vita: apud quos meos caſus cum illorum caſibus conferre utrinque ut arbitror, non injucundum foret. Illud præterea maximum, illic degere ſcrutantem ſingulos atque examinantem quemadmodum hîc feci, quiſnam illorum ſapiens ſit, & quis cùm non ſit, ſe tamen exiſtimet ſapientem eſſe. Proinde quanti faciendum, ô judices, tentare ſummi regis qui maximas copias duxit ad Trojam, prudentiam, & Ulyſſis, Sizyphi, multorúmque aliorum quos referre quis poteſt virorum & mulierum, quibus cum loqui atque examinando verſari, inæſtimabilis prorſus felicitas eſſet? Siquidem hujus cauſa qui illic degunt haud amplius moriuntur, ſúntque illi nobis & in rebus aliis beatiores, & in eo inſuper, quòd reliquum jam tempus permanent immortales, ſi quidem vera ſunt quæ dicuntur.

XXIII. Nè vos quidem, judices, ii, qui me abſolviſtis, mortem timueritis. idque unum cogitate verum eſſe, viro videlicet bono nihil mali accidere poſſe nec vivo nec mortuo, nec unquam illius res à diis immortalibus negligi. Nec mihi ipſi hoc accidit fortuitò, ſed mihi id conſtat, mori[illegible]m & à laboribus liberari, mihi melius extitiſſe.

atque hanc ob cauſam divinum illud ſignum mihi non obſtitit. Nec vero iis à quibus accuſatus ſum, aut à quibus condemnatus, habeo quod ſuccenſeam, quamvis non hac mente accuſaverint me atque damnaverint : ſed quia mihi nocere ſe crediderunt. Ob hoc utique illis eſt ſuccenſendum. (Sed jam ad eoſdem illos reverſus, ſic eos alloquor.) Tantum tamen vos precor, ô viri ut meos quoq; filios cùm adoleverint, ſi ipſi ſimiliter atque ego vobis moleſti ſint, pœnis ſimiliter afficiatis, præſertim ſi videantur vobis vel pecuniarum, vel alterius cujuſquam rei majorem quàm virtutis curam habere : atque ſi videri velint puténtve ſe alicujus eſſe pretii, cum nullius ſint, illos objurgetis, quemadmodum ego vos, quòd non illis incumbant quibus eſt incumbendum,ac exiſtiment cùm nullius pretii ſint,ſe aliquid eſſe. Quòd ſi hæc feceritis, juſta à vobis paſſus fuero egóque & filii. Sed tempus eſt,jam hinc abire me, ut moriar : vos ut vitam agatis. Utrum autem ſit melius, dii immortales ſciunt : hominem quidem ſcire arbitror neminem.

Finis Apologiæ Socratis.

διὰ ταυτὶ καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καί τοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ᾽ οἰόμενοι βλάπτειν τι, τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε ὦ ἄνδρες, ταυτὰ ταῦτα λυποῦντας ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς· καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι, μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι, ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ᾽ ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν, ἀποθανουμένῳ· ὑμῖν δὲ, βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

Τέλος τῆς Σωκράτους ἀπολογίας.

ΚΡΙ΄ΤΩΝ, Ἢ ΠΕΡΙ΄ ΠΡΑΚΤΟΥ͂,

Ἠθικός.

Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑ΄ΤΗΣ,
ΚΡΙ΄ΤΩΝ.

1. Τί τηνικάδε ἀφῖξαι ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῲ ἔτι ἐστί; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα; ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω ὅπως ἐθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοι ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν. καί τι καὶ εὐεργετεῖται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἥκεις, ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν

CRITO, vel de eo quod agendum eſt,

Ad Morum doctrin. ſpectans.

Dialogi Perſonæ

SOCRATES,
CRITO.

CUR hac hora veniſti, ô Crito? nonne multum mane etiam eſt? CR. Multum certé. SO. Quam multum tandem? CR. Primum diluculum. SOC. Miror quomodo cuſtos carceris tibi obtemperare voluerit. CR. Familiaris jam mihi eſt, ô Socrates, propterea quòd crebrò huc ventitem. Præterea beneficii à me nonnihil accipit. SOC. Veniſtine modò? an dudum? CRIT. Satis dudum. SOC. Proinde cur ſtatim non me excitaſti, ſed cum ſilentio aſſediſti? CRITO. Nunquam per Jovem, ô Socrates, excitaſſem. Neque enim

ipſe tamdiu in vigilia & dolore manere vellem. Sed te jamdudum admiror, cùm aſpicio quàm ſuaviter dormias. Et conſultò non excitavi te, ut quàm placidiſſimè degeres. Equidem tum ſæpe tum verò per omnem vitam anteactam ob tuos mores beatum te judicavi, maximè verò in præſenti calamitate, quòd eam tam facilè ac placidè feras. SOC. Atqui perabſurdum eſſet, ô Crito, ſiquis tam grandis natu imminentem mortem moleſtè ferat. CR. Veruntamen, ô Socrates, & alii æquè ſenes ſimilibus calamitatibus opprimuntur. qui tamen ab ætate non ità juvantur, quin præſentem fortunam graviter & moleſtè ferant. SOC. Ità eſt. Sed quorſum adeò manè veniſti? CR. Nuncium, ô Socrates, acerbum affero non tibi quidem, ut mihi apparet, ſed mihi potius & familiaribus tuis omnibus & acerbum & gravem. Quod equidem, ſi quicquam aliud, graviter, ut arbitror, moleſtéque ferrem. SOC. Quodnam hoc? An navis ex Delo jam rediit: qua reducta, mihi eſt moriendum? CR. Nondum rediit quidem, ſed mihi hodie reditura videtur ex his quæ renunciant nonnulli è Sunio venientes, qui eam ibi reliquerunt. Conſtat ergo ex his nunciis, hodie eſſe venturam ideóque neceſſarium fore te cras, ô Socrates, è vita decedere. SOC. Bona, ô Crito, fortuna.

αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις. καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν ὦ Κρίτων πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι ὦ Σώκρατες τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῲ ἀφῖξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοὶ (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι. ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; ΚΡ. Οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντες τινὲς ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰσαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. ΣΩ. Ἀλλ' ὦ Κρίτων τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρῃ; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθοι τὸ πλοῖον. φασὶ δὲ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι. οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινὶ οὐκ ἐγεῖραί με. ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον; ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα, καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με, καὶ εἰπεῖν, Ὦ Σώκρατες, Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο. ΚΡ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν.

II. Ἀλλ' ὦ δαιμόνιε Σώκρατες ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου, καὶ σώθητι. ὡς ἐμοὶ, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐδεμία ξυμφορά ἐστιν ἄλλη, ἀλλὰ χωρὶς μὲν, σοῦ ἐστερῆσθαι, τοιούτου ἐπιτηδείου· οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ, καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τε ὤν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ

Si ità diis placet, ità eſto. non tamen exiſtimo illam hodie redituram. CR. Undenam id conjectas? SOC. Dicam equidem. Poſtridie enim, aut eo ipſo die, quo navis redierit, mihi eſt moriendum. CR. Sic utique aiunt hi, penes quos rei hujus poteſtas eſt. SOC. Itaque non hac die venturam puto, ſed altera. Conjecturam verò ex ſomnio quodam accipio, quod paulo antè hac ipſa nocte mihi viſum eſt, opportunéque videris ſomnum mihi non perturbaſſe. CR. Sed quale id ſomnium erat? SOC. Videbatur mihi mulier quædam adveniens, pulchra & aſpectu grata, veſtes habens candidas, vocare me, atque dicere, O Socrates, Tertia hinc die Phthiam pervenies latiglebam. CR. Quàm abſurdum id inſomnium, Socrates? SOC. Manifeſtum tamen, ut mihi videtur, ô Crito. C. Manifeſtum certé.

II. Sed, ô beate Socrates, nunc jam etiam mihi credito, téque ſervato. Mihi enim, ſi tu obieris, non una tantum calamitas imminet: ſed præter id quòd te orbatus fuero tali neceſſario, qualem alterum nunquam reperiam, videbor utique multis qui neutrum noſtrum ſatis noverint, cùm potuiſſem te ſervare, ſi pecunias impendere voluiſſem id neglexiſſe. Atqui quænam exiſtimatio turpior poſſit accidere, quàm videri pluris feciſſe pecunias quam amicos? Non enim poterit perſuaderi compluribus, te hinc abire noluiſſe, nobis quò id ageres omni ſtudio contendentibus. SOC. Quid verò à nobis, ô beate Crito, tanti vulgi opinio æſtimatur? Probatiſſimi enim viri, quorum magis habenda ratio eſt, hæc ità geſta eſſe ut geſta ſunt, arbitrabuntur. CR. Attamen vides, ô Socrates, neceſſe eſſe opinionem quoque vulgi curare. Præſentia enim hæc declarant, poſſe vulgus non minima mala imò ferè maxima, ſi quis in populo calumniis prematur, inferre. SOC. Utinam, ò Crito, poſſet vulgus maxima inferre mala, ut viciſſim maxima poſſet bona. & bene quidem ſe res haberet. neutrum verò poteſt, quippe cùm neque prudentem neque imprudentem efficere valeat. Faciunt verò quodcunque ſors obtulerit. C. Hæc quidem ità ſe habeant. Ad id verò Socrates mihi reſponde, num fortè mei cæterorúmque neceſſariorum tuorum reſpectus te retinet, nè ſi hinc evaſeris, calumniatores nos poſtea vexent, quaſi te hinc furati fuerimus: cogamúrque vel univerſas facultates, vel pecunias quamplurimas amittere, vel præter hæc aliud quippiam pati. Si quid tale times, ſolicitudinem iſtam valere jube. Juſtum namque eſt, nos tuæ ſalutis gratia non hoc ſolum, verumetiam, ſi oportuerit, majus aliud ſubire

γὰρ πείσονται οἱ πολλοὶ ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἐθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε, ὑμῶν προθυμουμένων. ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι (ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν) ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι ὥσπερ ἂν πραχθῇ. ΚΡ. Ἀλλ' ὁρᾷς δὴ ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δηλοῖ τὰ παρόντα νυνὶ ὅτι οἷοί τε εἰσιν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα. ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα· καὶ καλῶς εἶχε. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε. οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι. ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅ, τι ἂν τύχωσι. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω. τάδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν, ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκαθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν. ἡμεῖς γάρ που δίκαιοι ἐσμεν, σώσαντές σε, κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον· καὶ ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω.

ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μὴ τοίνυν ταῦτα φοβοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῷμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τὰ ἐμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανὸν Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ· ὥστε (ὅπερ λέγω) μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σῶσαι σαυτόν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ, τι χρῷο σεαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκῃ, ἀγαπήσουσί σε· ἂν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται, καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν. ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδειν περὶ σεαυτὸν γενέσθαι ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν, σὲ διαφθεῖραι

periculum. Verùm mihi obtempera, neque aliter facias. SOC. Et hæc equidem & alia multa, ô Crito, conſidero. CR. Nè igitur hæc vereare. Neque enim multum eſt argentum quod poſtulant hi qui ſervare te atque hinc educere pollicentur. Vides præterea quàm tenues ſint calumniatores tui, ut non magna ad eos placandos largitione ſit opus. Tibi verò pecuniæ adſunt meæ, ad hoc, ut opinor, ſufficientes. Proinde ſi quo mei reſpectu adductus non putas meas pecunias erogandas, adſunt hoſpites hi parati perſolvere. quorum unus etiam huc attulit ſufficientem pecuniam, ad hoc ipſum paratam, Simmias Thebanus. Ad hoc ipſum promptus eſt & Cebes, aliíque permulti. Quamobrem, ut modò dicebam, nihil tale metuas, quo minus ſerves te ipſum. Sed neque etiam illud quod in judicio dixiſti, te remoretur, ſi hac urbe exires, quò te ipſum verteres te minimè habiturum. Aliis enim multis in locis quocunque profectus fueris, te homines colent: ac ſi velis in Theſſaliam te conferre, reperies illic hoſpites meos, qui te plurimi facient, tutúmque præſidio ſuo adeò reddent, ut nemo in Theſſalia tibi ſit moleſtiam exhibiturus. Accedit ad hæc, ô Socrates, quod rem minimè juſtam aggredi videris, ſi cùm ſalvus eſſe poſſis, teipſum prodas, taliáque tibi evenire ſtudeas, qualia inimici ipſi tui ſtuderent ſtuduerúntque te perdere cupientes. Præterea filios quoque tuos prodere mihi videris, quos cùm liceat tibi educare atque erudire, deſeres omnino, & quantum in te eſt, eorum mores fortunæ committis. Accident verò eis veriſimiliter, qualia evenire orphanis conſueverunt. Profectò oportebat non genuiſſe filios: aut in eis educandis erudiendíſque laborem non recuſare. Tu verò mihi videris quæ elegiſſet vir ſegnis ac piger, nunc elegiſſe: decebat autem contrà quæ vir bonus fortíſque elegiſſet: præſertim te per omnem vitam virtutis ſtudium profitentem. Itaque non poſſum tui & noſtri qui tui familiares ſumus non erubeſcere, veritus nè tota hæc res tua, ignaviâ quadam noſtra ſic tractata fuiſſe videatur. Et primùm quidem ille tuus ejuſmodi in judicium ingreſſus, cùm liceret non ingredi, deinde concertatio ipſa judicii ad hunc modum acta, & extremus hic finis, tanquam ridiculum quiddam per vitioſitatem ſegnitiémque noſtram effugiſſe nos videbitur, quòd nec nos te ſervaverimus, neque tu ipſe te, cum id fieri abſque magna difficultate potuerit, ſi vel parum in nobis uſus induſtriæque fuiſſet. Hæc igitur, ô Socrates, conſidera, nè præterquam quòd mala ſunt, etiam dedecori tibi nobiſque ſint: ſed tibi conſule. Imò verò non jam amplius conſulendi tempus, ſed conſultum jam eſſe oportuit. Unicum verò conſilium eſt, videlicet hac nocte

βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι, οἰχήσῃ καταλιπὼν, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅ, τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι. τεύξονται δὲ (ὡς τὸ εἰκὸς) τοιούτων οἷάπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρῆν ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα. σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δὲ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περί σε ἀνανδρείᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι· καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν· καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγίνετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτὶ, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐ διεσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτὸν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατὸν, εἴτι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτ' οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλεύου. μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή. τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δὲ περιμενοῦμεν, ἀδύνατον, καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

III. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ οὕσπερ καὶ πρότερον. ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ᾽ ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε, ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ, ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν

proxima cuncta hæc facta eſſe oportere. Sin autem diutius tardaverimus nihil omnino fieri ulterius poterit. Quamobrem omnino mihi habe fidem, ô Socrates, nec ullo modo aliter facias.

III. SOC. O amice Crito ſtudium hoc tuum permulti faciendum eſſet, ſiqua ratione recta ſuſceptum eſſet. Sin minus, quanto vehementius eſt, tanto moleſtius. Conſiderandum eſt igitur, agendáne hæc nobis ſint, an non. Nam ego is ſum non modò nunc, ſed & ſemper, qui meorum nulli paream, præterquam rationi, quæ ratiocinanti mihi optima videatur Rationes itaque illas quibus ſuperioribus temporibus uſus ſum, nec nunc quidem, poſtquam in hanc fortunam incidi, rejicere poſſum, ſed ſimiles mihi fermè apparent, eaſdémque in præſentia quas & prius, veneror atque honoro: adeò ut niſi nunc meliores afferre poſſimus, planè ſcire debeas me tibi non conceſſurum: non ſi etiam plura quàm nunc multitudinis potentia comminata nos tanquam pueros larvali terribilique facie perterrere conetur, vincula & mortem tunc, præterea privationem pecuniarum, intentans. Quanam igitur ratione commoda iſta conſiderare poſſimus. Hac utique ſi, id quod tu de opinionibus paulo antè dicebas, reſumamus: utrum ſemper rectè ſe habeat necne, oportere ſcilicet quarundam opinionum rationem habere quarundam verò minimé. An forte prius quàm me mori oporteret, rectè id dicebatur: nunc verò conſtat fruſtrà diſputationis gratia ità dictum fuiſſe, cùm revera jocus quidam ac nugæ eſſet. Cupio equidem, ò Crito, unà tecum conſiderare, num ſermo ille prior alius appareat mihi nunc in hac fortuna conſtituto, an prorſus idem qui & prius: atque utrum dimitendus ſit a nobis vel ipſi obtemperandum. Dicebatur autem ut opinor, ſemper ſic ab iis qui ſe aliquid dicere exiſtimabant, ut nunc quidem ego dicebam. nempe, hominum opiniones partim plurimi faciendas ac ſequendas, partim verò minimé. Hoc, per Deos ô Criton, nonne tibi rectè dici videtur? Tu enim ut fert hominum conditio, tantum abes à periculo, ut craſtino die moriaris: nec te in errorem inducit præſens calamitas. Conſidera igitur an non ſufficienter tibi dici videtur, non oportere omnes opiniones hominum ſequi, ſed alias quidem ſequi, alias verò negligere, neque omnium quidem, ſed quorundam: aliorum verò minimé. Quid ergo dicis? hæc non rectè dicuntur? CR. Rectè. SOC. An non bonas honorare decet, malas verò contemnere? CR. Ità decet. SOC. Bonæ autem nonne prudentum? Malæ contrà ſunt imprudentum? CR. Quidni? SOC. Age verò, quonam modo rurſus talia dicebantur? Qui in gymnaſiis ſe exercet, eáque in re operam collocat, utrum cujuſlibet hominis laudi &

ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς. ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴτε μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδέ γε ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός. καὶ ἐάσομεν χαίρειν, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως (ὡς ἐγῷμαι) ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ὅτι τῶν δοξῶν ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γὰρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα ξυμφορά. σκόπει δή. οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾷν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὔ; τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; ΚΡ. Καλῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾷν, τὰς δὲ πονηρὰς, μή; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Χρησταὶ δὲ, οὐχ αἱ τῶν φρονίμων; πονηραὶ δὲ, αἱ τῶν ἀφρόνων; ΚΡ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου ὃς ἂν τυγχάνοι ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ΚΡ. Ἑνὸς μόνου. ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν; ΚΡ. Δηλαδή. ΣΩ. Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον, καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ᾗ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί δ' ἔστι κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; Κ. Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα. τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως ἵνα μὴ πάντα διΐωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστὶν ἡ βουλὴ, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν; ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἴ τις ἐστὶν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; οὐδέν ἐστι τοῦτο; Κ. Οἶμαι ἔ-

vituperationi & opinioni attendit, an illius tantum qui medicus ſit aut gymnaſii magiſter? C. Hujus ſolius. SO. An non timere decet vituperationes, & optare laudes illius unius potius quàm multorum? C. Proculdubio. SO. Hac itaque ratione ille agere ſéque exercere debet, atque etiam edere & bibere, quæ illi unico videatur qui præſideat intelligátque, potius quàm ut videtur vulgo. CR. Vera hæc ſunt. SOC. Quid verò ſi illi uni non pareat, opinionémque ejus & commendationes nihili pendat, honoret verò vulgi ignorantiúmque commendationes, num à malo tutus erit? C. Minimé. SO. Quale autem eſt id malum, & quonam tendit, & in quam non obedientis partem? CR. In corpus videlicet, hoc enim corrumpit. SOCR. Rectè dicis. Nonne & de aliis, ô Crito, fere omnia percurramus eadem ratio eſt? De juſtis injuſtíſque, de turpibus & honeſtis, boniſque & malis, de quibus in præſentia nobis conſultatio eſt, utrum multorum opinionem ſequi vererique debeamus, an unius potius qui intelligat, quem decet & vereri & timere magis quàm cunctos alios. Cui niſi obtemperaverimus, lædemur & corrumpemur in eo, quod juſto quidem melius fieri, injuſto autem corrumpi ſoleat. An nihil id eſt? C. Id quidem, ô Socrates, arbitror. SO. Age verò, ſi id quod à ſalubri quidem fit melius, ab inſalubri verò corrumpitur, corruperimus, peritorum non ſequuti judicia, an nobis eo deſtructo vivendum erit? Eſt autem id corpus, nonne? C. Idipſum. SO. An ergo vivendum nobis cum vitioſo corpore atque corrupto? C. Nullo modo. SO. An forte cum illo vivendum eſt nobis corrupto, quod injuſto quidem læditur, juſto verò juvatur? an verò vilius illud, quàm corpus exiſtimamus, quidquid illud eſt è noſtris, circa quod juſtitia injuſtitiáque verſatur? C. Nullo modo. SO. Sed pretioſius? CR. Valde. SO. Non igitur, ô vir optime, admodum nobis curandum eſt, quid de nobis multi loquantur, ſed quid dicat is unus qui intelligit juſta & injuſta, atque ipſa veritas. Quamobrem primò quidem non rectè adduxiſti, opinionem vulgarem de rebus juſtis & honeſtis & bonis harúmque contrariis eſſe alicujus exiſtimandam. At verò dicet aliquis, potéſtne vulgus nos interficere? hoc utique manifeſtum eſt. C. Nimirum dici id poteſt, ô Socrates. SO. Vera loqueris. Sed ô admirabilis, hæc ratio quam percurrimus, ſuperiori ſimilis eſſe videtur. atque hanc rurſus conſidera, utrum nobis maneat necne,

γωγε ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί; Κ. Ναί. Σ. Ἀρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; Κ. Οὐδαμῶς. Σ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; Κ. Οὐδαμῶς. Σ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; Κ. Πολύ γε. Σ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δὲ φαίη γ' ἄν τις, οἷοί τε εἰσὶν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύναι; Κ. Δηλαδὴ καὶ ταῦτα, φαίη γ' ἄν τις, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' ὦ θαυμάσιε, οὗτός γε ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ προτέρῳ. καὶ τόνδε δὲ αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν, ἢ οὔ,

ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Κ. Ἀλλὰ μένει. Σ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταυτόν ἐστι, μένει, ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει.

IV. Σ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι, μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον. καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα· εἰ δὲ μή, ἐῶμεν· ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περί τε χρημάτων ἀναλώσεως καὶ δόξης, καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ᾖ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων, καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ τούτων τῶν πολλῶν· ἡμῖν δ' (ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτω αἱρεῖ) μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ᾖ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν. πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες. κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι οὔτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρῶμεν. Σ. Σκοπῶμεν ὦ 'γαθὲ, κοινῇ· καὶ

videlicet, non multi faciendum eſſe vivere, ſed bene vivere. C. Manet quidem. SOC. Sed hoc quoque manétne? bene & honeſtè & juſtè vivere idem eſſe? C. Manet.

IV. SO. Igitur ex his quæ confeſſi ſumus, hoc conſiderandum, utrum juſtum ſit conari me hinc exire Athenienſibus non dimittentibus, vel injuſtum: ac ſi appareat juſtum eſſe, tentemus: ſi minus omittamus. Quas verò tu affers conſiderationes de pecuniarum ſumptu, de (vulgari) opinione, de filiis educandis: cavendum eſt, ô Crito, nè conſiderationes revera horum multorum ſint, qui facilè interficiant, & ſi poſſint ad vitam reducantur, & id quidem abſque ulla ratione. Nobis verò quandoquidem ſic exigit ratio, nihil aliud attendendum eſt, quàm quod modò dicebamus, utrum agamus juſtas pecunias largiendo, gratiámque habendo his qui me hinc educant: utrum inquam in hoc agamus juſta nos quidem educti, illi verò educentes, an potius re vera in his omnibus agendis, agamus injuſtè: atque ſi appareat nos iniquè agere, nè cogitandum quidem id eſt, ſed manſuetè ſubire decet & mortem & quodvis aliud ſupplicium prius quàm quicquam agamus iniqué. C. Rectè loqui videris Socrates. Conſidera tamen quid agamus. SOCR. Conſideremus, ô bone vir, unà. Ac

ſiqua in parte me dicentem redarguere poteris, redargue. ego enim aſſentiar. Sin minus: deſine quæſo, ô vir beate, jam toties eadem verba repetere: oportere ſcilicet me hinc Athenienſibus invitus abire. Equidem multi facio perſuaſum abs te agere, non autem invitum. Attende itaque utrum conſiderationis initium tibi ſatis commodè dictum ſit, conaréque quod rogatus ſis ità reſpondere, ut maximè cenſeas reſpondendum. C. Conabor equidem.

V. SO. Dicimus nè nullo modo ſponte eſſe injuriam faciendam, an fortè quodam pacto injuria facienda eſt, quodam verò nequaquam? an nullo modo vel bonum eſt, vel honeſtum injuriam facere, quemadmodum ſuperiori tempore ſæpe confeſſi ſumus? quod quidem & nuper eſt confirmatum. An fortè omnes illæ ſuperiores conſenſiones noſtræ in paucis his diebus prorſus evanuerunt, ac jamdiu nos tam grandes natu homines, ô Crito, tamque ſtudioſè inter nos differentes latuit nihil à pueris nos differre? An potius ſic prorſus res ſe habet, ut jamdiu dicebamus, ſive affirmet id multitudo, ſive neget, & ſive graviora præſentibus, ſive leviora ſubire cogamur? Attamen injuriam facere, omnino malum turpéque eſſe fatemur illi ipſi qui facit, an non? C. Fatemur certé. SO. Nullo igitur modo injuria facienda eſt? C.

εἴπῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μὴ, παῦσαι ἤδη ὦ μακάριε πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχὴν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνασθαι τὸ ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

V. Σ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι; ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε καλὸν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; ἢ πᾶσαι ἡμῖν αἱ ἐκεῖναι πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί; καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει ὥσπερ τότε ἡμῖν ἐλέγετο; εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ, εἴτε μή; καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ φαμὲν, ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. Σ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν; ΚΡ.

Οὐδῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δαὶ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; Κ. Οὐ δεῖ δή που, ὦ Σώκρατες. Σ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ, Οὐδαμῶς. Σ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα ὦ Κρίτων, ταῦτα ὁμολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς. οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει· οἷς δ' οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας ἀλλήλων τὰ βουλεύματα. σκόπει οὖν δὴ καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ σοι, καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέ ποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν, οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντας κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ· σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

Nullo quidem. SO. Neque ſi injuriam paſſus fueris, ulciſcendum, ut vulgus putat. ſiquidem nullo modo injuria facienda eſt. C. Ità videtur. SO. Quid verò ? mala alicui facere decet ô Crito, an non ? C. Non certè,ô Socrates. S. Quid autem, qui mala patitur, ſi mala viciſſim referret illi qui intulit, juſtúmne id eſſet ut vulgus ait, an injuſtum ? C. Injuſtum. SO. Nempe mala, inferre hominibus non diſcrepat ab injuria. C. Verè loqueris. SO. Neque igitur ulciſci decet, neque malè facere cuiquam hominum, quodcunque ab aliis ipſe paſſus fueris. Et vide, ô Crito, nequid dum hæc concedis, præter ſententiam tuam nobis aſſentiare. Perpaucis enim, ſcio, ſic vel apparet vel apparebit. At verò quibus ſic apparet, & quibus aliter, his non eſt communis deliberatio, ſed neceſſe eſt eos cùm ultro citróque conſilia ſua reſpiciunt, invicem ſe deſpicere. Animadverte igitur & tu diligenter, utrum tibi mihíque communis ſit hæc opinio, mecúmque ſentias. atque utrum ab hoc principio exorſi deliberemus, quaſi nunquam rectum ſit vel injuriam facere vel ulciſci injuriam, vel malo affectum malum referre in eum qui intulit. An hìc diſcedis à nobis, in hoc principio non conſentiens ? Mihi quidem & jamdiu & nunc ità videtur. Quod ſi tibi apparet aliter, dic, & doce. Sin autem in ſuperioribus permanes, jam quid ſequatur audi.

C. Conſentio equidem & permaneo, dic igitur.

VI. SO. Dico ergo deinceps, imò potius interrogo, utrum quæ quis confiteatur alicui juſta eſſe, facere debeat, an fallere? C. Facere. SO. Ex his jam ita conſidera. ſi nos hinc abeamus præter civitatis conſenſum, utrum malè aliquibus faciemus, & his quidem quibus minimè decet, vel non: & utrum in his permanemus quæ injuſta eſſe conſenſimus, vel contrá. C. Nequeo equidem, ô Socrates, ad hæc reſpondere. neque enim intelligo. SO. Verùm ita conſidera, perinde ac ſi volentibus nobis hinc ſive aufugere, ſive quomodocunque hoc vocandum eſt, veniant leges, civitatíſque hujus reſpublica, & inſtantes ſic interrogent: Dic nobis, ô Socrates, quidnam cogitas facere? An non intelligis hac re quam aggrederis, te nobis legibus, totique civitati, quantum in te eſt, interitum machinari? An putas civitatem ullam amplius ſtare poſſe, ac non ſubverti, in qua judicia publica nullam vim habeant, ſed à privatis hominibus irrita fiant, atque reſcindantur? Quid ergo dicemus ad hæc ô Crito, aliáque hujuſmodi? Permulta enim in hanc ſententiam afferre quis poteſt, præſertim orator pro lege ità violata declamans, quæ quidem ſententias publico judicio latas jubet ratas eſſe. An reſpondebimus illis civitatem non

K. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι. ἀλλὰ λέγε.

VI. Σ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο. μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ· πότερον ἃ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῳ, δίκαια ὄντα, ποιητέον, ἢ ἐξαπατητέον. Κ. Ποιητέον. Σ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει. ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν, πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα, οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν, ἢ οὔ; Κ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς. οὐ γὰρ ἐννοῶ. Σ. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπιστάντες ἔροιντο, Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοῇ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν, ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ

ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν; Κ. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες.

VII. ΣΩ. Τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι; Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζοι; εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι, ὦ Σώκρατες μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου. ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾷν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γὰρ τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ, καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους μέμφῃ τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; Καλῶς φαίην ἄν. Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἆρ' ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς

rectè judicando nobis injuriam intuliſſe? Itáne an aliter? C. Ità per Jovem, ô Socrates.

VII. SO. At enim leges ipſæ ſic reſponderent: O Socrates, nonne nobis tecum id convenit, ſtandum tibi eſſe judiciis, quæ civitas tulerit? Quòd ſi leges ità loquentes admiraremur, forte dicerent: Noli Socrates quæ modò diximus admirari: imò reſponde, cùm tibi & interrogare & reſpondere ſit conſuetum. Dic age, quidnam in nobis civitatéque accuſas quod diſſolvere nos contendas? Principio, nonne te genuimus? atque per nos pater tuus matrem accepit tuam, & produxit te? Dic ergo, an has inter nos leges quæ ſunt circa conjugia improbes, atque his aliqua in parte quaſi minus rectis ſuccenſeas. Nihil ſuccenſeo, dicerem. Sed an his legibus quæ educationi eruditioníque natorum provident, in qua ipſe quoque eruditus es? an non rectè diſpoſuerunt hæ leges ad hoc officium conditæ, cùm juberent patrem tuum in muſica te & gymnaſtica erudire? Recte diſpoſuiſſe concederem. Age ergo, poſtquam per nos genitus es educatúſque ac eruditus, primò quidem, num potes negare te noſtrum eſſe & natum & ſervum, ipſúmque te & progenitores? Deinde cùm id ita ſe habeat, an putas jus ex æquo tibi atque nobis eſſe, & quæ nos tibi facere aggrediamur, eadem viciſſim in nos

abs te referri juſtum eſſe judicas? An cùm nec ad patrem, nec ad dominum, ſi eum habeas, tibi jus ex æquo ſit, ut quæ ab illis patiare in eos referre poſſis, neque ſi jurgio hi te laceſſant, contrà jurgare, neque ſi te verberent, viciſſim verberare, neque alia ejuſmodi in eos tentare liceat: contra patriam verò ac leges tibi licebit? Adeò ut ſi nos judicantes id eſſe juſtum, interficere te velimus, tu viciſſim nos leges & patriam pro viribus coneris perdere, dicáſque te hæc agendo juſta facere, qui virtutis curam revera habere profiteris? An ſic es ſapiens, ut te latuerit & patri & matri & progenitoribus omnibus patriam eſſe anteponendam? atque eſſe venerabilius quiddam ſanctiúſque; & ſuperiore loco, tum apud deos, tum apud homines mentis compotes eſſe patriam collocandam, coleréque eam oportere magis, eíque obedire, tum autem aſperius ac durius ſe gerenti obſequentiorem eſſe quàm patri: & ſiquid jubeat, vel diſſuadere illi, vel facere, & patientiſſimè ſuſtinere quicquid juſſerit patiendum? ac ſive mandaverit verberari te, ſive in vincula conjici, ſive in prælium miſerit ad vulnera excipienda mortémque ſubeundam, obediendum eſt omnino. Jus enim ita dictat, & neque tergiverſandum, neque fugiendum, neque ordinem deſerendum. ſed & in bello, & in judicio, &

σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς δεσπότην (εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν) ὥστε ἅπερ πάσχεις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν· οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν, οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν; οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι, δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα καθ᾽ ὅσον δύνασαι ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις, ταῦτα ποιῶν, δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθεία τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἶ σοφὸς ὥστε λέληθέ σε ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρὶς, καὶ σεμνότερον, καὶ ἁγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοίρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι; καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα; καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύοι; καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα; ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι; ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει; καὶ οὐχ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν; ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ

πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύοι ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς; ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε; βιάζεσθαι δὲ οὐκ ὅσιον οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα; πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

VIII. Σ. Σκόπει τοίνυν ὦ Σώκρατες (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι) εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾷν, ἃ ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τε ἦμεν καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις· ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμάσῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ, ἀπιέναι ὅπη ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι (εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις) ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ πῃ ἐλθὼν, ἰέναι ἐκεῖσε ὅπη ἂν βούληται, ἔχων τὰ αὑτοῦ. ὃς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τἆλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν,

prorſus ubique, ea ſunt, quæ reſpublica patriáque juſſerit, facienda: aut certè illi perſuadere ac monſtrare, quatenus (id quod imperat) iuſtùm ſit. Vi autem uti nefas eſt, vel contra matrem, vel contra patrem, maximè verò omnium contra patriam. Quidnam ad hæc dicemus Crito, veráne loqui leges, an contrá? CR. Mihi quidem videtur.

VIII. SO. Proinde leges fortaſſe dicent, Animadverte, ô Socrates, utrum verè dicamus, te injuſta contra nos aggredi. Nos enim quæ te genuimus, educavimus, inſtituimus, participes bonorum omnium quoad ejus facere potuimus, & te & alios cives omnes effecimus: tamen permittimus cuilibet Athenienſium cognitis jam ac probatis civitatis moribus, legibúſque & Reipublicæ gubernandæ forma, ſi cui non placeamus, acceptis ſuis quocunque placuerit abire. Nec ulla ex nobis legibus impedit aut prohibet ſive quis veſtrum, cui nos civitáſque minimè placeamus, in coloniam aliquam velit diſcedere, ſive habitationem aliò transferre, quò minus id pro arbitrio faciat, ſecúmque ſua perferat. At verò quicunque ex vobis, poſtquam cognoverit quemadmodum nos judicia exercemus, & in cæteris omnibus regimus civitatem, permanſerit, hunc jam aſſeveramus re ipſa conveniſſe nobiſcum,

quæcunque juſſerimus ſe facturum. Atque eum qui non paruerit, tripliciter injuriam facere affirmamus, & quòd genitricibus nobis non obtemperat, & quòd nutricibus non obſequitur, & quòd pactus nobis obedire, neque obedit, neque perſuadere nobis ſtudet, ſi quid minus rectè facere videamur. Cúmque præcepta noſtra liberè proponamus, neque mandemus rigidè, ſed permittamus alterum è duobus, aut verbis perſuaderi nobis, aut mandata explere, horum neutrum facit. His ergo criminibus te, ô Socrates, obnoxium judicamus fore, ſi, quæ cogitas, feceris: neque id quidem minus quam cæteros Athenienſes, ſed maximè omnium. Ac ſi cauſam requiram ob quam præ cæteris ſim obnoxius, fortaſſe juſtè me remorderent, dicentes me maximè omnium Athenienſium civitatis legibus conſenſiſſe. ſic enim dicerent, Magna nobis, ô Socrates, horum ſunt argumenta, tibi nos civitatémque placuiſſe. Nunquam enim maximè omnium Athenienſium eam habitaſſes, niſi tibi mirificè placuiſſet. Itaque nec ſpectaculi gratia, urbe unquam egreſſus es, niſi ſemel in Iſthmum, nec aliò uſquam niſi in militiam, neque aliam feciſti peregrinationem unquam, quemadmodum cæteri ſolent, neque alterius civitatis te cepit cupiditas aliarúmve legum cognoſcendarum: ſed nos tibi noſtráque civitas ſatisfimus, uſque

ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθόμενον, τριχῇ φαμὲν ἀδικεῖν· ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι· καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν· προτιθέντων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν· τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. ταύταις δὴ φαμὲν καὶ σὲ ὦ Σώκρατες ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σε, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα. εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι διὰ τί δὴ, ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν, ὅτι, ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήρια ἐστὶν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις. οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε· καὶ οὔτ᾽ ἐπὶ θεωρείαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμὸν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος· οὔτε ἄλλην ἐποιήσω ἀποδημίαν πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. οὐδ᾽ ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ᾽ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι· ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἦμεν, καὶ ἡ ἡμε-

τέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ᾕρου, ϗ ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι. τά τε ἄλλα ϗ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, ϗ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι· σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου. ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλ' ᾑροῦ (ὡς ἔφησθα) πρὸ τῆς φυγῆς θανάτου· νῦν δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι· πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε ϗ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον οὖν ἡμῖν τοῦτο αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ· ἢ οὐκ ἀληθῆ; τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων, ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; **ΚΡ.** Ἀνάγκη ὦ Σώκρατες.

IX. ΣΩ. Ἄλλο οὖν (φαῖεν) ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ϗ ὁμολογίας παραβαίνεις; οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθεὶς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι· ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἦν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι

adeò vehementer probaſti nos, noſtríſque moribus victurum te conſenſiſti, tum verò ut alia omittamus, & filios in ea procreaſti, utpote quæ tibi placuerit. Quinetiam licebat tibi in ipſo judicio exilium multari ſi voluiſſes, atque quod nunc in vita civitate aggrederis, tunc ea volente facere. Tu verò verbis tunc te extuliſti, quaſi non graviter ferres ſi mori te oporteret. Quinimo mortem ipſam, ut dicebas, potius quam exilium elegiſti. Nunc verò nec verba illa tua erubeſcis, neque nos leges vereris, ſed nobis interitum machinaris. Facis autem quod deterrimus ſervus faceret, fugam arripere tentans contra pactiones conventionéſque, in quibus conveniſti nobiſcum, noſtris te præbens inſtitutionibus gubernandum. Primum igitur hoc ipſum reſponde nobis, num verè dicamus affirmando te non verbis, ſed re ipſa conſenſiſſe, ut moribus noſtris guberneris. An non vera hæc ſunt? Quid ad hæc dicemus Crito, an non confitebimur? CRIT. Neceſſe eſt, ô Socrates.

IX. SOC. Quid igitur (leges inquient) aliud, quam conventa nobiſcum & pacta tranſgrederis? quæ neque coactus es nobiſcum inire, neque deceptus, neque ad breve tempus deliberare es compulſus, ſed annos ſeptuaginta: quo in tempore tibi licuit abire, niſi placuiſſemus, conventionéſque juſtæ tibi viſæ

fuiſſent. Tu verò nec Lacedæmonem, neque Cretam nobis antepoſuiſti, quas ipſe urbes aſſiduè prædicas rectè gubernari, neque aliam ullam, vel Græcarum civitatum, vel Barbararum. Imò ex hac rarius peregrinatus es quam claudi & cæci mancíque alii. Uſque adeò tibi præ cæteris Athenienſibus civitas placuit, atque nos, videlicet leges, Cui enim placere poteſt civitas, cujus non placeant leges? Nunc verò non permanes in his, in quibus jamdiu nobis tibique convenit. Quòd ſi nobis credideris, non committes, ut te ex urbe egredientem omnes derideant. Conſidera rurſus ſi hæc tranſgreſſus fueris, & quid eorum peccaveris, ad quid tandem id vel tibi, vel neceſſariis tuis conducet. Propemodum enim certum eſt, in periculo neceſſarios tuos fore, nè ipſi quoque in exilium expellantur priventúrque civitate, & patrimonio ſuo ſpolientur. Tu autem ſi quam in civitatem finitimam te contuleris, vel Thebas, vel Megaras, (utræque enim rectè gubernantur) hoſtis primum reipublicæ illarum accedes: & omnes quibus curæ eſt patria, aſpicient limis te oculis, corruptorem legum exiſtimantes. Et ſuam judicibus opinionem confirmabis: ut rectè contra te tuliſſe ſententiam videantur. Quiſquis enim corruptor eſt legum, is potiſſimum & juvenum & imperitorum hominum videbitur eſſe corruptor.

εἶναι). σύ τε οὔτε Λακεδαίμονα προῃρῇ, οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε τῶν βαρβάρων· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε, καὶ ἡμεῖς, οἱ νόμοι δηλονότι. τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις· ἐμμενεῖς δὲ, ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών. σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβὰς, καὶ ἐξαμαρτών τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σεαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σεαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσι γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον. αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγάραδε (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι) πολέμιος ἥξεις ὦ Σώκρατες τῇ τούτων πολιτείᾳ· καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων ὑποβλέψονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν. ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι.

πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους, καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιον ἐστι σοι ζῆν; ἢ πλησιάσεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος τινὰς λόγους ὦ Σώκρατες, ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν πόλεων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοῦ Κρίτωνος. ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ, σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβὰς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα λυπῇς· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσῃ ὦ Σώκρατες πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ πάντας ἀνθρώπους βιώσῃ, καὶ δουλεύων. τί ποιῶν ἢ εὐοχούμενος ἐν Θετταλίᾳ; ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν. λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ πε-

Quid ergo? civitatéſne quæ rectè gubernantur, & modeſtiſſimos quoſque homines devitabis? Atqui ſi id feceris, vitáne dignus eris? an fortè imprudenter te his admiſcebis, nec erubeſces de eiſdem apud eos diſſerere, de quibus apud nos conſueviſti? virtutem videlicet & juſtitiam, legéſque & inſtituta legum plurimi eſſe exiſtimanda? neque putas indecorum, miniméque honeſtum Socratis factum apparere. Proculdubio putandum eſt. Fortaſſe verò has civitates declinans in Theſſaliam ad Critonis hoſpites abibis. Illic enim inordinatè admodum & intemperanter vivitur. Ac forſan libenter illi te audient, narrantem quemadmodum è carcere ridiculè fugeris: ut faſcem quendam tibi ſuperimponens, aut ſagum coriaceum induens, vel aliis quibuſdam te involvens, quemadmodum ſolent qui ſe in fugam conjiciunt, tuúmque habitum ac figuram immutans. An verò neminem dicturum putas quemadmodum vir ſenex parvo admodum tempore, ut veriſimile eſt, victurus, auſus fueris ob vivendi cupiditatem in tam ſordida inopia vivere, maximas tranſgreſſus leges? Sanè quidem fortaſſe: ſi modo neminem offenderis. Alioquin multa, ô Socrates, atque indigna te audies. Vives autem obnoxius cunctis hominibus atque deſerviens. Quid verò facies in Theſſalia? Conviviáne frequentabis? utpote qui in Theſſaliam, quaſi ad cœnam aliquam adventaveris. Diſputationes verò illæ

de juſtitia, cæteriſque virtutibus ubinam nobis erunt? Enimvero filiorum gratia vivere cupis, ut nutrias eos atque erudias? An ergo in Theſſaliam eos perduces, ut illic nutrias eos atque erudias, hoſpites eos efficiens, ut hoc inſuper commodi abs te reportent? An id quidem non facies, hic verò relicti melius te vivo alentur, atque erudientur à neceſſariis tuis te abſente? Utrum verò ſi in Theſſaliam abibis, tui id curabunt: ſin autem in alteram tranſibis vitam, non curabunt? Profectò ſiquid opis eſt in his qui aiunt ſe tuos neceſſarios eſſe, credendum eſt curaturos.

X. Cæterùm, ô Socrates, fidem nobis habens nutricibus tuis, neque filios tuos, neque vitam, neque aliud quicquam pluris facias quam juſtitiam: ut cùm in vitam alteram tranſmigraveris, valeas illic præſidibus horum omnium reddere rationem. Nempe ſi leges tranſgreſſus hæc feceris, neque melius, neque juſtius, neque ſanctius id vel tibi continget, vel tuis, neque illuc tibi profecto conduceret. Quin potius injuriam paſſus abis, ſi abieris, non à nobis quidem legibus, ſed ab hominibus. Verùm ſi adeò turpiter aufugeris, etiam injurias maláque referens, conventiones nobiſcum initas & promiſſa tranſgreſſus, atque lædens eos quos minimè oportebat, teipſum ſcilicet & amicos & patriam, nóſque leges,

εἰ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς ᾅδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή.

X. Ἀλλ᾽ ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδὲν, πρὸ τοῦ δικαίου· ἵνα εἰς ᾅδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει (ἐὰν ἀπίῃς) οὐχ ὑφ᾽ ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα, καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν ᾅδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς.

XI. Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔα τοίνυν ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

Τέλος τοῦ Κρίτωνος, ἢ Περὶ πρακτοῦ.

nos utique & viventi tibi infenſæ hic erimus, & in altera vita leges, quæ illic ſunt noſtræ ſorores, haudquaquam te benignè recipient, ſcientes te nos pro viribus diſperdere conatum fuiſſe. Quamobrem, nè Crito aliter tibi quam nos perſuadeat, caveto.

XI. Hæc equidem, ô dulcis amice Crito, audire videor, quemadmodum Corybantes tibias audire ſe putant. Atque in me ſermonum ejuſmodi ſonitus adeò reboat, ut alia audire non poſſim. Vides quæ in præſentia mihi videntur: quibus ſiquid contradicere aggrediaris, fruſtra conabere. Veruntamen ſiquid te profecturum confidis, dicas. CR. Ego verò quod dicam, ô Socrates, nihil habeo. SOC. Deſine ergo Crito, & pergamus hac, quandoquidem hac nos Deus ipſe ducit.

Finis Critonis, ſeu de eo quod agendum eſt.

PHÆDON

Sive

DE ANIMA.

Dialogi Perſonæ.

ECHECRATES, PHÆDO, APOLLODORUS, SOCRATES, CEBES, SIMMIAS, CRITO, Undecimvirûm miniſter.

I. IPSE nè, ô Phædo, affuiſti qua die Socrates venenum bibit in carcere? an ab alio ipſe audiviſti? PHÆ. Quopiam, ô Echecrates, affui. ECHE. Quænam ſunt ea, quæ vir ille antequam, moreretur, loquutus eſt? Et quomodo è vita diſceſſit? Libenter enim audirem. Nam neque quiſquam Phliaſiorum civium frequenter proficiſcitur nunc Athenas, neq; jamdiu hoſpes aliquis indè ad nos acceſſit,

ΦΑΙΔΩΝ

Ἢ

ΠΕΡῚ ΨΥΧΗ͂Σ.

Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα,

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ. ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, ὁ τῶν ἕνδεκα ὑπηρέτης.

Ι. ΑΥΤΟΣ, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ· ἢ ἄλλου τοῦ ἤκουσας; ΦΑΙΔ. Αὐτὸς, ὦ Ἐχέκρατες. ΕΧ. Τί οὖν δή ἐστιν ἅττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ περὶ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἂν ἀκούσαιμι. καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει τανῦν Ἀθήναζε, οὔτέ τις ξένος ἀφῖκται χρόνου συχνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις

τις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἷός τ' ἦν περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν. ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο; ΕΧ. Ναί. ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγελλέ τις· καὶ ἐθαυμάζομέν γε ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ Φαίδων; ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ ὦ Ἐχέκρατες συνέβη. ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσι κατ' ἔτος. ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστι; ΦΑΙΔ. Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον (ὥς φασιν Ἀθηναῖοι) ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο (ὡς λέγεται) τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρείαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρείας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο. τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίνεται, ὅταν τύχωσιν οἱ ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρείας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου.

qui certum aliquid ea de re nunciare nobis poſſet, niſi illum hauſto veneno è vita migraſſe. De cæteris verò nihil quid referret, habebat. PHÆD. Nec ergo quæ ad judicium pertinebant, quo pacto tractata fuerint audiviſtis? ECH. Audivimus, hæc enim nobis quidam retulit. Et admirati profectò ſumus, quòd jam peracto judicio, diu poſtea obiiſſe videatur. Quidnam in cauſa fuit, ô Phædo? PHÆ. Sorte quadam id Socrati, ô Echecrates, accidit. nam pridie quam judicaretur, ornari contingit puppim navis ejus, quam mittunt Athenienſes quotannis in Delum. ECHE. Id verò quidnam ſibi vult? PHÆ. Hæc eſt illa navis, ut aiunt Athenienſes, in quâ Theſeus olim bis ſeptem illos ſecum vexit in Cretam, ſervavítque illos, & ille ſervatus eſt. Voverant autem, ut fertur, Apollini, ſi ſervarentur, quotannis in Delum ſpectaculum quoddam mittere. Quod quidem nunc etiam ac ſemper ex illo tempore ſingulis ad Deum mittunt annis. Cùm igitur ſpectaculi principium agitur, ex lege interim luſtrant urbem, neminémque eo tempore publicè necant, donec Delum perveniat navis, rurſúſque Athenas revertatur. Id verò nonnunquam longo peragitur tempore quando eos occupant venti. Initium verò ſpectaculi eſt, poſtquam Apollinis ſacerdos navis illius coronaverit puppim.

Id verò, ut modò dicebam, pridie quam judicaretur, factum erat. Quamobrem longum tempus Socrates fuit in carcere inter judicium atque mortem.

II. ECHE. Circa verò mortem ipſam, ô Phædo, quænam ſunt ab eo dicta, quæ facta, quive familiarium aderant? An magiſtratus adeſſe non permittebant? atque ità defectus ab amicis deceſſit? PHÆ. Nequaquam. aderant aliqui, & quidem multi. ECHEC. Hæc igitur omnia para te quam planiſſimè nobis referre, niſi quid negotii te impediat. PHÆ. Otioſus equidem ſum, atque enarrare vobis conabor. Quippe cùm meminiſſe Socratis, ſive ipſe loquar, ſive loquentes alios audiam, mihi ſemper omnium ſit dulciſſimum. ECHEC. Similiter, ô Phædo, hos qui te audituri ſunt, affectos habebis. Itaque conare pro viribus diligentiſſimè omnia perſequi. PHÆDO. Atqui mira quadam ratione ô Echecrates illic præſens affectus eram. Neque enim miſericordia me capiebat, ut familiariſſimi viri morti præſentem. Siquidem beatus vir ille mihi, ô Echecrates, videbatur, tum animi illius habitum, tum orationem conſideranti: adeò intrepidè generoſéque migrabat è vita, ut videretur mihi in vitam alteram, non abſque divina ſorte migrare, ſed illic quoque beatus fore, ſi quis unquam alius. Quamobrem neque

τοῦτο δ' ἔτυχεν (ὥσπερ λέγω) τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός· διὰ ταῦτα καὶ ὁ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.

II. ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα; καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων; ΦΑΙ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε. ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τις σοὶ ἀσχολία τυγχάνει οὖσα. ΦΑΙ. Ἀλλὰ σχολάζω τε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους, καὶ αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἄλλου ἀκούοντα, ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον. ΕΧ. Ἀλλὰ μὴν ὦ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις. ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα. ΦΑΙ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσῄει. εὐδαίμων γάρ μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα· ὥστε μοι παρίστασθαι ἐκεῖνον μηδ' εἰς ἅδου ἰόντα, ἄνευ θείας [illegible]ρας ἰέναι. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος. διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἡδονὴ, ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν. καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν, ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ἄτοπόν τι μοι πάθος παρῆν, καί τις ἀήθης κρᾶσις ἀπό τε τῆς ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾷν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ποτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες· εἷς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, Ἀπολλόδωρος. οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ· ΕΧΕΚ. Πῶς γὰρ οὔ; ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχε, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην, καὶ οἱ ἄλλοι. ΕΧΕΚ. Ἔτυχον δὲ ὦ Φαίδων τίνες παραγενόμενοι; ΦΑΙΔ. Οὗτός τε δὴ ὁ Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρείων παρῆν, καὶ Κριτόβουλος, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κρίτων· καὶ ἔτι Ἑρμογένης, καὶ Ἐπιγένης, καὶ Αἰσχίνης, καὶ Ἀντισθένης. ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεὺς, καὶ Μενέξενος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρείων· Πλάτων δὲ (οἶμαι) ἠσθένει. ΕΧΕΚ. Ξένοι δέ τινες παρῆσαν; ΦΑΙΔ. Ναί. Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος, καὶ Κέβης, καὶ Φαιδώνδης· καὶ Μεγαρόθεν, Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων. ΕΧΕΚ. Τί δὲ, Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο; ΦΑΙΔ.

admodum commovebar, (ut conſentaneum videretur hominem rei præſentem lugubri commoveri) neque rurſus afficiebar lætitia quemadmodum ſolebamus aliàs quum in philoſophia verſabamur. Nam ſermones quidem ejuſmodi erant, ſed revera affectus quidam mirus atque inſolita voluptatis doloríſque permixtio me invaſerat conſiderantem illi paulò poſt moriendum eſſe. Et quicunque aderamus, fermè ſimiliter eramus affecti, aliàs quidem ridentes, aliàs verò lacrymantes. Unus autem præ cæteris Apollodorus: noſti enim virum, ejuſque mores. ECH. Quidni? PHÆD. Ille igitur ità prorſus erat affectus, atque ego ipſe aliíque omnes diſtractum ſimiliter perturbatione animum habebamus. ECHEC. Sed quinam fortè aderant, ô Phædo? PHÆD. Cives quidem & indigenæ aderant, ipſe Apollodorus, & Critobulus patérque ejus Crito: rurſus Hermogenes, Epigenes, Æſchines, Antiſthenes. Aderat & Cteſippus Pæaneus, & Menexenus, atque alii quidam indigenæ. Plato autem, ut arbitror, ægrotabat, ECHEC. Sed num aliqui aderant peregrini? PHÆD. Aderant & peregrini, Simmias Thebanus, & Cebes, & Phædondes: Megarenſes verò Euclides, & Terpſion. ECHECHRA. Ariſtippus autem & Cleombrotus an aderant? PHÆ.

Non. In Ægina enim dicebantur eſſe. ECHEC. Aderántne inſuper alii? PHÆD. Hos fermè quos narravi, interfuiſſe exiſtimo.

III. EC. Dic verò, quales fuerunt ſermones? PHÆD. Conabor equidem à principio tibi omnia enarrare. Solebamus quotidie diebus ſuperioribus ad Socratem proficiſci, ego atque alii, convenientes manè in illa curia, in qua & judicium factum fuerat: carceri enim erat proxima. Colloquentes igitur inter nos opperiebamur ſemper illic quo ad carcer aperiretur. aperiebatur enim haud admodum mané. Eo autem aperto, ingrediebamur ad Socratem, & ſæpe diem integrum cum ipſo tranſigebamus. Tunc ergo prius ſolito convenimus. Pridie namque ejus diei, quum è carcere veſpere egreſſi eſſemus, navem ex Delo audivimus rediiſſe. Itaque ediximus invicem ſummo mane nobis eſſe ad locum ſolitum redeundum. Cùm verò reverſi eſſemus, egreſſus nobis obvius janitor qui nos ſolebat admittere, expectare juſſit, nec prius ingredi quàm ac ipſo accerſiremur. Solvunt enim, inquit, undecimviri Socratem, illíque denunciant hodie mortem eſſe obeundam. Neque deinde admodum commoratus rediit ad nos, juſsítque intrare. Itaque introeuntes Socratem quidem invenimus compedibus paulò antè ſolutum. Xanthippen verò

Οὐ δῆτα. ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι. ΕΧ. Ἄλλος δέ τις παρῆν; ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

III. ΕΧΕ. Τί οὖν δή, τίνες, φῄς, ἦσαν οἱ λόγοι; ΦΑΙ. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο. πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων. ἀνεώγετο γὰρ οὐ πρωΐ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, ἤειμεν παρὰ τὸν Σωκράτη, καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρωϊαίτερον συνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωϊαίτατα εἰς τὸ εἰωθός· καὶ ἥκομεν· καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρὸς, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν ἐπιμένειν, καὶ μὴ πρότερον παριέναι ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ. λύουσι γὰρ (ἔφη) οἱ ἕνδεκα Σωκράτη, καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτᾷ. οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἧκε, καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην

(γινώσκεις γὰρ) ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε, καὶ τοιαῦτα ἄττα εἶπεν οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι, ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, ὦ Κρίτων, ἔφη ἀπαγέτω τίς ταύτην οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγον τινὲς τῶν τοῦ Κρίτωνος, βοῶσαν τε καὶ κοπτομένην. ὁ δὲ Σωκράτης, ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην, συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος, καὶ ἔτριψε τῇ χειρί· καὶ τρίβων ἅμα, ὡς ἄτοπον (ἔφη) ὦ ἄνδρες ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι τὸ λυπηρόν· τῷ ἅμα μὲν αὐτὼ μὴ θέλειν παραγίνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ· ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς ἡμμένω δύ' ὄντε. καί μοι δοκεῖ (ἔφη) εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταυτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς. καὶ διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον. ὥσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεῖν,

(noſti mulierem) juxtà ſedentem, puerúmque ejus manibus tenentem. Quæ nos quum vidiſſet, ejulare cœpit, & qualia mulieres ſolent exclamare : O Socrates, inquit, nunc te poſtremùm tui familiares affabuntur túque illos. At Socrates Critonem intuitus, O Crito, inquit, abducat quis hanc domum. Et illam quidem abduxerunt quidam Critonis domeſtici, vociferantem atque plangentem. Socrates autem ſedens in lecto, contraxit ad ſe crus, manúque perfricuit, atque inter fricandum ſic inquit : Quàm mira videtur, ô viri, hæc res eſſe, quam nominant homines voluptatem, quamque miro naturaliter ſe habet modo ad dolorem ipſum, qui ejus contrarius eſſe videtur. quippe cum ſimul homini adeſſe nolint. Attamen ſi quis proſequitur capítque alterum, ſemper fermè alterum quoque accipere cogitur, quaſi ex eodem vertice ſint ambo connexa. Arbitror equidem Æſopum, ſi hæc animadvertiſſet, fabulam fuiſſe facturum : videlicet Deum ipſum cum ipſa inter ſe pugnantia vellet conciliare, neque id facere poſſet, in unum eorum apices conjunxiſſe, proptereáque cuicunque adeſt alterum, eidem mox alterum quoque adfuturum. quod quidem mihi accidit in præſentia. Siquidem modò crus propter vincula afficiebatur dolore,

ſed huic ſuccedere voluptas jam videtur.

IV. Ad hæc Cebes, per Jovem, inquit, ô Socrates, opportunè id mihi in memoriam revocaſti. Cùm enim poëmata compoſueris, prius cantum in laudem Apollinis, deinde etiam fabulas Æſopi carmine modulatus, tum alii multi me interrogaverunt, tum Evenus paulo antè, quonam conſilio poſtquam in carcerem deveniſti, ea feceris, quæ prius feceras nunquam. Si igitur tibi curæ eſt ut habeam quid reſpondeam Eveno, quando iterum ex me quæſierit, quod certò ſcio facturum, dic quæſo, quid ei ſit reſpondendum. Vera, inquit, ô Cebes, reſponde, me id effeciſſe, non ut vel cum ipſo, vel cum ipſius carminibus contenderem: ſciebam enim facile id non eſſe: verùm ut inſomnia quædam experirer, miniméque officio meo deeſſem, ſi forte hæc eſſet ea muſica quam ſæpius jam exercere me jubent. Erant autem ejuſmodi: Sæpe mihi in anteacta vita idem inſomnium licet alia atque alia forma occurrens ſeſe obtulit, eadem ſemper ita præcipiens, Fac, ô Socrates, muſicam, atque exerce. Ego igitur quod in ſuperiori tempore faciebam, hoc mihi præceptum arbitrabar: & quemadmodum currentes adhortari ſolemus, ſic quod ipſe antea faciebam, ad idem me inſomnium cohortari putabam, quaſi

ἐκείνῳ δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

IV. Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβὼν, Νὴ τὸν Δία (ἔφη) ὦ Σώκρατες, εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με. περὶ γάρ τοι τῶν ποιημάτων ὧν πεποίηκας, ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους, καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἤροντο ἤδη, ἀτὰρ καὶ Εὐηνὸς πρώην, ὅ, τι ποτὲ διανοηθεὶς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες, ἐποίησας αὐτὰ, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνεσθαι, ὅταν με αὖθις ἐρωτᾷ, (εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται) εἰπὲ τί χρὴ λέγειν. Λέγε τοίνυν (ἔφη) αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι, ἐποίησα ταῦτα· (ᾔδειν καὶ ὡς οὐ ῥᾴδιον εἴη) ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλο τ' ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ λέγει, Ὦ Σώκρατες (ἔφη) μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου. καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι· καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν·

ὡς φιλοσοφίας μὲν, οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. νῦν δ' ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν. ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα, πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεὸν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν μυθολογικὸς, διὰ ταῦτα, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησα οἷς πρώτοις ἐνέτυχον.

V. Ταῦτα οὖν ὦ Κέβης Εὐήνῳ φράζε· καὶ ἐρρῶσθαι, καὶ, ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν. ἄπειμι δὲ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι· Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἷον παρακελεύῃ, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες, Εὐήνῳ. πολλὰ γὰρ ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί. σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται. Τί δαὶ (ἦ δ' ὅς) οὐ φιλόσοφος Εὐηνός; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὐηνὸς, καὶ πᾶς ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὐτόν.

philoſophia maxima muſica foret, ego autem in eo elaborarem. Poſtquam verò ſententia de me lata eſſet, & mori me Dei feſtum inhiberet, cenſui oportere, ſi fortè inſomnium toties jubeat, popularem hanc muſicam exercere, neque ei repugnare, ſed morem gerere. Tutius enim fore arbitratus ſum, antequam è vita migrarem, ab hoc me officio liberare, & parentem inſomnium poëmata facere. Itaque primum quidem in ipſius Dei laudem verſus feci, cujus tunc ſacra celebrabantur: atque poſt Deum judicans oportere eum qui poëta futurus ſit non ſermones, ſed fabulas facere, me verò non eſſe fabulatorem, nonnullas ex fabulis Æſopi quas ſciebam, magíſque in promptum habebam, ut in quamque prius incidi, modulatus ſum.

V. Hæc igitur, ô Cebes, refer Eveno, & jube, ut valeat, & ſi ſapit, me ſequatur migro. n. hinc hodie, ut apparet. Sic. n. Athenienſes jubent. Tunc Simmias, Quale id eſt, inquit, ô Socrates, quod Eveno mandas? Sæpe enim in illum incidi, & quantum de illo ſentio, nullo penè modo libens ille tibi parebit. Quid veró? inquit, nonne philoſophus eſt Evenus? Mihi quidem videtur, inquit Simmias. Volet igitur & Evenus, & quicunque hujus rei dignè eſt particeps. Non tamen forte ſibi vim inferet.

Non enim fas eſſe aiunt. Et ſimul hæc dicens, crura è lectis demiſit in terra. Atque ita ſedens, deinceps reliqua diſputavit. Quæſivit igitur ab eo Cebes, quonam id modo ais, Socrates? fas quidem non eſſe ſeipſum violare, philoſophum tamen optare morientem ſequi? Quid, ô Cebes, inquit, nonne tu Simmiáſque talia quædam audiviſtis à Philolao, quo familiariter utebamini? Manifeſti quidem, inquit Cebes, nihil, ô Socrates. Atqui ego quoque de his rebus, inquit Socrates, ex auditu loquor. Quæ igitur ipſe audivi, referre vobis nulla invidia prohibebit. Etenim fortaſſe maximè decet illò migraturum conſiderare atque animo fingere qualis futura putanda ſit hæc ipſa migratio. quid enim aliud uſque ad ſolis occaſum quis faciat? Quam ob cauſam, inquit Cebes, ô Socrates, nefas eſſe aiunt ſibimet manus inferre? Jam enim quo modò quærebas, ego à Philolao audivi, quum apud nos verſaretur, & ab aliis inſuper nonnullis, non decere id facere: apertum tamen hac de re quicquam nihil ab aliquo unquam audivi. Sed attentione opus eſt, inquit. Nam & ſi audiveris, mirum tamen fortè videri poſſit, utrum hoc ſolum ex aliis omnibus ſimplex ſit: nec accidat unquam homini quemadmodum cætera, quando & quibus melius ſit mori quàm vivere. Itaque

οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. καὶ ἅμα λέγων ταῦτα, καθῆκε τὰ σκέλη ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ καθεζόμενος, οὕτως ἤδη τὰ λοιπὰ διελέγετο. Ἤρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης, Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἑαυτὸν βιάζεσθαι; ἐθέλειν δ' ἂν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἕπεσθαι; Τί δὲ, ὦ Κέβης, οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων, Φιλολάῳ συγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφὲς, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω. ἃ μὲν τοι τυγχάνω ἀκηκοὼς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα ἐκεῖσε ἀποδημεῖν, διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ οἰόμεθα αὐτὴν εἶναι. τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρις ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ; Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὔ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὦ Σώκρατες; ἤδη γὰρ ἔγωγε (ὅπερ δὴ νῦν σὺ ἤρου) καὶ Φιλολάου ἤκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, ἤδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα. Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρὴ, ἔφη. τάχα γὰρ ἂν καὶ ἀκούσαιο. ἴσως μέν τοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἁπάντων ἁπλοῦν ἐστι, καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ ὥσπερ καὶ τἆλλα ἐστὶν, οὔτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν.

οἷς ἢ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἴσως σοι φαίνεται εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἑαυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλ' ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην. Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας, Ἴττω Ζεὺς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὕτως γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀποῤῥήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ' ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τις μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥᾴδιος διϊδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγ', ἔφη ὁ Κέβης. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὃς) καὶ σὺ ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ' ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὑτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

VI. Ἀλλ' εἰκὸς (ἔφη ὁ Κέβης) τοῦτό γε φαίνεται. ὁ μέντοι νυνδὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς

mirum tibi fortè videbitur, ſi his quibus præſtat mori, non liceat ſibimet prodeſſe, ſed alium oporteat expectare qui proſit. Tunc Cebes ſubridens. Ittio Jupiter, inquit, ſua ipſius lingua loquens. Atqui videri quidem, inquit Socrates, poteſt id ſic abſurdum. Fortaſſe tamen quandam habet rationem. Profectò ſermo ille qui de hiſce rebus in arcano habetur, quòd nos homines ſumus in quadam cuſtodia neque decet quemquam ex hac ſeipſum ſolvere, neque aufugere, magnus quidem mihi videtur, neque cognitu facilis. Veruntamen id mihi, ô Cebes, rectè dici videtur, Deos quidem curam habere noſtri: nos verò homines unam quandam ex poſſeſſionibus eſſe Deorum. An non ita tibi videtur? Mihi quidem, inquit Cebes. Nonne igitur, inquit, & tu ſi quod ex mancipiis tuis ſeipſum perimeret, quum tu minimè ſignificaſſes velle te ut è vita excederet, iraſcereris illi? & ſi poteſtatem haberes, pœna quadam afficeres? Omnino, inquit. Fortaſſe igitur hoc modo non præter rationem eſt, non prius decere ſeipſum interficere quam Deus neceſſitatem aliquam impoſuerit, qualem nobis impoſuit in præſentia.

VI. Conſentaneum id quidem apparet, inquit Cebes. Quod verò dicebas modò, philoſophos perfacilè velle mori, abſurdum, ô Socrates, videtur eſſe. Siquidem quod nunc diximus, rationem habet, Deum videlicet noſtri curam gerere. Nos verò ejus eſſe poſſeſſionem. Nullam enim id rationem habet, prudentiſſimos videlicet homines non ægrè ferre ab ea cura ſe amoveri, quam illi præſtant Dii, optimi omnium rerum gubernatores. Nunquam enim putaret vir prudens ipſum ſe melius eſſe curaturum, ſi liber evaſerit: ſed demens aliquis forſitan id putaret, fugiendum ſcilicet eſſe à domino: neque cogitaret non eſſe id quod bonum eſt fugiendum, ſed in eo maximè permanendum. Ideóque abſque ratione fugeret. Qui verò mentem habet, ſemper apud eum qui ſit melior eſſe cupit. Atque ita, ô Socrates, contrarium ejus quod paulo antè dicebatur, probabilius eſt. Sapientes enim decet graviter mortem ferre, inſipientes verò libenter. Socrates igitur cúm hæc audiſſet, delectari mihi viſus eſt argutia Cebetis. Converſúſque ad nos, Semper, inquit, hic Cebes rationes quaſdam perſcrutatur, neque admodum facilè quod quivis dixerit, vult admittere. Tunc Simmias, Mihi, quoque, inquit, nonnihil videtur Cebes dicere. Quo enim conſilio, ſapientes viri eos qui meliores revera quam ipſi ſint, fugiant, illíſque carere facile patiantur? Atqui mihi

φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἀτόπῳ· εἰ γὰρ ὃ νῦν δὴ λέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸν θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι· τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται θεοὶ, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε αὑτοῦ ἄμεινον οἴεται ἐπιμελεῖσθαι, ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἰηθείη ταῦτα φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα παραμένειν. διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. καί τοι οὕτως ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ δὴ νῦν ἐλέγετο. τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους, ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δ' ἄφρονας χαίρειν. Ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ Κέβητος πραγματείᾳ· καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς, Ἀεί τοι, ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι ὅ,τι ἄν τις εἴποι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, νῦν γε δοκεῖ τί μοι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης. τί γὰρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν, καὶ ῥᾳδίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; καί μοι

δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥαδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων, καὶ ἄρχοντας ἀγαθοὺς, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖς, θεούς.

VII. Δίκαια (ἔφη) λέγετε. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς λέγειν ὅτι χρή με ἀπολογήσασθαι ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Φέρε δὴ (ἦ δ' ὅς) πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς πιθανώτερον ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. ἐγὼ γὰρ (ἔφη) ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθοὺς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν, οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε ὅτι παρ' ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς. καὶ τοῦτο μὲν ὀυκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, διϊσχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα ὀυχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι· καὶ, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες; πότερον αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κἂν ἡμῖν μεταδοίης; κοινὸν γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο· καὶ ἅμα σοι ἡ ἀπολογία ἐστὶν, ἐὰν

videtur Cebes ſermonem in te intendere, quòd tam facilè & nos relinquas & Deos, ut tu ipſe fateris, principes bonos.

VII. Juſta dicitis, inquit Socrates. arbitror enim vos dicere meipſum tanquam in judicio oportere purgare. Et maximè quidem, inquit Simmias. Age ergo, inquit. Conabor nunc apud vos accuratius quàm apud judices fecerim, me defendere. Equidem, ô Simmia atque Cebes, niſi me migraturum putarem, primùm quidem ad Deos alios ſapientes & bonos, deinde ad homines defunctos his qui hîc ſunt meliores, injuſta agerem, non moleſtè ferens mortem. Nunc certò habetote, ſperare me ad viros bonos iturum: ſed hoc quidem haud omnino aſſeverarem. Quòd verò ad Deos dominos valde bonos iturus ſim, certum habetote, ſi quid aliud ejuſmodi, & hoc utique me affirmaturum. Propterea haud quaquam mortem moleſtè fero, ut quidem ſi aliter ſe res haberet, facerem, ſed bono animo ſum, ſperóque ſupereſſe aliquid his qui defuncti ſunt, atque ut jamdiu dicitur, multo melius bonis fore quàm malis. Quid igitur, ô Socrates, inquit Simmias? Num ipſe cum iſthac ſententia hinc abire cogitas? An nos quoque participes ejus relinquere? Nam commune nobis quoque id bonum eſſe arbitror. Præterea ita demum te apud nos purgaveris, ſi

quæ dicis, nobis etiam perſuaſeris. Dabo equidem operam, inquit. Sed Critonem prius auſcultemus. Videtur enim mihi jamdudum nonnihil velle dicere. Quidnam putas aliud, ô Socrates, inquit Crito, quam quod jamdudum mihi dicit is qui tibi venenum eſt daturus, te videlicet monendum eſſe ut quam parciſſimè loquaris? dicit enim eos qui diſputant, nimium incaleſcere, nihil verò tale bibituris venenum convenire. Alioquin eos qui id fecerint, cogi interdum bis, quandoque ter venenum bibere. Tum Socrates, Mitte ipſum, inquit. Tantùm id quod officii ejus eſt paret, tanquam bis, & ſi oportuerit ter præbiturus. Et antea quidem inquit Crito, fermè id te reſponſurum ſciebam. Sed me ille jamdudum interpellat. Mitte ipſum, inquit. Ego verò, ô judices, rationem vobis jam reddere volo, ob quam mihi videatur vir qui per omnem vitam incubuerit philoſophiæ, merito magna cum fiducia imminentem expectare mortem, atque bona ſpe eſſe, ſe ibi poſtquam hinc migraverit, maxima bona reportaturum. Quemadmodum igitur id ita ſe habeat ô Simmia atque Cebes, conabor equidem aperire.

VIII. Quicunque philoſophiam rectè tractant, videntur latuiſſe cæteros homines, quòd nihil aliud ipſi commentarentur quàm mori, atque eſſe ſe mortuos.

ἄττα λέγῃς, ἡμᾶς πείσῃς. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη. πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα, τί ἐστιν ὃ βούλεσθαί μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν. Τί δὲ, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλό γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μὴ, ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δὶς καὶ τρὶς πίνειν τοὺς τι τοιοῦτον ποιοῦντας. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζήτω, ὡς καὶ δὶς δώσων· ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρίς. Ἀλλὰ σχεδὸν μέντοι ᾔδειν, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλά μοι πράγματα πάλαι παρέχει. Ἔα αὐτὸν, ἔφη· ἀλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὥς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον, θαῤῥεῖν μέλλων ἀποθανεῖσθαι, καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθὰ, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

VIII. Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι.

θνάναι. εἰ οὖν τοῦτ' ἀληθὲς, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη, προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο· ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ, ἀγανακτεῖν ὃ πάλαι προυθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον. Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας, Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νυνὶ δὴ γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. οἶμαι γὰρ ἂν τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας, καὶ ξυμφάναι ἂν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ, ὅτι τῷ ὄντι οἱ φιλοσοφοῦντες θανατῶσι, καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν ὅτι ἄξιοι εἰσὶ τοῦτο πάσχειν. Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὦ Σιμμία, πλήν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. λέληθε γὰρ αὐτοὺς ᾗ τε θανατῶσι, καὶ ᾗ ἄξιοί εἰσι θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. εἴπωμεν γὰρ, ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις, ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη, ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας. Ἆρα μὴ ἄλλό τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; καὶ εἶναι τοῦτο τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι. χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν, αὐτὴν καθ' αὑτὴν εἶναι; ἆρα μὴ ἄλλό τι ᾖ ὁ θάνατος ἢ τοῦτο; Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη. Σκέψαι δὴ, ὦ 'γαθε, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ ἐμοί. ἐκ γὰρ τούτων μᾶλλον οἶμαι ἡμεῖς εἴσεσθαι περὶ

Quòd ſi id verum eſt, perabſurdum foret, ſi cum nihil præter hoc aliud per omnem vitam ſtuduerint, hoc ipſo adveniente quod jamdiu agitabant exercebántque, graviter ferrent. Hîc Simmias arridens, per Jovem, inquit, ô Socrates, mihi quidem haud multùm ridere cupienti riſum expreſſiſti. Nam multos arbitror fore qui ſi id audierint, aptiſſimè in philoſophos dictum putent: noſtróſque homines conſenſuros, & valde quidem quod philoſophi revera moriantur, miniméque illos ignorare, dignos eſſe hos, qui hoc ipſum patiantur. Fortè id rectè, ô Simmia, dicerent, præterquam quòd ſe hoc non ignorare addunt. Latet enim ipſos, qua ratione veri philoſophi & mori ſtudeant, & morte ſint digni. Sed jam relinquamus illos, nobíſque ipſis loquamur. Putamúſne aliquid eſſe mortem? Aliquid certè, inquit Simmias. Nunquid aliud, inquit, quàm animæ à corpore ſolutionem? Eſſéque id, mortuum eſſe, ſcilicet ſolutum ab anima corpus per ſe ſeorſum eſſe? Seorſum quoque à corpore animam ſolutam, ipſam per ſeipſam exiſtere? Nunquid mors præter hoc aliud eſt? Nihil aliud, inquit Simmias. Conſidera inquit, bone vir, num tibi idem quoque & mihi videatur. Ex his enim nos arbitror planius quæ perquirimus,

rimus, intellecturos. Videtúrne tibi philoſophi officium eſſe ſectari eas quæ appellantur voluptates, quales ſunt epularum, atque poculorum? Minimè quidem, ô Socrates, inquit. Sed an venereorum? Nullo modo, inquit. Quid reliquum corporis cultum, an eum magnifacere philoſophus tibi videtur? ut habere veſtes egregias, calceóſque & alia quæ circa corpus ſunt ornamenta, utrum multi facere tibi videtur, an nihili pendere, niſi quatenus magna cogat neceſſitas illis uti? Mihi quidem videtur verus philoſophus hæc omnia floccipendere, inquit Simmias. An non tibi videtur, inquit, hujuſmodi hominis ſtudium haud ad corpus quidem declinare, ſed quantum fieri poteſt ab illo diſcedere, atque ad animum ſe convertere? Mihi quidem inquit Simmias. Nonne igitur in ejuſmodi rebus primum manifeſtè apparet philoſophus præter cæteros homines animum quàm maximè poteſt à commercio corporis ſegregare? Apparet, inquit. Putant verò plerique, ô Simmia, eum hominem cui nihil talium dulce ſit, neque illis fruatur, revera vivere exiſtimandum non eſſe, penè mortuum, cùm voluptatibus corporis non ſtudeat. Veriſſima narras, inquit.

IX. Quid autem circa ſapientiæ ipſius acquiſitionem? Inquit Socrates. Utrum impedimento eſt corpus ſi quis ipſum

ὧν σκοποῦμεν. φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων τε καὶ ποτῶν; Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας. Τί δέ; τὰς τῶν ἀφροδισίων; Οὐδαμῶς. Τί δέ; τὰς ἄλλας τας περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; οἷον, ἱματίων διαφερόντων κτήσεις, καὶ ὑποδημάτων, καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα, πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθόσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν; Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ (ἔφη) ὅγε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι (ἔφη) ἡ τοῦ τοιούτου πραγματεία, οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθόσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώπων, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσι. Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

IX. Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν, πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα, ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ

ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε λέγω. ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις; ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἀεὶ ἡμῖν θρυλλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν, οὔτε ὁρῶμεν; καί τοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσὶ μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ γε αἱ ἄλλαι, πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν. ἢ σοι οὐ δοκοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πότε οὖν (ἦ δ' ὅς) ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄντων; Ναί. Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τούτων μηδὲν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ, μήτε ὄψις, μήτε ἀλγηδὼν, μήτε τις ἡδονὴ, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνηται, ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθόσον δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἁπτομένη, ὀρέγηται τοῦ ὄντος. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα, καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνεσθαι; Φαίνεται. Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία, φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸ, ἢ οὐδέν; Φαμέν τι, νὴ Δία. Καὶ αὖ καλὸν καὶ ἀγαθόν; Πῶς δ'

ſocium ad inveſtigandum aſſumpſerit,necne? Quale id eſt quod nunc dicam. Habéntne viſus & auditus veritatem in hominibus aliquam? An verò ſic ſe res habet, ut ipſi quoque poetæ ſemper canunt, nihil nos audire, nihil videre ſyncerum? Atqui ſi ii corporis ſenſus ſynceri certique non ſunt, neque etiam alii: quippe cùm cæteri omnes his quodammodo deteriores ſint. An non tibi videntur? Prorſus, inquit. Quando igitur animus veritatem attingit, inquit? Quando enim aliquid cum corpore tentat inveſtigare, proculdubio decipitur à corpore. Verè loqueris, inquit. An non, ſi in ipſa ratiocinatione uſquam alibi, certè fit illi aliquid eorum quæ verè ſunt, manifeſtum? Ita eſt, inquit. Ratiocinatur autem tunc optimè, quando horum nihil eum perturbat, neque auditus, neque viſus, neque dolor, neque voluptas: ſed quam maximè ſe ipſum in ſe recipiens, deſerit corpus, neque quicquam quoad fieri poteſt cum illo communicans, neque attingens, ipſum quod verè eſt, affectat. Eſt ita, inquit. Nonne, inquit Simmias, & in hoc philoſophi animus maximè contemnit corpus, ab eóque aufugit, quærítque ſecundum ſeipſum vivere? Apparet, inquit. Quid verò hæc, ô Simmia? inquit. Dicimus nè juſtum ipſum eſſe aliquid, an nihil? Aliquid per Jovem, inquit. Rurſus ipſum pulchrum ipſúmq;bonum aliquid eſſe?

Quidni? Num aliquando horum aliquid oculis percepiſti? Nunquam, inquit. An alio quodam ſenſu corporis illa attigiſti? Loquor autem de omnibus, veluti de ipſa magnitudine, de ſanitate, de robore ipſo, ac ſummatim de cæterorum omnium eſſentia, id eſt, quod unumquodque ſit, utrum per corpus quod in his veriſſimum eſt, perſpicitur? An ita ſe res habet, ut quicunque noſtrum maximè & accuratiſſimè cogitare mente ſe comparat, ipſum quod aggreditur cogitandum, hic proxime ad cognitionem ipſius accedat? Prorſus. Nonne igitur ille puriſſimè faceret, quicunque ipſa cogitatione quam maximè ſe ad unumquodque conferret, neque viſum in excogitando adhibens, neque ſenſum prorſus illum ratiocinationi conjungens: ſed ipſa per ſe cogitatione ſyncera utens, ipſum per ſe quodlibet ſyncerum exiſtens ſtuderet venari quam maximè ab oculis, ab auribus, & ut ſummatim dicam, à toto corpore liber, utpote perturbante animum, neque permittente veritatem, ſapientiámque aſſequi, ſiquando in communionem recipiatur? Annon hic erit, ô Simmia, ſiquis unquam alius, qui quod verè eſt aſſequetur? Mirificè verò loqueris, ô Socrates, inquit Simmias.

X. Nonne igitur, inquit, ex his omnibus neceſſariò ſequitur,

οὔ; Ἤδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν (λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἰσχύος καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ λόγῳ ἁπάντων τῆς οὐσίας, ὃ τυγχάνει ἕκαστον ὂν) ἆρα διὰ τοῦ σώματος τἀληθέστατον αὐτῶν θεωρεῖται; ἢ ὧδ' ἔχει· ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἴοι τοῦ γνῶναι ἕκαστον; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσειε καθαρώτατα, ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι ἐφ' ἕκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, μήτε ἄλλην αἴσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὑτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος, αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἰλικρινὲς ἕκαστον ἐπιχειρεῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ. ἆρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἴπερ τις ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς (ἔφη ὁ Σιμμίας) ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

X. Οὐκοῦν ἀνάγκη (ἔφη) ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν; ὅτι κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπὸς ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει· ὅτι ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν, καὶ ξυμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοιούτου κακοῦ, οὐ μήποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν. φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές· μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα, διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. ἔτι δὲ, ἄν τινες νόσοι προσπέσωσιν ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν, ἐρώτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίμπλησιν ἡμᾶς πολλῆς. ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι, ὑπ᾽ αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι, διὰ ταῦτα πάντα. τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅτι ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν, καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές.

opinionem ejuſmodi veris philoſophis uſqueadeò conſtare debere, ut inter ſe talia quædam loquantur? Nos quadam rationis ipſius via videmur ad id conſiderandum perduci, quamdiu corpus habemus, animúſque noſter tanto malo erit admixtus, nunquam id quod deſideramus, abundè conſecuturos. Impedimenta enim penè innumerabilia corpus præbet, propter neceſſariam ejus alimoniam. Præterea morbi nobis hinc incidentes, inveſtigationem veritatis impediunt: amoribus, cupiditatibus, timoribus, variiſque imaginibus, multis denique nugis nos implet, ut veriſſimè dicatur nunquam nobis ab illo permitti, ut quicquam rectum ſapiamus. Nam ad bella, ad ſeditiones, ad pugnas nihil aliud quàm corpus, ejuſque cupiditates impellunt. Omnia enim bella pecuniarum gratia fiunt. Pecunias autem quærere cogimur, corporis gratia, cultui ejus inſervientes. atque ità fit ut propter hæc omnia à philoſophiæ ſtudiis abſtrahamur. Extremum verò omnium eſt, quòd ſiquid ab ipſo otii nobis contingat, nóſque ad conſiderandum aliquid conferamus inveſtigantibus nobis rurſus ubique ſeſe opponens, tumultu quodam perturbat animum, & quaſi percutiens reddit attonitum, adeò ut hoc obſtaculo impediti, verum perſpicere nequeamus. Cæ-

terùm

rerùm nobis revera demonſtratum eſt, ſiquando ſumus purè aliquid intellecturi, recedere à corpore oportere, atque ipſo animo res ipſas conſiderare. Atque tunc, ut apparet, compotes evademus ejus quod affectamus, cujuſve amatores profitemur nos eſſe, ſcilicet ſapientiæ, cum videlicet mortui fuerimus quemadmodum noſtra indicat oratio: dum autem vivemus, nequaquam. Etenim ſi nihil cum corpore purè diſcerni poteſt, è duobus alterum: aut nunquam poſſumus ſcientiam conſequi, aut poſt mortem. Tunc enim animus ipſe per ſeipſum erit ſeorſum à corpore, prius verò nequaquam. Atque dum vivimus ità ùt videtur, proximè ad ſcientiam accedemus, ſi quàm minimum cum corpore commercium habuerimus, neque quicquam cum illo communicaverimus, niſi quantum ſumma cogat neceſſitas: neque hujus natura replebimur, ſed ab ejus contagione cavebimus, quoad deus ipſe nos ſolvat: atque ità puri, & à corporis inſipientia liberati, ut conſentaneum eſt, cum talibus erimus, cognoſcemúſque per nos ipſos ſyncerum quodlibet, id eſt, forſitan ipſum verum. nam impuro quidem purum attingere nefas eſt. Talia equidem, ô Simmia, judico neceſſarium eſſe omnes rectè diſcendi cupidos loqui inter ſe atque opinari. An non tibi ſic vi-

ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμὲν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει· ζῶσι δὲ οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἐστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι. τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτως ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι, μηδὲ κοινωνῶμεν (ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη) μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκὸς, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. τοῦτο δ' ἐστὶν ἴσως τὸ ἀληθές. μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. τοιαῦτα οἶμαι, ὦ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς. ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

Πάντως γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες.

XI. Οὐκοῦν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, ὦ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ οἷ ἐγὼ πορεύομαι, ἱκανῶς ἐκεῖ, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο οὗ ἕνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι βίῳ γέγονεν. ὥστε ἥγε ἀποδημία ἡ νῦν ἐμοὶ προστεταγμένη, μετ' ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ, ὃς ἡγεῖταί οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Κάθαρσις δὲ εἶναι ἆρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν, καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὑτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαί τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, μόνην καθ' αὑτὴν ἐκλυομένην, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Παντάπασί γ', ἦ δ' ὅς. Λύειν δέ γε αὐτὴν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς· καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν (ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον)

detur? Et maximè quidem, omnium, ô Socrates.

XI. Si hæc igitur, inquit, vera ſunt, ô amice, magna ſpes eſt eum qui pervenerit illuc quò nunc ego proficiſcor, ſi uſquam alibi, id illic abundè conſecuturum, cujus gratia tantum nos negotium in præſenti vita ſuſcepimus. Hanc ergo migrationem in præſentia mihi impoſitam, bona ſpe ſuſcipio: ſimilitérque quivis alius ſuſcipiet, qui modò putat præparatam ſibi mentem tanquam purificatam. Ità prorſus, inquit Simmias. Purificatio verò inquit, nonne in hoc conſiſtit quod jamdudum dicebamus, videlicet ut quàm maximè poſſumus, animum à corpore ſejungamus: eúmque aſſuefaciamus per ſe undique à corporis contagione ſevocari & colligi: itaque (quo ad ejus fieri poteſt) habitare: idque, & in præſenti tempore, & in futuro à corpore ſolum per ſe tanquam corporis vinculis ſolutum. Maximè quidem, inquit. Nonne igitur hoc mors appellatur, ſolutio & ſeparatio animæ à corpore? Prorſus, inquit. Solvere verò ipſum, quemadmodum confitemur, omni tempore maximè ac ſoli ſtudent qui rectè philoſophantur. Atque hæc ipſa philoſophorum meditatio eſt, animum à corpore ſolvere, atque ſeparare. Nonne ità? Ità videtur. Nonne igitur ut in principio dicebam, ridiculum foret, ſi vir qui ſe in vita ſic comparavit ut quam proximè ad mortem accederet, ſic viveret ut ea deinde adveniente, indignaretur? Nonne ridiculum? Quidni? Revera igitur, inquit, ô Simmia rectè philoſophantes mortem commentantur, atque ab ea minimè omnium perterrentur. Ita verò conſidera. Cùm enim corpus quidem ubique aſpernentur, animum verò ipſum cupiant per ſeipſum habere, nonne ſumma eſſet abſurditas, ſi tunc quoniam id evenit, expaveſcant, moleſtéque ferant, neque libenter illuc proficiſcantur, quò quum pervenerint, ſpes eſt eo quidem quod amabant in vita, potiri? (amabant autem ſapientiam) eo autem cujus commercium moleſtè ferebant, liberari. An verò meritoriis pueris, uxoribus, liberis defunctis, multi ſponte voluerunt ad inferos proficiſci, ſperantes eos ibi videre, cum eiſque verſari quos amaverant? Sapientiæ autem verus amator, vehementer in hanc ipſam ſpem adductus, non alibi eam pro dignitate ſe comparaturum quam apud inferos, mortem ægrè feret, ac non libenter illuc migrabit? Arbitrari quidem, ô amice, oportet, ſi verè philoſophus ſit, magnopere apud ipſum hanc opinionem valere, ut non alibi puram ſapientiam poſſe aſſequi ſperet, quam illic. Si autem

γελοῖον ἂν εἴη, ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτω ὄντα τοῦ τεθνάναι, οὕτω ζῆν, κἄπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου, ἀγανακτεῖν; οὐ γελοῖον; Πῶς δ' οὔ; Τῷ ὄντι ἄρα (ἔφη) ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ' αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν οἷ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν οὗ διὰ βίου ἤρων, τυχεῖν; ἤρων δὲ φρονήσεως, ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς. ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς ᾅδου ἐλθεῖν ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τι ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ξυνέσεσθαι; φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου, ἢ ἐν ᾅδου, ἀγανακτήσει τε ἀποθνήσκων, καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος. σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξει μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει, ἀλλ' ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ

τοῦτο οὕτως ἔχει ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη εἰ φοβεῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ' ὅς.

XII. Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήειον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρὸς ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος. ὁ αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ἂν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος· ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων, ἢ ἀμφότερα. Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως ὡς λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; Πάντως δή που, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Ἀνάγκη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθελήσεις (ἦ δ' ὅς) ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα (ἦ δ' ὅς) ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσι. Ἔστι ταῦτα.

hoc ita ſe habet, nonne quemadmodum modò dicebam, præter rationem foret, omnino, ſi mortem vir ejuſmodi formidaret? Per Jovem, inquit Simmias contra rationem.

XII. Sufficiens ergo conjectura erit, inquit, ſi quem videris moleſtè mortem ferre, eum non eſſe philoſophum, ſed φιλοσώματον quendam, id eſt corporis amatorem, atque eundem fermè φιλοχρήματον, & φιλότιμον, id eſt pecuniarum honorúmque cupidum: aut talem, ut alterum horum affectet, aut utrumque. Omnino ità eſt, ut ais, inquit. Proinde quæ ô Simmia, fortitudo nominatur, an non viris ejuſmodi maximè convenit? Maximè, inquit. Nonne & temperantia (quam quidem etiam multi eam eſſe aiunt, quæ facit nè cupiditatibus ſerviamus, ſed eas autem contemnamus, modeſtiámque ſervemus) his duntaxat convenit, qui corpus deſpiciunt maximè, atque in philoſophia vivunt? Neceſſe eſt, inquit. Si enim conſiderare velis fortitudinem temperantiámque aliorum, tibi perabſurda videbitur. Quanam, ô Socrates, ratione? Scis utique cæteros omnes mortem unum ex maximis malis exiſtimare. Et maximè inquit. Nonne igitur majorum metu malorum, quicunque inter eos fortes ſunt, ſuſtinent mortem, quando ſuſtinent? Profectò.

fectó. Metuendo igitur, atque metu fortes ſunt omnes præter philoſophos: etſi abſurdum eſt metu, vel timiditate aliquem eſſe fortem. Certé. Quid autem: qui inter eos moderati dicuntur, inquit, nonne ſimili quodam pacto affecti ſunt intemperantia videlicet quadam temperati? , quanquam impoſſibile id eſſe dicimus. Veruntamen illis evenit affectio quædam huic ſimilis, in iſta eorum fatua temperantia. Timentes enim nè aliis careant voluptatibus, eaſque appetentes, à cæteris abſtinent, ab aliis ſuperati: etſi vocant intemperantiam, à voluptatibus, ſuperari. Veruntamen accidit eis, ut ſuperati à voluptatibus, alias ſuperent voluptates. Jam verò id illi ſimile eſt quod modo dicebatur, ſcilicet quodam modo per intemperantiam fieri temperatos. Simile quidem. Atqui vide ô beate Simmia, nè hæc haud quaquam recta ſit ad virtutem via, voluptates videlicet voluptatibus, dolores doloribus, & metum metu, & majus minori tanquam nummos commutare: ſed ille duntaxat rectus ſit nummus, quo hæc omnia oporteat commutari, ſcilicet prudentia: in quo, & cum quo omnia empta ac vendita revera ſunt: & fortitudo, & temperantia, & juſtitia, ac ſummatim vera virtus cum prudentia: ſive adſint, ſive abſint voluptates & timores, cæteráque generis ejuſdem. Sin

Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει, ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες, πλὴν οἱ φιλόσοφοι. καί τοι ἄτοπόν γε δέει τινὰ ἢ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ, οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταὐτὸν τοῦτο πεπόνθασιν; ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; καί τοι φαμέν γέ που ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον εἶναι τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην. φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται, ὑπ᾽ ἄλλων κρατούμενοι. καί τοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ᾽ ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ᾽ ἡδονῶν, κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τὸν τρόπον τινὰ δι᾽ ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς, καὶ λύπας πρὸς λύπας, καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα· ἀλλ᾽ ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ οὗ δεῖ πάντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη· καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων·

χωριζόμενα δὲ φρονήσεως, καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχῃ· τὸ δ' ἀληθὲς, τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη. καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ αὕτη ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ· καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες, (οὐ φαῦλοί τινες εἶναι), ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσει. εἰσὶ γὰρ δὴ (φασὶν οἱ περὶ τὰς τελετὰς) ναρθηκοφόροι μὲν πολλοὶ, βάκχοι δέ γε παῦροι. οὗτοι δ' εἰσὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς· ὧν δὴ καὶ ἔγωγε κατὰ τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προυθυμήθην γενέσθαι. εἰ δὲ ὀρθῶς προυθυμήθην, καί τι ἠνύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ὀλίγον ὕστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ταῦτ' οὖν ἐγὼ (ἔφη) ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπω, καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω, οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος καὶ ἐκεῖ οὐδὲν ἧττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε

autem à prudentia ſegregata invicem commutantur, adumbratio quædam ſit ejuſmodi virtus ac revera ſervilis, nihil ſani veríque poſſidens: virtutis autem veritas in horum omnium purificatione revera conſiſtat: & temperantia, & juſtitia, & fortitudo, & prudentia ipſa ſit purificatio quædam. Quamobrem hi qui myſteria nobis conſtituerunt, minimè contemnendi videntur, ſed revera jamdudum occultè nos admonuêre, quòd quicunque non expiatus neque initiatus migrabit ad inferos, jacebit in luto: quicunque verò purgatus atque initiatus illuc acceſſerit, cum diis habitabit. Sunt enim (ut vulgò aiunt) qui in myſteriis verſantur, thyrſigeri quidem multi, Bacchi verò pauci. Hi verò ut equidem opinor, non alii ſunt quàm qui rectè philoſophati ſunt. quorum quidem in numero ut eſſem nihil in vita, quantum in me fuit, prætermiſi: ſed omnibus modis contendi. An verò rectè contenderim, aliquídve profecerim, quum illuc pervenerimus, certo ſciemus, ſi Deus voluerit, paulo pòſt, ut mihi videtur. Hanc igitur excuſationem affero, ô Simmia, & ô Cebes, cur cùm vos eoſque qui hic ſunt, dominos relinquam, meritò non ægrè feram neque indigner. ſpero enim me & illic non minus quam hic

bonos dominos amicóſque inventurum. Multi verò id minimè credunt. Si igitur defenſio mea vobis magis quam Athenienſibus judicibus perſuaſit, bene ſe res habet.

XIII. Cùm hæc Socrates dixiſſet, ſuſcipiens ſermonem Cebes, ſic inquit, Cætera quidem, ô Socrates, rectè dicta videntur: quantum verò ad ipſam animam ſpectat, valde ambigunt homines, nè anima à corpore ſeparata nuſquam ſit ulterius, ſed ea ipſa die qua homo mortem obierit, intereat, ſtatímque ſejuncta à corpore diſſolvatur, atque egrediens quaſi ventus aut fumus diſſipetur atque evaneſcat, neque uſquam ulterius omnino ſit aliquid. Profectò ſi eſſet alicubi collecta in ſemetipſam, & ab his malis quæ tu modò narrabas liberata, multa nimirum bonáque ſpes eſſet, ô Socrates, vera quæ dicebas fore. Cæterum ad id fortaſſe perſuaſione fidéque non parva opus eſt, ut credatur ſupereſſe animam poſt interitum hominis, atque aliquam vim intelligentiámque habere. Vera, ô Cebes, loqueris, inquit Socrates. Verùm quid agendum cenſes? an fortè de his ipſis confabulandum, utrum ita eſſe, an aliter probabile ſit? Libenter equidem, inquit Cebes, audirem de his rebus quid ſentias. Neminem arbitror, inquit So-

ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἑταίροις. τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὖ ἂν ἔχοι.

XIII. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα δοκεῖ ἔμοι γε καλῶς λέγεσθαι· τὰ δὲ περὶ τῆς ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μὴ, ἐπειδὰν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ᾖ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηταί τε καὶ ἀπολλύηται ᾗ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, καὶ ἐκβαίνουσα, ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς, διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπταμένη, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. ἐπεὶ εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν συνηθροισμένη, καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὧν σὺ νῦν διῆλθες, πολλὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλὴ, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ σὺ λέγεις. ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου, καί τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὦ Κέβης. ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν, εἴτε μή. Ἔγωγ' οὖν (ἔφη ὁ Κέβης) ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι ἥντινα δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν. Οὐκ γ' ἂν οἶμαι (ἦ δ' ὃς ὁ Σωκράτης)

κράτης) εἰπεῖν τινα νῦν ἀκούσαντα, οὐδ᾽ εἰ κωμῳδοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ, καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι.

XIV. Εἰ οὖν δοκεῖ, καὶ χρὴ διασκοπεῖσθαι, σκεψώμεθα αὐτὸ τῇδέ πῃ, εἴτε ἄρα ἐν ᾅδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων, εἴτε καὶ οὔ. παλαιὸς μὲν οὖν ἐστί τις ὁ λόγος οὗ μεμνήμεθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται, καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων. καὶ εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο, μὴ οὖσαι. καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ᾽ εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γίγνοιτο ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων. εἰ δὲ μή ἐστι τοῦτο, ἄλλου ἄν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. μὴ τοίνυν κατ᾽ ἀνθρώπων (ἦ δ᾽ ὅς) σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾴδιον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων εἰδῶμεν. ἆρ᾽ οὑτωσὶ γίγνεται ἅπαντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι; οἷον, τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που, καὶ δίκαιον ἀδίκῳ· ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. σκεψώμεθα ἄρα ἀναγκαῖον ὅσοις ἐστί τι ἐναντίον μηδαμόθεν

crates, hæc audientem, nè ſi comœdus quidem ſit, eſſe dicturum nugari nunc me, ac de quibus miuimè oporteat verba facere.

XIV. Si ergo placet oportétque conſiderare, id hoc pacto conſideremus, utrum videlicet apud inferos ſint mortuorum animæ necne. Vetus quidem hic extat ſermo, cujus memores ſumus, ſupereſſe animas quæ hinc illuc abierunt, rurſúſque huc reverti fierique ex mortuis. Atqui ſi hoc verum eſt, ut ex mortuis iterum viventes fiant, eſſent animæ illic noſtræ. Neque enim rurſus fierent, ſi non eſſent. Atque hæc ſufficiens conjectura eſt, ita eſſe, ſi revera conſtet haud aliunde viventes fieri quam ex mortuis. At verò niſi id ſit, alia opus erit ratione. Omnino, inquit Cebes. Neque verò id in hominibus ſolùm, inquit, ſi planius intelligere vis, conſideres, ſed in animalibus omnibus, & plantis, atque ut ſummatim dicam in omnibus quæ gignuntur, utrum omnia ſic fiant, neque aliunde quam ex contrariis contraria, quibuſcunque tale aliquid contingit: quemadmodum pulchrum turpi quodammodo contrarium eſt, & juſtum injuſto, aliáque ejuſmodi quam plurima videmus. Conſideremus, utrum neceſſarium ſit, cuicunque aliquid eſt contrarium, non aliunde id quàm ex ſuo contrario fieri? Veluti quando quid majus efficitur, neceſſe eſt ex eo quod antè fuerat minus, poſtea majus evadere. Ità eſt. Nonne & ſi minus aliquid fiat, ex eo quod antè majus erat, poſtea fiet minus? Sic omnino. Quinetiam ex robuſtiori debilius, ex tardiori velocius? Prorſus. Quid verò? Si quid evadat deterius, nonne ex meliori? Et ſi juſtius ex injuſtiori? Quidni? In omnibus igitur ſatìs id exploratum habemus, omnia ità fieri, contraria videlicet ex contrariis. Prorſus. Quid rurſus? Eſtne etiam aliquid tale in ipſis, inter contraria duo? Duæ videlicet inter illa generationes, ſive progreſſiones ab altero quidem in alterum, atque in alterum viciſſim ab altero? Etenim inter majus atque minus, medium obtinent incrementum, & decrementum: dicimúſque id quidem creſcere, illud verò decreſcere. Ità inquit. Nonne ſimiliter diſcerni viciſſim, atque confundi, frigeſcere, & incaleſcere, omniáque eodem pacto? Et ſi nomina nobis deſunt alicubi, re tamen ipſa ubique ità neceſſe eſt fieri, videlicet omnia ex contrariis invicem. generationémque eſſe utriuſque viciſſim in alterum? Omnino quidem, inquit. Quid verò? ei quod eſt vivere, éſtne aliquid contrarium? quemadmodum ei quod vigilare eſt, dormire contrarium? Sic eſt omni-

ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι, ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου οἷον, ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον, ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον, ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν, ἔφη, οὕτω. Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δέ; ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος; καὶ ἐὰν δικαιότερον, οὐκ ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν (ἔφη) ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα. Πάνυ γε. Τί δ᾽ αὖ; ἔστι τὶ καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν· δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου, ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ᾽ αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον; μείζονος γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ, αὔξησις καὶ φθίσις· καὶ καλοῦμεν οὕτω, τὸ μὲν, αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ, φθίνειν, Ναὶ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κἂν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ᾽ ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον γίγνεσθαί τε αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων, γένεσίν τε εἶναι ἑκατέρου εἰς ἄλληλα; Πάνυ γ᾽, ἦ δ᾽ ὅς. Τί οὖν; (ἔφη) τῷ ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν;

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί; Τὸ τεθνάναι, ἔφη. Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστὶ, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν; Πῶς γὰρ οὔ; Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὧν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις· σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. λέγω δὲ τὸ μὲν, καθεύδειν, τὸ δὲ, ἐγρηγορέναι· καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν. καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν, τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δὲ, ἀνεγείρεσθαι. ἱκανῶς σοι ἔφην, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγε δὴ καὶ σύ μοι (ἔφη) οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν φῂς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκὸς, ἔφη. Τί δὲ (ἦ δ' ὅς) ἐκ τοῦ τεθνεῶτος; Ἀναγκαῖον (ἔφη) ὁμολογεῖν; ὅτι τὸ ζῶν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται; Φαίνεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα (ἔφη) αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν ἅδου; Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ ταῖν γενεσέοιν ταῖν περὶ ταῦτα ἥ γ' ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν (ἦ δ' ὅς) ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι

no, inquit. Quidnam? Mori, inquit. An non ex ſe invicem hæc fiunt? ſiquidem contraria ſunt. Cúmque duo ſint, duæ quoque inter hæc generationes mutuæ? Nihil prohibet. Alteram quidem conjugationem eorum, quæ modò dicebam, ego tibi dicam (inquit Socrates) tam ipſam, quàm generationes eorum. Tu verò mihi aperies alteram. Dico autem illud quidem dormire, illud autem evigilare atque ex ſomno vigiliam fieri, & ex vigilia ſomnum: horúmque generationes hanc quidem connivere, illam verò expergiſci. Satisfeci tibi necne? Satisfeciſti certé. Dic tu mihi quoque ſimiliter de vita atque morte. An non contrarium vivere dicis eſſe atque mori? Equidem. Et ex ſe invicem fieri? Itá. Ergo ex vivente quidnam fit? Mortuum. Quid autem ex mortuo? Neceſſe eſt confiteri vivens. Igitur ex mortuis ô Cebes, viventia fiunt atque viventes. Apparet. Sunt igitur apud inferos animæ noſtræ? Videtur. Nonne ergo & generationum quæ circa hæc ſunt, altera quidem manifeſta eſt? Mori enim manifeſtum eſt, nonne? Ità prorſus. Quidnam igitur faciemus? Non reddemus viciſſim generationem huic contrariam, ſed hac in re duntaxat mancam dicemus naturam eſſe? An verò neceſſe eſt reddere ei quod mori eſt, contrariam quandam generationem? Omnino. Quam verò iſtam? Reviviſcere. Nonne igitur ſi reviviſcentia eſt, progreſſio quædam hæc eſt ex mortuis ad viventes? Eſt utique. Convenit ergo nobis hac inſuper ratione, viventes ex mortuis fieri nihilominus quàm mortuos ex viventibus. Quod cùm ità ſit, ſufficientem conjecturam hinc haberi, animas mortuorum neceſſariò alicubi eſſe, unde iterum revertantur. Videtur mihi, ô Socrates, hoc ex his, quæ conceſſa ſunt neceſſariò ſequi.

XV. Animadverte ergo, inquit, ô Cebes, haud abs re nos hæc, ut arbitror, conceſſiſſe. Niſi enim continuè altera viciſſim alteris redderentur, quaſi quodam circulo remeantia, ſed directa quædam progreſſio foret, duntaxat ex altero in ejus oppoſitum, neque rurſus reflecterentur in alterum, facerentque regreſſum, omnia tandem, mihi crede, eandem ſubirent figuram atque affectionem, fierique ceſſarent. Quonam id pacto dicis, inquit? Haudquaquam intellectu difficile eſt, inquit, quod loquor. Perinde enim ac ſi in ſomnum caderetur quidem, ab eo verò in vigiliam nunquam reſurgeretur, minimè te latet omnia tandem eò deventura, ut Endymion ridicula quædam fabula videatur, neque appareat

τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι; Πάνυ γε. Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτῃ, τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι, οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. τούτου δὲ ὄντος ἱκανόν που τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

XV. Ἰδὲ τοίνυν (ἔφη) ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις γιγνόμενα, ὡσπερεὶ κύκλῳ περιϊόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρὺ, καὶ μὴ ἀνακάμπτῃ πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον, μηδὲ καμπὴν ποιοῖτο· οἶσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη, καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι, καὶ παύσαιτο γιγνόμενα. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐδὲν χαλεπὸν (ἦ δ' ὅς) ἐννοῆσαι ὃ λέγω· ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδοίη, γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα πάντα λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε, καὶ οὐδαμοῦ ἂν φαίνοιτο,

διὰ τὸ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ταυτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι, καθεύδειν. κἂν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μὴ, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα. ὡσαύτως δὲ, ὦ φίλε Κέβης, καὶ εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα, καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο· ἆρ' οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι, καὶ μηδὲν ζῆν; εἰ γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι; οὐδὲ μία μοι δοκεῖ (ἔφη ὁ Κέβης) ὦ Σώκρατες· ἀλλά μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν. Ἔστι γὰρ (ἔφη) ὦ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλλον οὕτω· καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἐξαπατώμενοι ὁμολογοῦμεν· ἀλλ' ἔστι καὶ τῷ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι, καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι, καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι· καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς ἄμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κακαῖς, κάκιον.

XVI. Καὶ μὴν (ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβὼν) καὶ κατ' ἐκεῖνόν γε τὸν λόγον, ὦ Σώκρατες (εἰ ἀληθής ἐστιν) ὃν σὺ εἴωθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλό τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτο ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τινὶ χρόνῳ

uſquam, cùm cætera quoque univerſa ſomno ſimiliter opprimantur. Proinde ſi confunderentur quidem omnia, nunquam verò diſcernerentur, Anaxagoræ illud repentè contingeret, univerſa videlicet eſſe ſimul. Eadem ratione, ô amice Cebes, ſi quæcunque vitam acceperint, moriantur, mortua verò cùm fuerint, mortua relinquantur, neque iterum reviviſcant, an non neceſſarium eſt omnino, cuncta demum interiiſſe, nihílque vivere? Nam ſi ex aliis quidem viventia fierent, poſtea verò perirent, quid obſtaret quo minus in interitum cuncta conſumerentur? Nihil prorſus, ô Socrates, inquit Cebes, ſed mihi omnino vera loqui videris. Eſt certè ô Cebes, inquit, maximè omnium ità, ut mihi videtur: neque nos hæc ipſa, quaſi decepti confeſſi ſumus, ſed revera reviviſcentia eſt, atque ex mortuis viventes fiunt, mortuorúmque ſuperſunt animæ. Atque bonis quidem melius eſt, malis verò pejus.

XVI. Atqui & ſecundum illud, ô Socrates, inquit Cebes, quod frequenter uſurpare ſoles, ſi modò verum eſt, diſciplinam videlicet noſtram nihil eſſe aliud quàm reminiſcentiam: & ſecundum hoc inquam, neceſſe eſt nos in ſuperiori quodam tempore,

ea quorum nunc reminiſcimur, didiciſſe. Id verò fieri non poſſet, niſi prius anima noſtra fuiſſet alicubi quàm in hanc humanam ſpeciem deveniret. Quamobrem & hac ratione immortale quiddam anima videtur eſſe. At quales hujus rei demonſtrationes, inquit Simmias, habes, ô Cebes? Reducito mihi in memoriam. Non enim ſatìs in præſentia memini. Una quidem ratio eſt pulcherrima, inquit Cebes, quòd interrogati homines ſi quis eos rectè interroget, ipſi omnia quemadmodum ſunt, reſpondent. Atqui nunquam id facere poſſent, niſi ineſſet ipſis ſcientia rectáque ratio. Deinde ſiquis eos ad geometricas figuras deſcriptionéſque, vel ſimile aliquid converterit, ibi manifeſtè comperiet, ità id ſe habere. Si hæc, ô Simmia, ratio, inquit Socrates, tibi non ſatisfacit, attende, an ſic tibi conſideranti idem quod nobis videatur. Diffidis enim eam quam diſciplinam vocant, reminiſcentiam eſſe poſſe. Haud equidem diffido, inquit Simmias. Veruntamen id expedit mihi diſcere de quo ſermo eſt, ſcilicet reminiſci. Ac fermè ex his quæ Cebes cœpit dicere, jam recordor, & credo. Nihilo minus tamen, & à te, qua ratione id modò probare ipſe aggrediebaris, perlibenter audirem. Hac equidem ratione, inquit Socrates, confitemur ſanè quodam modo, ſiquis alicujus reminiſcatur,

μεμαθηκέναι ἃ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν πού ἡμῶν ἡ ψυχὴ πρὶν ἐν τῷδε τῷ ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι. ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν τι ἔοικεν ἡ ψυχὴ εἶναι. Ἀλλ', ὦ Κέβης (ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβὼν) ποῖαί εἰσι τούτων αἱ ἀποδείξεις; ὑπόμνησόν με. οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι. Ἑνὶ μὲν λόγῳ (ἔφη ὁ Κέβης) καλλίστῳ ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ᾗ ἔχει. καί τοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα, καὶ ὀρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ' ἦσαν τοῦτο ποιεῖν. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα ἄγῃ, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πείθῃ ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι ἐὰν τῇδέ πῃ σοὶ σκοπουμένῳ συνδόξῃ. ἀπιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν; Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγ' (ἦ δ' ὃς ὁ Σιμμίας) οὔ· αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι· καὶ σχεδόν γε ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἤδη μέμνημαι καὶ πείθομαι. οὐδὲν μὲν ἂν ἧττον ἀκούοιμι νῦν πῇ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν. Τῇδε ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. ὁμολογοῦμεν γὰρ δή που, εἴ τις τι ἀναμνησθήσεται,

δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι. Πάνυ γε, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δέ τινα τρόπον τοῦτον· ἐάν τις τι ἕτερον ἢ ἰδὼν ἢ ἀκούσας, ἢ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβὼν, μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἆρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι ἀνεμνήσθη οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν; Πῶς λέγεις; Οἷον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν οἶσθα ὅτι οἱ ἐρασταὶ, ὅταν ἴδωσι λύραν, ἢ ἱμάτιον, ἢ τι ἄλλο οἷς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο; ἔγνωσάν τε τὴν λύραν, καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδὸς, οὗ ἦν ἡ λύρα; τοῦτο δ' ἐστὶν ἀνάμνησις. ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἰδὼν, πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ' ἂν εἴη. Μυρία μέντοι νὴ Δί', ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) τὸ τοιοῦτον ἀνάμνησίς τις ἐστί; μάλιστα μέντοι ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα ἃ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν, ἤδη ἐπελέληστο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δ' (ἦ δ' ὅς) ἔστιν ἵππον γεγραμμένον ἰδόντα, καὶ λύραν γεγραμμένην, ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἰδόντα

oportere ipſum prius aliquando id ſciviſſe. Prorſus, inquit. Nunquid ergo & hoc confitemur, inquit, quoties ſcientia hoc modo provenit, reminiſcentiam eam eſſe? Dico autem hoc pacto. Siquis aliud quiddam viderit, vel audiverit, vel alio perceperit ſenſu, neque ſolum idipſum cognoſcat, verum etiam agnoſcat aliud quiddam, cujus non una eadémque, ſed alia ſcientia ſit, nonne meritò dicemus hunc ejus rei reminiſci, in cujus pervenerit notionem? Quonam pacto id dicis, inquit Simmias? Hoc, inquit Socrates. Alia quodammodo hominis ſcientia eſt, alia lyræ. Quidni, inquit Simmias? An ignoras hoc amantibus evenire, cum lyram, aut veſtem, aut quid aliud ex his aſpiciant, quibus uti eorum pueri adamati conſueverunt? Nam & agnoſcunt lyram, & ſimul mente formam recolunt pueri cujus erat lyra. Hoc verò eſt reminiſci. Ceu ſiquis cùm Simmiam viderit ſæpe, Cebetis recordetur, & cætera ejuſdem generis infinita. Infinita per Jovem inquit Simmias. An non igitur, inquit, tale quiddam recordatio quædam eſt? Maximè verò, ſi id nobis in illis contingat rebus, quas longitudine temporis, & negligentia oblivioni jam tradiderimus? Ità certè, inquit Simmias. Quid verò, inquit Socrates? Contingítne, ut qui equum pictum viderit, pictámque lyram, reminiſcatur hominis? Atq; cùm pictum aſpexerit Simmiam,

veniat illi in mentem & Cebes? Sic utique, inquit. Nonne evenit etiam, ut qui Simmiam inſpexerit pictum, ipſius quoque Simmiæ recordetur? Evenit certé.

XVII. An non ſecundum hæc omnia contingit, tum à ſimilibus, tum à diſſimilibus reminiſcentiam provenire? Contingit. Verùm quoties ob ſimilia quiſpiam alicujus reminiſcitur, an non neceſſe eſt id inſuper intelligere, utrum deficiat hoc ſecundum ſimilitudinem, necne, ab illo cujus repetita memoria eſt? Neceſſe eſt. Attende ſanè, nunquid hæc ità ſe habeant. dicimus aliquid eſſe æquale? Non dico lignum ligno, neque lapidem lapidi, neque aliud ejuſmodi quicquam, ſed præter hæc omnia aliud quiddam æquale, ipſum dicimus nè aliquid eſſe, an nihil? Dicimus per Jovem, & quidem mirificé. An ſcimus & ipſum quod eſt æquale? Omnino quidem. Undenam ſcientiam ejus accepimus? An non ex his quæ modò diximus, videlicet conſpicati vel ligna, vel ſaxa, vel alia quædam æqualia, ex his illud excogitavimus, quod aliud eſt, quàm hæc? An non aliud quiddam tibi videtur? Conſidera verò & hoc pacto. Nonne ſaxa, vel ligna æqualia dum eadem ſunt, aliàs æqualia, aliàs inæqualia nobis apparent? Penitus. Quid autem ipſa æqualia? poſſunt inæqualia tibi videri: vel æqualitas, inæqualitas?

γεγραμμένον, Κέβητος ἀναμνησθῆναι; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον, αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι; Ἔστι μέντοι, ἔφη.

XVII. Ἆρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι, τὴν μὲν, ἀφ' ὁμοίων, τὴν δὲ, καὶ ἀπ' ἀνομοίων; Ξυμβαίνει. Ἀλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκονταί τις τὶ, ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν, εἴτέ τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα, εἴτε μὴ, ἐκείνου οὗ ἀνεμνήσθη; Ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δὴ (ἦ δ' ὅς) εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. φαμέν πού τι εἶναι ἴσον; οὐ ξύλον ξύλῳ λέγω, οὐδὲ λίθον λίθῳ, οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα ἕτερόν τι αὐτὸ τὸ ἴσον φῶμέν τι εἶναι, ἢ μηδέν; Φῶμεν τοίνυν νὴ Δί', ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε. Ἦ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ ὅ ἐστιν ἴσον; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Πόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; ἆρ' οὐκ ἐξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἢ ξύλα, ἢ λίθους, ἢ ἄλλ' ἄττα ἰδόντες τὰ ἴσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἕτερον ὂν τούτων. ἢ οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; σκόπει δὲ καὶ τῇδε. ἆρ' οὐ λίθοι μὲν ἴσοι, καὶ ξύλα ἐνίοτε τὰ αὐτὰ ὄντα, τοτὲ μὲν ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ, αὐτὰ τὰ ἴσα ἔστιν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη, ἢ ἡ ἰσότης, ἀνισότης;

Οὐδεπώποτέ γε, ὦ Σώκρατες. Οὐ ταὐτὸν ἄρ' ἐστὶν (ἦ δ' ὅς) ταῦτά τε τὰ ἴσα, καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον. Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἴσων ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ἴσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε καὶ εἴληφας; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου ὄντος τούτοις, ἢ ἀνομοίου; Πάνυ γε. Διαφέρει δέ γ' (ἦ δ' ὅς) οὐδέν. ἕως γὰρ ἂν ἄλλο ἰδὼν, ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ἀνόμοιον εἴτε ὅμοιον, ἀναγκαῖον (ἔφη) αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δαὶ τόδ', (ἦ δ' ὅς) ἢ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἐν τοῖς ἴσοις, ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ ὃ ἔστιν ἴσον; ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ μὴ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν; Πολύ γε (ἔφη) ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τις τι ἰδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν, τοῦτο ὃ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων· ἐνδεῖ δὲ, καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶναι ἴσον οἷον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἔστι φαυλότερον· ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα, τυχεῖν προειδότα ἐκεῖνο ᾧ φησὶν αὐτὸ προσεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν; Ἀνάγκη. Τί οὖν; τὸ τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ οὔ, περί τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον;

Nunquam, ô Socrates. Quamobrem non idem ſunt hæc æqualia atque ipſum æquale. Nullo modo idem mihi apparent, ô Socrates. Veruntamen ab his æqualibus quæ alia ſunt quàm ipſum illud æquale, ipſius ſimul excogitaſti ſcientiam, atque percepiſti. Veriſſima loqueris. An non ſive ſimile ipſum ſit, ſive diſſimile? Omnino. Nihil ſanè refert. quatenus, nimirum, aliud conſpicatus, ex hac ipſa perſpectione aliud intellexeris, ſive ſimile, ſive diſſimile, neceſſe eſt hinc reminiſcentiam provenire. Et maximè quidem. Quid verò ad id? An ſic nobis contingit circa ea quæ modò dicebamus, ligna, & alia? Videnturne ità æqualia hæc eſſe, ut ipſum quod eſt æquale? An deeſſe potius aliquid quo minus talia ſint quale eſt æquale ipſum, an nihil? Permultum certè deeſt. Nonne confitemur, quando quis aliquid intuens animadvertat appetere quidem hoc quod in præſentia videt, eſſe tale quale quiddam aliud ex his quæ ſunt, verum deficere, neque poſſe tale eſſe æquale, quale ſit illud, ſed deterius eſſe: neceſſe eſſe eum qui animadvertit, antè cognoviſſe illud cui dicit hoc quodam modo ſimile fieri, ſed ad plenam ſimilitudinem non accedere? Neceſſe eſt. Quid ergo? taléne aliquid contingit & nobis necne? circa æqualia ipſúmque æquale?

Quàm plurimùm. Neceſſe eſt ergo nos æqualis ipſius ſcientiam ante illud tempus habuiſſe, in quo primum videntes æqualia, agnovimus appetere quidem hæc omnia talia evadere quale eſt ipſum, attamen à perfectione ipſius abeſſe. Ità eſt. Atqui & hoc confitemur, nos neque aliunde id agnoviſſe, neque agnoſcere poſſe quàm ex viſu, vel tactu, vel alio quodam ſenſu. ſimiliter enim de his omnibus judico. Similiter, ô Socrates, ad id ſe habent de quo agitur, oſtendendum. Atqui à ſenſibus quidem intellexiſſe oportet, omnia quæ ſubjecta ſunt ſenſibus, illud quod eſt æquale appetere, quamvis ipſum non aſſequantur. an aliter dicimus? Haud aliter. Antè enim quàm inciperemus videre, aut audire, aliiſque uti ſenſibus, oportuit nos æqualis ipſius ſcientiam poſſediſſe, videlicet quid ipſum ſit, ſi modo æqualia hæc quæ ſenſibus ſubjacent, ad ipſum adeò relaturi ſimus, ut judicemus anniti quidem hæc omnia talia, quale ipſum eſt evadere, veruntamen deteriora relinqui. Neceſſariò ex ſuperioribus id, ô Socrates, ſequitur. An non ſtatim, inquit, nati vidimus, & audivimus, alióſque ſenſus exercuimus? Omnino. Oportuit autem, ut diximus, ante hæc ipſius æqualis ſcientiam habuiſſe. Oportuit. Quamobrem, ut videtur, neceſſe eſt antequam naſceremur, eam comprehendiſſe.

Παντάπασί γε. Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἴσον πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα ἐνενοήσαμεν ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτ' εἶναι οἷον τὸ ἴσον· ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως. Ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι, μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἅψασθαι, ἢ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων. ταὐτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω. Ταὐτὸν γάρ ἐστιν, ὦ Σώκρατες, πρός γε ὃ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος. ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐκείνου τε ὀρέγεται τοῦ θ' ὃ ἐστιν ἴσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεέστερά ἐστιν. ἢ πῶς λέγωμεν, Οὕτω. πρὸ γὰρ τοῦ ἄρξασθαι ἡμᾶς ὁρᾶν ἢ ἀκούειν, καὶ τἆλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἴσου, ὅ, τι ἐστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἐκεῖσε ἀνοίσειν ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα. Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἑωρῶμέν τε καὶ ἠκούομεν, καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν; Πάνυ γε. Ἔδει δέ γε (φαμὲν) πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην εἰληφέναι· Ναί. Πρὶν γενέσθαι ἄρα (ὡς ἔοικεν) ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι.

Ἔοικεν. Οὐκοῦν εἰ μὲν λαβόντες αὐτὴν, πρὸ τοῦ γενέσθαι ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἠπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι, καὶ εὐθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ ὁσίου, καὶ (ὅπερ λέγω) περὶ ἁπάντων οἷς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο, ὃ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες, καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. ὥστε ἀναγκαῖον ἡμῖν εἶναι, τούτων ἁπάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ εἰ μέν γε λαβόντες μὴ ἑκάστοτε ἐπιλελήσμεθα, εἰδότες ἀεὶ γίγνεσθαι, καὶ ἀεὶ διὰ βίου εἰδέναι. τὸ γὰρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν, καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι, ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ἐπιστήμης ἀποβολήν; Πάντως δήπου (ἔφη) ὦ Σώκρατες. Εἰ δέ γε, οἶμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας ἅς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἆρ' οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν, οἰκείαν ἂν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; τοῦτο δέ που ἀναμιμνήσκεσθαι λέγοντες, ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν; Πάνυ γε. Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἐφάνη, αἰσθόμενόν τι, ἢ ἰδόντα, ἢ ἀκούσαντα, ἢ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἕτερόν τι ἀπὸ

Sic apparet. Nonne ſi eam ſortiti ante nativitatem ipſam jam habentes nati ſumus, ſcivimus & ante ortum, atque ſtatim nati non ſolum ipſum æquale majúſque & minus, verumetiam ejuſdem generis omnia ? Non enim de æquali magis nunc nobis eſt ſermo, quàm de ipſo pulchro, de ipſo bono, de ipſo juſto atque ſancto, &, ut dico, de omnibus quibus propriè hoc ipſum quod eſt aſſignamus, & interrogationibus interrogantes, & reſponſionibus reſpondentes, ut neceſſarium ſit nos antequam naſceremur, horum omnium ſcientiam habuiſſe. Eſt itá. Ac ſi acceptis ſcientiis, non ſemper obliviſceremur, oporteret & cum ipſis naſci, ſemper etiam per omnem vitam ſcire. Nam ſcire, id eſt acceptam alicujus rei ſcientiam retinere, nec amiſiſſe. An non oblivionem ſcientiæ jacturam eſſe dicimus ? Ità prorſus, ô Socrates. Sin autem acceptam ante ortum ſcientiam, dum naſcimur amiſimus: deinde verò uſi ſenſibus circa ipſas ſcientias, illas quas antè habueramus, recipimus : nonne id quod diſcere appellamus, eſſet ſcientiam propriam recuperare, atque id Reminiſci nominantes, rectè nominaremus ? Rectè. Fieri enim id poſſe apparuit. Videlicet, ut cùm quis aliquid ſenſerit, vel videndo, vel audiendo, vel aliter ſentiendo, aliud quiddam ex hoc agnoſcat cujus erat oblitus, cui quidem hoc quodammodo propinquabat, ſive ſimile id ſit, ſive diſſimile. Ità quod jampridem dico, è duobus alterum. aut enim ſcientes nati ſumus, ſcimúſque per omnem vitam omnes : aut quos deinde dicimus diſcere, duntaxat reminiſcuntur, atque diſciplina reminiſcentia eſt. Sic omnino ſe res habet, ô Socrates.

XVIII. Utrum igitur eligis, ô Simmia ? vel cum ſcientia nos eſſe natos, vel reminiſci poſtea quorum prius ſcientiam acceperimus ? Ambigo utrum in præſentia, Socrates, eligam. Quid verò? potéſne eligere quid de hoc videatur tibi ? Vir ſciens potéſtne eorum quæ ſcit reddere rationem, an contrà ? Neceſſe eſt, ô Socrates, poſſe. An verò tibi videntur omnes rationem de his quæ modò tractabamus, afferre poſſe ? Optarem equidem inquit Simmias, ſed multò magis vereor nè cras nullus hic homo ſit, qui pro dignitate id ſciat efficere. Non igitur ô Simmia, putas omnes hoc intelligere ? Nullo modo. Reminiſcuntur ergo quæ aliquando didicerant. Neceſſe eſt. quando verò acceperunt animæ noſtræ ſcientiam ? Non enim poſtquam homines nati ſumus. Non certé. Ergo prius. Itá. Erant igitur, Simmia, animæ etiam prius quàm in humanam ſpeciem devenirent,

τούτου ἐννοῆσαι ὃ ἐπελέληστο, ᾧ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον ὂν, ἢ ᾧ ὅμοιον. ὥστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἤτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστερον οὓς φαμὲν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀναμιμνήσκονται οὗτοι· καὶ ἡ μάθησις, ἀνάμνησις ἂν εἴη. Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὦ Σώκρατες.

XVIII. Πότερον οὖν αἱρῇ, ὦ Σιμμία; ἐπισταμένους ἡμᾶς γεγονέναι, ἢ ἀναμιμνήσκεσθαι ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην εἰληφότες ἦμεν; Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἑλέσθαι. Τί δὲ ἔχεις ἑλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐτοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος, περὶ ὧν ἐπίσταται ἔχοι ἂν δοῦναι λόγον, ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη (ἔφη) ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τούτων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν; Βουλοίμην μέντ' ἄν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ᾖ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως οἷός τε τοῦτο ποιῆσαι. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὦ Σιμμία, πάντες αὐτά; Οὐδαμῶς. Ἀναμιμνήσκονται ἄρα ποτὲ ἃ ἔμαθον. Ἀνάγκη. Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην; οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἄνθρωποι γεγόναμεν. Οὐ δῆτα. Πρότερον ἄρα. Ναί. Ἦσαν ἄρα, ὦ Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει

χωρὶς σωμάτων, καὶ φρόνησιν εἶχον. Εἰ μὴ ἄρα γιγνόμενοι λαμβάνωμεν, ὦ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας. οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος. εἶεν, ὦ ἑταῖρε. ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γὰρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν. ἢ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ᾧπερ καὶ λαμβάνομεν; ἢ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον; Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών. Ἀρ' οὖν οὕτως ἔχει (ἔφη) ἡμῖν, ὦ Σιμμία. εἰ μὲν ἔστιν ἃ θρυλλοῦμεν ἀεὶ, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν, καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτά ἐστιν, οὕτω καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μή ἐστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. ἆρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἴση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, πρὶν καὶ ἡμᾶς, γεγονέναι. καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε; Ὑπερφυῶς, ὦ Σώκρατες (ἔφη ὁ Σιμμίας) δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι· καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὁμοίως εἶναι τήν τε ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν ἣν σὺ νῦν λέγεις. οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς

ſeorſum à corpore: intelligentiámque habebant. Niſi forte, ô Socrates, dum naſcimur, ipſas ſcientias accipimus. Nam id etiam tempus reliquum eſt. Eſto ſic, ô amice. Sed quonam alio tempore eas amittimus? Non enim habentes jam eas naſcimur, ut modò confitebamur. An in eodem perdimus, quo & accipimus? an aliud tempus efferre potes? Nullo, ô Socrates, modo: ſed nihil me dicere minimè advertebam. An ergo ſic nobis ſe res habet, ô Simmia? Si quidem ſunt ea quæ quotidie prædicamus, pulchrum ſcilicet quiddam atque bonum & omnis ejuſmodi eſſentia, ad quam omnia ſenſibus percepta referimus, quæ & prius erat noſtra, & tanquam noſtram invenimus, & hæc ad ipſius exemplar referimus, neceſſe eſt ità, ut & ipſa ſunt, noſtram quoque animam prius etiam quàm naſceremur, extitiſſe. At ſi hæc non ſunt, fruſtra utique ratio hæc tractata eſſet. An non ità ſe habet, atque par neceſſitas eſt, & ipſa eſſe, & animas noſtras antequam naſceremur, & niſi ipſa ſunt, neque hæc utique ſunt? Mirificè, ô Socrates (inquit Simmias) eadem mihi videtur eſſe neceſſitas: atque pulcherrima huc ratio nos perducit, ut ſimiliter tam animam noſtram, quàm eſſentiam ipſam quam modò dicebas, antè quàm naſceremur extitiſſe confiteamur. Nihil enim tam certum habeo,

quam eſſe ejuſmodi omnia & quidem maximè, ſcilicet pulchrum ipſum, & bonum, aliáque omnia quæ tu modò dicebas. Et quantum ad me attinet, ſatìs eſt demonſtratum. Quid verò videtur Cebeti? inquit Socrates. Oportet enim illi quoque perſuadere. Satìs & illi arbitror perſuaſum, inquit Simmias, quamvìs omnium repugnantiſſimus ſit, & ad credendum tardiſſimus. Opinor tamen ſufficienter illi probatum, ante ortum noſtrum animam extitiſſe.

XIX. An verò poſt interitum noſtrum etiam futura ſit, nec mihi quidem ipſi, ô Socrates, ſatìs adhuc videtur oſtenſum. Sed nunc etiam reſtat multorum dubitatio illa quam in medium Cebes adduxerat, nè videlicet homine moriente, ſimul anima diſſipetur, atque ità eſſe deſinat. quid enim prohibet fieri quidem illam, & aliunde conſtitui, atque eſſe prius etiam quàm in corpus hominis laberetur: poſtquam verò ab eo diſceſſerit, tunc illam inſuper interire? Rectè loqueris Simmia, inquit Cebes. Videtur enim quaſi dimidium ejus quod oportet probatum, antè videlicet quàm naſceremur, noſtram animam extitiſſe: oportere autem id quoque oſtendere, poſtquam mortui fuerimus, non minus fore quam eſſet antequam naſceremur, ſi modò finem ſuum demonſtratio ſit habitura. Demonſtratum quidem

ὄν, ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα καλόν τε καὶ ἀγαθὸν, καὶ τἄλλα πάντα ἃ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε ἱκανῶς ἀποδέδεικται. τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης. δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν. Ἱκανῶς (ἔφη ὁ Σιμμίας) ὡς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. Ἀλλ᾽ οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

XIX. Εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν ἔτι ἔσται, οὐδ᾽ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες (ἔφη) ἀποδεῖχθαι, ἀλλ᾽ ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ. τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν, καὶ εἶναι πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι; Εὖ λέγεις, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Κέβης. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ δεῖ, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖν δὲ προσαποδεῖξαι ἔτι, εἰ καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἧττον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἕξειν. Ἀποδέδεικται μὲν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν εἰ θέλητε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταυτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. εἰ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δ' αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ἰούσῃ τε καὶ γιγνομένῃ, μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου τε καὶ ἐκ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι· πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ εἶναι, ἐπειδὴ δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; ἀποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται καὶ νῦν. ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον· καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσιν· ἄλλως τε καὶ ὅταν τύχῃ τὶς μὴ ἐν νηνεμίᾳ ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων. Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας, Ὡς δεδιότων (ἔφη) ὦ Σώκρατες πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων. ἀλλ' ἴσως ἔνι τὶς καὶ ἐν ἡμῖν παῖς ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρώμεθα πείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον, ὥσπερ τὰ μορμολύκεια. Ἀλλὰ χρὴ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπᾴδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξιάσηται. Πόθεν οὖν (ἔφη) ὦ Σώκρατες τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπῳδὸν ληψόμεθα, ἐπει-

eſt, inquit Socrates, iſtud, ô Simmia, & ô Cebes, etiam nunc, ſi modò velitis, & id quod modò probatum eſt, & illud quod antè conceſſeramus, videlicet omne vivens ex mortuo fieri, in unum connectere. Si enim eſt anima prius: & quum in hanc venit vitam, fitque homo, neceſſe eſt non aliunde eam quàm ex mortuis proficiſci: cur non neceſſarium ſit, ut etiam poſt mortem corporis maneat, quum oporteat ipſam ad hanc vitam reverti? Demonſtratum igitur & nunc eſt quod dicitur. Veruntamen videmini tu atque Simmias cupere idem rurſus diligentius pertractari: ac forſitan puerorum more formidatis, nè revera corpore egredientem ventus diſſolvat, atque diſpergat, præſertim ſi quis non ſereno cœlo, ſed ventis vehementius flantibus moriatur. Ad hæc Cebes ſubridens, Tanquam nobis id formidantibus, inquit, ô Socrates, conare perſuadere: imò verò non tanquam formidantibus nobis. ſed fortaſſe eſt inter nos puer aliquis talia metuens. huic ergo annitamur perſuadere, nè mortem ceu larvas pertimeſcat. Oportet certè, inquit Socrates, huic mederi carminibus quotidie, quoad ſanus efficiatur. Sed ubinam, inquit Cebes, medicum ejuſmodi nanciſcemur, ô Socrates, quoniam

tu nos deſeris ? Ampla eſt, inquit, ô Cebes, Græcia, in qua ſunt viri boni, quàm plurimæ ſunt barbaræ nationes, per hos omnes, ejuſmodi medicum debetis perquirere neque pecuniis parcentes, neque laboribus. Nihil eſt enim pro quo commodius pecunias expendatis. Perſcrutandum quoque eſt etiam inter vos ipſos. fortè enim non facilè invenietis, qui melius quàm vos id queat efficere. Fiet quidem, inquit Cebes, ſed redeamus jam, ſi tibi placet, unde digreſſi ſumus. Mihi quidem placet, inquit. Quid n. prohibet ? Rectè reſpondes, inquit Cebes.

XX. An non tale aliquid, inquit, à nobis ipſis ſciſcitari debemus ? Cuinam conveniat ea paſſio, per quam diſſolvi poſſit. Et cui ſit metuendum nè id patiatur. Et ſecundum quam ejus partem. deinde conſiderare utrum anima ſit : demum ex his animæ noſtræ gratia vel confidere, vel timere. Vera loqueris, inquit. Nonne igitur ei quod componitur, jamque compoſitum eſt, natura id pati convenit, ut quatenus eſt compoſitum, diſſolvatur ? Siquid verò non ſit compoſitum,huic ſoli convenit, non eadem pati quæ alii cuipiam. Mihi quidem ſic apparet, inquit Cebes. An non quæ ſemper ſecundum eadem eodémque modo ſe habent, in-

δὴ σὺ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις; Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλὰς (ἔφη) ὦ Κέβης, ἐν ᾗ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες· πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι, ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπῳδὸν, μήτε χρημάτων φειδομένους, μήτε πόνων. ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ, τι ἂν εὐκαιρότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων. ἴσως γὰρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὕροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ὑπάρξει, ἔφη ὁ Κέβης. ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε. πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Καλῶς (ἔφη) λέγεις.

XX. Οὐκοῦν τοιόνδε τι (ἦ δ' ὃς ὁ Σωκράτης) δεῖ ἡμᾶς ἀνερέσθαι ἑαυτοὺς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθῃ αὐτὸ καὶ τῷ ποίῳ τινί. καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι πότερον ψυχή ἐστι· καὶ ἐκ τούτων θαῤῥεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Ἆρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ᾗπερ συνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν τὰ αὐτὰ, εἴπερ τῷ ἄλλῳ. Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης. Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα· τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτά, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ἴωμεν δὴ (ἔφη) ἐπὶ ταῦτα ἐφ' ἅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. αὐτὴ ἡ οὐσία ἧς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταὐτὰ, ἢ ἄλλοτ' ἄλλως; αὐτὸ τὸ ἴσον, αὐτὸ καλὸν, αὐτὸ ἕκαστον, ὃ ἔστι τὸ ὂν, μήποτε μεταβολὴν, καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται; ἢ ἀεὶ αὐτῶν ἕκαστον, ὅ ἐστι μονοειδὲς ὂν; αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὡσαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχει, καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται; Ὡσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχειν, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τῶν πολλῶν καλῶν, οἷον ἀνθρώπων, ἢ ἵππων, ἢ ἱματίων, ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν τοιούτων, ἴσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὁμωνύμων. ἆρα κατὰ ταὐτὰ ἔχει, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐκείνοις, οὔτε αὐτὰ αὑτοῖς, οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταὐτά ἐστιν. Οὕτως αὖ, ἔφη, ταῦτα, ὁ Κέβης, οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει. Οὐκοῦν τούτων μὲν κἂν ἅψαιο; κἂν ἴδοις, κἂν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο· τῶν δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων οὐκ

quit, hæc maximē eſſe convenit ſimplicia? Quæ verò aliàs aliter, nec unquam ſecundum eadem, hæc eſſe compoſita? Ità equidem opinor. Redeamus jam ad illa, ad quæ in ſuperiori diſputatione proceſſimus. Ipſa eſſentia cujus interrogando reſpondendóque definitionem hoc ipſum quod eſt aſſignavimus, utrum eodem modo, & ſecundum eadem ſe ſemper habet? an alias aliter? videlicet & ipſum æquale, ipſum pulchrum, ipſum unumquodque quod eſt ens, utrum mutationem aliquando aliquam ipſa recipiunt, an ipſorum unumquodque ſemper id quod eſt uniforme exiſtens ipſum per ſeipſum, eodem modo, & ſecundum eadem ſe habet, neque unquam, neque uſquam, nec ullo pacto mutationem aliquam ſuſcipit? Neceſſe eſt, ô Socrates, hæc, inquit Cebes, eodem modo, & ſecundum eadem ſe ſemper habere. Quid autem dicemus de multis, inquit, quæ ſimiliter pulchra dicuntur, ſcilicet hominibus, equis, veſtibus, vel aliis quibuſcunque talibus, quæ vel pulchra dicuntur, vel æqualia, vel etiam de omnibus, quæ illis ſynonyma ſunt? num hæc ſecundum eadem ſe ſemper habent? An potius omnino contrà quàm illa, videlicet neque ipſa ſibimet, neque invicem unquam, ut ſimpliciter loquar, ullo pacto ſecundum eadem eodémq; modo ſe habent? Hæc, ô Socrates, inquit Cebes, nunquam eodem modo ſunt. Et hæc quidem tangi, videri, aliiſque ſenſibus attingi poſſunt. Quæ verò ſemper ſecundum eadem permanet, non alio modo quàm ſola intelligentiæ ratione percipiuntur, ſúntque inviſibilia quæ talia ſunt, neque cernuntur. Vera omnino loqueris, inquit. Vis ergo duas rerum ſpecies ponamus, alteram viſibilium, inviſibilium alteram? Ponamus, inquit. Et inviſibile quidem modo ſemper eodem eſſe, viſibile verò nunquam eodem? Hoc quoque ponamus, inquit. Age jam, aliúdne in nobis eſt, quam hoc quidem corpus, illud verò anima? Nihil aliud, inquit. Utrinam ſpeciei corpus eſſe ſimilius cognatiúſque dicimus? Nemini dubium, inquit, quin viſibili. Quid verò anima? Viſibiléne aliquid eſt, an contrá. Non hominibus quidem, ô Socrates, inquit. Atqui nos de iis duntaxat, quæ ab hominum natura videri, vel non videri poſſunt, loquebamur. An de iis quæ ad aliam naturam ſpectant, tractabamus? De iis duntaxat quæ ad humanam, inquit. Quid ergo de anima dicebamus? viſibilem eſſe an inviſibilem? Non viſibilem. Inviſibilem ergo? Itá. Anima igitur inviſibili ſpeciei ſimilior eſt quam corpus. Corpus verò viſibili. Neceſſarium id eſt omnino. An non & hoc evenire in ſuperioribus dicebamus? Ut cum anima ad aliquid conſiderandum ſocium ſibi corpus aſſumit, vel per viſum, vel per auditum, vel per alium ſenſum (hoc enim eſt per corpus conſiderare, quia per ſenſus id agitur) tunc quidem à

ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ· ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά. Παντάπασιν (ἔφη) ἀληθῆ λέγεις. Θῶμεν οὖν βούλει (ἔφη) δύο εἴδη τῶν ὄντων; τὸ μὲν, ὁρατὸν, τὸ δὲ, ἀειδές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν, μηδέποτε κατὰ ταὐτά. Καὶ τοῦτο (ἔφη) θῶμεν. Φέρε δὴ (ἦ δ' ὅς) ἄλλό τι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ τὸ μὲν, σῶμά ἐστι, τὸ δὲ, ψυχή; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαμὲν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δὲ, ἡ ψυχὴ, ὁρατὸν, ἢ ἀειδές; Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ, τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν; ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς ἐλέγομεν, ὁρατὸν εἶναι, ἢ οὐχ ὁρατόν; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα; Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τῷ δὲ, τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχὴ ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι, ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν, ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι) τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταυτὰ ἔχοντα· καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται, καὶ ἰλιγγιᾷ, ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη. Πάνυ γε. Ὅταν δέ γε αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον, καὶ ὡσαύτως ἔχον· καὶ, ὡς συγγενὴς, οὖσα αὐτοῦ, ἀεὶ μετ᾽ ἐκείνου τε γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ· καὶ πέπαυταί τε τοῦ πλάνου, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη. καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα. φρόνησις κέκληται. Παντάπασιν (ἔφη) καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἂν, ἔμοιγε δοκεῖ (ἦ δ᾽ ὅς) συγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον, ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. ὅρα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ, ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι, καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ

corpore trahatur ad ea quæ nunquam eodem modo ſunt, atque ipſa aberret perturbetúrque, quaſi ebria vacillet, utpote quæ talia quædam attigerit. Prorſus. At verò quoties ipſe animus per ſeipſum excogitat, illuc ſe confert ad purum, ſempiternum, immortale, ſemper eodem modo ſe habens: & tanquam ipſius cognatus ſemper inhæret illi, quoties ipſe redierit in ſeipſum, eique liceat, ceſsétque ab errore: & circa illa ſemper ſecundum eadem eodem modo ſe habet, utpote qui talia jam attigerit. atque hæc ejus affectio prudentia nominatur. Præclarè, inquit, ac verè omnino loqueris, ô Socrates. Utri igitur ſpeciei rurſus tibi videtur, ex his quæ & in ſuperioribus & modò dicta ſunt, anima eſſe ſimilior atque cognatior? Arbitror equidem, ô Socrates, quemlibet, inquit, vel indocilem prorſus, & pertinacem, ex hac diſcurſione conceſſurum, animam, & per totum & per omne, ſimiliorem eſſe ei quod ſemper eodem modo eſt, quàm oppoſito. Quid autem corpus? Alteri ſpeciei. Conſidera rurſus hoc pacto. Quamdiu in eodem ſunt anima atque corpus, hoc quidem ſervire atque ſubeſſe natura jubet, hanc verò præeſſe atque dominari. Secundum hæc rurſus utrum tibi videtur ſimile eſſe divino, utrum mortali? An non putas divinum quidem tale eſſe natura, ut præſit & ducat: Mortale verò ut ſubjiciatur ac ſerviat? Puto equidem. Utri igitur horum eſt anima ſimilis? Conſtat, ô Socrates, animam quidem ſimilem eſſe divino, corpus verò mortali.

XXI. Animadverte jam, ô Cebes, num hæc ex omnibus quæ à nobis dicta ſunt, conſequantur. Videlicet ipſi divino, immortali, intelligibili, uniformi, indiſſolubili, ſemper eodem modo, & ſecundum eadem ſeipſum habenti, animam eſſe ſimillimam: humano verò, mortali, nec intelligibili, multiformi, diſſolubili, nunquam eodem modo ſibimet ſe habenti, ſimillimum eſſe corpus. Poſſumúſne, ô amice Cebes, præter hæc aliud quicquam afferre, quo minus ità ſit? Non poſſumus. Quid ergo? Cùm hæc ità ſe habeant, nonne corpori convenit, ut brevi ſolvatur? Animæ verò ut omnino indiſſolubilis ſit, vel aliquid rei omnino indiſſolubili propinquum? Quidni? Cernis igitur poſtquam mortuus homo fuerit, quod in eo viſibile eſt corpus, & in loco viſibili poſitum, quod cadaver appellamus, cui convenit, ut diſſolvatur, concidat, diffluat, nihil horum ſubito pati, ſed ſi quis corpore perbellè affecto deceſſerit ſatis multo tempore, idque etiam in ea ipſa venuſtate permanere. Corpus enim exarefactum & conditum quemadmodum in Ægypto faci-

ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν, ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δηλαδὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ.

XXI. Σκόπει δὴ (ἔφη) ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταυτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν· τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτω ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. Τί οὖν, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἆρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει· ψυχῇ δὲ αὖ τοπαράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι· ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐννοεῖς οὖν (ἔφη) ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον (ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι) οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ, καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ πάνυ μάλα. συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες,

ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἀθάνατά ἐστιν. ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδὲς τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον, γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς ᾅδου, ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν. οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον. αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα, ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Κέβης τε καὶ Σιμμία. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ, καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὑτὴν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα, καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα ῥᾳδίως. ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου; Παντάπασί γε. Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ θεῖον ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον; οἷ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀγνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένῃ· ὥσπερ δὲ λέγεται

unt, incredibile quoddam tempus ferme integrum manet. Quinetiam ſi putreſcat, tamen nonnullæ corporis partes, oſſa videlicet, nervíque, atque ſimilia, ut ità dicam, immortalia permanent. An non? Itá Anima verò quæ inviſibile quiddam eſt, in ſimilem quendam aliúmque locum migrans, excellentem, purum, inviſibilem, nobis occultum, revera ad bonum ſapientémque Deum, quò ſi Deus voluerit, paulo pòſt meo quoque animo eſt migrandum: anima inquam talis, talíque natura prædita, nonne cùm primùm à corpore liberata fuerit, diſſipabitur atque interibit, ut multi putant? Permultum abeſt, ò dilecte Cebes atque Simmia: imò multò magis ità ſe res habet, ſi quidem pura diſceſſerit corporeum nil ſecum trahens, utpote quæ nihil cum illo in vita lubens communicaverit, ſed fugerit illud ſéque in ſe collegerit, tanquam ſemper id meditata: quod quidem nihil eſt aliud quàm recte philoſophari, mortémque revera facilè meditari. an non hæc eſt meditatio mortis? Eſt omnino. Anima igitur ſic affecta nonne ad ſibi ſimile divinum abit? divinum, & immortale, & ſapiens? quò cum pervenerit, evadit felix, ab errore, ignorantia, timoribus, feríſq; amoribus, cæteríſque humanis liberata malis: & quemadmodum

de initiatis dici ſolet, revera reliquum tempus vitam cum diis agit? Itáne dicendum eſt, ô Cebes an aliter? Ità per Jovem, inquit Cebes. Sin autem polluta impuráque à corpore decedat, utpote quæ corpus ſemper amplexa ipſum dunxaxat coluerit, & amaverit, ejuſque voluptatibus & cupiditatibus quaſi veneficiis quibuſdam delinita fuerit, & uſque adeò capta, ut nihil aliud putet eſſe verum, niſi quod corporeum ſit, quod tangi, quod videri poſſit, quódve bibat, & quod edat, & quo in venereis utatur: quod verò oculis quidem obſcurum & inviſibile ſit, veruntamen intelligibile, & philoſophia comprehendendnm, habere odio conſueverit, formidaréque & fugere: ſic, inquam, inſtitutam animam putáſne ipſam per ſe ſynceram evadere? Nullo modo, inquit. Sed infectam involutámque, ut arbitror, contagione corporea, quam conſuetudo congreſsúſque cum corpore propter continuam familiaritatem, plurimúmque ejus cultum effecit quaſi congenitam. Ità putamus. Ponderoſum verò, ô amice, id putandum eſt, & grave terrenúmque, & viſibile, quod anima ejuſmodi ſecum trahit: idcóque ab eo gravatur, & rurſus ad viſibilem trahitur locum metu inviſibilis, atque occulti: &, quemadmodum fertur, circa monumenta ſepulchráque verſatur, circa quæ jam nonnulla apparuerunt animarum umbroſa

κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα; οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως; Οὕτω νὴ Δί', ἔφη ὁ Κέβης. Ἐὰν δέ γε (οἶμαι) μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα, καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα, καὶ γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδὲς, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι, καὶ πίοι καὶ φάγοι, καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο· τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδὲς, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετὸν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν· οὕτω δὴ ἔχουσαν, οἴει ψυχὴν αὐτὴν καθ' αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ' ὁπωστιοῦν ἔφη. Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἶμαι ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς ὃ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ ξυνουσία τοῦ σώματος, διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε· ξύμφυτον. Πάνυ γε. Ἐμβειθὲς δέ γε, ὦ φίλε, τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι, καὶ βαρὺ, καὶ γεῶδες, καὶ ὁρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεταί τε καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ ᾅδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους καλινδουμένη· περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ

φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι· διὸ καὶ ὁρῶνται. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι, ὦ Κέβης. καὶ οὔτέ γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι, δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς, κακῆς οὔσης. καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται ἕως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. ἐνδοῦνται δὲ, ὥσπερ εἰκὸς, εἰς τὰ τοιαῦτα ἤθη ὁποῖα ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον, τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας, καὶ μὴ διευλαβημένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας, εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη; ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαμὲν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει (ἔφη ὁ Κέβης) εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) δηλαδὴ καὶ τἆλλα, ᾗ ἂν ἑκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης. Δῆλον δὴ, ἔφη. πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι (ἔφη) καὶ τούτων εἰσὶ, καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες, οἱ τὴν δημοτικὴν τε καὶ πολιτικὴν

phantaſmata, qualia præferunt ſimulacra tales animæ, quæ videlicet non puræ deceſſerunt à corpore, ſed viſibile aliquid trahentes: quo fit ut videri poſſint. Conſentaneum eſt ô Socrates. Conſentaneum tamen ô Cebes, non eſſe has bonorum animas, ſed malorum, quæ circa hæc oberrare coguntur, pœnas dantes vitæ improbè actæ. Itaque tam diu circumvagantur, quoad cupiditate naturæ corporeæ comitante, rurſus induant corpus. Induunt autem, ut decens eſt, ejuſmodi mores quales in vita exercuerunt. Quales dicis mores ô Socrates? Ejuſmodi eos quidem qui ventris petulantiæ, gulæ dediti vitam egerunt, neque quicquam penſi pudoriſque habuerunt, decens eſt aſinorum formas & ejuſmodi brutorum ſubire. An non putas? Conſentanea loqueris. Qui verò injurias, tyrannides, rapinas, præ cæteris ſequuti ſunt, in luporum, accipitrum, milvorum genera par eſt pertranſire. num aliò has migrare dicendum eſt? Ità potiſſimum, inquit Cebes. Similiter, inquit ille, & in cæteris, abeunt enim in genera quælibet, quibus in vita mores ſimiles contraxerunt. Manifeſtum inquit. quidni? Nonne horum feliciſſimi ſunt, & in optimum proficiſcuntur locum, quicunque popularem civilémque

virtutem, quam temperantiam & juſtitiam nominant, exercuere abſque philoſophia quidem atque mente, ſed ex conſuetudine exercitationéque acquiſitam? Quonam pacto hi feliciſſimi ſunt? Quoniam decens eſt hos in tale quoddam genus iterum civile mitéque demigrare, aut apum, aut veſparum, vel formicarum, aut etiam in idem rurſus genus humanum, modeſtóſque ex illis homines fieri. Ità decet. In deorum verò genus nulli fas eſt pervenire, præter quàm iis, qui diſcendi cupiditate flagrantes, & philoſophati ſunt, & puri penitus deceſſerunt. Horum quidem gratia ô amice Simmia atque Cebes, qui rectè philoſophantur, ab omnibus corporis cupiditatibus abſtinent, atque ità perſeverant, nec ſe illis unquam tradunt, neque familiæ jacturam paupertatémque formidant, quemadmodum multi pecuniarum cupidi, neque rurſus contemptum atque ignominiam, quemadmodum qui magiſtratus ambiunt & honores, deinde ab his abſtinent. Neque enim deceret ô Socrates inquit Cebes. Non pèr Jovem.

XXII. Quamobrem hi qui animum ſuum curant, neque corpori colendo ſerviunt, ſpretis his omnibus haudquaquam ea gradiuntur via qua ſuperiores illi quos narravimus, quia videlicet quò proficiſcantur ignorent. Ipſi verò exiſtimantes philoſophiæ e-

ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες· ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν, ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; Πῇ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; Ὅτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικὸν καὶ ἥμερον γένος, ἤ που μελιττῶν, ἢ σφηκῶν, ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς ταυτόν γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους. Εἰκός. Εἰς δέ γε θεῶν γένος, μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι, οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, ὦ ἑταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὀρθῶς φιλόσοφοι, ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἁπασῶν, καὶ καρτεροῦσι, καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς αὑτούς· οὔτε οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι· οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἂν πρέποι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Κέβης. Οὐ μέντοι μὰ Δί, ἦ δ᾽ ὅς.

XXII. Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἅπασιν (ἔφη) ὦ Κέβης, ἐκεῖνοι οἷς τε μέλει τῆς αὑτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες, οὐ κατὰ ταυτὰ πορεύονται αὐτοῖς, ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπη ἔρχονται. αὐτοὶ δ᾽ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν, καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτῃ τρέπονται, ἐκείνῃ ἑπόμενοι ᾗ ἐκείνη ὑφηγεῖται. Πῶς, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ ἐρῶ, ἔφη. γιγνώσκουσι γὰρ (ἦ δ' ὅς) οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία, ἀτεχνῶς διαδεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην (ἀναγκαζομένην δὲ, ὥσπερ δι' εἱργμοῦ, διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὑτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ καλινδουμένην, καὶ τοῦ εἱργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστὶν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη τοῦ δεδέσθαι) ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν, ἠρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ· ἐνδεικνυμένη ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις· ἀπάτης δὲ, ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων· πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὑτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη. πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ, ἀλλ' ἢ αὐτὴν αὑτῇ, ὅ, τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὑτὴν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῶν ὄντων. ὅ, τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ, ἐν ἄλλοις ὂν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· (εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον, αἰσθητόν τε καὶ ὁρατὸν) ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾷ,

juſque ſolutioni & purgationi repugnandum non eſſe, hanc ea ſequuntur via qua eos ipſa ducit. Quonam pacto ô Socrates? Dicam equidem, inquit. Cognoſcunt protectò viri diſcendi cupidi quòd philoſophia eorum animam ſuſcipit revera ligatam in corpore, atque implicitam, ac per ipſum quaſi per carcerem quendam res conſiderare coactam: cúmque per ſeipſam id non faciat, omni prorſus inſcitia involutam: (cognoſcunt præterea) quemadmodum philoſophia perſpiciens quàm graviter corporeum vinculum aſtringat animam: quippe cùm per ipſam fiat concupiſcentiam, per quam devinctus animus adjutor ſit ad ſeipſum devinciendum: cognoſcunt inquam viri ſcientiæ cupidi, quòd philoſophia eorum animam ità conſtitutam ſuſcipiens, paulatim inſtruit, ſolveréque aggreditur, oſtendens quàm fallax oculorum, quàm fallax aurium, cæterorúmque ſenſuum ſit judicium, ſuadens ab his diſcedere, quatenus hærere illis ſumma non cogat neceſſitas, ſéque in ſeipſam revocare atque colligere, nec ulli credere præterquam ſibi, quatenus videlicet ipſa per ſeipſam intelligat quodlibet eorum quæ ſunt, per ſeipſum. Quòd verò ipſa per alia conſideret exiſtens in aliis aliud, nihil exiſtimare verum: eſſe verò ejuſmodi quidem ſenſibile atque viſibile: quod autem ipſa per ſe conſideret, intelligibile atque inviſibile. Huic ergo ſolutioni veri philoſophi animus repugnandum non eſſe judicans, ſic à voluptatibus, cupiditatibus, doloribus, timoribus, pro viribus abſtinet: judicans quando quis vehementer delectetur, vel metuat, vel doleat, aut cupiat, haud tantum ab his pati malum, quantum quis forſan exiſtimarit, videlicet ſi propter concupiſcentias vel ægrotet quiſpiam, vel pecunias conſumpſerit: ſed quod malorum omnium maximum, & extremum eſt, perpeti, neque tamen illud animadvertere. Quidnam hoc ô Socrates eſt, inquit Cebes. Quòd videlicet cujuſvis hominis anima cogitur delectari ſimul vel dolere circa aliquid vehementer, & putare illud circa quod hoc maximè patitur, manifeſtiſſimum eſſe atque veriſſimum, cùm longè ſit ſecus. Hæc autem maximè ſunt quæ viſibilia ſunt. nonne? Omnino. An non in hac paſſione anima quàm maximè ligatur à corpore? Quonam pacto? Quoniam omnis voluptas atque dolor quaſi clavum tenens animam corpori affigit, atque connectit, efficitque corpoream, adeò ut jam opinetur ea eſſe verè quæ ſuadeat corpus: nempe ex eo quòd eadem opinetur cum corpore, eiſdémque oblectetur, cogitur, ut puto, ejuſdem moris ejuſdémque alimoniæ fieri: ut nunquam poſſit pura in vitam alteram proficiſci, ſed ſemper plena corporis

νοητόν τε καὶ ἀειδές. ταύτῃ οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχή, οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ᾽ ὅσον δύναται, λογιζομένη ὅτι ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ, ἢ φοβηθῇ, ἢ λυπηθῇ, ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ᾽ αὐτῶν ὅσον ἄν τις οἰηθείη, οἷον νοσήσας, ἤ τι ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας· ἀλλ᾽ ὃ πάντων μέγιστόν τε κακῶν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει, καὶ οὐ λογίζεται αὐτό. Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης. Ὅτι ἡ ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἅμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα, ἐπί τῳ καὶ ἡγεῖσθαι περὶ ὃ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε καὶ ἀληθέστατον εἶναι· οὐχ οὕτως ἔχον. ταῦτα δὲ μάλιστα ὁρατά, ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα καταδεῖται ἡ ψυχὴ ὑπὸ σώματος; Πῶς δή; Ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἧλον ἔχουσα, προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν, ἀναγκάζεται (οἶμαι) ὁμότροπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνεσθαι, καὶ οἵα μηδέποτε εἰς ᾅδου καθαρῶς ἀφικέσθαι· ἀλλ᾽ ἀεὶ ἀναπλέα τοῦ σώματος ἐξ-

ιέναι

ἰέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν εἰς ἄλλο σῶμα· καὶ ὥσπερ σπειρομένη ἐμφύεσθαι· καὶ ἐκ τούτων ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοειδοῦς συνουσίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες. Τούτων τοίνυν ἕνεκα ὦ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομαθεῖς κόσμιοί εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὧν οἱ πολλοὶ ἕνεκα φασίν. ἢ σὺ οἴει; Οὐ δῆτα ἔγωγε. Οὐ γάρ. ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἂν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλοσόφου· καὶ οὐκ ἂν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἑαυτὴν λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης, αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις ἑαυτὴν, πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράττειν, Πηνελόπης τινὰ ἐναντίως ἱστὸν μεταχειριζομένην. ἀλλὰ γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἑπομένη τῷ λογισμῷ, καὶ ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεωμένη, καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, ζῆν τε οἴεται δεῖν οὕτως, ἕως ἂν ζῇ· καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενὲς καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη, ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. ἐκ δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινὸν μὴ φοβηθῇ, (ταῦτα δ' ἐπιτηδεύουσα, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης) ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οἴχηται, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ.

labe egrediatur. ideóque citò cadat rurſus in aliud corpus, & quaſi ſata iterum innaſcatur, atque propterea à commercio divinæ, puræ, uniformis eſſentiæ aliena prorſus evadat. Veriſſima, inquit Cebes, narras, ô Socrates. Horum igitur gratia ô Cebes qui juſtè ſunt diſcendi cupidi, temperantiam fortitudinémque ſequuntur, non autem illorum, quorum gratia cenſet vulgus. An tu putas? Minimè quidem. Non certé. Sed ità veri philoſophi animus cogitaret, nec ullo modo arbitraretur, cùm ipſum philoſophia ſolviſſet, oportere iterum voluptatibus doloribúſque ſe dedere, iterúmque vinciri, atque irritum opus facere, quaſi telam Penelopes retexentem. Imò verò horum tranquillitati ſtudens, ſequénſque rationem, ac ſemper in ea permanens, verum & divinum, opinionémque ſupereminens contemplatur: à quo nutritus ità vivendum cenſet quàm diu vivat, atque ſperat ſe ubi deceſſerit in cognatum atque tale migrantem ab humanis eximi malis. Ex hujuſmodi quidem educatione & exercitatione non eſt cur metuat, ô Simmia, & Cebes, nè cùm recedat à corpore, diſtrahatur, & diſſipetur, omníſque in ventos vita recedat, & ſuperſit nihil quicquam.

XXIII. Cùm hæc Socrates dixiſſet longum factum eſt ſilentium. & ipſe quidem Socrates, quæ dicta fuerant ſecum, ut videbatur, repetebat, idémque plerique noſtrûm faciebant. Cebes autem & Simmias parumper inſuper inter ſe locuti ſunt. Hos ergo intuitus Socrates. Quidnam vobis, inquit, de his quæ dicta ſunt, videtur? An fortè aliquid inſuper in his deſideratis? Multæ enim adhuc dubitationes objectionéſque ſuperſunt, ſiquis ſufficienter ea ſit tractaturus. Si igitur aliud quiddam inter vos agitatis, nihil dico. Sin autem in his quæ dicta ſunt, hæſitatis, nè vereamini loqui atque percurrere, ſi qua in parte putatis melius dici poſſe. Quinetiam ſocium me aſſumite, ſi mecum id commodius fieri poſſe exiſtimatis. Verum equidem, inquit Simmia, tibi, ô Socrates, fatebor. Jamdudum ambigens uterque noſtrûm impellit alterum, jubétque interrogare propter audiendi cupiditatem. Veremur autem, nè id tibi ob præſentem calamitatem ſit ingratum. Hæc Socrates audiens, leniter arriſit, dicens, Papæ, ô Simmia, quàm difficile aliis perſuaderem hanc me fortunam haudquaquam adverſam exiſtimare, quando nè vobis quidem id perſuadere poſſum. Quippe cùm metuatis nè difficilior mœſtiórque ſim in præſentia, quàm in ſuperiori fuerim vita. Atque, ut apparet, inferior cygnis ad

XXIII. ΣΙΓΗ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος τοῦ Σωκράτους ἐπὶ πολὺν χρόνον· καὶ αὐτός τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν οἱ πλεῖστοι. Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σμικρὸν πρὸς ἀλλήλω διελεγέσθην. καὶ ὁ Σωκράτης ἰδὼν αὐτὼ ἤρετο, Τί; ἔφη ὑμῖν τὰ λεχθέντα μῶν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς λέγεσθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβὰς, εἴγε δή τις αὐτὰ μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν τὶ ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δὲ περὶ τούτων ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ εἰπεῖν καὶ διεξελθεῖν, εἴ πῃ ὑμῖν φαίνεται βέλτιον λεχθῆναι· καὶ αὖ καὶ ἐμὲ ξυμπαραλαβεῖν εἴ τι μᾶλλον οἴεσθε μετ' ἐμοῦ εὐπορήσειν. Καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη, Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, τἀληθῆ σοι ἐρῶ· πάλαι γὰρ ἡμῶν ἑκάτερος ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἐρέσθαι, διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι· ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν, μή σοι ἀηδὲς ᾖ διὰ τὴν παροῦσαν ξυμφοράν. Καὶ ὃς ἀκούσας ἐγέλασέ τε ἠρέμα, καί φησι, Βαβαὶ, ὦ Σιμμία· ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι ὡς οὐ ξυμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτι γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ. καὶ ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος

ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν, οἱ ἐπειδὰν αἴσθωνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι οὗπερ εἰσὶ θεράποντες. οἱ δ' ἄνθρωποι, διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καὶ φασὶν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον, ὑπὸ λύπης ἐξᾴδειν· καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγοῖ, ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται, οὐ δ' αὐτὴ ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν, καὶ ὁ ἔποψ, ὃν δὴ φασὶ διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν· ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν, οὔτε οἱ κύκνοι· ἀλλ' ἅτε (οἶμαι) τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσὶ, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσί τε καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων, καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ· καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐ δὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι· ἀλλὰ τούτου γε ἕνεκα λέγειν τε χρὴ καὶ ἐρωτᾶν ὅ, τι ἂν βούλοισθε, ἕως Ἀθηναίων ἐῶσιν ἄνδρες ἕνδεκα. Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμμίας· καὶ ἐγώ τέ σοι ἐρῶ ὃ ἀπορῶ, καὶ αὖ ὅδε ᾗ οὐκ ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ,

ad divinandum vobis eſſe videor. Illi quidem quando ſe brevi præſentiunt morituros, tunc magis admodum dulciúſque canunt, quàm antea conſueverint, læti, quòd ad Deum ſint, cui ſerviunt, jam migraturi. Homines verò cùm ipſi mortem expaveſcant, cygnos quoque falsò criminantur, quòd lugentes mortem ob dolorem cantum emittant. Neque animadvertunt nullam eſſe avem quæ cantet, quando eſuriat, aut rigeat, aut quovis alio dolore afficiatur. Non ipſa philomela, nec hirundo, nec upupa, quam ferunt præ mœrore cantare lugentem. At mihi, neque hæ aves præ dolore videntur canere, neque cygni. Sed quia Phœbo ſacri ſunt, ut arbitror, divinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona: ideóque cantant alacrius, geſtiúntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Equidem & ego arbitror me cygnorum eſſe conſervum, eidémque Deo ſacrum, neque deterius vaticinium ab eodem domino habere, quàm illos, neque remiſſiore animo è vita decedere. Quapropter licet vobis dicere, & interrogare quicquid libet, quamdiu Athenienſium undecimviri ſinunt. Præclare loqueris, inquit Simmias. Itaque & ego tibi aperiam qua in re dubitem, & rurſus hic Cebes quidnam ex ſuperiori diſputatione minus admittat. Mihi enim videtur,

ô Socrates, quemadmodum tibi quoque fortaſſe, de his quidem rebus manifeſta veritas in vita præſenti, aut nullo modo, aut ſumma cum difficultate intelligi poſſe. Quæ porro de his dicuntur, ea non omni modo explorare, & non prius deſiſtere, quàm examinando omnia, defatigeris, mollis nimium judico eſſe viri. oportet enim circa hæc alterutrum efficere: aut diſcere, inveniréque quemadmodum ſe habeant: aut ſi hæc fieri nequeant, optimam atque tutiſſimam humanarum rationum eligere, qua quis tanquam rate vehatur, atque ità procellas hujus vitæ pertranſeat, ſi nequeat firmiori quodam vehiculo, vel divino aliquo verbo tutius ac minori cum periculo tranare. Atque ego nunc non verebor interrogare, præſertim cùm ad hoc ipſe nos adhorteris, nè fortè meipſum poſthac ſim culpaturus, quòd nunc quæ mihi videantur minimè dixerim. Profectò mihi, ô Socrates, unà cum hoc Cebete tua dicta reputanti haud ſatis confirmata videntur. Forſan, inquit Socrates, verè, ô amice, opinaris. Sed dic qua in parte minus ſufficienter dicta fuiſſe cenſeas.

XXIV. In hac utique, inquit Simmias. Nempe de harmonia & lyra, & chordis idem poſſet quiſpiam dicere, harmoniam videlicet eſſe inviſibile quiddam & incorporeum, & perpulchrum atque divinum in lyra ritè temperata:

ὦ Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥσπερ καὶ σοὶ τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ παγχάλεπόν τι. τὸ μέντοι αὐτὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν, μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαφίστασθαι πρὶν ἂν πανταχῇ σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρὸς. δεῖν γὰρ περὶ αὐτὰ ἕν γέ τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει, ἢ εὑρεῖν· ἢ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα καὶ δυσεξελεγκτίτατον, ἐπὶ τούτου ὀχούμενον, ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας, κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι τὸν βίον· εἰ μή τις δύναιτο ἀσφαλέστερον καὶ ἀκινδυνότερον, ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου θείου τινὸς, διαπορευθῆναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε οὐκ ἐπαισχυνθήσομαι ἐρέσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις, οὐδὲ ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ, ὅτι νῦν οὐκ εἶπον ἅ μοι δοκεῖ. ἐμοὶ γὰρ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τόνδε σκοπῶ τὰ εἰρημένα, οὐ πάνυ φαίνεται ἱκανῶς εἰρῆσθαι. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἴσως γὰρ (ἔφη) ὦ ἑταῖρε, ἀληθῆ σοι φαίνεται· ἀλλὰ λέγε ὅπῃ δὴ οὐχ ἱκανῶς.

XXIV. Ταύτῃ ἔμοιγε (ἦ δ᾽ ὅς) ἤδη καὶ περὶ ἁρμονίας ἄν τις καὶ λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι· ὡς ἡ μὲν ἁρμονία ἀόρατόν τι καὶ ἀσώματον, καὶ πάγκαλόν τι καὶ θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμοσμένῃ λύ-

ρα· αὐτὴ δ᾽ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ, σῶμά τε καὶ σωματοειδῆ· καὶ σύνθετά τε καὶ γεώδη, καὶ τοῦ θνητοῦ ξυγγενῆ. ἐπειδὰν οὖν ἢ κατάξῃ τὶς τὴν λύραν, ἢ διατέμῃ καὶ διαῤῥήξῃ τὰς χορδὰς, εἴτις διϊσχυρίζοιτο τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σὺ, ὡς ἀνάγκη ἔτι εἴη, τὴν ἁρμονίαν ἐκείνην, καὶ μὴ ἀπολωλέναι, (οὐδεμία γὰρ μηχανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι εἶναι, διεῤῥωγυιῶν τῶν χορδῶν, καὶ τὰς χορδὰς θνητοειδεῖς οὔσας, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἀπολωλέναι, τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου ὁμοφυῆ τε καὶ ξυγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπολωμένην) ἀλλὰ φαίη, Ἀνάγκη ἔτι που εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, καὶ πρότερον τὰ ξύλα καὶ τὰς χορδὰς κατασαπήσεσθαι πρὶν τὶ ἐκείνην παθεῖν. καὶ γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἔγωγε καὶ αὐτόν σε τοῦτο ἐντεθυμῆσθαι, ὅτι τοιοῦτό τι μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τὴν ψυχὴν εἶναι, ὥσπερ ἐντεταμένου τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ ξυνεχομένου ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ· καὶ τοιούτων τινῶν κρᾶσιν εἶναι, καὶ ἁρμονίαν αὐτῶν τούτων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἐπειδὰν ταῦτα καλῶς καὶ μετρίως κραθῇ πρὸς ἄλληλα. εἰ οὖν τυγχάνῃ ἡ ψυχὴ οὖσα ἁρμονία τὶς, δῆλον ὅτι ὅταν χαλασθῇ τὸ σῶμα ἡμῶν ἀμέτρως, ἢ ἐπιταθῇ ὑπὸ νόσων καὶ ἄλλων κακῶν, τὴν μὲν ψυχὴν ἀνάγκη εὐθὺς ὑπάρχει ἀ-

ipſam verò lyram chordáſque corpora eſſe, atque corporea & compoſita terreſtriaque, & mortali cognata. Cùm igitur aliquis vel lyram fregerit, vel chordas inciderit, ſive diſruperit, poterit quis eadem qua tu ratione affirmare, neceſſarium eſſe illam ſupereſſe harmoniam, neque diſperdi. Neque enim ullo modo fieri poſſet, lyram quidem eſſe adhuc chordis jam diſruptis, atque ipſas chordas mortalis generis: harmoniam verò, quæ divini & immortalis cognata erat, prius quam mortale illud interiiſſe. Ille verò diceret adhuc eſſe alicubi harmoniam, atque prius ligna & chordas putrefactum iri, quàm illa aliquid patiatur. Arbitror equidem, ô Socrates, te hoc animadvertiſſe, nos tale aliquid potiſſimum eſſe animam arbitrari. Eſſe videlicet in corpore noſtro intentionem, & complexionem quandam ex calido, frigido, ſicco, humido, cæteriſque talibus, horúmque temperantiam conſonantiámque noſtram animam eſſe, reſultantem videlicet in corpore noſtro, poſtquam hæc ipſa bene moderatéque inter ſe temperata fuerint. Si ergo anima harmonia quædam eſt, quoties noſtrum corpus propter morbos aliáque mala immoderatè vel remittitur, vel intenditur, neceſſe eſt animam quidem,

quamvis

quamvìs diviniſſimam, ſubitò interire, ſicut ſolent cæteræ conſonantiæ, ſive quæ in vocibus, ſive quæ in aliis artificum operibus fiunt: reliquias autem corporis cujuſque diutius permanere, quouſque vel ardeant, vel putreſiant. Conſidera igitur quid huic rationi ſit reſpondendum, ſi quis cenſeat animam temperamentum quoddam eſſe eorum quæ ſunt in corpore, priorémque in morte perire. Tunc Socrates quemadmodum ſæpe ſolebat, intuens acrius atque ridens, Juſtè, inquit, tu quidem loqueris Simmia. Si cui ergo veſtrûm uberior ad reſpondendum facultas eſt quàm mihi, cur his non reſpondit? Non enim malè rationem attigiſſe videtur. Judico tamen antequam reſpondeatur, quid Cebes quoque damnet, eſſe audiendum, ut tempore interjecto deliberandi habeamus facultatem. Deinde his auditis, vel his concedendum, ſi conſentanea vero videantur auferre: ſin verò minus, rationem ſuperiorem defendendam eſſe atque retinendam. Quamobrem dic age, ô Cebes, quidnam potiſſimum te turbet, quo minus aſſentiaris.

XXV. Dicam, inquit Cebes. Mihi quidem videtur eodem revolvi, eidémque quod in ſuperioribus diximus, crimini obnoxia eſſe. Quòd enim fuerit anima noſtra prius quam in humanam deſcenderet ſpeciem, haud equidem retracto, quin

πολωλέναι (καίπερ οὖσαν θειοτάτην) ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι, αἵ τ' ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ ἐν τοῖς τῶν δημιουργῶν ἔργοις πᾶσι. τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος ἑκάστου πολὺν χρόνον παραμένειν, ἕως ἂν ἢ κατακαυθῆ, ἢ κατασαπῆ. ὅρα οὖν πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τί φήσομεν, ἐάν τις ἀξιοῖ κρᾶσιν οὖσαν τὴν ψυχὴν τῶν ἐν τῷ σώματι, ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ πρώτην ἀπόλλυσθαι. Διαβλέψας μὲν οὖν ὁ Σωκράτης, ὥσπερ τὰ πολλὰ εἰώθει, καὶ μειδιάσας, Δίκαια μέντοι (ἔφη) λέγει Σιμμίας. εἰ οὖν τις ὑμῶν εὐπορώτερος ἐμοῦ, τί οὐκ ἀπεκρίνατο; καὶ γὰρ οὐ φαύλως ἔοικεν ἁπτομένῳ τοῦ λόγου. δοκεῖ μέντοι μοι χρῆναι πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ἔτι πρότερον Κέβητος ἀκοῦσαι, τί αὖ ὅδε ἐγκαλεῖ τῷ λόγῳ· ἵνα χρόνου ἐγγενομένου βουλευσώμεθα τι ἐροῦμεν, ἔπειτα δὲ ἀκούσαντας ἢ συγχωρεῖν αὐτοῖς, ἐάν τι δοκῶσι προσάδειν· ἐὰν δὲ μὴ, οὕτως ἤδη ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. ἀλλά γε (ἦ δ' ὅς) ὦ Κέβης λέγε τί ἦν τὸ σὲ αὖ θράττον ἀπιστίαν παρέχει.

XXV. Λέγω δὴ, ἦ δ' ὃς ὁ Κέβης. ἐμοὶ καὶ φαίνεται ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ ὁ λόγος εἶναι· καὶ ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ταυτὸν ἔγκλημα ἔχειν. ὅτι μὲν γὰρ ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς τόδε τὸ εἶδος ἐλθεῖν, οὐκ ἀντιτίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ χαριέντως, καὶ (εἰ μὴ ἐπαχθὲς ἐστὶν εἰπεῖν) πάνυ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι· ὡς δὲ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι πού ἐστιν, οὔ μοι δοκεῖ τῇδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον ψυχὴ σώματος, οὐ συγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντιλήψει. δοκεῖ γάρ μοι πᾶσι τούτοις πάνυ πολὺ διαφέρειν. Τί οὖν ἂν (φαίη ὁ λόγος) ἔτι ἀπιστεῖς; ἐπειδή γε ὁρᾷς ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου, τό γε ἀσθενέστερον ἔτι ὄν· τὸ δὲ πολυχρονιώτερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι ἔτι σώζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦτο τόδε ἐπίσκεψαι εἴ τι λέγω· εἰκόνος γάρ τινος (ὡς ἔοικε) κἀγώ, ὥσπερ ὁ Σιμμίας, δέομαι. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥσπερ ἄν τις περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν λόγον, ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστι που ἴσως· τεκμήριον δὲ παρέχοιτο θοιμάτιον ὃ ἠμπίσχετο, αὐτὸς ὑφηνάμενος, ὅτι ἔστι σῶν, καὶ οὐκ ἀπόλωλε. καὶ εἴ τις ἀπιστῶν αὐτῷ, ἀνερωτῴη πότερον πολυχρονιώτερόν ἐστι, τὸ γένος ἀνθρώπου ἢ ἱματίου ἐν χρείᾳ τε ὄντος καὶ φορουμένου· ἀποκριναμένου δή τινος ὅτι πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἴοιτο ἀποδεδεῖχθαι ὅτι παντὸς ἄρα μᾶλλον ὅ γε ἄνθρωπος σῶς ἐστιν, ἐπειδὴ τὸ ὀλιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλε. τὸ δ' οἶμαι, ὦ Σιμμία, οὐχ οὕτως ἔχει. σκόπει γὰρ

belliſſimè dictum fuerit: ac niſi dictu eſſet grave, ſufficienter demonſtratum aſſeverarem. Attamen nobis mortuis ſupereſſe, non eo modo probatum videtur. Neque tamen Simmiæ concedo objicienti non eſſe animam validiorem corpore atque diuturniorem. Videtur enim mihi his omnibus anima præſtare quam plurimum. Hic ergo ratio ſuperior (ad me converſa) ſic inquiet. Quid adhuc ambigis? Cùm videas homine defuncto, quod in eo imbecillius fuerat ſupereſſe, nonne tibi videtur quod diuturnius eſt, hoc ipſo in tempore etiam ſervari? Adverte igitur, quid ad id reſpondeam. Similitudine mihi quoque opus eſt, quemadmodum Simmiæ. Profectò mihi perinde hæc dici videntur, ac ſi quis de homine textore ſene defuncto diceret, nondum interiiſſe illum, ſed fortè alicubi ſupereſſe: conjecturámque afferret veſtem, qua ipſe, cùm texeret, induebatur, aſſererétque eum adhuc eſſe incolumem, neque interiiſſe: ac ſiquis id non credat, interrogaret, utrum diuturnius ſit hominis genus, an veſtis qua quotidie quis utatur. quòd ſi reſpondeat genus humanum diuturnius eſſe, tunc demonſtratum id eſſe putaret, videlicet multò propterea magis ſoſpitem eſſe hominem, quandoquidem quod in eo erat fragilius, nondum perierit. Hoc autem ô Simmia ità ſe habere non arbitror. Sed conſidera tu quoque quid dicam. Etenim quivis intelligeret ineptè illud adduci. Nam hic textor qui multas contriverit veſtes, multáſque texuerit, multis quidem poſterior obiit cùm multæ eſſent, ultima verò prior: neque propterea magis ſequitur hominem eſſe veſte viliorem atque debiliorem. Eandem fieri ſimilitudinem animæ ad corpus poſſe arbitror: ac ſi quis de his eadem illa adducat, congruè dicere videretur: videlicet animam quidem eſſe diuturniorem, corpus verò debilius, minúſque diuturnum: verùm diceret quemlibet animorum plura conſumere corpora, præſertim ſi multos vivant annos. Si enim fluat corpus, hominéque etiam vivente diſſolvatur, anima verò quod conſumitur, retexat continuè, neceſſarium tamen erit quando perierit anima, tunc ultimam habere veſtem, eaque ſola priorem perire. Cùm verò perierit anima, tunc demum imbecillitatem naturæ ſuæ corpus oſtendere, citò putreſcens atque evaneſcens: ut hac ratione nondum confidere valeamus tunc etiam cùm deceſſerimus animam noſtram ſupereſſe. Nam ſi quis dicenti etiam plura quàm quæ tu dicis, conceſſerit, nec ſolùm ante ortum noſtrum animam extitiſſe, verùm etiam nihil pro-

καὶ σὺ ἃ λέγω. πᾶς γὰρ ἂν ὑπολάβοι ὅτι εὔηθες λέγει ὁ τοῦτο λέγων. ὁ γὰρ ὑφάντης οὗτος πολλὰ κατατρίψας τοιαῦτα ἱμάτια καὶ ὑφηνάμενος, ἐκείνων μὲν ὕστερος ἀπόλωλε πολλῶν ὄντων, τοῦ δὲ τελευταίου (οἶμαι) πρότερος. καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα ἄνθρωπος ἐστὶν ἱματίου φαυλότερον οὐδ' ἀσθενέστερον. τὴν αὐτὴν ταύτην (οἶμαι) εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχὴ πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν, μέτρια μοι φαίνοιτο λέγειν· ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα, ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον. ἀλλὰ γὰρ ἂν φαίην ἑκάστην τῶν ψυχῶν πολλὰ σώματα κατατρίβειν, ἄλλως τε κἂν πολλὰ ἔτη βιῷ. εἰ γὰρ ῥέοι τὸ σῶμα, καὶ ἀπολλύοιτο, ἔτι ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἀεὶ τὸ κατατριβόμενον ἀνυφαίνοι, ἀναγκαῖον μέντ' ἂν εἴη, ὁπότε ἀπολλύοιτο ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον ὕφασμα τυχεῖν αὐτὴν ἔχουσαν, καὶ τούτου μόνου προτέραν ἀπόλλυσθαι. ἀπολλυμένης δὲ τῆς ψυχῆς, τότ' ἤδη τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας ἐπιδεικνύοιτο σῶμα, καὶ ταχὺ σαπὲν διοίχοιτο. ὥστε τούτῳ τῷ λόγῳ οὔπω ἄξιον πιστεύσαντα θαῤῥεῖν, ὡς ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι που ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐστιν. εἰ γάρ τις καὶ πλέον ἔτι τῷ λέγοντι ἢ ἃ σὺ λέγεις συγχωρήσειε, δοὺς αὐτῷ, μὴ μόνον ἐν τῷ πρὶν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς χρόνῳ εἶναι ἡμῶν τὴν ψυχήν. ἀλλὰ μηδὲν κωλύειν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἐνίων ἔτι εἶναι καὶ ἔσεσθαι, καὶ πολλάκις γενήσεσθαι, καὶ ἀποθανεῖσθαι αὖθις (οὕτω γὰρ αὐτὸ φύσει ἰσχυρὸν εἶναι, ὥστε πολλάκις γιγνομένην ψυχὴν ἀντέχειν) δοὺς δὲ ταῦτα, μηκέτι ἐκεῖνο συγχωροῖ, μὴ οὐ πονεῖν αὐτὴν ἐν ταῖς πολλαῖς γενέσεσι, καὶ τελευτῶσάν γε ἔν τινι τῶν θανάτων παντάπασιν ἀπόλλυσθαι· τοῦτον δὲ τὸν θάνατον καὶ ταύτην τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος ἣ τῇ ψυχῇ φέρει ὄλεθρον, μηδένα φαίη εἰδέναι. ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁτῳοῦν αἰσθάνεσθαι ἡμῶν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδενὶ προσήκει θάνατον θαρροῦντι μὴ οὐκ ἀνοήτως θαρρεῖν, ὃς ἂν μὴ ἔχοι ἀποδεῖξαι ὅτι ἐστὶ ψυχὴ παντάπασιν ἀθάνατόν τε καὶ ἀνώλεθρον· εἰ δὲ μὴ, ἀνάγκην εἶναι ἀεὶ τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς, μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπασιν ἀπόληται.

XXVI. Πάντες οὖν ἀκούσαντες εἰπόντων αὐτῶν, ἀηδῶς διετέθημεν, ὡς ὕστερον ἐλέγομεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἔμπροσθεν λόγου σφόδρα πεπεισμένους ἡμᾶς, πάλιν ἐδόκουν ἀναταράξαι καὶ εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν, οὐ μόνον τοῖς προειρημένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερα μέλλοντα ῥηθήσεσθαι, μὴ οὐδενὸς ἄξιοι εἴημεν κριταὶ, ἢ καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἄπιστα ᾖ. EX. Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ Φαί-

hibere etiam poſt obitum quorundam remanere, ſæpiúſque accedere ac decedere fateatur: adeò enim naturam animæ validam eſſe, ut ſæpius corpori indita ſe corpúſque ſervet: his tamen conceſſis, nondum illud tibi daret, non defatigari in multis generationibus animam, ſed tandem aliqua ex pluribus morte diceret omnino deleri. Quinetiam adderet neminem mortem illam diſſolutionémque corporis quæ animæ quoque interitum infert, poſſe ſcire: eſſe enim impoſſibile ut quiſquam noſtrum id ſentiat. Quod quidem ſi itâ ſe habeat, nemo non ſtulta in morte confidit, niſi demonſtrare poſſit animam omnino immortalem atque indiſſolubilem eſſe. Alioquin conſentaneum eſt neceſſarium eſſe, ut qui moriturus eſt, animæ metuat ſuæ, ſempérque ſit ſolicitus nè in ea quæ proximè imminet, corporis disjunctione prorſus intereat.

XXVI. Omnes igitur cùm hæc dicentes audiviſſemus, cõturbati ſumus, ut poſtea inter nos aperuimus, quod cùm ſuperiori diſputatione bis fuiſſet magnopere perſuaſum, rurſus viderentur nos perturbaſſe, atque eò jam dejeciſſe, ut nedum rationibus jam adductis, ſed & dicendis inſuper fidem ullam adhiberemus, verentes nè vel nos nequaquam boni eſſemus judices, vel res ipſæ fide eſſent indignæ. ECHEC. Veniam equidem per Deos do vobis, ô Phædo.

do. Nam mihi quidem modò te audienti, tale quiddam veniebat in mentem. Cuinam tandem rationi credam? quippe cùm ratio illa Socratis uſque adeò paulò antè probabilis, jam fidem amiſerit. Mirum eſt enim quantum apud me contra poſſit ratio illa, ſempérque potuerit, quæ animam noſtram harmoniam quandam eſſe probat: & nunc quidem audita, mihi ſubitò in memoriam revocavit, quòd idem mihi quoque antea viſum eſſet. Quo efficitur ut alia quadam ratione iterum tanquam ab initio prorſus indigeam, quæ mihi perſuadeat animam cum corpore non interire. Dic ergo per Jovem precor, quo pacto diſputationem peregerit Socrates, & utrum ipſe quoque, quemadmodum de vobis ipſe fateris, graviter id ferre viſus fuerit, an contrà benignè ſuam defenderit rationem: præterea utrum ſatis necne eam tutatus fuerit: hæc nobis quam potes diligentiſſimè refer omnia. PHÆ. Equidem, ô Echecrates, ſæpe admiratus Socratem nunquam majori cum voluptate, quàm tunc præſens, ſum admiratus. Habuiſſe quidem illum quod objectionibus reſponderet, fortè non eſt mirandum: ſed hæc in eo potiſſimum ſum admiratus, primò quidem, quam jucundè, benignè, amicè, adoleſcentium verba recepit? deinde quam ſagaciter ſenſit nos illorum rationibus fuiſſe commotos: demum quàm opportunè

δων, συγγνώμην γε ἔχω ὑμῖν. καὶ γὰρ αὐτόν με νῦν ἀκούσαντά σου, τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν ἐπέρχεται. Τίνι οὖν ἔτι πιστεύσομεν λόγῳ; ὁ γὰρ σφόδρα πιθανὸς ὤν, ὃν ὁ Σωκράτης ἔλεγε λόγον, νῦν εἰς ἀπιστίαν καταπέπτωκε. θαυμαστῶς γάρ μου ὁ λόγος οὗτος ἀντιλαμβάνεται, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ, τὸ ἁρμονίαν τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν· καὶ ὥσπερ ὑπέμνησέ με ῥηθεὶς, ὅτι αὐτῷ μοι ταῦτα προὐδέδοκτο. καὶ πάνυ δέομαι πάλιν (ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς) ἄλλου τινὸς λόγου, ὅς με πείσει ὡς τοῦ ἀποθανόντος οὐ συναποθνήσκει ἡ ψυχή. λέγε οὖν πρὸς Διὸς πῆ ὁ Σωκράτης μετῆλθε τὸν λόγον καὶ πότερον κἀκεῖνος, ὥσπερ ὑμᾶς φὴς, ἔνδηλός τι ἐγένετο ἀχθόμενος, ἢ οὔ, ἀλλὰ πρᾴως ἐβοήθει τῷ λόγῳ· ἢ καὶ ἱκανῶς ἐβοήθησεν, ἢ ἐνδεῶς. πάντα ἡμῖν δίελθε ὡς δύνασαι ἀκριβέστατα. ΦΑΙΔ. Καὶ μὴν, ὦ Ἐχέκρατες, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη, οὐ πώποτε μᾶλλον ἠγάσθην, ἢ τότε παραγενόμενος. τὸ μὲν οὖν ἔχειν ὅ, τι λέγοι ἐκεῖνος, ἴσως οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλ' ἔγωγε μάλιστα ἐθαύμασα αὐτοῦ πρῶτον μὲν τοῦτο, ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς καὶ ἀγαμένως τῶν νεανίσκων τὸν λόγον ἀπεδέξατο· ἔπειτα, ἡμῶν ὡς ὀξέως ᾔσθετο ὃ πεπόνθειμεν ὑπὸ τῶν λόγων· ἔπειτα ὡς εὖ

ἡμᾶς ἰάσατο, καὶ ὥσπερ πεφευγότας καὶ ἡττημένους ἀνεκαλήσατο, καὶ προὔτρεψε πρὸς τὸ παρέπεσθαί τε καὶ ζυσκοπεῖν τὸν λόγον. ΕΧΕΧ. Πῶς δή; ΦΑΙ. Ἐγὼ ἐρῶ. ἔτυχον γὰρ καθήμενος ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ παρὰ τὴν κλίνην, ἐπὶ χαμαιζήλου τινός· ὁ δὲ, ἐπὶ πολλῷ ὑψηλοτέρου ἢ ἐγώ. καταψήσας οὖν μου τὴν κεφαλὴν, καὶ ξυμπιέσας τὰς ἐπὶ τῷ αὐχένι τρίχας (εἰώθει γὰρ, ὁπότε τύχοι, παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας) Αὔριον δὴ (ἔφη) ἴσως ὦ Φαίδων τὰς καλὰς ταύτας κόμας ἀποκερῇ. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Σώκρατες. Οὐκ, ἄν γε ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Τήμερον (ἔφη) κἀγὼ τὰς ἐμὰς, καὶ σὺ ταύτας, ἐάνπερ γε ἡμῖν ὁ λόγος τελευτήσῃ, καὶ μὴ δυνώμεθα αὐτὸν ἀναβιώσασθαι. καὶ ἔγωγ' ἂν εἰ σὺ εἴην, καί με διαφύγοι ὁ λόγος, ἔνορκον ἂν ποιησαίμην, ὥσπερ Ἀργεῖοι, μὴ πρότερον κομήσειν πρὶν ἂν νικήσω ἀναμαχόμενος τὸν Σιμμίου τε καὶ Κέβητος λόγον. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς δύο οὐδ' Ἡρακλῆς λέγεται οἷός τε εἶναι. Ἀλλὰ καὶ ἐμὲ (ἔφη) τὸν Ἰόλεων παρακάλει, ἕως ἔτι φῶς ἐστι. Παρακαλῶ τοίνυν (ἔφην) οὐχ ὡς Ἡρακλῆς, ἀλλ' ὡς Ἰόλεως τὸν Ἡρακλῆ.

XXVII. Οὐδὲν διοίσει (ἔφη) ἀλλὰ πρῶτον εὐλαβηθῶμεν τι πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον;

nobis adhibuit medicinam, & quaſi fugientes atque victos revocavit nos, convertítque ad proſequendum atque unà ſermonem conſiderandum. ECHEC. Quonam pacto? PHÆ. Dicam equidem. Sedebam fortè ad dexteram ejus in ſubſellio quodam humili, juxtà lectulum. Ipſe verò ſedebat longè ſuperior. Attrectans igitur caput meum, compriménſque crines ſuper cervicem (conſueverat enim nonnunquam, ubi ità res ferebat, in meos crines ludere) Cras forſitan, inquit, ô Phædo, iſtas pulchras incides comas. Sic arbitror, inquam, ô Socrates. Non certè ſi me audies, inquit. Quid hoc, inquam ego. Imò hodie & ego meas, & tu tuas, ſi nobis ratio intereat, neque eam ipſi ſuſcitare poſſimus. Atqui ſi ego tu eſſem, ac me fugeret ratio, more Argivorum jurarem, non prius comam nutriturum, quàm viciſſim Simmiam Gebetémque expugnaviſſem. At verò, inquam ego, contra duos nè Hercules quidem dicitur ſuffeciſſe. At tu me Iolaum, dum lux eſt, advoca, inquit. Advoco equidem inquam, ſed non tanquam Hercules Iolaum, imò tanquam Iolaus Herculem.

XXVII. Nihil refert, inquit. In primis verò cavendum nè quid nobis accidat. Quidnam, inquam?

Nè rationum, inquit, oſores evadamus, quemadmodum nonnulli hominum oſores fiunt. Nullum enim majus quàm hoc malum nobis poſſet accidere, videlicet ſi rationes odio habuerimus. Fit autem eodem pacto odium & adverſus rationes, & adverſus homines. Odium quidem contra homines tunc maximè ſubit, quando alicui nimium credimus abſque arte putamúſque ipſum omnino verum & ſyncerum fidúmque virum eſſe, deinde verò mox pravum infidúmqne deprehendimus, rursúſque alium eodem pacto. Itaque quando alicui ſæpe id acciderit, præſertim ab iis quos præcipuè familiariſſimos amiciſſimóſque exiſtimabat, tandem ſæpe offenſus odit univerſos, putátque nihil omnino apud quenquam eſſe ſyncerum. An te latuit id ità accidere conſueviſſe? Animadverti equidem, inquam. An non turpiter, inquit, & abſque humanarum rerum arte hic aggreditur hominibus uti? ſi enim ex arte uti ſtuderet, cogitaret utique rem ipſam ità ſe, ut habet, habere, videlicet homines vehementer bonos aut malos perpaucos eſſe, medios verò plurimos. Quo id pacto, inquam, dicis? Quemadmodum videlicet in rebus contingit valde aut parvis, aut magnis, inquit. An tu arbitraris quicquam eſſe rarius, quàm valde magnum aut valde parvum reperire hominem, vel canem, vel quodvis aliud?

ἦν δ' ἐγώ. Μὴ γενώμεθα (ἦ δ' ὅς) μισόλογοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι. ὡς οὐκ ἔστιν (ἔφη) ὅ, τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι, ἢ λόγους μισήσας. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία. ἥτε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον. καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιροτάτους· τελευτῶν δὴ θαμὰ προσκρούων, μισεῖ τε πάντας, καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τοπαράπαν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι οὔπω τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) αἰσχρόν; καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσαιτο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους· τοὺς δὲ μεταξὺ, πλείστους. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ (ἦ δ' ὅς) περὶ τῶν σφόδρα μικρῶν καὶ μεγάλων οἴει τι σπανιώτερον εἶναι, ἢ σφόδρα μέγαν ἢ σφόδρα σμικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον; ἢ κύνα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν;

ἢ αὖ ταχὺν, ἢ βραδύν· ἢ καλὸν, ἢ αἰσχρόν; ἢ λευκὸν, ἢ μέλανα; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων, σπάνια καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξὺ, ἄφθονα καὶ πολλά; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν οἴει (ἔφη) εἰ πονηρίας ἀγὼν προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώτους φανῆναι; Εἰκός γε, ἦν δ' ἐγώ. Εἰκὸς γὰρ ἔφη ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν· (ἀλλὰ σοῦ νῦν δὴ προάγοντος, ἐγὼ ἐφεπόμην) ἀλλ' ἐκείνῃ, ἐπειδάν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ εἶναι, ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κἄπειτα ὀλίγον ὕστερον αὐτῷ δόξῃ ψευδὴς εἶναι, ἐνίοτε μὲν ὤν, ἐνίοτε δ' οὐκ ὤν· καὶ αὖθις, ἕτερος καὶ ἕτερος· καὶ μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς ἀντιλόγους λόγους διατρίψαντες οἶσθ' ὅτι τελευτῶντες, οἴονται σοφώτατοι γεγονέναι τε, καὶ κατανενοηκέναι μόνοι ὅτι οὔτε τῶν πραγμάτων οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς, οὐδὲ βέβαιον, οὔτε τῶν λόγων, ἀλλὰ πάντα τὰ ὄντα ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ, ἄνω καὶ κάτω στρέφεται, καὶ χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει. Πάνυ μὲν οὖν (ἔφην ἐγὼ) ἀληθῆ λέγεις. Οὐκοῦν, ὦ Φαίδων (ἔφη) οἰκτρὸν ἂν εἴη τὸ πάθος, εἰ ὄντος δή τινος ἀληθοῦς καὶ βεβαίου λόγου, καὶ δυνατοῦ κατανοῆσαι, ἔπειτα τούτου ἐκπεσὼν ἀπορῇ, διὰ τὸ παραγίγνεσθαι τοιουτοισὶ λόγοις,

Atque rurſus celerrimum, & tardiſſimum, pulcherrimum, turpiſſimum, albiſſimum, nigerrimum? An ignoras in his omnibus extremorum ſumma, rara quidem & pauca eſſe, media verò frequentia atque multa? Sic arbitror, inquam. Nonne igitur arbitraris, inquit, ſi improbitatis proponeretur certamen, admodum paucos in hoc genere ſummos inveniri? Conſentaneum eſt, inquam. Conſentaneum quidem, inquit: verum non hoc pacto ſimiles rationes ſunt atque homines, ſed te nunc ducentem proſequar: imò verò in hoc ſimilitudo conſiſtit, quando videlicet quis abſque rationum arte, crediderit rationem aliquam eſſe veram, ſed paulò pòſt appareat falſa: quæ quidem aliquando talis eſt, aliquando minimè, & rurſus altera ſimiliter atque altera. Præcipuè verò illis id evenit qui plurimum rationes contradictorias agitant. hos enim ſcis putare tandem ſe ſapientiſſimos evaſiſſe, ſolóſque animadvertiſſe, neque in rebus neque in rationibus eſſe ſanum aliquid aut firmum, ſed omnia revera tanquam in Euripo ſurſum deorſúmque jactari, nullúmque tempus in aliquo permanere. Sanè quidem, vera hæc dicis, inquam. Nonne, inquit, ægritudo hæc Phædo miſerabilis eſſet, ſi cùm ratio aliqua vera firmáque ſit, comprehendíque valeat, poſtea tamen auditis hujuſcemodi rationibus, quæ modò veræ, modò falſæ videntur, aliquis, non ſeipſum, neque ſuam ipſius inertiam accuſet, ſed tandem præ dolore libenter culpam omnem à ſeipſo, in ipſas transferat rationes, & in reliqua vita eas odio habeat, atque vituperet, rerum jam ipſarum veritate ſcientiáque privatus. Per Jovem miſerabilis, inquam, ægritudo.

XXVIII. In primis igitur, inquit, diligenter id caveamus, nè perſuadeamus nobis nihil in rationibus eſſe ſanum, ſed multò magis nondum eſſe nos ſanos. Itaque totis viribus, ut ſani efficiamur, eſt annitendum: tibi quidem & aliis totius reliquæ vitæ gratia, mihi verò mortis ipſius cauſa: qui in periculo ſum, ne in hoc ipſo tempore, non ut philoſophum hac in re me geram, ſed ut contentioſum atque pertinacem, quod quidam homines à diſciplina alieniſſimi facere ſolent. Illi enim ubi aliqua de re ambigitur, non ut res ipſa de qua agitur, ſe habeat, curant, ſed ut quæ poſuerunt ipſi, præſentibus videantur vera, obnixè contendunt. Atque ego mihi videor in hoc duntaxat in præſentia ab illis differre, quòd non, ut præſentibus probem ea quæ dico, annitar, niſi quid præter rem fortè contigerit, ſed ut mihi ipſi vera quàm maximè videantur. Sic enim cogito dulcis amice,

τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δοκοῦσιν ἀληθέσιν εἶναι, τοτὲ δὲ μή, μὴ ἑαυτόν τις αἰτιῷτο, μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτεχνίαν, ἀλλὰ τελευτῶν, διὰ τὸ ἀλγεῖν, ἄσμενος ἐπὶ τοὺς λόγους ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν ἀπώσαιτο· καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν βίον μισῶν τε καὶ λοιδορῶν τοὺς λόγους διατελοῖ· τῶν τε ὄντων τῆς ἀληθείας τε καὶ ἐπιστήμης στερηθείη. Νὴ τὸν Δία (ἦν δ' ἐγὼ) ὡς οἰκτρὸν δῆτα.

XXVIII. Πρῶτον μὲν τοίνυν (ἔφη) τοῦτο εὐλαβηθῶμεν, καὶ μὴ παριῶμεν εἰς τὴν ψυχήν, ὡς τῶν λόγων κινδυνεύει οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅτι ἡμεῖς οὔπω ὑγιῶς ἔχομεν, ἀλλ' ἀνδρειστέον καὶ προθυμητέον ὑγιῶς ἔχειν. σοὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦ ἔπειτα βίου παντὸς ἕνεκα, ἐμοὶ δέ, αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ θανάτου· ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπη μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν, ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο, ταῦτα δόξῃ τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. οὐ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι προθυμήσομαι (εἰ μὴ εἴη πάρεργον) ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει οὕτως ἔχειν. λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε

(καὶ θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μηδέν ἐστι τελευτήσαντι, ἀλλ' οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος. ἡ δὲ ἄγνοιά μοι αὕτη οὐ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. παρεσκευασμένος μὲν δὴ (ἔφη) ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὑτωσὶ ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον. ὑμεῖς μέν τοι, ἂν ἐμοὶ πείθησθε, μικρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον· ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ λέγειν ἀληθές, συνομολογήσατε· εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, εὐλαβούμενοι ὅπως μὴ ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἐμαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας, ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

XXIX. Ἀλλ' ἰτέον, ἔφη· πρῶτόν με ὑπομνήσατε ἃ ἐλέγετε, ἐὰν μὴ φαίνωμαι μεμνημένος. Σιμμίας μὲν γὰρ (ὡς ἐγῷμαι) ἀπιστεῖ τε, καὶ φοβεῖται μὴ ἡ ψυχή, ὅμως καὶ θειότερον καὶ κάλλιον ὂν τοῦ σώματος, προαπολλύηται, ἐν ἁρμονίας εἴδει οὖσα. Κέβης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἐμοὶ ξυγχωρεῖν, πολυχρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος· ἀλλὰ τόδε ἄδηλον παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιποῦσα, νῦν αὐτὴ ἀπολλύηται· καὶ ᾖ αὐτὸ τοῦτο θάνατος,

& vide quanto cum lucro ſit ratio mea. Si fortè vera ſunt quæ dico, operæpretium eſt ità credere: ſin autem nihil ſupereſt poſt mortem, attamen hoc quod mihi vitæ ſupereſt, tempore deplorando præſentibus minus ero moleſtus. Hæc autem ignorantia minimè perſeverabit mecum. malum id enim eſſet, ſed paulò pòſt delebitur. Sic equidem, ô Simmia & Cebes, paratus revertor ad diſputandum. Vos tamen, ſi me audiatis, nulla Socratis habita ratione ſed potiſſimè veritatis ſi quidem verum vobis loqui videor, aſſentiamini: ſin minus, omnino contradicite, diligenter caventes nè ego præ nimio ſtudio, meipſum ſimul vóſque decipiam, & velut apes aculeo relicto, abeam.

XXIX. Sed jam accedendum eſt. Primùm quidem redigite in memoriam mihi quæ dicebatis, ſi minus meminiſſe vobis videbor. Simmias quidem, ut arbitror, diffidit ac metuit, nè anima, quamvis divinior pulchriórque corpore, prius tamen, utpote quæ ſpecies ſit harmoniæ, intereat. Cebes autem mihi viſus eſt concedere diuturniorem eſſe animam corpore, ſed ſcire poſſe neminem, nè cùm multa ſæpius conſumpſerit corpora, tandem quandoque poſtremum relinquens corpus, ipſa quoque pereat, atque mors ejuſmodi tan-

tùm ſit interitus animæ, quandoquidem corpus nunquam deſinit interire. An non hæc ſunt, ô Simmia & Cebes, quæ nos oportet conſiderare? Confitebantur ambo. Sed an omnia quæ dicta in ſuperioribus fuerant, negatis? An quædam negatis, ſed alia conceditis? Quædam inquiunt, quædam non. Quid igitur, inquit, de eo quod diſciplinam diximus, reminiſcentiam eſſe, atque ſi ità res habeat, neceſſariò conſequi, alicubi fuiſſe animam prius quàm corpore clauderetur? Mihi quidem, inquit Cebes, iſtud dum diceres, mirificè placuit, atque nunc ſi qua unquam in alia, in hac maximè ſententia permaneo. Similiter ego quoque, inquit Simmias, affectus ſum, vehementérque admirarer, ſi mihi unquam hac de re aliter videretur. At verò neceſſe eſt, inquit, hoſpes Thebane, aliter tibi videri, ſi in hac opinione permanſeris, harmoniam videlicet eſſe compoſitum quoddam, animam verò harmoniam quandam ex his, quæ per corpus intenſa ſunt, conſtitutam. Nunquam enim admittes conſonantiam compoſitam prius eſſe, quàm illa ex quibus componi conſonantiam oportebat. An admittes? Nullo, inquit, ô Socrates, modo. Animadvertis igitur, inquit, quòd non eadem tibi dicere contingit, quando dicis animam quidem eſſe prius

ψυχῆς ὄλεθρος. ἐπεὶ σῶμά γ' ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. ἆρα ἀλλ' ἢ ταῦτ' ἐστὶν, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἃ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι; Ξυνωμολογείτην δὴ ταῦτ' εἶναι ἄμφω. Πότερον οὖν (ἔφη) πάντας τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὔ; Τοὺς μὲν, ἐφάτην, τοὺς δ' οὔ. Τί οὖν (ἦ δ' ὅς) περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος, ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθί που πρότερον ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐνδεθῆναι. Ἐγὼ μὲν (ἔφη ὁ Κέβης) καὶ τότε θαυμαστῶς ὡς ἐπείσθην ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ. Καὶ μὴν (ἔφη ὁ Σιμμίας) καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω· καὶ πάνυ ἂν θαυμάζοιμι εἴ μοι περί γε τούτου ἄλλο ποτὲ ἔτι δόξειεν. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἀλλ' ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὦ ξένε Θηβαῖε, ἄλλα δόξαι, ἄνπερ μείνῃ ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι σύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων ξυγκεῖσθαι. οὐ γάρ που ἀποδέξῃ γε σαυτοῦ λέγοντος ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία συγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνα εἶναι ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν συντεθῆναι, ἢ ἀποδέξῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνῃ οὖν (ἦ δ' ὅς) ὅτι οὐ ταῦτά σοι ξυμβαίνει λέγειν, ὅταν φῇς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν

καὶ εἰς ἀνθρώπου εἶδός τε καὶ σῶμα ἀφικέσθαι, εἶναι δ' αὐτὴν ξυγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν ᾧ ἀπεικάζεις· ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίγνονται· τελευταῖον δὲ πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία, καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ πῶς ξυνάσεται; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας. Καὶ μὴν (ἦ δ' ὅς) πρέπει γε, εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ, ξυνῳδῷ εἶναι, καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας. πρέπει γὰρ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὗτος τοίνυν (ἔφη) σοι οὐ ξυνῳδός· ἀλλ' ὅρα πότερον αἱρῇ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν, ἀνάμνησιν εἶναι, ἢ ψυχὴν, ἁρμονίαν. Πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνον, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ὅδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως, μετὰ εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας· ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται, εὖ μάλα ἐξαπατῶσι, καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος, δι' ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐῤῥήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχὴ, καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὥσπερ αὐτῆς ἐστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὃ ἔστιν.

quàm in humanam ſpeciem corpúſque deveniret, eam autem ex his quæ nondum ſunt, conſtitui. Neque enim talis tibi eſt harmonia, quale eſt id cui tu ſimilem eſſe dicis. Imò verò prius eſt ipſa lyra, & chordæ, & ſoni nondum temperati: tandem verò componitur conſonantia omnium poſtrema, primáque diſperditur. Hic itaque ſermo quonam pacto tuo illi concinet? Nullo modo, inquit Simmias. At verò ſicubi, inquit, verba concinnitatem ſervare debent, præcipuè decet eſſe concinna, ubi de concentu tractatur. Decet nimirum, inquit Simmias. Hic igitur ſermo tibi diſſonat, inquit. Sed vide utrum ex his duobus eligas, diſciplinámne reminiſcentiam eſſe, an potius animum eſſe concentum? Primum potius eligo, ô Socrates, inquit. Id namque alterum abſque demonſtratione admiſi ex veriſimili quadam convenientia, unde idem videtur & multis. Ego autem ea verba, quæ per veriſimilia, demonſtrationes faciunt, ſemper inania judicavi: ac niſi quis caveat, valde decipiunt, & in geometria, & in cæteris omnibus. Ratio verò de reminiſcentia atque diſciplina, fundamento innititur fide digno. Dictum eſt enim animam noſtram ità eſſe alicubi, prius etiam quàm laberetur in corpus, ut illa ipſius eſſentia habeat ejus quod verè eſt cognomentum

Ego verò hanc, ut mihimet perſuadeo, ſufficienter rectéque admiſi. Nam ob hæc (ut mihi videtur) neceſſe eſt, neque meipſo neque alio id affirmante admittendum eſſe, animam harmoniam eſſe inquit.

XXX. Quid verò Simmia? Videtúrne tibi, vel conſonantiæ, vel alteri cuiquam compoſitioni congruere, ut aliter ſe habeat, quàm illa ex quibus conflatur? Nullo modo. Neque etiam, ut aliud quicquam, ut arbitror, patiatur, aut agat, quàm illa vel agant, vel patiantur. Aſſenſus eſt. Non igitur convenit, conſonantiam ea præcedere, ex quibus compoſita eſt, ſed ſequi. Videtur. Quare permultum abeſt ut harmonia in contrarium moveatur, aut ſonet, aut quicquam aliud edat partibus ſuis adverſum. Permultum, inquit. Quid verò conſonantia? nonne eatenus pro natura ſua conſonantia eſt, quatenus temperatur? Haud ſatis intelligo. Nonne ſi magis plúſque temperetur, ſi modò id admittit, magis plúſque conſonantia eſt? Sin verò minus atque perpaucum, minus perpaucúmque ſimiliter? Omnino. Nunquid de anima id dici poteſt? Ut vel in minima quadam re alia anima hoc ipſum quod eſt anima, vel magis, vel plus, aut contrà ſit quàm alia? Minimé. Dic age per Jovem, num ani-

ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα, μήτε ἐμαυτοῦ μήτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι, λέγοντος ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία.

XXX. Τί δὲ (ἦ δ' ὅς) ὦ Σιμμία, τῇδε δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ συνθέσει προσήκειν, ἄλλως πως ἔχειν, ἢ ὡς ἐκεῖνα ἂν ἔχῃ ἐξ ὧν ἂν συγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο, παρ' ἃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ. Ξυνέφη. Οὐκ ἄρα ἡγεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονίαν τούτων ἐξ ὧν ἂν συντεθῇ, ἀλλ' ἕπεσθαι. Ξυνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονίαν κινηθῆναι ἢ φθέγξασθαι, ἤ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὑτῆς μέρεσι. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι, ἑκάστη ἁρμονία, ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἦ οὐχὶ (ἦ δ' ὅς) ἐὰν μὲν μᾶλλον ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον (εἴπερ ἐνδέχεται) τοῦτο γίγνεσθαι) μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων· εἰ δ' ἧττόν τε καὶ ἐπ' ἔλαττον, ἥττων τε καὶ ἐλάττων; Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχὴν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον μᾶλλον ἑτέραν ἑτέρας ψυχῆς ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον, ἢ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἧττον, αὐτὸ τοῦτο εἶναι ψυχήν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δὴ, ἔφη, πρὸς Διός.

λέγεται ψυχὴ ἡ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν, καὶ εἶναι ἀγαθή· ἡ δὲ, ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν, καὶ εἶναι κακή; καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται; Ἀληθῶς μέντοι. Τῶν οὖν τιθεμένων τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι, τί τις φήσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερον ἁρμονίαν τινὰ αὖ ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἡρμόσθαι, τὴν ἀγαθὴν, καὶ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἁρμονίᾳ οὔσῃ ἄλλην ἁρμονίαν· τὴν δὲ, ἀνάρμοστον αὐτήν τε εἶναι, καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὑτῇ ἄλλην; Οὐκ ἔχω ἔγωγε (ἔφη ὁ Σιμμίας) εἰπεῖν. δῆλον δὲ ὅτι τοιαῦτ' ἄττ' ἂν λέγοι ὁ ἐκεῖνο ὑποθέμενος. Ἀλλὰ προωμολόγηται (ἔφη) μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἧττον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς εἶναι. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ὁμολόγημα, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἐπὶ πλέον, μηδὲ ἧττον μηδ' ἐπ' ἔλαττον, ἑτέραν ἑτέρας ἁρμονίαν ἁρμονίας εἶναι. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Τὴν δέ γε μὴ μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἁρμονίαν οὖσαν, μηδὲ μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἡρμόσθαι. Ἔστιν οὕτως; Ἔστιν. Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον ἡρμοσμένη, ἔστιν ὅτι πλέον ἢ ἔλαττον ἁρμονίας μετέχει, ἢ τὸ ἴσον; Τὸ ἴσον. Οὐκοῦν ψυχὴ, ἐπειδὴ οὐδὲν μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο ψυχή ἐστιν, οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἧτ-

mam dicimus aliam quidem habere mentem virtutémque, atque eſſe bonam: aliam verò dementiam & pravitatem malámque eſſe, hæc nè inquam, verè dicuntur? Verè quidem. Eorum ergo qui animam eſſe aſſerunt harmoniam, quis quidnam dicet eſſe animabus? hæc ſcilicet, vitium & virtutem? an aliam quandam conſonantiam atque diſſonantiam? & bonam quidem eſſe conſonantem: & cùm ipſa conſonantia ſit, alterum in ſe conſonantiam poſſidere: malam verò diſſonantem & ipſam eſſe, nec aliam in ſe habere? Quid reſpondeam, inquit Simmias, non habeo. Conſtat tamen eum, qui animam eſſe conſonantiam poſuiſſet, talia quædam reſponſurum. At verò jam conceſſum eſt nihilo magis aut minus aliam alia animam eſſe. Ejuſmodi verò conceſſio eſt, neque magis, neque plus, neque minus, neque ſub paucioribus gradibus aliam alia conſonantiam eſſe. Nonne? Prorſus. Eam verò quæ neque magis, neque minus conſonantia eſt, nimirum neque magis neque minus eſſe temperatam. Eſt ita? Eſt. Quæ verò neque magis, neque minus temperata eſt, potéſtne pluribus paucioribúſve gradibus particeps conſonantiæ eſſe? An potius æquè? Æquè potius. Quapropter anima, ſi quidem neque magis, neque minus alia, quàm alia ſecundum animæ naturam anima eſt, conſequenter, neque magis, neque

minus eſt temperata. Eſt ut dicis. Cùm verò ſic affecta ſit, nihilo magis conſonantiæ eſt, vel diſſonantiæ particeps? Nihilo magis. Præterea cùm ità comparata ſit, num plus aliquid pravitatis, vel virtutis alia, quàm alia poſſidet? ſiquidem pravitas quidem diſſonantia eſt, virtus verò conſonantia. Certè plus nihil. Quinimo ſecundum rectam, Simmia, rationem nulla uſquam anima pravitate erit affecta, ſi fuerit conſonantia. Quandoquidem conſonantia vera, ſecundum id quod conſonantia eſt, nunquam fit diſſonantiæ particeps. Nunquam certè. Neque igitur anima, quæ omnino ſit anima, pravitate inficietur. Quo enim modo, per ea quæ dicta ſunt, id fieri poſſet? Hac igitur ratione omnes animalium omnium animæ bonæ ſimiliter erunt, ſi ſecundum animæ ipſius naturam ſimiliter animæ ſint. Mihi quidem Socrates ità videtur. Nonne rectè ſic tibi dici videtur, atque hæc ſequi, ſi vera eſſet illa poſitio, animam conſonantiam eſſe? Nullo modo. Quid verò? ex omnibus, quæ in homine ſunt, aliúdne præter animum aſſeris dominari, præcipuè prudentem? Nihil aliud. Utrum corporis perturbationibus indulgentem, an potius repugnantem? Dico autem tale quiddam: veluti ſi ſub æſtu ſitis angat, interea tamen adverſatur animus, retrahítque in contrarium nè bibat: ſimilitérque ſi

τὸν ἥρμοσται. Οὕτω. Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα, οὐδὲν πλέον ἀναρμοστίας οὐδὲ ἁρμονίας μετέχοι ἄν; Οὐ γὰρ οὖν. Τοῦτο δ᾽ αὖ πεπονθυῖα ἆρ᾽ ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία, ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ, ἁρμονία εἴη; Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κακίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν. ἁρμονία γὰρ δήπου, παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα ἁρμονία, ἀναρμοστίας οὔποτ᾽ ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχὴ, οὖσα παντελῶς ψυχὴ, κακίας. Πῶς γὰρ, ἔκ γε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζώων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται· εἴπερ ὁμοίως ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο τὸ ψυχαὶ εἶναι. Ἔμοιγε δοκεῖ (ἔφη) ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ καλῶς δοκεῖ (ἦ δ᾽ ὃς) οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ταῦτα ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ὑπόθεσις ἦν τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν, ἔφη. Τί δέ; (ἦ δ᾽ ὃς) τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ᾽ ὅ, τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχὴν, ἄλλως τε καὶ φρόνιμον; Οὐκ ἔγωγε. Πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πάθεσιν, ἢ καὶ ἐναντιουμένην τοῖς παθήμασι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ καύματος ἐνόντος καὶ δίψους, ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν·

καὶ πείνης ἐνούσης, ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν· καὶ ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, μή ποτ' ἂν αὐτὴν, ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο, καὶ χαλῷτο, καὶ πάλλοιτο, καὶ ἄλλο ὁποιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ' ἕπεσθαι ἐκείνοις, καὶ οὔποτ' ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν (ἔφη) πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν, νῦν οὐ πᾶν τοὐναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων ἐξ ὧν φησί τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους; τὰ μὲν, χαλεπώτερον κολάζουσα, καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικὴν, τὰ δὲ, πρᾳότερον; καὶ τὰ μὲν, ἀπειλοῦσα, τὰ δὲ, νουθετοῦσα ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις, ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν. οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα;

> Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην
> ἠνίπαπε μύθῳ,
> Τέτλαθι δὴ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Ἆρ' οἴει αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι, διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης, καὶ οἵας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθῶν, ἀλλ' οὐχ οἵας ἄγειν τε ταῦτα καὶ δεσπόζειν καὶ οὔσης

premat fames nè edat: in aliiſqu quam plurimis videmus corpori affectibus repugnantem. Nonne? Et quidem maximé. Nonne in superioribus confeſſi ſumus, animam ſi conſonantia fuerit, nunquam diſſonaturam his quibus intenditur, vel remittitur, vel vibratur, vel quodcunque aliud patiantur illa, ex quibus ipſa conflatur: ſed ſecuturam illa, nunquam verò ducturam? Conſeſſi ſumus: quidni? Quid verò nunc? nonne contrà omnino videtur agere, quippe quæ ea ducit omnia, ex quibus dixerit aliquis ipſam conſtitui? atque fermè omnibus per omnem vitam repugnat, omnibúſque dominatur modis, interdum rigidius & cum doloribus puniens per gymnaſticam, atque mèdicinam, interdum verò mitius caſtigans comminando, aut monendo adverſus cupiditates, & iras, atque timores, tanquam altera quædam res cum altera diſputans, quemadmodum Homerus tradidit in Odyſſea:

> *Tum pectus pulſans, cor ſic affatur*
> *Vlyſſes,*
> *Hoc quoque cor perfer, namque &*
> *graviora tuliſti.*

An putas Homerum hæc dixiſſe tanquam harmonia quædam ſit, ac talis ut corporis paſſionibus ſubjiciatur, non autem ducat atque dominetur? an potius quaſi

quiddam longè divinius quàm harmonia ſit animus? Per Jovem, ô Socrates non mihi videtur. Non ergo, vir optime, rectè harmoniam eſſe animam diceremus. Sic enim, ut apparet, neque Homero divino poetæ, neque nobis ipſis conſentiremus. Sic eſt.

XXXI. Age harmoniam Thebanam ſatìs, ut videtur, jam placavimus. Rationem verò Cadmeam, ô Cebes, quonam pacto, & qua ratione placabimus? Tu mihi, viam, inquit Cebes, inventurus videris. Nempe rationem hanc adverſus harmoniam mirificè præter opinionem noſtram excogitaſti. Cùm enim audirem Simmiam dubitantem, valde admirabar ſiquis rationibus ejus commodè uti poſſet. Itaque ſummæ mihi fuit admirationi, ipſum nec primum quidem potuiſſe rationis tuæ impetum ſuſtinere. Quapropter non admirarer, ſi Cadmeus quoque ſermo idem pateretur. Parcius iſta, bone vir, nequa invidia nobis ſequentia interturbet. Sed hæc quidem Deo curæ erunt: nos autem, ut ait Homerus, cominus congreſſi, periculum faciamus an fortè quid dicas. Summa verò eorum quæ perquiris, eſt ejuſmodi: demonſtrandum eſſe judicas animam noſtram neque interitui obnoxiam, neque mortalem eſſe, nè vir philo-

αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς πράγματος ἢ καθ' ἁρμονίαν; Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ ἄρα, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῇ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ φάναι εἶναι. οὔτε γὰρ ἄν, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ θείῳ ποιητῇ ὁμολογοῖμεν, οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἔχειν οὕτως ἔφη.

XXXI. Εἶεν δὴ (ἦ δ' ὃς ὁ Σωκράτης) τὰ μὲν ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαϊκῆς ἵλεά πως ὡς ἔοικε, μετρίως γέγονε· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς ἱλασόμεθα, καὶ τίνι λόγῳ. Σύ μοι δοκεῖς (ἔφη ὁ Κέβης) ἐξευρήσειν. τουτονὶ γοῦν τὸν λόγον τὸν πρὸς τὴν ἁρμονίαν θαυμαστῶς μοι εἶπες ὡς παρὰ δόξαν. Σιμμίου γὰρ λέγοντος ὅτε ἠπόρει, πάνυ ἐθαύμαζον εἴ τι ἕξει τις χρήσασθαι τῷ λόγῳ αὐτοῦ. πάνυ μοι οὖν ἀτόπως ἔδοξεν εὐθὺς τὴν πρώτην ἔφοδον οὐ δέξασθαι τοῦ σοῦ λόγου. ταῦτα δὴ οὐκ ἂν θαυμάσαιμι καὶ τὸν τοῦ Κάδμου λόγον εἰ πάθοι. Ὦ 'γαθὲ (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῖν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι. ἀλλὰ δὴ ταῦτα μὲν τῷ θεῷ μελήσει, ἡμεῖς δὲ Ὁμηρικῶς ἐγγὺς ἰόντες πειρώμεθα εἰ ἄρα τι λέγεις. ἔστι δὲ δὴ τὸ κεφάλαιον ὧν ζητεῖς· ἀξιοῖς ἐπιδειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθάνατον οὖσαν· εἰ φιλόσοφος

σοφὸς ἀνὴρ μέλλων ἀποθανεῖσθαι θαῤῥῶν τε καὶ ἡγούμενος ἀποθανὼν ἐκεῖ εὖ πράξειν διαφερόντως ἢ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοὺς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον θάῤῥος θαῤῥέσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν ὅτι ἰσχυρόν τι ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ θεοειδὲς, καὶ ὅτι ἦν ἔτι πρότερον πρὶν ἡμᾶς γενέσθαι, οὐδὲν κωλύειν φῂς πάντα ταῦτα μηνύειν ἀθανασίαν μὲν μὴ, ὅτι δὲ πολυχρόνιόν τέ ἐστιν ἡ ψυχὴ, καὶ ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον, καὶ ᾔδει τε καὶ ἔπραττε πολλὰ ἄττα. ἀλλὰ γὰρ οὐδέν τι μᾶλλον ἦν ἀθάνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἐλθεῖν, ἀρχὴ ἦν αὐτῇ ὀλέθρου, ὥσπερ νόσος· καὶ ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῴη, καὶ τελευτῶσά γε, ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρειν δὲ δὴ φῂς οὐδὲν εἴτε ἅπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται, εἴτε πολλάκις, πρός γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι. προσήκει γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόητος εἴη, τῷ μὴ εἰδότι, μηδ' ἔχοντι λόγον διδόναι ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶν οἶμαι, ὦ Κέβης, ἃ λέγεις· καὶ ἐξεπίτηδες πολλάκις ἀναλαμβάνω, ἵνα μή τι διαφύγοι ἡμᾶς· εἴ τέ τι βούλει προσθῇς, ἢ ἀφέλῃς. Καὶ ὁ Κέβης, Ἀλλ' οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι (ἔφη) οὔτ' ἀφελεῖν οὔτε προσθεῖναι δέομαι. ἔστι δὲ ταῦτα ἃ λέγω.

XXXII. Ὁ οὖν Σωκράτης

ſophus in morte ſecuris, magnâque cum fiducia ſperans, in alia vita longè beatiorem ob philoſophiæ ſtudium ſe futurum, inſipiens ſit, ſtultèque confidat. Oſtendere autem validum quiddam eſſe animam, atque divinis perſimile, priúſque etiam quàm nos extitiſſe, nihil impedimento eſſe ais, quo minus hæc omnia non immortalitatem quidem ſignificent, ſed duntaxat animam corpore diuturniorem eſſe, multáque ante nos ſæcula fuiſſe, noviſſéque & egiſſe permulta, nihilo tamen magis ob hoc immortalem eſſe exiſtimandam. imò hanc ipſam in humanum corpus ingreſſam, quaſi morbum quendam interitus ejus initium eſſe: adeò ut & in hac vita ſit miſera, & tandem in corporis morte depereat. Nihil autem differre cenſes, ſive ſemel tantùm, ſive ſæpius labatur in corpus, ut quivis noſtrûm pertimeſcat. Meritò namque timendum eſſe, niſi ſtultus ſit, ei qui neque ſciat, neque reddere queat immortalitatis animæ rationem. Talia quædam ſunt quæ dicis, ô Cebes, egóque ea conſultò ſæpius repeto, nè quid nos fugiat, ſive addere his quicquam velis, ſive demere. Nihil equidem in præſentia habeo, inquit Cebes, quod aut minuam, aut adjungam: atque hæc ſunt quæ dico.

XXXII. Tunc Socrates, cum

diutius commoratus eſſet, ad ſe converſus, Haud leve quiddam requiris, inquit, ô Cebes. Omnino enim oportet generationis corruptioniſque cauſam pertractare. Ego igitur, ſi vis, ea tibi quæ mihi evenerunt, enarrabo. Deinde ſi quid eorum quæ dixero ad quæſtionis tuæ veritatem aperiendam conducere putabis, uteris. Volo equidem, inquit. Audi igitur jam narrantem. Equidem, ô Cebes, cùm eſſem juvenis, mira quadam ejus ſapientiæ cupiditate flagrabam, quam naturæ vocant hiſtoriam. Præclariſſimum enim eſſe cenſebam, cauſas intelligere, per quas ſingula fiant atque intereant, & qua ſint ratione: ſæpiúſque me ſurſum deorſúmque jactavi, talia quædam primò conſiderans, utrum poſtquam calidum & frigidum putrefactionem aliquam acceperunt, quemadmodum nonnulli dixerunt, tunc animalia coaleſcant. Præterea utrum ſanguis ſit quo ſapimus, an aer, an ignis: aut nihil horum ſit, ſed cerebrum, quod præbeat ſenſus audiendi, videndi, olfaciendi: ex his autem memoria & opinio fiat, ex memoria verò, & opinione quietem accipiente, per hæc ſcientia oriatur. Proinde horum corruptiones conſiderans, atque eas quæ circa cœlum terrámque paſſiones contingunt, tandem adeò

συχνὸν χρόνον ἐπισχὼν, καὶ πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα (ἔφη) ὦ Κέβης ζητεῖς. ὅλως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι δίειμι περὶ αὐτῶν, ἐὰν βούλῃ, τά γε ἐμὰ πάθη. ἔπειτα ἄν τι σοὶ χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις, χρήσῃ. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Κέβης) βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γὰρ (ἔφη) ὦ Κέβης, νέος ὢν, θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν. ὑπερήφανον γάρ μοι ἐδόκει εἶναι, εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἀπόλλυται, καὶ διὰ τί ἔστι. καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω καὶ κάτω μετέβαλλον, σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε, Ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ ὥς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῶα συντρέφεται; καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ, ἢ τὸ πῦρ· ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὁ δὲ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν, καὶ ὁρᾶν, καὶ ὀσφραίνεσθαι; ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα· ἐκ δὲ μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν, κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην. καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως

ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὡς δὴ ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπὸ ταύτης τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥστε ἀπέμαθον καὶ ταῦτα ἃ πρὸ τοῦ ᾤμην εἰδέναι, περὶ ἄλλων τε πολλῶν, καὶ διὰ τί ἄνθρωπος αὐξαίνεται. τοῦτο γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὲ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην· οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης. Σκέψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι. ᾤμην γὰρ ἔγωγε ἱκανόν μοι δοκεῖν, ὁπότε τις φαίνοιτο ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῷ, μείζων εἶναι αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππῳ· καὶ ἔτι γε τούτων ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτὼ πλείονα εἶναι, διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προσεῖναι· καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου μεῖζον εἶναι, διὰ τὸ ἡμίσει αὐτοῦ ὑπερέχειν. Νῦν δὲ, δὴ, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν; Πόρρω που, ἔφη, νὴ Δία ἐμὲ εἶναι τοῦ οἴεσθαι περὶ

mihi ad hæc conſideranda viſus ſum hebes, ut nihil magis. Conjecturam verò ad id afferam tibi ſufficientem. Ego enim ob ejuſmodi conſiderationem uſque adeò ſum occæcatus, ut ea etiam quæ prius manifeſtè ſciebam, ut mihi aliiſque videbatur, dediſcerem, & alia videlicet multa, quæ antea me ſcire putabam, & qua ratione homo creſcat. Id namque opinabar antè eſſe cuilibet manifeſtum, hominem videlicet per cibum potúmque augeri. Quando enim per hæc carnes carnibus oſſáque oſſibus adduntur, eodémque modo in aliis quando ſua cuique adhibentur, tunc ſanè molem primò parvam, deinde magnam evadere, atque ità parvum hominem effici magnum. Sic ego tunc opinabar, nonne ſatìs bellè tibi videor? Mihi quidem, inquit Cebes. Animadverte hæc inſuper. Arbitrabar enim ſatìs rectè mihi videri, quoties hominem, vel equum magnum parvo propinquum, alterum altero judicaram capite ipſo eſſe majorem. Atque multo etiam evidentius decem plura apparebant mihi quàm octo, propterea quòd denarius duo præter octonarium contineret. Præterea bicubitum cubitali majus, quoniam dimidio ſuperaret. Nunc verò, inquit Cebes, de his quid judicas? Procul equidem per Jovem abeſſe mihi videor, ut

alicujus horum cauſam intelligere putem, qui nondum mihi ipſi perſuadere poſſum, ut quando quis uni addat unum, tunc vel illud unum cui unum adjunctum eſt, fiat duo: an & adjunctum & illud cui adjunctum eſt, propter alterius ad alterum adjunctionem evadat duo. Admiror enim ſi cùm utrumque horum ſeparatum erat, utrumque unum erat, neque erant tunc duo, poſtquam invicem cohæſerunt, hæc ipſa cauſa fuerit, ut duo fierent, congreſſio videlicet per quam propius jam poſita ſunt. Neque etiam ſi quis unum dividat, adhuc poſſum perſuaderi hanc ipſam diviſionem cauſam eſſe, ut duo evadant. Contraria enim tunc atque ſuperius cauſa fit, qua duo fiant. Tunc enim quia conjungebantur propius inter ſe, alterúmque admovebatur alteri: nunc verò quoniam removetur alterum ab altero, atque ſeparatur. Neque propter quid unum fiat, adhuc ſcire me arbitror, neque, ſummatim dicam, aliud quicquam quare fiat, aut pereat, aut ſit, per hanc ipſam viam me noſſe profiteor: ſed alium quendam ipſe modum fruſtrà, miſceo, hunc verò nullo modo admitto.

XXXIII. Verùm cùm audiſſem aliquando ex libro, ut ille aiebat, Anaxagoræ, legentem quendam hanc Anaxagoræ ipſius ſententiam, videlicet mentem omnia exornare, omniúmque cau-

τούτων τὴν αἰτίαν εἰδέναι· ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ, οὐδὲ ὡς ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προσετέθη, δύο γέγονεν, ἢ τὸ προστεθὲν, καὶ ᾧ προσετέθη, διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ, δύο ἐγένετο. θαυμάζω γὰρ εἰ, ὅτε μὲν ἑκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρ' ἑκάτερον ἦν, καὶ οὐκ ἤστην τότε δύο· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο δύο γενέσθαι, ἡ ξύνοδος, τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύναμαι ἔτι πείθεσθαι ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν ἡ σχίσις τοῦ δύο γεγονέναι. ἐναντία γὰρ γίγνεται ἡ τότε αἰτία τοῦ δύο γίγνεσθαι. τότε μὲν γὰρ, ὅτι συνήγετο πλησίον ἀλλήλων καὶ προσετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ· νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου. οὐδέ γε διότι ἓν γίγνεται, ὡς ἐπίσταμαι ἔτι πείθω ἐμαυτόν· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν (ἑνὶ λόγῳ) διότι γίγνεται, ἢ ἀπόλλυται, ἢ ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου. ἀλλά τιν' ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰκῇ φύρω, τοῦτον δ' οὐδαμῇ προσίεμαι.

XXXIII. Ἀλλ' ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου τινὸς, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος, καὶ λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος;

τιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον· καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα κοσμεῖν, καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ. εἰ οὖν τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου, ὅπῃ γίγνεται, ἢ ἀπόλλυται, ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτῷ ἐστιν, ἢ εἶναι, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν. ἐκ δὲ δὴ τοῦ λόγου τούτου, οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον· ἀναγκαῖον δὲ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι· τὴν αὐτὴν γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ λογιζόμενος, ἄσμενος εὑρηκέναι ᾤμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν Ἀναξαγόραν· καί μοι φράσειν, πρῶτον μὲν, πότερον ἡ γῆ πλατεῖά ἐστιν, ἢ στρογγύλη· ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην· λέγοντα τὸ ἄμεινον, καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι. καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη εἶναι αὐτὴν, ἐπεκδιηγήσεσθαι ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι. καὶ εἴ μοι ταῦτα ἀποφαίνοιτο, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέτ' ὑποθησόμενος αἰτίας ἄλλο εἶδος καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω

ſam eſſe: hoc utique cauſæ genere magnopere ſum delectatus, exiſtimans quodam modo conſentaneum, mentem eſſe omnium cauſam: putabámque ſi id ità eſſet, ut mens omnia exornaret, ſingula per hanc ità eſſe diſpoſita, ut optimè diſponi poterant. Propterea ſiquis vellet cauſam invenire, qua ſingula fiant, atque pereant, aut ſint, hoc ipſum eſſe inveniendum, qua videlicet ratione optimum ſit unicuique, aut eſſe, aut quodvis aliud pati, vel agere. Atque hoc pacto nihil aliud conſiderandum homini, vel de ſeipſo, vel de aliis, niſi quod potiſſimum ſit & optimum. Neceſſe verò eſt eum, qui id norit, illud quoque quod eſt deterius, cognoviſſe. Quippe cùm eadem horum ſcientia ſit. Hæc utique mecum ipſe reputans, gaudebam, inveniſſe ratus Anaxagoram magiſtrum, qui me id quod tantopere cupiebam, cauſas rerum doceret, primúmque mihi diceret, utrum plana ſit terra, an rotunda. Et cùm hæc dixiſſet, ſubjungeret mihi cauſam atque neceſſitatem, afferens videlicet id ipſum quod melius eſt, meliúſque fuiſſe eam eſſe talem. Proinde ſi terram diceret in mundo mediam eſſe, mox exponeret melius extitiſſe, ut media eſſet. Quòd ſi ille hæc oſtenderet, ità me comparabam, quaſi nullam amplius cauſarum ſpeciem

poſiturus. Præterea de ſole & luna cæteríſque ſtellis, earúmque inter ſe velocitate converſionibúſque, & aliis quæ ſolent illis accidere, me ſimiliter quæſiturum auditurúmque comparaveram, quòd videlicet & qua ratione hæc melius ſit ſingula vel facere, vel pati, quocunque agant, vel patiantur. Neque enim putabam cùm ab initio dixiſſet, à mente illa exornari, ipſum aliam poſtea cauſam rebus aſſignaturum, præterquam quod optimum ſit eas ità ſe ut habent, habere. Itaque arbitrabar eum in reddendis ſingulorum, tum cunctorum communiter cauſis, ſingulis quidem aſſignare quod unicuique optimum, cunctis verò commune bonum. Neque verò ſpes ipſe meas parvifaciebam, ſed ſummo quodam ſtudio acceptos libros, quàm velociſſimè poteram lectitabam, ut ocyſſimè quid optimum, quidve deterrimum eſſet, cognoſcerem. Hac igitur mirabili ſpe ductus cùm legere pergo, video hominem mente quidem nullo modo utentem, nec cauſam ullam ad ipſum rerum ornatum referentem, ſed aëreas naturas, & æthereas aqueáſque & talia multa incredibilia pro rerum cauſis aſſignantem. Qua quidem in re ille mihi perinde viſus eſt agere, ac ſi quis diceret Socratem quæcunque facit, mente facere, deinde volens ſingulorum quæ facio cauſas explicare, dicat primum quidem nunc me hîc pro-

παρεσκευάσμην, ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα, καὶ τροπῶν, καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῆ ποτε ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν, ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστὶν ὥσπερ ἔχει. ἑκάστῳ οὖν αὐτὸν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν, καὶ κοινῇ πᾶσι, τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον, ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγήσεσθαι ἀγαθόν. καὶ οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους, ὡς τάχιστα οἷός τ' ἦν ἀνεγίγνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ χεῖρον. ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων, ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῷ οὐδὲν χρώμενον, οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεπονθέναι ὥσπερ ἂν τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει, νῷ πράττει, κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι διὰ ταῦτα νῦν

ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι ξύγκειταί μου τὸ σῶμα ἐξ ὀστέων καὶ νεύρων· καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστὶ στερεὰ, καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα, οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν, καὶ δέρματος, ὃ συνέχει αὐτά. αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστέων ἐν ταῖς αὐτῶν ξυμβολαῖς, χαλῶντα καὶ συντείνοντα τὰ νεῦρα, κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόντ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι. καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι, ὑμῖν ἑτέρας τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα αἰτιώμενος· ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι· καὶ δικαιότερον, παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην ἣν ἂν κελεύσωσιν. ἐπεὶ, νὴ τὸν κύνα, ὡς ἐγῶμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ νεῦρά τε καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ὤμην καὶ κάλλιον εἶναι, πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν, ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἥν τιν' ἂν τάττῃ. ἀλλ' αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν, λίαν ἄτοπον. εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα, καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός

pterea ſedere, quoniam corpus meum ex oſſibus nervíſque componitur: & oſſa quidem ſolida ſunt, & juncturarum intervalla inter ſe habent: nervi autem ſunt hujuſmodi ut intendi remittíque valeant, complectantur oſſa cum carnibus atque cute, quæ illa continet. Elatis igitur oſſibus in ſuis conjunctionibus, nervi qui & intendunt & remittunt commodè, faciunt ut flectendi cujuſque membri habeam facultatem, atque hanc ob cauſam hic inflexus ſedeam. Ac rurſus diſputationis meæ, alias quaſdam ejuſmodi cauſas aſſignaret, voces & aerem, & auditum aliáque generis ejuſdem quàm plurima, cauſas veriſſimas negligens: videlicet quoniam Athenienſibus melius viſum fuerit me condemnare, ideóque mihi etiam melius ſit viſum hîc ſedere, juſtiúſque judicarim expectantem dare pœnas quas illi jubeant. Siquidem per Canem jamdiu, ut arbitror, hi nervi, atque hæc oſſa apud Megarenſes, aut Bæotios eſſent, ipſius quod optimum eſt opinione, delata, niſi juſtius honeſtiúſque cenſuiſſem pœnas civitati pendere quaſcunque à me exigat, quam ſubterfugere atque exulem vivere. Verùm talia quædam cauſas appellare, à ratione eſt remotiſſimum. Si quis autem dixerit abſque oſſibus & nervis atque ſimilibus non poſſe me, quæ

mihi facienda videantur, implere, verè utique dicet. Attamen aſſerere propter hæc me facere quæcunque facio, dum ipſa mente ago, non autem ejus quod optimum ſit optione, multa magnáque ſermonis inertia eſſet. Nam qui ſic eſt affectus, nequit diſcernere aliam quidem eſſe veram rei alicujus cauſam, aliud verò illud ſine quo ipſa cauſa eſſe non poteſt cauſa. Quod quidem multi mihi videntur, quaſi in tenebris attrectantes, alieno appellare nomine, dum cauſam nuncupant. Quapropter nonnulli vertiginem circumponentes terræ, ſub cœlo eam ſtabilem faciunt. Alii verò tanquam lato vaſe in quo panis pinſitur, aere velut baſe ſuffulciunt. Potentiam verò ipſam, qua nunc ità diſpoſita ſit ut optimè diſponi poterat, neque perquirunt, neque divinam quandam habere vim putant: ſed Atlantem quendam robuſtiorem & immortaliorem, magiſque omnia continentem inveniſſe ſe opinantur. Ipſum autem bonum atque decens connectere atque continere revera nihil exiſtimant. Ego igitur libentiſſimè cujuſvis eſſem diſcipulus, aut quemadmodum ſe habeat hæc ipſa cauſa diſcerem. Poſtquam verò hac privatus ſum, neque ipſe invenire, neque ab alio diſcere potui, ſecundam navigationem ad cauſam inveſtigandam molitus ſum. Viſne, ô Cebes, hanc tibi à me demon-

τ' ἦν ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἃ ποιῶ, καὶ ταύτῃ νῷ πράττω, ἀλλ' οὐ τῇ τοῦ βελτίστου αἱρέσει, πολλὴ ἂν καὶ μακρὰ ῥαθυμία ἂν εἴη τοῦ λόγου. τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι, ὅτι ἄλλο μέν τι ἐστὶ τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δ' ἐκεῖνο, ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἂν ποτ' εἴη αἴτιον. ὃ δή μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ, ὥσπερ ἐν σκότει ἀλλοτρίῳ ὄμματι προσχρώμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προσαγορεύειν. διὸ δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν· ὁ δὲ, ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει. τὴν δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε βέλτιστα αὐτοῦ τεθῆναι δύναμιν, οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν, οὔτε τινὰ οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν· ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου ἂν ποτε Ἄτλαντα ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον, καὶ μᾶλλον ἅπαντα ξυνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ ξυνέχειν, οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν τοιαύτης αἰτίας ὅπῃ ποτὲ ἔχῃ μαθητὴς ὁτουοῦν ἥδιστ' ἂν γενοίμην. ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην, καὶ οὔτ' ἂν αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγενόμην, τὸν δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ἣν πεπραγμάτευμαι, βούλει σοι (ἔφη) ἐπίδειξιν ποιήσομαι, ὦ Κέβης;

Ὑπερφυῶς μὲν οὖν (ἔφη) ὡς βούλομαι.

XXXIV. Ἔδοξε τοίνυν μοι (ἦ δ' ὅς) μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι πάσχουσι. διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἢ ἔν τινι τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενοήθην, καὶ ἔδεισα μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυφλωθείην, βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι, καὶ ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἅπτεσθαι αὐτῶν. ἔδοξε δή μοι χρῆναι, εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα, ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν, ὡς εἰκάζω, τρόπον τινὰ οὐκ ἔοικεν. οὐ γὰρ πάνυ συγχωρῶ, τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα, ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις. ἀλλ' οὖν δὴ ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε λόγον ὃν ἂν κρίνω ἐρρωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἄν μοι δοκῇ τούτῳ συμφωνεῖν, τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ἃ δ' ἂν μὴ, ὡς οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δέ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέγω. οἶμαι γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. Οὐ μὰ τὸν Δί' (ἔφη ὁ Κέβης) οὐ σφόδρα.

XXXV. Ἀλλ' (ἦ δ' ὅς) ὧδε λέγω οὐδὲν καινὸν, ἀλλ' ἅπερ

ſtrari? Mirificè cupio, inquit Cebes.

XXXIV. Cenſui tandem cùm in rebus conſiderandis jam defeſſus eſſem, cavendum eſſe, nè mihi idem accideret, quod accidere illis ſolet, qui in ſolem deficientem figunt intuitum, orbantur enim nonnunquam viſu, niſi in aqua, vel in ejuſmodi aliquo imaginem ejus aſpiciant. Tale quiddam ego reputavi, timuíque nè animus mihi prorſus occæcaretur, ſi oculis res aſpicerem, ſenſúque quolibet attingere illas aggrederer. Quapropter operæ pretium eſſe cenſui, ut ad rationes confugerem, atque in illis rerum veritatem conſiderarem. Fortè verò noſtra hæc ſimilitudo non omni ex parte congruit. Non enim prorſus aſſentior, eum qui res in rationibus contemplatur, in imaginibus aſpicere potius quàm qui in operibus intuetur. Veruntamen hac via iter direxi meum, ſupponénſque rationem ſemper quam eſſe judico validiſſimam, quæcunque huic conſonare videantur, pono equidem tanquam vera, idque ago & circa rerum cauſas, & circa reliqua omnia: quæ verò diſſonant, vera eſſe nego. Volo equidem quæ dico, tibi apertius explanare. Puto enim te nondum intelligere. Per Jovem haud multum, inquit Cebes.

XXXV. Verum novum nihil adduco, ſed quæ & ſæpe

pe alias in ſuperiori diſputatione dicere nunquam deſtiti. Pergo jam igitur demonſtrare tibi cauſæ ſpeciem quam continuè pertractavi, ac redeo ad illa jam ſæpius decantata, ab eiſque exordior, ſupponens aliquid eſſe ipſum per ſe pulchrum, & bonum, & magnum, & cætera omnia. Quæ quidem ſi tu mihi dederis, eáque eſſe conceſſeris, ſpero tibi ex his ipſam cauſam demonſtrare, itémque invenire eſſe animam immortalem. At verò inquit Cebes, quaſi jam tibi conceſſerim, nihil tibi faciendum eſt quo minus jam concludas. Conſidera inquit jam quæ ſequuntur deinceps, utrùm in his mihi conſentias. Arbitror enim, ſiquid eſt aliud pulchrum præter ipſum pulchrum, non ob aliud quippiam eſſe pulchrum, quàm quia pulchri ipſius eſt particeps. atque omnia dico adhunc modum. Utrum hanc cauſam recipis? Recipio equidem, inquit. Ergo nondum ultrà percipio, neque poſſum cæteras iſtas præclaras cauſas cognoſcere. Siquis autem mihi dixerit quare pulchrum ſit quodlibet, videlicet quia vel colorem habeat floridum, vel figuram, vel aliud quodvis talium, cætera equidem valere ſino: in cæteris enim omnibus ſoleo perturbari: id verò unum ſimpliciter atque verè & fortaſſe imperite penes me teneo, nihil aliud eſſe quod aliquid faciat pulchrum, quàm ipſius pulchri,

ἀεί τε ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων. ἔρχομαι γὰρ δὴ ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας τὸ εἶδος ὃ πεπραγμάτευμαι· καὶ εἶμι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα τὰ πολυθρύλλητα, καὶ ἄρχομαι ἀπ' ἐκείνων; ὑποθέμενος εἶναί τι καλὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ, καὶ ἀγαθὸν, καὶ μέγα, καὶ τἆλλα πάντα· ἃ εἴ μοι δίδως τε καὶ ξυγχωρεῖς εἶναι ταῦτα, ἐλπίζω σοὶ ἐκ τούτων τὴν αἰτίαν ἐπιδείξειν, καὶ ἀνευρήσειν ὡς ἀθάνατον ἡ ψυχή. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Κέβης) ὡς διδόντος σοι, οὐκ ἂν φθάνοις περαίνων. Σκόπει δὴ (ἔφη) τὰ ἑξῆς ἐκείνοις, ἐάν σοι ξυνδοκῇ ὥσπερ ἐμοί. φαίνεται γάρ μοι, εἴ τι ἐστὶν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλὸν, οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι, ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ. καὶ πάντα δὴ οὕτω λέγω. τῇ τοιᾷδε αἰτίᾳ συγχωρεῖς; Συγχωρῶ, ἔφη. Οὐ τοίνυν (ἦ δ' ὅς) ἔτι μανθάνω, οὐδὲ δύναμαι τὰς ἄλλας αἰτίας τὰς σοφὰς ταύτας γιγνώσκειν· ἀλλ' ἐὰν τίς μοι λέγῃ διότι καλόν ἐστιν ὁτιοῦν, ἢ ὅτι χρῶμα εὐανθὲς ἔχον, ἢ σχῆμα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἐῶ (ταράττομαι γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι) τοῦτο δὲ ἁπλῶς καὶ ἀτέχνως, καὶ ἴσως εὐήθεις, ἔχω παρ' ἐμαυτῷ, ὅτι οὐκ ἄλλό τι ποιεῖ αὐτὸ καλὸν, ἢ ἐκείνου τοῦ καλοῦ εἴτε παρουσίᾳ, εἴτε κοινωνίᾳ, εἴτε ὅπῃ δὴ καὶ ὅπως προσγενομένη. οὐ γὰρ ἔτι τοῦτο διϊσχυρίζομαι, ἀλλ' ὅτι τῷ καλῷ πάντα τὰ καλὰ γίγνεται καλά. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ἐμαυτῷ ἀποκρίνασθαι καὶ ἄλλῳ· καὶ τούτου ἐχόμενος, ἡγοῦμαι οὐκ ἄν ποτε πεσεῖν, ἀλλ' ἀσφαλὲς εἶναι καὶ ἐμοὶ καὶ ὁτῳοῦν ἄλλῳ ἀποκρίνασθαι, ὅτι τῷ καλῷ τὰ καλὰ γίγνεται καλά. ἢ οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; Δοκεῖ. Καὶ μεγέθει ἄρα τὰ μεγάλα, μεγάλα, καὶ τὰ μείζω, μείζω· καὶ σμικρότητι τὰ ἐλάττω, ἐλάττω; Ναί. Οὐδὲ σὺ ἂν ἄρα ἀποδέχοιο εἴ τις τινὰ φαίη ἕτερον ἑτέρου τῇ κεφαλῇ μείζω εἶναι, καὶ τὸν ἐλάττω, τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐλάττω· ἀλλὰ διαμαρτύροιο ἂν ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν ἄλλο λέγεις, ἢ ὅτι τὸ μεῖζον πᾶν ἕτερον ἑτέρου, οὐδενὶ ἄλλῳ μεῖζόν ἐστιν ἢ μεγέθει· καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον, διὰ τὸ μέγεθος. τὸ δὲ ἔλαττον οὐδενὶ ἄλλῳ ἔλαττον σμικρότητι· καὶ διὰ τοῦτο ἔλαττον, διὰ τὴν σμικρότητα. φοβούμενος (οἶμαι) μή τις σοι ἐναντίος λόγος ἀπαντήσοι, ἐὰν τῇ κεφαλῇ μείζονά τινα φῇς εἶναι καὶ ἐλάττω· πρῶτον μὲν, τῷ αὐτῷ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι, καὶ τὸ ἔλαττον ἔλαττον. ἔπειτα τῇ κεφαλῇ σμικρᾷ οὔσῃ, τὸν μείζω μείζω εἶναι· καὶ τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τῷ σμικρῷ

ſive præſentiã, ſive communionem, ſive qualicunque ratione, & quocunque modo id proveniat. Neque enim id adhuc eſſe affirmarem: ſed pulchro pulchra omnia eſſe pulchra, id mihi videtur tutiſſimum, tam mihi, quàm aliis reſpondere: atque huic fundamento innixus, puto nunquam me lapſurum, ſed & me & quemvis alium tutò reſpondere poſſe, quæcunque pulchra ſunt, ipſo pulchro fieri pulchra. Nonne & ipſe conſentis? Conſentio equidem. Ergo & quæ magna ſunt, ipſa magnitudine eſſe magna: & quæ majora ſunt, ſimiliter eſſe majora: & quæ minora, parvitate eſſe minora. Ità eſt. Igitur neque tu quidem aſſentieris, ſi quis aliquem dixerit alio quodam capite eſſe majorem: atque eum qui minor eſt, eodem capite eſſe minorem: ſed teſtificaberis te quidem nihil aliud eſſe dicturum, quàm omne majus alio non alia re ulla quàm magnitudine eſſe majus, atque ob hoc majus, ob ipſam ſcilicet magnitudinem: minus autem, nullo ſimiliter alio minus quàm parvitate, & propter hoc eſſe, minus, propter ipſam videlicet parvitatem: metuens, ut puto, nè ſi quem dixeris capite majorem eſſe, vel minorem, quiſpiam tibi ſic objiciat: primùm quidem eadem re & majus eſſe majus, & minus eſſe minus: deinde quòd capite, quæ res parva eſt, majorem affirmes eſſe majorem. Hoc autem dicet monſtro eſſe perſimile, ut paulo aliquo mag-

nura

num quiddam eſſe dicas. Nonne hæc metueres? Tunc Cebes ſubridens, Equidem, inquit. Nonne ſimiliter quoque metueres dicere, inquit, decem plura, quàm octo eſſe duobus, atque ob hanc cauſam ſuperare, potius quàm multitudine, atque propter multitudinem? Ac ſimiliter bicubitum cubitali majus eſſe dimidio potius quàm magnitudine? Id enim ſimiliter eſt metuendum. Omnino, inquit. Quid verò ſi uni addatur unum, additamentum ipſum eſſe cauſam, ut duo fiant, vel ſi dividatur, diviſionem ipſam duorum eſſe cauſam, dicere non formidares? altiúſque exclamares, neſcire te quonam alio pacto quicquam fiat, niſi participatione quadam eſſentiæ unicuique propriæ, cujus ſit particeps? atque in his nullam aliam habere te cauſam, cur duo fiant præter duitatis ipſius participationem: ſed oportere hujus participia fore, quæcunque futura ſunt duo: & ſimiliter unitatis quodcunque futurum ſit unum? Has verò diviſiones adjunctionéſque, & cæteras ejuſmodi argutias valere ſineres, relinqueréſque ſapientioribus te per eas pro arbitrio reſponſuris: tu verò tuam, quemadmodum dici ſolet, metuens umbram & imperitiam, atque innixus tutiſſimæ illi poſitioni, ſic utique reſponderes? At verò ſi quis eandem poſitionem complexus inſtaret, valere ſineres, neque prius reſponderes, quàm quæ indè manant, conſideraſſes,

τινὶ μέγαν τινὰ εἶναι. ἢ οὐκ ἂν φοβοῖο ταῦτα; Καὶ ὁ Κέβης γελάσας, Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν (ἦ δ' ὅς) τὰ δέκα τῶν ὀκτῶ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ μὴ πλήθει καὶ διὰ τὸ πλῆθος; καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου ἡμίσει μεῖζον εἶναι, ἀλλ' οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γάρ που φόβος. Πάνυγε, ἔφη. Τί δέ; ἑνὶ ἑνὸς προστεθέντος, τὴν πρόθεσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο γενέσθαι, ἢ σχιδέντος τὴν σχίσιν, οὐκ εὐλαβοῖο ἂν λέγειν; καὶ μέγα ἂν βοῴης ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλλως πως ἕκαστον γιγνόμενον, ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἑκάστου οὗ ἂν μετάσχοι· καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινὰ αἰτίαν τοῦ δύο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ τὴν τῆς δυάδος μετάσχεσιν. καὶ δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο ἔσεσθαι, καὶ μονάδος, ὃ ἂν μέλλῃ, ἓν ἔσεσθαι; τὰς δὲ σχίσεις ταύτας καὶ προσθέσεις, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας κομψείας ἐῴης ἂν χαίρειν, παρεὶς ἀποκρίνασθαι τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις. σὺ δὲ δεδιὼς ἂν (τὸ λεγόμενον) τὴν σαυτοῦ σκιὰν, καὶ τὴν ἀπειρίαν, ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως ἀποκρίναιο ἄν; εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐῴης ἂν, καὶ οὐκ ἀποκρίναιο ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὁρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ; ἐπειδὴ δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λόγον, ὡσαύτως ἂν διδοίης, ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος, ἤ τις τῶν ἄνωθεν βελτίστη φαίνοιτο, ἕως ἐπί τι ἱκανὸν ἔλθοις; ἅμα δὲ οὐκ ἂν φύροιο (ὥσπερ οἱ ἀντιλογικοὶ) περί τε τῆς ἀρχῆς διαλεγόμενος καὶ τῶν ἐξ ἐκείνης ὡρμημένων, εἴπερ βούλοιό τι τῶν ὄντων εὑρεῖν; ἐκείνοις μὲν γὰρ ἴσως οὐδεὶς περὶ τούτου λόγος, οὐδὲ φροντίς. ἱκανοὶ γὰρ, ὑπὸ σοφίας ὁμοῦ πάντα κυκῶντες, ὅμως δύνασθαι αὐτοὶ αὑτοῖς ἀρέσκειν. σὺ δ' εἴπερ εἶ τῶν φιλοσόφων, οἶμαι ἂν, ὡς ἐγὼ λέγω ποιοῖς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὅ τε Σιμμίας ἅμα γὰρ ὁ Κέβης. ΕΧΕΚ. Νὴ Δία, ὦ Φαίδων, εἰκότως γε. θαυμαστῶς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς, τῷ καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντι, εἰπεῖν ἐκεῖνος ταῦτα. ΦΑΙΔ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἔδοξε. ΕΧ. Καὶ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἀποῦσι, νῦν δὲ ἀκούουσιν. ἀλλὰ τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα;

XXXVI. ΦΑΙ. Ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, ἐπεὶ αὐτῷ ταῦτα συνεχωρήθη, καὶ ὡμολογεῖτο εἶναί τι ἕκαστον τῶν εἰδῶν, καὶ τούτων τἆλλα μεταλαμβάνοντα αὐτῶν τούτων τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχειν· τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἠρώτα, εἰ δὴ (ἦ δ' ὅς) ταῦτα οὕτω λέγεις, ἆρ οὐχ, ὅταν Σιμμίαν Σωκρά-

utrum conſonent invicem, aut diſſonent? Ubi verò illius ipſius rationem oporteret afferre, eodem modo afferres, atque aliam rurſus poſitionem adduceres, quæ ſuperiorum optima videretur, quoad aliquid ſufficiens perveneris? Nunquam verò ſimul confunderes contentioſorum more, ubi & de principio, & de his quæ à principio deducuntur, diſputas, ſi modò velles eorum aliquid quæ verè ſunt, invenire? Nam illis fortaſſe nullus hac de re ſermo eſt, nulla cura. Poſſunt enim præ ſapientia & ſimul omnia commiſcere, & tamen ſibimet placere. Tu verò ſi ex philoſophorum numero es, quæ dico, ut arbitror, facies. Veriſſima loqueris, inquit Simmias, & Cebes. ECH. Per Jovem, ô Phædo, meritò admodum conſenſerunt. mirificè enim ille mihi videtur rem ipſam vel hebetiſſimo cuique explanaſſe. PHÆD. Sic prorſus, ô Echecrates, præſentibus omnibus ſimiliter viſum fuit. ECHE. Quid mirum? cùm nobis quoque qui non interfuimus, nunc ſimiliter audientibus videatur. Verum quænam poſt hæc dicta fuerunt?

XXXVI. PHÆ. Ut equidem arbitror, poſtquam hæc illi Socrati conceſſerunt, conſenſerúntque ſpeciem quamlibet aliquid eſſe, & quæ harum participia ſunt, ipſarum denominationem habere, deinceps hunc in modum interrogavit. Si hæc ità ſe habent, nonne quando Simmiam dicis

Socrate quidem majorem eſſe, Phædone verò minorem, tunc affirmas in Simmia utrumque eſſe, & magnitudinem ſimul & parvitatem? Equidem. Attamen Simmiam confiteris excedere Socratem, non ità revera ut verba ſonant. Non enim ità natura inſtitutum eſſe exiſtimas Simmiam, ut ea ratione ſuperet qua eſt Simmias, ſed magnitudine quam habet: neque rurſus Socratem eo quod Socrates eſt, excedi, ſed quia parvitatem præ magnitudine illius habeat. Vera loqueris. Similiter nec à Phædone ſuperari, eo quòd Phædo ſit Phædo, ſed quia Phædo præ Simmiæ parvitate magnitudinem habet. Ità eſt. Sic itaque Simmias denominationem parvi habet & magni. ſiquidem in amborum medio poſitus, alterius quidem parvitatem magnitudine ſuperat, alterius verò magnitudini parvitate cedit. Et ſimul ſubridens, inquit: Videor equidem expreſſius accuratiúſque dicturus. veruntamen eſt ut dico. Sic apparet. Dico autem propterea, quia cupio videri tibi quod & mihi videtur. Opinor enim non ſolùm magnitudinem ipſam nunquam velle magnam ſimul parvámque eſſe, verumetiam neque hanc quæ in nobis eſt magnitudinem unquam recipere parvitatem, neque ſuperari velle: ſed è duobus alterum accidere: vel fugere, ſéque ſub-

τους φῇς μείζω εἶναι, Φαίδωνος δὲ ἐλάττω, λέγεις τότ' εἶναι ἐν τῷ Σιμμίᾳ ἀμφότερα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα; Ἔγωγε. Ἀλλὰ γὰρ (ἦ δ' ὅς) ὁμολογεῖς τὸ τὸν Σιμμίαν ὑπερέχειν Σωκράτους, οὐχ ὡς τοῖς ῥήμασι λέγεται, οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν; οὐ γάρ που πεφυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν τούτῳ τῷ Σιμμίαν εἶναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ὃ τυγχάνει ἔχων· οὐδ' αὖ Σωκράτους ὑπερέχειν, ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου μέγεθος. Ἀληθῆ. Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερέχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι μέγεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίου σμικρότητα; Ἔστι ταῦτα. Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμίας ἐπωνυμίαν ἔχει, σμικρός τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὢν ἀμφοτέρων· τοῦ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν σμικρότητα παρέχων· τῷ δὲ, τὸ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερέχον. καὶ ἅμα μειδιάσας, Ἔοικα (ἔφη) καὶ συγγραφικῶς ἐρεῖν, ἀλλ' οὖν ἔχει γέ πως ὡς λέγω. Ξυνέφη. Λέγω δὲ τοῦδ' ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοι ὅπερ ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέποτε θέλειν ἅμα μέγα καὶ σμικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προσδέχεσθαι τὸ σμικρὸν, οὐδὲ θέλειν ὑπερέχεσθαι· ἀλλὰ δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ φεύγειν καὶ

ὑπεκχωρεῖν ὅταν αὐτῷ προσίῃ τὸ ἐναντίον, τὸ σμικρόν· ἢ προσελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι· ὑπομένον δὲ καὶ δεξάμενον τὴν σμικρότητα, οὐκ ἐθέλειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν. ὥσπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ ὑπομείνας τὴν σμικρότητα, καὶ ἔτι ὢν ὥσπερ εἰμὶ, οὗτος ὁ αὐτὸς σμικρός εἰμι. ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκε, μέγα ὂν, σμικρὸν εἶναι. ὡς δ' αὔτως καὶ τὸ σμικρὸν τὸ ἐν ἡμῖν, οὐκ ἐθέλει ποτὲ μέγα γίγνεσθαι, οὐδὲ εἶναι· οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων, ἔτι ὂν ὅπερ ἦν, ἅμα τοὐναντίον γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι· ἀλλ' ἤτοι ἀπέρχεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι. Παντάπασιν (ἔφη ὁ Κέβης) οὕτω φαίνεταί μοι.

XXXVII. Καί τις εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας (ὅστις δ' ἦν, οὐ σαφῶς μέμνημαι) Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων ὡμολογεῖτο; ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον γίγνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον; καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἡ γένεσις τοῖς ἐναντίοις ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι δοκεῖ λέγεσθαι ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. καὶ ὁ Σωκράτης, παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀκούσας, Ἀνδρικῶς, ἔφη, ἀπεμνημόνευκας· οὐ μέντοι ἐννοεῖς τὸ διαφέρον τοῦ τε νῦν λεγομένου τοῦ τότε. τότε μὲν γὰρ ἐλέγετο, ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον

trahere quando adventat contrariũ parvitas: vel cùm illa advenerit, interire: nolle autem expectare, atque in parvitate recipienda aliud eſſe quàm erat. Quemadmodum ego cùm ſuſceperim ſuſtinuerímque parvitatem, quamdiu is ipſe ſum qui ſum, ſic ipſemet ſum parvus. Illud autem quod magnum eſt, nunquam ſuſtinuit eſſe parvum: ſimiliter parvum quod eſt in nobis, nunquam vult magnum aut fieri, aut eſſe, neque aliud quicquam contrariorum, quamdiu eſt id quod erat, patitur ſimul contrarium fieri aut eſſe, ſed aut abit, aut perit cùm adventat contrarium. Ità prorſus exiſtimo, inquit Cebes.

XXXVII. Tunc quidam eorum qui aderant. hæc audiens, quis autem ille fuerit, non ſatis memini, Dii boni, inquit, nonne in ſuperioribus contrarium eorum quæ dicuntur, nobis eſt conceſſum, videlicet ex minori majus fieri, atque ex majori minus, eſſéque proculdubio generationem contrariorum ex contrariis? Nunc autem videmini fieri id non poſſe, dicere. Cùm verò Socrates admovens caput, auſcultaſſet, Viriliter, inquit, id recordatus es: non tamen intelligis differentiam inter id quod modò dictum eſt, atque illud ſuperius. Tunc enim dicebatur ex contraria re, rem contrariam

am fieri: nunc verò contrarium ipſum ſibimet contrarium fieri nunquam, neque quod in nobis, neque quod in natura contrarium eſt. Tunc enim, ô amice, de his quæ habent contraria dicebamus, hæc illorum cognomine appellantes. At nunc de illis ipſis loquimur, quæ his inſunt, quorúmve præſentia cognomen habent ea quæ nominantur. Illa verò ipſa dicimus nunquam velle mutuam inter ſe generationem ſuſcipere. Et ſimul Cebetem intuitus, inquit: Num te quoque Cebes aliquid eorum quæ ab hoc objecta ſunt, perturbavit? Haud equidem, inquit Cebes, ità ſum affectus, ac tibi affirmo non multum me turbari. Id ergo ſimpliciter, inquit, confeſſi ſumus, contrarium nunquam ſibimet fore contrarium. Omnino, inquit.

XXXVIII. Adverte præterea num & in hoc mecum ſentias. Vocáſne aliquid calorem atque frigus? Voco equidem. Num tanquam nivem atque ignem? Non per Jovem. An aliud quiddam calorem eſſe quàm ignem, & aliud frigus quàm nivem? Itá. Sed hoc quoque tibi videri puto, nivem quamdiu nix eſt, nunquam ſuſcepturam eſſe calorem, quemadmodum in ſuperioribus dicebamus: nec fore nivem ut erat prius ſimúlque calidam: ſed adventante calore, aut ſubterfugere, aut interire. Penitus. Similiter & ignem ſub-

πρᾶγμα γίγνεσθαι· νῦν δὲ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυτῷ ἐναντίον οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, οὔτε τὸ ἐν ἡμῖν, οὔτε τὸ ἐν τῇ φύσει. τότε μὲν γὰρ, ὦ φίλε, περὶ τῶν ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, ἐπονομάζοντες αὐτὰ τῇ ἐκείνων ἐπωνυμίᾳ· νῦν δὲ περὶ ἐκείνων αὐτῶν, ὧν ἐνόντων ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν τὰ ὀνομαζόμενα. αὐτὰ δ' ἐκεῖνα οὐκ ἄν ποτε φαμὲν ἐθελῆσαι γένεσιν ἀλλήλων δέξασθαι. καὶ ἅμα βλέψας εἰς τὸν Κέβητα, εἶπεν, Ἆρα μή που, ὦ Κέβης, καὶ σέ τι τούτων ἐτάραξεν ὧν ὅδε εἶπεν; Οὐδ', ἔφη ὁ Κέβης, οὕτως ἔχω· καὶ τοιοῦτό τι λέγω, ὡς οὐ πολλά με ταράττει. Συνωμολογήκαμεν ἄρα (ἦ δ' ὅς) ἁπλῶς τοῦτο, μηδέποτε ἐναντίον ἔσεσθαι ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον. Παντάπασιν, ἔφη.

XXXVIII. Ἔτι δή μοι καὶ τόδε σκέψαι (ἔφη) εἰ ἄρα ξυνομολογήσεις θερμόν τι καλεῖν καὶ ψυχρόν. Ἔγωγε. Ἆρ' οὐχ ὅπερ χιὼν καὶ πῦρ; Μὰ Δί' οὐκ. ἔγωγε. Ἀλλ' ἕτερόν τι πυρὸς τὸ θερμὸν, καὶ ἕτερόν τι χιόνος τὸ ψυχρόν; Ναί. Ἀλλὰ τόδε γ' οἶμαι δοκεῖ σοι, οὐδέ ποτε χιόνα οὖσαν, δεξαμένην τὸ θερμὸν (ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν) ἔτι ἔσεσθαι ὅπερ ἦν. χιόνα καὶ θερμὸν, ἀλλὰ προσιόντος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχωρήσειν αὐτῷ, ἢ ἀπολεῖσθαι. Πάνυγε. Καὶ τὸ πῦρ γε αὖ

προσιόντος τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ, ἢ ὑπεξιέναι, ἢ ἀπολεῖσθαι· οὐ μέντοι ποτὲ τολμήσειν, δεξάμενον τὴν ψυχρότητα, ἔτι εἶναι ὅπερ ἦν πῦρ, καὶ ψυχρόν· Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Ἔστιν ἄρ' (ἦ δ' ὅς) περὶ ἔνια τῶν τοιούτων, ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλό τι· ὃ ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν ἀεὶ, ὅτάν περ ᾖ. ἔτι δ' ἐν τοῖς δε ἴσως ἔσται σαφέστερον ὃ λέγω. τὸ γὰρ περιττὸν ἀεί που δεῖ τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχάνειν ὅπερ νῦν λέγομεν· ἢ οὔ; Πάνυγε. Ἆρα μόνον τῶν ὄντων (τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ) ἢ καὶ ἄλλό τι, ὃ ἔστι μὲν οὐχ ὅπερ τὸ περιττόν· ὅμως δὲ δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν ἀεὶ, διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι, ὥστε τοῦ περιττοῦ μηδήποτε ἀπολείπεσθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι, οἷον καὶ ἡ τριὰς πέπονθε, καὶ ἄλλα πολλά. σκόπει δὴ περὶ τῆς τριάδος. ἆρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὐτῆς ὀνόματι ἀεὶ προσαγορευτέα εἶναι, καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ ὄντος, οὐχ ὅπερ τῆς τριάδος; ἀλλ' ὅμως οὕτω πως πέφυκε καὶ ἡ τριὰς καὶ ἡ πεμπτὰς, καὶ ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας, ὥστε οὐκ ὢν ὅπερ τὸ περιττὸν, ἀεὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐστι περιττός· καὶ αὖ τὰ δύο, καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὢν ὅ-

intrante frigore, aut ſubterfluere, aut extingui; nec unquam poſſe & ſuſcipere frigus, & ſimul eſſe ignem ſicut prius erat, & frigidum. Vera narras. Sunt igitur quædam ejuſmodi, ut non ſolùm ſpeciem ipſam nomine ſuo dignentur per omne tempus, ſed & aliud quiddam, quod quidem non eſt primum illud, habet verò quamdiu eſt, illius formam. In hoc rurſus tibi quod volo, fortè manifeſtius erit. Impar enim ſemper oportet nomen id quod nunc dicimus, poſſidere. Nonne? Oportet ſané. Num id ſolùm ex omnibus? hoc enim quæro: an & aliud quiddam, quod quidem eſt non idipſum impar, attamen hoc oportet uni cum ſuo nomine, hoc inſuper nomine alio ſemper appellari, propterea quod ità natura ſit inſtitutum, ut nunquam ab impari deſeratur? Dico autem hoc ipſum eſſe tanquam ternarium aliáque permulta. Conſidera verò de ternario. An non tibi videtur hunc & ſuiipſius nomine ſemper nuncupandum eſſe, & ſimul nomine imparis? Quod quidem impar non idem eſt quod eſt ternarius. Veruntamen ità naturâ comparatus eſt, & ternarius, & quinarius, & omnis medietas numeri, ut quamvìs non idem ſit quod impar, ſemper tamen eorum quivis ſit impar. Præterea duo & quatuor, omníſque alter numeri ordo, quamvìs idem quod

par non ſit, ſimul tamen quilibet illorum par ſemper exiſtit. Concedis necne? Quidni? Contemplare ergo quid velim. eſt autem ejuſmodi: videntur quidem non ſolùm ipſa inter ſe contraria ſeſe invicem non recipere, verumetiam quæcunque talia ſunt, ut licèt contraria inter ſe non ſint, ſemper tamen contraria poſſideant, nunquam recipere ſpeciem illam quæ ipſi ſpeciei quam in ſe habent, contraria ſit, ſed hac adveniente, aut perire protinus, aut abire. An non dicemus tria & prius interitura, & aliud quodvis paſſura, quàm ſuſtineant ut quatenus tria ſunt, paria fiant? Ità prorſus, inquit Cebes. Non tamen contrarius eſt binarius ternario. Non certé. Non ſolùm ergo ſpecies ipſæ contrariæ nunquam invicem ſe recipiunt, ſed etiam alia quædam contrariorum ingreſſum mutuum non ſuſcipiunt. Veriſſima narras. Viſne igitur hæc, ſi poſſumus qualia ſint, definiamus? Volo equidem. An non Cebes hæc erunt quæ quodcunque occupant, tale reddunt, ut non ſolùm ſuiipſius ideam retinere cogatur, ſed etiam contrario illi ſit opus? Quonam pacto dicis? Quemadmodum paulo antè dicebamus. Scis enim quæ trium continentur idea, oportere non ſolùm tria, ſed etiam imparia eſſe. Certé. Ad hoc tale utique dicebamus ideam contra-

περ τὸ ἄρτιον, ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν ἀεί. ξυγχωρεῖς, ἢ οὔ; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ὃ τοίνυν (ἔφη) βούλομαι δηλῶσαι, ἄθρει. ἔστι δὲ τόδε ὅτι φαίνεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα οὐκ ὄντα ἀλλήλοις ἐναντία, ἀεὶ ἔχει τὰ ἐναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένοις ἐκείνην τὴν ἰδέαν, ἣ ἂν τῇ ἐν αὐτῇ οὔσῃ ἐναντία ᾖ· ἀλλ' ἐπιούσης αὐτῆς, ἤτοι ἀπολλύμενα, ἢ ὑπεκχωροῦντα· ἢ οὐ φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπολεῖσθαι πρότερον, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πείσεσθαι πρὶν ὑπομεῖναι ἔτι, τρία ὄντα ἄρτια γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐδὲ μὴν (ἦ δ' ὃς) ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἴδη τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ' ἄττα τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα. Ἀληθέστατα (ἔφη) λέγεις. Βούλει οὖν (ἦ δ' ὃς) ἐὰν οἷοί τε ὦμεν, ὁρισώμεθα ὁποῖα ταῦτ' ἐστί; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν (ἔφη) ὦ Κέβης, τάδε εἴη ἄν, ἃ ὅ, τι ἂν κατάσχῃ, μὴ μόνον ἀναγκάζει τὴν αὐτοῦ ἰδέαν αὐτὸ σχεῖν, ἀλλὰ καὶ μηδ' ἐναντίαν αὐτῇ δέχεσθαι; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν. οἶσθα γὰρ δήπου ὅτι ἃ ἂν ἡ τῶν τριῶν ἰδέα κατάσχῃ, ἀνάγκη αὐτοῖς οὐ μόνον τρισὶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ περιττοῖς; Πάνυ γε. Ἐπὶ τὸ τοιοῦτον δή, φαμέν, ἡ ἐναν-

τία ἰδέα ἐκείνῃ τῇ μορφῇ ἣ ἂν τοῦτο ἀπεργάζηται, οὐδέποτ' ἂν ἔλθοι. Οὐ γάρ. Εἰργάζετο δέ γε περιττή; Ναί. Ἐναντία δὲ ταύτῃ ἡ τοῦ ἀρτίου; Ναί. Ἐπὶ τὰ τρία ἄρα ἡ τοῦ ἀρτίου ἰδέα οὐδέποτε ἥξει; Οὐ δῆτα. Ἄμοιρα δὴ τοῦ ἀρτίου τὰ τρία; Ἄμοιρα. Ἀνάρτιος ἄρα ἡ τριάς. Ναί. Ὃ τοίνυν ἔλεγον ὁρίσαι, ποῖα οὐκ ἐναντία τινὶ ὄντα, ὅμως οὐ δέχεται αὐτὸ τὸ ἐναντίον· οἷον νῦν ἡ τριὰς τῷ ἀρτίῳ οὐκ οὖσα ἐναντία, οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὸ δέχεται. τὸ γὰρ ἐναντίον αὐτῷ ἀεὶ ἐπιφέρει, καὶ ἡ δυὰς τῷ περιττῷ, καὶ τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ, καὶ ἄλλα πάμπολλα. ἀλλ' ὅρα δὴ εἰ οὕτως ὁρίζῃ μὴ μόνον τὸ ἐναντίον τὸ ἐναντίον μὴ δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὃ ἂν ἐπιφέρῃ τι ἐναντίον ἐκείνῳ ἐφ' ὅ, τι ἂν αὐτὸ ἴῃ, αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέξασθαι. πάλιν δὲ ἀναμιμνήσκου. οὐ γὰρ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν. τὰ πέντε, τὴν τοῦ ἀρτίου οὐ δέξεται· οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον. τοῦτο μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῳ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ περιττοῦ οὐ δέξεται· οὐδὲ δὴ τὸ ἡμιόλιον, οὐδὲ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ τὴν τοῦ ὅλου, καὶ τριτημόριον αὖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἕπῃ τε καὶ συνδοκεῖ σοι οὕτω.

riam formæ illi quæ id perficit, nunquam accedere. Nunquam. Perficit autem imparis ideam. Hæc ipſa, Contraria verò huic paris idea. Ità eſt. Ergo ternario numero idea paris ſe nunquam inſinuabit. Nunquam. Quapropter ternarius numerus paris eſt expers. Expers. Ternarius ergo eſt neceſſario impar. Eſt. Quod ergo definiendum dicebam, qualia videlicet ſint, quæ etſi alicui non ſunt contraria, ipſum tamen contrarium non admittunt, perinde ſe habet ut Ternarius: quæ cùm pari non ſit contraria, nihilo tamen magis ipſum accipit. Nam ſemper contrarium affert binarius ad impar & ignis ad frigidum, aliáque quàm plurima. At vide jam num ità definiendum putes, ut non modò contrarium non admittat contrarium, verùm etiam illud quod aliquid afferat contrarium illi ad quod ipſum accedat, ipſum videlicet quod affert nunquam contrariam ejus quæ affertur recipiat formam. Rurſus autem recordare: neque enim inutile ſæpius audire. Neque quinque paris ſpeciem admittent, neque decem imparis, quod eſt duplum. Hoc quidem ipſum alii contrarium, ſpeciem tamen imparis accipiet nunquam. Neque etiam numerus ſeſquialter, neque alia hujuſmodi quæ dimidium habent, formam totius ſuſcipiunt, ſimilitérque numerus qui partem habet tertiam, atque ejuſem generis alia, ſi modò aſſequeris iſta, atque conſentis.

Omnino equidem conſentio atque aſſequor.

XXXIX. Rurſus tanquam à principio mihi dicas. Nec tamen per id quod nunc interrogo, ſed per aliud quiddam mihi reſpondeas me imitatus. Dico autem præter tutam reſponſionem illam à principio poſitam, juxta tutam quoque reſponſionem, aliam per ea quæ modò dicta ſunt, adinventam. Nempe ſi me interroges, ô Socrates, quidnam in corpore ſi ſit, caleſcet corpus, non tutam reſponſionem illam rudémque tibi dabo, videlicet ſi caliditas, ſed exquiſitionem ex præſentibus verbis, ut ſi inſit ignis. Similiter ſi me interroges, quid ſi in corpore ſit, ægrotabit? non reſpondebo ſi ægrotatio, ſed ſi febris. Rurſus ſi perconteris, quid ſi inſit, numero fuerit impar, non dicam ſi imparitas, imò ſi unitas, atque in cæteris eodem pacto. Sed vide an jam quid velim planè cognoveris. Planiſſimé. Reſponde igitur: quidnam ſi in corpore ſit erit vivum? Si anima. Nonne id ſemper ità ſe habet? Semper. Anima igitur quicquid occupat, ſemper ad illud vitam affert? Affert proculdubio. An eſt aliquid vitæ contrarium necne? Eſt utique. Quid iſtud? Mors. Anima verò contrarium ejus quod ipſa ſemper adducit, ſubibit nunquam, quemadmodum ex ſuperioribus eſt conceſſum. Sic eſt omnino, inquit Cebes. Quid

Πάνυ σφόδρα καὶ ξυνδοκεῖ, ἔφη, καὶ ἕπομαι.

XXXIX. Πάλιν δή μοι (ἔφη) ἐξ ἀρχῆς λέγε. καί μοι μὴ ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλὰ ἄλλο, μιμούμενος ἐμέ. λέγω δὲ παρ' ἣν πρότερον ἔλεγον ἀπόκρισιν, τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν ἀσφάλειαν. εἰ γὰρ ἔροιό με ᾧ ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης· ἀλλὰ κομψοτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ. οὐδὲ ἂν ἔρῃ, ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ ὅτι ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ' ᾧ ἂν πυρετός. οὐδ' ᾧ ἂν ἀριθμῷ τί ἐγγένηται, περιττὸν ἔσται, οὐκ ἐρῶ, ᾧ ἂν περιττότης· ἀλλ' ᾧ ἂν μονάς, καὶ τἆλλα οὕτως. ἀλλ' ὅρα εἰ ἤδη ἱκανῶς οἶσθ' ὅ, τι βούλομαι. Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς, ἔφη. Ἀποκρίνου δὴ (ἦ δ' ὅς) ᾧ ἂν τί ἐγγένηται σώματι, ζῶν ἔσται. Ὧ ἂν ψυχή, ἔφη. Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει. Πῶς γὰρ οὐχί; ἦ δ' ὅς. ἡ ψυχὴ ἄρα ὅ, τι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ, ἀεὶ ἥκει ἐπ' ἐκεῖνο, φέρουσα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δ' ἔστι τι ζωῇ ἐναντίον, ἢ οὐδέν; Ἔστιν. ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ τὸ ἐναντίον ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρει ἀεί, οὐ μήποτε δέξηται, ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται. Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης. Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν, τί νῦν δὴ ὠνομάζομεν; Ἀνάρτιον, ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον, καὶ ὃ ἂν μουσικὸν μὴ δέχηται; Ἄμουσον (ἔφη) τὸ δὲ, ἄδικον. Εἶεν. ὃ δ᾽ ἂν θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν; Ἀθάνατον ἔφη. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον. Οὔ. Ἀθάνατον ἄρα ἡ ψυχή; Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη. τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν; ἢ πῶς δοκεῖ; Καὶ μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες. Τί οὖν (ἦ δ᾽ ὅς) ὦ Κέβης; εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνωλέθρῳ εἶναι, ἄλλό τι τὰ τρία ἢ ἀνώλεθρα ἂν ἦν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ ἄθερμον ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ χιόνα θερμὸν ἐπαγάγοι, ὑπεξῄει ἂν ἡ χιὼν, οὖσα σῶς καὶ ἄτηκτος; οὐ γὰρ ἂν ἀπώλετό γε, οὐδ᾽ αὖ ὑπομένουσα, ἐδέξατο ἂν τὴν θερμότητα. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις. Ὡς δ᾽ αὔτως, οἶμαι, κἂν εἰ τὸ ἄψυκτον ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρόν τι ἐπῄει, οὔποτ᾽ ἂν ἀπεσβέννυτο, οὐδ᾽ ἀπώλλυτο, ἀλλὰ σῶν ἂν ἀπελθὸν ᾤχετο. Ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ὧδε (ἔφη) ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν· εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ ὅταν θάνατος ἐπ᾽ αὐτὴν ἴῃ, ἀπόλλυσθαι. θάνατον μὲν γὰρ δὴ, ἐκ τῶν προειρημένων, οὐ δέξεται, οὐδ᾽ ἔσται τεθνηκυῖα· ὥσπερ τὰ

verò ? Quod paris ideam non accipit, quonam modo paulo antè nominabamus ? Impar. Quod verò non accipit juſtitiam, quódve non capit muſicam ? Injuſtum, inquit, & immuſicum. Age jam, quod non ſubit mortem, quomodo appellamus ? Immortale. Et anima quidem mortem non ſuſcipit. Nequaquam. Eſt igitur anima immortalis. Immortalis quidem. Age utique, hoc nè jam demonſtratum dicemus ? An aliter tibi videtur ? Et ſufficientiſſimè quidem, ô Socrates. Quid ergo Cebes ? Si neceſſe eſſet quod omnino eſt impar, & interitui non obnoxium eſſe, nonne tria interitus non eſſent obnoxia ? Quidni ? Præterea ſi quod calidum non eſt, neceſſe eſt interitui non eſſe obnoxium, quando quis ad nivem calidum admoveret, nix quidem incolumis illíque factáque ſubterfugeret : neque enim vel periret, vel calorem admitteret. Vera narras. Simili, ut arbitror, ratione, ſi quod frigeſcere non poteſt, etiam interire non poſſet, quando in ignem adventat frigus, non extingueretur, aut evaneſceret ignis, ſed abiret incolumis. Neceſſe eſt. Eodem pacto de immortali quoque neceſſe eſt dicamus. Si enim quod eſt immortale, interire nequit, impoſſibile eſt animam imminente morte perire. Nam mortem quidem quemadmodum ex ſuperioribus conſtat, non recipiet, neque interierit : quemadmodum ternarius nunquam, ut diximus, par erit, neque rurſus impar erit par, neque ignis frigidus, neque caliditas quæ ineſt igni, frigiditas nunquam erit. Cæterum dicet quiſpiam, quidnam prohibet, quo minus ipſum impar, par quidem non fiat adveniente pari, quemadmodum inter nos convenit, attamen eo diſſoluto, par pro ipſo ſuccedat? Ità dicenti repugnare non valeremus, quin ſit deſtructum. Quippe cùm non idem ſit impar atque indiſſolubile. Alioquin ſi nobis id conſtitiſſet, facilè obtineremus, accedente pari, impar ternariúmque diſcedere. ſimilitérque de igne & calido cæteríſque aſſereremus. Nonne ità? Prorſus. Jam verò de immortali, ſi nobis id conſtat, quod eſt immortale, eſſe etiam interitus expers, conſequens eſt, animam, præter id quod eſt immortalis, interitus quoque neſciam eſſe. Sin verò minus id concedatur, ratione alia opus erit. Sed nihil, inquit, opus eſt, quantum ad id ſpectat alia ratione. Siquidem quidnam aliud indiſſolubile poſſet eſſe, ſi immortale ipſum ſempiternum diſſolveretur?

XL. Deum verò & ipſam vitæ ſpeciem, & ſi quid aliud eſt immortale, indiſſolubile quoque eſſe omnes confiterentur. Univerſi per Jovem homines & multò magis ipſi, ut arbitror, dii. Cum igitur quod immortale eſt, etiam incorruptibile ſit, quidnam

τρία οὐκ ἔσται (ἔφαμεν) ἄρτιον οὐδέ γ' αὖ τὸ περιττόν· οὐδὲ δὴ τὸ πῦρ, ψυχρὸν, οὐδέ γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης. ἀλλὰ τί κωλύει (φαίη ἄν τις) ἄρτιον μὲν τὸ περιττὸν μὴ γίγνεσθαι, ἐπιόντος τοῦ ἀρτίου, ὥσπερ ὡμολόγηται· ἀπολλυμένου δὲ αὐτοῦ, ἀντ' ἐκείνου ἄρτιον γεγονέναι; τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοιμεν διαμάχεσθαι, ὅτι οὐκ ἀπόλλυται. τὸ γὰρ ἀνάρτιον, οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστιν. ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὡμολόγητο ἡμῖν, ῥᾳδίως ἂν διεμαχόμεθα, ὅτι ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου, τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία οἴχεται ἀπόντα· καὶ περὶ πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν διεμαχόμεθα. ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη, πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι, καὶ ἀνώλεθρος· εἰ δὲ μὴ, ἄλλου ἂν δέοι λόγου. Ἀλλ' οὐδὲν δεῖ (ἔφη) τούτου γε ἕνεκα. σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ τό γε ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον ὂν, φθορὰν δέξαιτο.

XL. Ὁ δέ γε θεὸς (οἶμαι) ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νή. Δί' (ἔφη) ἀνθρώπων γε· καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγῷμαι, παρὰ θεῶν. Ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ψυχὴ, ψυχή, ἢ εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητὸν (ὡς ἔοικεν) αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τὸ δ' ἀθάνατον, σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιὸν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα (ἔφη) ὦ Κέβης, ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον· καὶ τῷ ὄντι ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες (ἔφη) ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλό τι λέγειν, οὐδέ πῃ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' εἰ δή τι Σιμμίας ὅδε, ἤ τις ἄλλος ἔχει λέγειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγῆσαι. ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὅντινά τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, περὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἤ τι εἰπεῖν, ἢ ἀκοῦσαι. Ἀλλὰ μὴν (ἦ δ' ὃς ὁ Σιμμίας) οὐδ' αὐτὸς ἔχω ἔτι ὅπῃ ἀπιστῶ, ἔκ γε τῶν λεγομένων. ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέθους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσὶ, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν παρ' ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων. Οὐ μόνον γ' ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, ταῦτά τε εὖ λέγεις, ἀλλὰ καὶ τάς γε ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πισταὶ ἡμῖν εἰσιν, ὅμως ἐπισκεπτέαι σαφέστερον· καὶ ἐὰν αὐτὰς ἱκανῶς διέλητε, ὡς ἐγᾦμαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ καθόσον δυνατὸν μάλιστα ἀνθρώπῳ ἐπακολουθῆσαι. κἂν τοῦτο αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω. Ἀληθῆ (ἔφη) λέγεις.

prohibet animam, ſi fuerit immortalis, incorruptibilem quoque fore? Neceſſariò ſequitur. Imminente igitur homini morte, quod mortale quidem in eo eſt, interit, ut apparet: quod verò immortale, incorruptum ſoſpéſque morti ſe ſubtrahit. Manifeſtum eſt. Itaque maximè omnium, ô Cebes, anima immortalis incorruptibiliſque eſt, erúntque apud manes animæ noſtræ. Nihil equidem, ô Socrates, adverſus hæc habeo quo minus rationibus tuis aſſentiar. Verum ſi quid aut hic Simmia, aut alius quiſquam habet quod dicat, operæ pretium fuerit non ſiluiſſe. Neſcio enim in quod aliud quis differat tempus, ſiquid de rebus ejuſmodi, vel dicere, vel audire deſideret. Atqui nec ego, inquit Simmias, habeo quicquam quo minus ſuperioribus aſſentiar rationibus. Veruntamen rei ipſius de qua agitur magnitudinem, & humanam imbecilitatem conſiderans, cogor intra me dictis nondum acquieſcere. Quinimò & hæc bene dicis, ô Simmia, & poſitiones primæ quamvìs fide vobis dignæ videantur, diligentius tamen conſiderandæ: atque ſi de illis ſufficienter, ut arbitror, diſſerueritis, hanc ſequimini rationem quantum fieri ab homine poteſt. Quòd ſi hoc ipſum fuerit manifeſtum, nihil ulterius perquiretis. Vera, inquit, loqueris.

XLI. Hoc autem, ô viri, juſtum eſt cogitare, ſi anima ſit immortalis, eam non ſolùm temporis hujus in quo vivere dicimur, verùm etiam univerſi gratia curatione plurimum indigere. Nam grave periculum fore putandum eſt, ſi quis neglexerit animam. ſi enim mors totius diſſolutio eſſet, nimirum improbi lucrarentur, cùm & à corpore, & ab eorum pravitate cum anima liberarentur. Nunc autem cùm anima immortalis appareat, nulla ſupereſt malorum declinatio, nulla ſalus, niſi ut optima & prudentiſſima fiat. Nihil enim aliud cùm migrat ad manes anima, ſecum transfert præter eruditionem atque educationem. Quæ quidem ſtatim in principio tranſmigrationis illius, ei qui mortuus eſt, plurimum vel prodeſſe, vel obeſſe dicuntur. Ferunt enim quemlibet hinc illuc emigrantem ab eo dæmone quem vivens ſortitus fuerat, in locum quendam duci, ubi oporteat omnes unà collectos judicari, ac deinde ad inferos proficiſci eo duce, cui mandatum erat ut hinc decedentes, ad illa loca traducat. Sortitos verò illic quæ oportebat ſortiri, tempúſque debitum commoratos, ab alio quodam duce rurſus huc reduci poſt multos temporis longóſque circuitus. Eſt autem iter non tale quale ait Telephus apud Æſchylum.

XLI. ἈΛΛᾺ τόδ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, δίκαιον διανοηθῆναι, ὅτι εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἐπιμελείας δὴ δεῖται, οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ παντός· καὶ ὁ κίνδυνος νῦν δὴ καὶ δόξειεν ἂν μάλιστα δεινὸς εἶναι, εἴτις αὐτῆς ἀμελήσειεν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τοῦ τε σώματος ἅμα ἀπηλλάχθαι, καὶ τῆς αὑτῶν κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, οὐδὲ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως, ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου δαίμων ὥσπερ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα τόπον, οἷ δεῖ τοὺς ξυλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς ᾅδου πορεύεσθαι, μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου ᾧ δὴ προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι. τυχόντας δ' ἐκεῖ ὧν δεῖ τυχεῖν, καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον, ἄλλος δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει, ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει.

ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῆν οἶμόν φησιν εἰς ἅδου φέρειν· ἡ δ᾽ οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία φαίνεταί μοι εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐδὲ γάρ πού τις ἂν διαμάρτοι οὐδαμόσε, μιᾶς ὁδοῦ οὔσης. νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν. ἀπὸ τῶν θυσιῶν τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δὲ ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα (ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν εἶπον) περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον ἐπτοημένη, καὶ περὶ τὸν ὁρατὸν τόπον πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ παθοῦσα, βίᾳ καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένην δὲ ὅθιπερ αἱ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καί τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμμένην, ἢ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑπεκτρέπεται, καὶ οὔτε ξυνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν ἐθέλει γίγνεσθαι· αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται· ὧν ἐξελθόντων, ὑπ᾽ ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν. ἡ δὲ καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθοῦσα, καὶ ξυνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησε τὸν αὐτῇ ἑκάστῃ τόπον προσήκοντα.

Ille ſiquidem ſimplicem inquit viam ad inferos ferre, Ego verò, neque ſimplicem, neque unam eſſe puto. Alioquin nullis ducibus opus eſſet : quippe quum unica via aberrare poſſit nemo. Nunc autem videtur multos tramites, multóſque anfractus habere. Quod quidem ex ſacrificiis & ritibus conjectare licet. Animus ergo moderatus & prudens ducem ſponte ſequitur, neque ignorat præſentia. Sed qui cupiditate corporis eſt infectus, quemadmodum ſuprà dixi, per multum tempus ad ipſum ardenter afficitur : & circa locum viſibilem multis reluctatus modis multáque perpeſſus, vi & vix tandem ab eo adducitur dæmone, cui ejus cura erat injuncta. Cùm verò ad ea loca ubi alii quoque animi ſunt, pervenerit, quiſquis admodum immundus eſt, & hujuſmodi obnoxius crimini, qui vel injuſtis ſe contaminaverit cædibus, vel alia his ſimilia, ſimiliúmque animorum opera perpetraverit, hunc quidem animum omnes fugiunt atque declinant, nec reperitur ullus, qui vel ſocius, vel dux ejus fieri velit. Itaque omni auxilio deſtitutus, eò uſque pererrat, quoad certa temporum curricula impleantur. Quibus tandem impletis, in habitationem ſibi convenientem ab ipſa neceſſitate tranſfertur. Qui verò puram moderatámque tranſegerit vitam, deos ſocios ducéſque nactus ibi habitat, ubi unicuique convenit.

XLII. Multa verò ſunt, mirabiliáque terrarum loca, ipsáque terra neque talis, neque tanta eſt, qualem aut quantam hi qui de terra ſolent diſſerere, exiſtimant, quemadmodum mihi à quodam perſuaſum eſt. Quanam ratione, inquit Simmias, hæc ais, ô Socrates? Equidem de terrarum orbe multa audivi: non tamen hæc quæ tanquam vera accepiſſe te ais. Libenter igitur ex te audirem. Atqui, ô Simmia, nequaquam mihi videtur ars Glauci quæ ea ſint narrare, ſed quòd vera ſint probare, artis Glauci facultatem mihi videtur excedere. Præterea ego forſan non ſufficerem. Quinetiam ſi id ſcirem, hæc tamen vita mea, ô Simmia, longiori huic narrationi nequaquam ſufficeret. Formam tamen orbis terræ ejuſque loca cujuſmodi eſſe rear, nihil prohibet dicere. Satìs id erit, inquit Simmias. Perſuaſum mihi quidem eſt primò ſi eſt terra in cœli medio rotunda, nihil ei opus eſſe vel aëre, vel alia neceſſitate ejuſmodi ad hoc ut nunquam decidat. Sed ad eam ſuſtinendam ſatìs id eſſe, quòd & cœlum undique ſibiipſi ſimillimum eſt omnino, & terra undique æquilibris. Res n. æquilibris in ſimilis alicujus medio poſita, nec magis nec minus poteſt in partem aliquam inclinari. Cúmque ſimiliter ſe habeat, ab inclinatione permanet aliena. Primò igitur mihi

XLII. ΠΟΛΛΟΙ δὲ εἰσὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι· καὶ αὐτὴ, οὔτε οἵα οὔτε ὅση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπό τινος πέπυσμαι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Πῶς ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες; περὶ γάρτοι τῆς γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ δὴ ἀκήκοα· οὐ μέντοι ταῦτα ἃ σε πείθει. ἡδέως ἂν οὖν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἅ γ᾽ ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ᾽ ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δὲ, εἰ καὶ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμὸς, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπυσμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς, οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ᾽ (ἔφη ὁ Σιμμίας) καὶ ταῦτα ἀρκεῖ. Πέπεισμαι τοίνυν (ἦ δ᾽ ὅς) ἐγὼ, ὡς πρῶτον μὲν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ οὐρανῷ περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης· ἀλλὰ ἱκανὴν γε εἶναι αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἑαυτῷ πάντῃ, καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν ἰσοῤῥοπίαν. ἰσόῤῥοπον γὰρ πρᾶγμα, ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν, οὐκ ἕξει μᾶλλον οὐδ᾽ ἧττον οὐδαμόσε κλιθῆναι· ὁμοίως δ᾽ ἔχον, ἀκλινὲς μενεῖ. πρῶτον μὲν

(ἢ

(ἦ δ' ὅς) τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν (ἔφη) πάμμεγά τι εἶναι αὐτό· καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρις Ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινὶ μορίᾳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους περὶ τὴν θάλατταν οἰκοῦντας· καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν. εἶναι γὰρ πανταχῆ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα, καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη· εἰς ἃ ξυνερρυηκέναι τό, τε ὕδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην, καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν, καθαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπερ ἐστὶ τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζειν τοὺς πολλοὺς τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν. οὗ δὴ ὑποστάθμην ταῦτα εἶναι, καὶ ξυρρεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι, καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν. ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσω τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν, οἴοιτό τε ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι· διὰ δὲ βραδυτῆτά τε καὶ ἀσθένειαν, μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος, μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσω καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσιν, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ ἑωρακότος. ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ

eſſe ità eſt perſuaſum. Et rectè quidem, inquit Simmias. Præterea ingentem eſſe terrarum orbem, nóſque à Phaſide ad Columnas Herculeas habitare, in parva quadam ejus particula, ceu formicas atque ranas circa paludes atque mare. eſſe verò & alios in ſimilibus multíſque locis multos habitatores. eſſe enim paſſim per terram multas variáſque concavitates ſecundum formas & moles, in quas aqua, nebulæ, aërque confluant. Puram verò ipſam terram in puro jacere cœlo, in quo ſunt aſtra, quem plerique eorum qui hæc tractant, ætherem nominant. E quidem ſubjecta quaſi reſidendo hæc eſſe, ſempérque in concavas terræ partes confluere. Nos itaque in his concavitatibus habitantes, adeò falli, ut in terra ſuperficie alta nos habitare credamus. Perinde ac ſi quis in medio profundo pelagi habitans, putet ſe altiora maris incolere: atque ſolem cæteráque aſtra per mare proſpiciens, mare ipſum eſſe cœlum exiſtimet: propter tarditatem autem imbecillitatémque nunquam ad ſummum maris evaſerit, neque caput undis extulerit, planéque aſpexerit quanto hic locus profundo illo purior pulchriórque ſit: quinetiam nec ab illo qui hunc intuitus ſit, acceperit. Hoc igitur idem &

nobis accidere, qui in quadam orbis terreni concavitate habitantes, altam incolere ſuperficiem arbitremur, atque aërem nominemus cœlum, utpote qui per ipſum quaſi cœlum aſtrorum motus intueamur. Idque nobis accidere propterea, quòd propter imbecillitatem tarditatémque ad ſupremum uſque aërem tranſcendere nequeamus. Quòd ſi quis ad ſummum evaderet, vel alis fretus eò volaret, quemadmodum piſces emergentes è mari, noſtra hæc aſpiciunt ſic ea quæ illic ſunt aſpiceret. Ac ſi natura ad inſpiciendum ſufficeret, cogniturum protinus cœlum illud eſſe verum, verámque lucem, veram quoque terram, Siquidem quæ à nobis incolitur terra, híque lapides, totúſque hic locus adeſa ſunt atque corrupta, ùt ea quæ in mari ſunt à ſalſedine. neque naſcitur in mari quicquam exiſtimatione dignum: atque, ut ità dixerim, nihil eſt in ea perfectum, ſed cavernæ, arena, limus incredibilis, atque ſordes ubicunque ſit & terra. Quæ quidem ad has noſtras pulchritudines nullo modo ſunt conferenda. Illius verò loci pulchritudo hanc noſtram multo magis apparebit excedere. Proinde ſi fabulam quoque narrare oportet perpulchram, operæ pretium Simmia, eſt, audire quales ſint hæ terrarum plagæ quæ ſubjacent cœlo. Imò verò, inquit Simmias, libentiſſimè hanc fabulam audiemus.

ἡμᾶς πεπονθέναι. οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς, οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου οὐρανοῦ ὄντος τὰ ἄστρα χωροῦντα. τὸ δὲ εἶναι ταυτὸν, ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον τὸν ἀέρα. ἐπεὶ, εἴ τις αὐτοῦ ἐπ' ἄκρα ἔλθοι, ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν ἀνακύψαντα, ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καὶ εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνασχέσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς οὐρανὸς, καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς, καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι, καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε, διεφθαρμένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδέν ἐστι· σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος, καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ· καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν κάλλη κρίνεσθαι οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ' ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλέον φανείη διαφέρειν. εἰ γὰρ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν καλὸν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μὴν (ἔφη ὁ Σιμμίας) ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

XLIII. Λέγεται τοίνυν (ἔφη) ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν αὐτὴν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥσπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς καταχρῶνται. ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι· καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων. τὴν μὲν γὰρ, ἁλουργῆ εἶναι, καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος· τὴν δὲ, χρυσοειδῆ· τὴν δὲ ὅση λευκὴ, γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔμπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι, στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ· ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοιαύτῃ ἀνάλογον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη, καὶ τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν τελειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν, καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα, μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὅτι μὴ τοιοῦτον εἶναι, καὶ

XLIII. Ferunt igitur, ô amice, inquit, primùm quidem talem videri terræ illius faciem, ſiquis ſupernè deſpiciat, quales ſunt hæ pilæ quæ ex coriis duodecim contextæ ſunt variis ſcilicet diſtinctam coloribus, quorum hi noſtri colores quibus pictores utuntur, ſimilitudinem quandam retinent. Illic verò univerſam terram ex talibus multóque etiam nitidioribus ac purioribus eſſe quàm hi ſint: partim quidem purpuream mira pulchritudine præditam, partim verò coloris aurei, partim gypſo & nive candidiorem. Præterea ex coloribus aliis ſimiliter compoſitam, ac etiam pluribus pulchrioribúſque quàm in noſtram notitiam pervenerunt. Enimvero has ipſas ipſius concavitates aqua aëréque repletas ſpeciem quandam coloris ſplendidam in primis afferre inter cæterorum colorum varietatem, ut una quædam ſpecies ejus varia ſemper appareat. In hujuſmodi verò terra convenienti ratione ſimiles naſci arbores, & flores, & fructus. Præterea montes & lapides ibidem ſimili ratione habere perfectionem atque perſpicuitatem, coloréſque pulchriores. Quorum quidem particulæ quædam ſint lapilli qui apud nos habentur in pretio, Sardia, Iaſpides, Smaragdi, cæteríque ejuſmodi. Illic verò nihil eſſe quod non tale ſit, aut

etiam pulchrius Cujus quidem rei cauſa ſit, quoniam lapides illi puri ſint, neque quemadmodum noſtri à putredine ſalſugineque exeſi atque corrupti, quibus in hunc locum confluentibus, lapides & tellus animaliáque & plantæ inficiuntur, atque ægrotare coguntur. terram verò ipſam his omnibus exornari, atque auro etiam & argento cæteriſque ſimilibus. Præfulgentia quidem ipſa naſci & multa & magna, pérque omnem terram, ut eam videre ſpectatorum felicium ſit ſpectaculum. Proinde ibi eſſe animalia multa, & homines partim regionem mediterraneam incolentes, partim circa aerem, quemadmodum nos circa maris littora, partim etiam inſulas, quæ haud procul à continenti poſitæ aere circumdantur. Sed ut ſummatim dicam, quod nobis aqua eſt & mare ad uſum noſtrum, idem illic eſſe aërem: quod verò nobis aer, id illis ætherem eſſe. Tempora verò apud illos tantam habere temperiem, ut illi & ſine morbo continuè, & longè diutius quàm noſtri vivant. Item viſu, auditu, prudentia, cæteríſque talibus nobis tantum præſtare quantum & aer aquæ, & æther aeri puritate præſtat. Præterea illic eſſe deorum templa & lucos, in quibus revera dii familiariter habitent, & reſponſa & divinationes, deorúmque ſen-

ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροί εἰσι, καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι, οὐδὲ διεφθαρμένοι, ὥσπερ οἱ ἐνθάδε, ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης, ὑπὸ τῶν δεῦρο ξυνερρυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι, καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα, καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς· ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν, εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν. ζῷα δ' ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἄλλα τε πολλὰ, καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν, ἐν μεσογείᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ, περὶ τὸν ἀέρα, ὥσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν· τοὺς δὲ, ἐν νήσοις, ἃς περιρρεῖν τὸν ἀέρα, πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας. καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ ἡμῖν τὸ ὕδωρ τε καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα· ὃ δὲ ἡμῖν ἀὴρ, τοῦτο ἐκεῖ τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτοῖς κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην ὥστε ἐκείνους ἀνόσους εἶναι, καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ πλείω τῶν ἐνθάδε, καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι, τῇ αὐτῇ ἀποστάσει ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκε, καὶ αἰθὴρ ἀέρος, πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι· ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰ-

σθήσεις τῶν θεῶν· καὶ τοιαύτας συνουσίας γίνεσθαι αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν ἀκόλουθον εἶναι.

XLIV. Καὶ ὅλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι, καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν· τόπους δ' ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς, κύκλῳ περὶ ὅλην, πολλούς· τοὺς μὲν, βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν· τοὺς δὲ, βαθυτέρους ὄντας, τὸ χάσμα αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν τοῦ παρ' ἡμῖν τόπου. ἔστι δ' οὓς καὶ βραχυτέρους τῷ βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους. τούτους δὲ πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετρῆσθαί τε πολλαχῇ, καὶ κατὰ στενότερα καὶ εὐρύτερα, καὶ διεξόδους ἔχειν. ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους; ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν· πολὺ δὲ πῦρ, καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμοὺς, πολλοὺς δὲ ὑγροῦ πηλοῦ, καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέρου· ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ, καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ. ὧν δὴ καὶ ἑκάστους τοὺς τόπους πληροῦσθαι, ὧν ἂν ἑκάστοις τύχοι ἑκάστοτε ἡ περιῤῥοὴ γιγνομένη. ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω, ὥσπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ.

ſus familiaritatéſque ejuſmodi hominibus ad deos eſſe. Solem quoque & lunam ſtelláſque alias quales revera ſunt, apud eos videri : cæteris in rebus beatitudinem eos his rebus congruam poſſidere.

XLIV. Itaque univerſam terram ſic natura comparatam,& quæ circa eam ſunt, eſſe præterea in ipſa per ejus concavitates loca in circulum multa, partim quidem profundiora, atque ampliora quàm ſit regio à nobis culta,partim verò profundiora quidem, ſed hiatum anguſtiorem habentia noſtra hac regione : eſſe & alicubi minus profunda, ſed ampliora quàm noſtra. Hæc autem omnia ſub terra ſibi invicem obviare, atque irrumpere multis undique modis, tum per anguſtiora, tum per ampliora, diſcurſúſque habere & exitus quibus magna aquarum copia ex aliis in alia velut in crateres confluat. Item perennium fluminum ſub terra incredibiles magnitudine aquarum, tum calidarum tum etiam frigidarum, plurimúmque ignem, & ignis ingentes amnes : multos quoque lutulenti humoris partim quidem purioris, partim verò ſordidioris, ceu torrens luti qui in Sicilia eſt, & juxta ipſum amnes lutei indè fluentes. Quibus ſingula compleri loca quacunque eos contingit perfluere. Hæc autem omnia ſurſum deorsúmque ferri veluti vaſe penſili quodam in terra poſito, (atque ità librato, ut utrinque viciſſim inclinet atque attollat.)

Eſt autem id vas penſile ob naturam quandam ejuſmodi. Unus aliquis ex terræ hiatibus eſt profectò quàm maximus, pérque univerſam terram trajectus & patens. de quo Homerus,

Longè nimis barathrum ſtat ſub
tellure profundum.

Quod & ipſe alibi, & multi poëtarum Tartarum appellarunt. In hunc enim hiatum omnia confluunt flumina, atque indè rurſus effluunt. Talia verò ſunt ſingula, per quales labuntur terras. Quòd autem hinc effluant omnia rurſúſque refluant, hæc eſt cauſa, quòd hic humor nec fundum habet, nec fundamentum. Itaque elevatur, & ſurſum deorſúmque fluctuat. Idémque facit aer & ſpiritus qui circa ipſum verſatur. Sequitur enim ipſum, & quando ad ſuperiora terræ, & quando ad hæc noſtra perlabitur. Et quemadmodum in reſpirantibus flatus continuè expirat atque reſpirat, ſic ibi ſpiritus unà cum humore elatus vehementes quoſdam ventos & incredibiles commovet, ſive influat ſive effluat. Quapropter cùm aqua in locum quem inferiorem appellant, delabitur, per meatus terræ juxta ejuſmodi rivos influit, paſſimque per eos exundat, & implet velut hi qui hauriunt. Cùm verò illinc huc erumpit, hæc quoque iterum loca complet. Plena verò cum

ἔστι δ' ἄρα αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινὰ ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς· ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει ὄν, καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι' ὅλης τῆς γῆς. τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτό,

Τῆλε μάλ', ἧχι βάθιστον ὑπὸ
χθονός ἐστι βέρεθρον.

ὃ καὶ ἄλλοθι ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συῤῥέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐκ τούτου πάλιν πάντες ἐκρέουσι. γίγνονται δ' ἕκαστοι τοιοῦτοι, δι' οἵας ἂν καὶ τῆς γῆς ῥέωσιν. ἡ δ' αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τε ἐντεῦθεν καὶ εἰσρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὴ καὶ κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ περὶ αὐτὸν ταυτὸν ποιεῖ. ξυνέπεται γὰρ αὐτῷ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπέκεινα τῆς γῆς ὁρμήσῃ, καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπὶ τάδε. καὶ ὥσπερ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ ἀναπνεῖ ῥέον τὸ πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐκεῖ ξυναιωρούμενον τῷ ὑγρῷ τὸ πνεῦμα δεινούς τινας ἀνέμους καὶ ἀμηχάνους παρέχεται, καὶ εἰσιὸν καὶ ἐξιόν. ὅταν τε οὖν ὁρμῆσαν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸν δὴ κάτω καλούμενον, τοῖς κατ' ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα διὰ τῆς γῆς εἰσρεῖ τε καὶ πληροῖ αὐτὰ, ὥσπερ οἱ ἐπαντλοῦντες. ὅταν τε αὖ ἐκεῖθεν μὲν ἀπολίπῃ, δεῦρο δ' ὁρμήσῃ, τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὖθις. τὰ δὲ, πληρωθέντα, ῥεῖ διὰ τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκαστα ἀφικνούμενα εἰς οὓς ἕκαστος ὁδοποιεῖται, θαλάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν, μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ, ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει· τὰ μὲν, πολὺ κατωτέρω ἢ ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ, ὀλίγον. πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια μὲν καταντικρὺ ἢ εἰσρεῖ ἐξέπεσεν, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος. ἔστι δὲ ἃ παντάπασι κύκλῳ περιελθόντα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καμφθέντα, πάλιν ἐμβάλλει, ἢ δυνατόν ἐστιν ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ᾽ οὔ. ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος. τὰ μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ῥεύματά ἐστι. τυγχάνει δ᾽ ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρ᾽ ἄττα ῥεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέον περικύκλῳ, ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστι· τούτου δὲ καταντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων, Ἀχέρων· ὃς δι᾽ ἐρήμων τόπων ῥεῖ ἄλλων, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων, εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα· οὗ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται· καί τινας εἱμαρμένους χρόνους

ſint, per rivos terræque meatus fluit. Et cùm humores ſinguli illuc profluxerint, quo quiſque profluit opportunius, maria, lacus, flumina, fontes efficiunt. Proinde rurſus hinc relabentes per terram, partim quidem per longiores pluréſque anfractus, partim verò per pauciores atque breviores rurſus in Tartarum confluunt: alii certè multò profundius quàm hauſti fuerint, alii verò paulò; omnes autem inferius influunt quàm effluxerint: & alii per contrariam partem elabuntur quàm elapſi fuerint, alii verò per partem eandem. At quidam paſſim circumfluentes aut ſemel aut ſæpius, ſpiráſque circa orbem terrarum inſtar anguium replicantes, quantum fieri poteſt infrà relapſi iterum commiſcentur: quatenus licet in utramque partem ad medium uſque defluere, ultrà verò nequaquam; ulterior enim prolapſus utrinque foret acclivis. Proinde ſunt & alia multa & magna variáque fluenta, ſed præcipua quatuor. Quorum quidem maximum atque extimum, terram circundans Oceanus appellatur. E contraria verò hujus regione fluit Acheron: qui per deſerta alia fluens loca atque per ſubterranea in paludem defluit Acheruſiam. Quò plerique defunctorum deveniunt animi, ibique per fatalia quædam temporum curricula commorati, partim quidem longiora, partim verò breviora, rurſus in generationes animalium relabuntur. Tertius verò fluvius horum medius duorum interfluit. Nec admodum longè progreſſus in locum cadit vaſtum, multo igne flagrantem, efficítque paludem noſtro mari majorem, aquâ lutóque ferventem. Hinc verò turbidus lutulentúſque circumfluit, terráque circundata, & alibi, & ad extrema paludis Acheruſiæ pervenit, nec tamen illius aquæ miſcetur, ſed ſub terra ſæpius revolutus abſorptúſque defluit infra Tartarum. Hunc fluvium Pyriphlegethontem nominant; cujus rivi quidam indè velut evulſi, quacunque terrarum contigerit, manant. E contraria verò hujus regione fluvius quartus primum in locum erumpit ferum & aſperum, ut ferunt, colorem verò locus talem habet totus, qualis eſt cyaneus: quem Stygium nominant. Hic autem fluvius prolapſus paludem efficit Stygem. In hunc verò incidens locum viréſque vehementes in aqua aſſumens ſub terram ſe condit, circumvolutúſque adverſus Pyriphlegethontem labitur, & in Acheruſia palude è contraria parte illi fit obviam. Nec ulli hujus aqua miſcetur, ſed revolutus in gyrum contra Pyriphlegethontem irrumpit in Tartarum.

μείνασαι, αἱ μὲν, μακροτέρους, αἱ δὲ, βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὰς τῶν ζώων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν, πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ. ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης· περιελιττόμενος δὲ τῇ γῇ, ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται, καὶ παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ ξυμμιγνύμενος τῷ ὕδατι. περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς, ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. οὗτος δ' ἐστὶν ὃν ἔτι ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα· οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν, ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τούτου δ' αὖ καταντικρὺ, ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον (ὡς λέγεται) χρῶμα δὲ ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ κυανός· ὃν δὴ ἐπονομάζουσι, Στύγιον· καὶ τὴν λίμνην ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων, Στύγα. ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα, καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσιάδι λίμνῃ ἐξ ἐναντίας. καὶ οὐδὲ τὸ τούτου καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν, ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι. ὄνομα

ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον,

ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστὶν (ὡς οἱ ποιηταὶ φάσκουσι) Κωκυτός.

XLV. Τούτων δὲ οὕτω πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως καὶ δικαίως βιώσαντες, καὶ οἱ μή. καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην· καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε, καὶ καθαιρόμενοι, τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας, ἀπολύονται, εἴ τις τι ἠδίκησε· τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. οἳ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν, διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξηργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τυγχάνει ὄντα τοιαῦτα, τούτους δὲ ἡ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν. οἳ δ' ἂν ἰάσιμα μὲν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη· ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους, ἐκβάλλει τὸ κῦμα· τοὺς μὲν ἀνδροφόνους, κατὰ τὸν Κωκυτόν.

Poëtæ verò hunc appellant Cocytum.

XLV. Cùm verò hæc ità natura diſpoſita ſint, quando in eum locum defuncti pervenerint, quò dæmon unumquemque perducit, primò illic judicantur, & qui honeſtè ſanctéque, & qui aliter vixerint. Itaque quicunque in vita quodam modo tenuiſſe medium quoddam comperiuntur, ad Acherontem profecti vehiculis quæ unicuique adſunt conſcenſis, in paludem perveniunt Acheruſiam, ibique habitant, purgantúrque pœnas dantes injuriarum, & cùm purificati ſunt abſolvuntur, rurſúſque pro merito ſinguli benefactorum præmia reportant. Qui verò ob ſcelerum magnitudinem inſanabiles eſſe videntur, qui videlicet ſacrilegia multa & magna, vel cædes iniquas, vel alia horum ſimilia perpetraverint, hos omnes conveniens ſors mergit in Tartarum, unde nunquam egrediuntur. Qui autem ſanabilia quidem peccata, ſed ingentia commiſerunt, veluti ſiqui contra patrem, vel matrem irati per vim aliquid fecerint, ſed pœnitentia ducti eos in cætera vita coluerint, vel qui ſimili quodam pacto fuerint homicidæ, eos in Tartarum quidem neceſſe eſt cadere, ſed ibi per annum commorati à fluctu ejiciuntur, homicidæ quidem per Cocytum,

parentum verò violatores per Pyriphlegethontem. Poſtquam verò ab his delati fluminibus ad paludem Acheruſiam pervenerunt, clamant illic vocitántque eos quos vel necaverunt vel injuriis affecerunt, ſupplicitérque rogant atque deprecantur, ut eos permittant ingredi in paludem, ibique recipi: ac ſi impetraverint, penetrant illuc finémque malorum accipiunt: Sin minus, referuntur in Tartarum, atque indè rurſus in flumina, neque per hæc mala deferri prius ceſſant, quàm ab his quos affecerant injuriis, impetraverint. Hæc enim pœna illis à judicibus eſt impoſita. Qui autem piè præ cæteris vixiſſe inveniuntur, hi ſunt qui ex his terrenis locis tanquam é carcere ſoluti, atque liberati, ad altiora tranſcendunt, purámque ſupra terram habitant regionem. Inter has autem quicunque ſatìs per philoſophiam purgati ſunt, abſque corporibus omnino totum per tempus vivunt, habitationéſque his etiam pulchriores, nanciſcuntur. Quarum pulchritudo, neque facilis dictu eſt, neque præſens tempus ad dicendum ſufficeret.

XLVI. Sed horum quæ narrata ſunt gratiâ, ô Simmia, omni ſtudio eſt adnitendum, ut in hac vita virtutem, & prudentiam ſapientiámque conſequamur. Præmium namque pulchrum eſt, & ſpes eſt ingens.

τοὺς δὲ πατραλοίας καὶ μητραλοίας, κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα. ἐπειδὰν δὲ φερόμενοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν οἱ μὲν οὓς ἀπέκτειναν, οἱ δὲ, οὓς ὕβρισαν. καλέσαντες δ' ἱκετεύουσι, καὶ δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι. καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἀποβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μὴ, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον, καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς. καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν. αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. οἱ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι, ὥσπερ δεσμωτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι, καὶ ἐπὶ γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι, ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τοπαράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται· ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.

XLVI. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πάντα ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν. καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη.

Τὸ μὲν οὖν ταῦτα διϊσχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἐστὶν, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι, οἰομένῳ οὕτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπᾴδειν ἑαυτῷ. διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῦθον. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἄνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν, ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι· τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε, καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει τὴν εἰς ᾅδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος ὅταν ἡ εἱμαρμένη καλῇ.

XLVII. Ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, καὶ οἱ ἄλλοι, εἰσαῦθις ἔν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε. ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ (φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικὸς) ἡ εἱμαρμένη, καὶ σχεδόν τι μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν. δοκεῖ γὰρ ἤδη βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν νεκρὸν λούειν. Ταῦτα δὴ

Hæc igitur eo ſe pacto prorſus habere, quo ego expoſui, non decet virum ſanæ mentis aſſerere: eſſe tamen vel hæc vel talia quædam circa animos noſtros, eorúmque habitationes, quandoquidem animus ipſe immortalis apparet, & decere mihi videtur, & dignum quaſi periclitantem iſta exiſtimare. honeſtum enim periculum eſt, oportétque hæc quaſi carmina quædam magnorum ritu mentibus noſtris infundere: quamobrem ipſe jam diu protraho fabulam. Sed horum gratia bonam ſpem de animo ſuo habere debet, quicunque voluptatibus ornamentíſque corporis neglectis tanquam alienis, aliud ſe amplius facturum exiſtimans, voluptates quæ in diſcendo percipiuntur, ſtudioſè ſectatus fuerit, animúmque non alieno, ſed ſuo decoraverit ornamento, temperantia, juſtitia, fortitudine, libertate, veritate, ſic ex hac vita migrationem expectans, tanquam cùm fatum vocaverit migraturus.

XLVII. Vos quidem, ô Simmia, & Cebes, aliíque præſentes, in poſterum quodam tempore ſinguli tranſmigrabitis Me verò nunc, ut tragicus aliquis diceret, jam vocat fatum. Ac fermè tempus eſt, ut ad lavandum divertam. Præſtat enim, ut puto, poſt lavacrum venenum bibere, ne in lavando cadavere moleſtiam mulieribus præbeamus. Cum hæc

dixiſſet Socrates, Crito ſic inquit: Dic age, ô Socrates, quidnam his aut mihi mandas agendum, vel erga filios tuos vel circa cætera? quidve agendo maximè tibi gratum fecerimus? Nihil equidem, inquit, novi præcipio, ſed quod ſemper vobis prædico: videlicet ſi veſtri curam habebitis, & mihi & meis & vobis ipſis grata evadent quæcunque feceritis, etiamſi nunc non promittatis. At verò ſi vos ipſos neglexeritis, nolentes ſecundum ea quæ nunc ex ſuperiori tempore dicta ſunt, quaſi per veſtigia vitam dirigere, nihil prorſus proficietis, etſi multa nobis nunc promittatis. Iſta quidem, ait Crito, curæ nobis erunt. Sed quem ad modum ſepeliri te jubes? Ut vobis, inquit, libet: ſi tamen me apprehendetis, ac niſi ego vos effugero. Et ſimul ſubridens, & ad nos converſus, non perſuadeo, inquit, Critoni, me eſſe hunc Socratem qui nunc diſputo, & ſingula dicta diſpono. Sed opinatur me illud eſſe quod paulo pòſt videbit cadaver. Itaque interrogat quemadmodum me ſepeliat. Quod autem jamdiu plurimis verbis contendo, poſtquam venenum bibero, haud ulterius apud vos me eſſe futurum, ſed ad beatorum profecturum felicitates, hoc quidem mihi videor fruſtrà Critoni dixiſſe, conſolans vos ſimul, atque meipſum,

εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, εἶεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες. τί δὲ τούτοις ἢ ἡμοὶ ἐπιτέλλῃ, ἢ περὶ τῶν παίδων, ἢ περὶ ἄλλου του, ὅ, τι ἂν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς, ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῖμεν; Ἅπερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων· οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς, καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἅττ' ἂν ποιῆτε· κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, καὶ μὴ θέλητε, ὥσπερ κατ' ἴχνη, κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ, ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε. Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμησόμεθα (ἔφη) οὕτω ποιεῖν. θάπτομεν δέ τινα σε τρόπον; Ὅπως ἂν (ἔφη) βούλησθε· ἐάν πέρ γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῇ, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας, εἶπεν, Οὐ πείθω (ἔφη) ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης ὁ νυνὶ διαλεγόμενος, καὶ διατάττων ἕκαστα τῶν λεγομένων· ἀλλ' οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρὸν, καὶ ἐρωτᾷ πῶς δεῖ με θάπτειν. ὅτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ' ἐμαυτόν.

ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα (ἔφη) τὴν ἐναντίαν ἐγγύην, ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἐγγυᾶτο. οὗτος μὲν γὰρ ἦ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ, ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα· ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον, ἢ κατορυττόμενον, ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ ἄττα πάσχοντος· μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη, ἢ ἐκφέρει, ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι (ἦ δ᾽ ὅς) ὦ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν, οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελὲς, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν οὕτως ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ, καὶ μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι.

XLVIII. Ταῦτ᾽ εἰπὼν, ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἵπετο αὐτῷ· ἡμᾶς δ᾽ ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν, οὖν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες· τοτὲ δ᾽ αὖ περὶ τῆς συμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι, ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἠνέχθη παρ᾽ αὐτὸν τὰ παιδία (δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας) καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον

Fidejubere igitur pro me Critoni contraria quadam fidejuſſione quàm ipſe judicibus fidejuſſit. Ille enim me judicio ſiſtere, vos autem me non ſiſtere cùm obiero fidejubete, ſed abiturum, ut Crito (obitum) facilius (meum) ferat, neve meum corpus vel cremari cernens vel ſepeliri, me deploret quaſi dira patientem. Neque dicat in funere proponi Socratem, aut efferri, aut ſub terram condi. Certum enim id habeto optime Crito, quòd non rectè ſentire, non ſolùm eſt in hoc ipſo delinquere, verùm etiam animis nonnihil officere. At enim confidere oportet atque dicere corpus ſepeliri meum, atque ità ſepeliri, ut tibi placebit, maximéque juſtum eſſe cenſebis.

XLVIII. His dictis ſurrexit intravítque cubiculum quoddam quaſi lavaturus. Crito autem ſecutus eſt. Nos verò expectare juſſit. Expectabamus ergo, de his quæ dicta erant inter nos colloquentes, rurſúſque conſiderantes. Præterea commemorabamus quanta nobis calamitas accidiſſet: qui tanquam parente orbati, reliquum vitæ tempus orphani futuri eſſemus. Cùm Socrates lotus eſſet, delati ſunt ad eum pueri ſui. Duos enim filios habebat parvulos, unum verò jam grandem. Venerunt & mulieres domeſticæ. Ad eas So-

crates cùm præſente Critone verba feciſſet, & quæ volebat mandaviſſet, mulieres quidem & pueros abire juſſit, ipſe verò ad nos rediit, jam circiter ſolis occaſum: permultum enim tempus intus fuerat commoratus. Cùm verò ad nos veniſſet lotus, conſedit. Nec multa poſt hæc locutus erat, cùm venit Undecimvirorum lictor. Qui illi adſtans, ô Socrates, inquit, non animadverto in te quod in cæteris. Illi enim indignantur mihi atque execrantur, quando illis denuntio venenum eſſe bibendum, ità magiſtratibus compellantibus. Te verò cognovi præſertim in hoc tempore generoſiſſimum, manſuetiſſimúmque, & optimum virum omnium qui unquam hunc in locum devenerunt: & nunc equidem certò ſcio te mihi haud infeſtum eſſe, ſed illis penes quos rei hujus cauſam eſſe cognoſcis. Nunc ergo ſcis quem tibi nuncium afferam. Vale atque adnitere. quæ neceſſaria ſunt, pro viribus facilè ferres; & ſimul his dictis abibat lacrymans. Socrates autem in eum reſpiciens, Et tu, inquit, vale: & nos id faciemus. Simúlque ad nos converſus, quàm urbanus eſt homo hic, inquit? Neque ſolùm in hoc, ſed in ſuperiori etiam tempore me ſalutabat, colloquebatúrque nonnunquam, fuitque ſemper virorum optimus. Et nunc quàm ingenuè me deplorat? Sed age, ô Crito, illi

τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἧκε παρ' ἡμᾶς. καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν. χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος· καὶ οὐ πολλὰ ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη. καὶ ἧκεν ὁ τῶν ἕνδεκα ὑπηρέτης· καὶ στὰς παρ' αὐτὸν, Ὦ Σώκρατες (ἔφη) οὐ καταγνώσομαί γε σου ὅπερ ἄλλων καταγινώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον, ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. σὲ δ' ἐγὼ καὶ ἄλλας ἔγνωκα ἐν τούτῳ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πρᾳότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων. καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις (γινώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους) ἀλλὰ ἐκείνοις. νῦν οὖν (οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγελλῶν) χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα· καὶ ἅμα δακρύσας, μεταστρεφόμενος ἀπῄει. Καὶ ὁ Σωκράτης, ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, Καὶ σὺ, ἔφη, χαῖρε. καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος; καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσῄει, καὶ διελέγετο ἐνίοτε· καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος· καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει; ἀλλά γε δὴ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Κρίτων, Ἀλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ οὔπω δεδυκέναι. καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ συγγενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γ' ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν ἃ σὺ λέγεις (οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες) καὶ ἔγωγε εἰκότως ταῦτα οὐ ποιήσω. οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλό γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. ἀλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου· καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

XLIX. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι. καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἧκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε· (σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων) τί χρὴ ποιεῖν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιιέναι, ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέ-

pareamus, ac ſi jam tritum eſt venenum, aliquis huc afferat. Si nondum eſt tritum, conterat ille. At reor equidem, inquit Crito, ô Socrates, nondum ſolem reliquiſſe montes, nec occidiſſe. Et novi alios poſtquam id ſibi nunciatum eſt, valde ſerò bibere illud conſueviſſe, largiter cœnatos atque potos, interdum verò etiam illorum potitos quorum amore afficiebantur. Quamobrem nè adeò feſtines, adhuc enim ſupereſt tempus. Tunc Socrates, Meritò inquit, ô Crito, illi iſta faciunt. Putant enim hæc facientes lucrari. Atque ego meritò iſta non faciam. Nihil enim me lucraturum ſpero, ſi paulo poſterius venenum bibero, niſi ut mihi ipſi ſim ridiculus, tanquam vitæ cupidus, atque parcus ejus rei ſervator, cujus nihil jam amplius mihi adeſt. Sed age jam mihi obtempera, nec aliter facias.

XLIX. Crito verò his auditis annuit puero, qui longè non aberat. Ille verò egreſſus, & aliquantulum commoratus, rediit, eum qui venenum daturus erat, ſecum ducens, attulit autem in calice id attritum. Hunc aſpiciens Socrates: Cedo inquit, bone vir: tu enim harum rerum peritiam habes. quid me facere oportet? Nihil, inquit, aliud quàm poſt potionem deambulare quoad gravari tibi ſentias crura, poſtea verò jacere: atque ità tu facies. Hæc dicens porrexit calicem Socrati. Socrates verò hilariter admodum, ô Echecrates, accepit, nihil omnino commotus, neque colore, neque vultu mutato. Sed quemadmodum conſueverat, taurine illum aſpiciens, quid ais, inquit? licétne ex hoc poculo nonnihil ſpargendo ſacrificare? Tantum, inquit, ô Socrates contrivimus, quantum ſatis fore putavimus. Intelligo, inquit. Sed & licet, & oportet orare deos, ut felix ſit tranſmigratio noſtra. Quod equidem obſecro, atque utinam ità fiat. Et ſimul his dictis arrepto (poculo) facilè admodum alacritérque ebibit. Plerique noſtrûm eoúſque retinere quodammodo lacrymas potueramus. At poſtquam & bibentem vidimus, & bibiſſe, ulterius non potuimus, ſed me quidem dolor adeò ſuperabat, ut lacrymæ largiter jam mihi profluerent. Quapropter me protegens deplorabam, non illum quidem, ſed fortunam meam, qui tali amico orbatus eſſem. Crito autem etiam prius me, quum lacrymas nequiret continere, ſurrexit. Sed Apollodorus nec in ſuperiori quidem tempore unquam lacrymare ceſſaverat: tunc verò præcipuè vociferans, ſéque ipſum

λεσι γένηται· ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσεις. καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. καὶ ὃς λαβὼν, καὶ μάλα ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος, πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαι τινί; ἔξεστιν, ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἦ δ' ὅς· ἀλλ' εὔχεσθαι γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαί τε, καὶ γένοιτο ταύτῃ. καὶ ἅμα εἰπὼν ταῦτα, ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἷοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν. ὡς δὲ εἴδομεν πίοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι. ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ δάκρυα· ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη. Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος, κλαίων καὶ ἀγανακτῶν,

οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλαυσε τῶν παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους. ἐκεῖνος δὲ, Οἷα, ἔφη, ποιεῖτε ὦ θαυμάσιοι. ἐγὼ μέντοι οὐχ ἥκιστα τούτου ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν. καὶ γὰρ ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾷν. ἀλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε, καὶ καρτερεῖτε. καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ᾐσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. ὁ δὲ περιελθὼν, ἐπειδή οἱ βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὕπτιος. οὕτω γὰρ ἐκέλευσεν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἅμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, διαλιπὼν χρόνον, ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη. κᾆπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα, ἤρετο εἰ αἰσθάνοιτο. ὁ δ' οὐκ ἔφη· καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας. καὶ ἐπανιὼν οὕτως ἡμῖν ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πήγνυτο. καὶ αὐτὸς ἥπτετο, καὶ εἶπεν, ὅτι ἐπειδὰν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. ἤδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα· καὶ ἐκκαλυψάμενος (ἐνεκεκάλυπτο γὰρ) εἶπεν, ὃ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· Ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα. ἀλλὰ ἀπόδοτε, καὶ μὴ ἀμελήσητε. Ἀλλὰ ταῦτα ἔσται, ἔφη ὁ Κρίτων. ἀλλ' ὅρα εἴτι ἄλλο λέγεις. Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ, οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο· ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐκινήθη τε, καὶ ὁ ἄν-

afflictans, neminem reliquit præſentium, cujus vicem non deploraret, præter unius Socratis vicem. Ille verò hæc animadvertens, Quidnam, inquit, ô viri mirabiles, agitis? Atqui ego maximè hanc ob cauſam mulieres abegeram, ne talia facerent. Audiveram enim cum gratulatione & applauſu eſſe ex hac vita migrandum. Quieſcite igitur atque tolerate. Nos verò hæc audientes erubuimus, deſtitimúſque à lacrymis. Sed ipſe quum inter deambulandum crura jam gravari ſentiret, jacuit reſupinus: ſic enim qui venenum præbuit, juſſerat. Qui paulò pòſt eum tangens, pedes & crura conſideravit. Deinde gravius comprimens pedem ejus, quæſivit an ſentiret. negavit Socrates. Ille rurſus preſſit tibias, paulatímque (manu) aſcendens, oſtendit nobis frigere eas atque rigere. Et ipſe attigit rurſus, aitque quum ad cor pervenerit, tunc eſſe deceſſurum. Jam igitur friguerat ei ventriculus, cùm detegens, erat enim coopertus, dixit: quæ vox illi extrema fuit, ô Crito, Æſculapio gallum debemus, quem reddite, neque negligatis. Fiet, inquit Crito, quod jubes. Sed vide num quid aliud velis. Hæc interroganti nihil ulterà reſpondit. Sed cùm parvo tempore interquieviſſet: commotus eſt. Et

miniſter detexit eum, atque ipſe lumina fixit. Quod quum Crito cerneret, ora oculóſque compoſuit. Hic finis fuit amici noſtri, ô Echecrates, viri, noſtro quidem judicio, omnium quos experti ſumus, optimi, & apprimè ſapientiſſimi atque juſtiſſimi.

θρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν. ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. ἭΔΕ ἡ τελευτή, ὦ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἄν, τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΠΛΑ'ΤΩ-

ΠΛΑ΄ΤΩΝΟΣ ΝΟ΄ΜΩΝ.

Ἢ

ΠΕΡΙ῍ ΝΟΜΟΘΕΣΙ΄ΑΣ,

ΔΙΑ΄ΛΟΓΟΣ ΔΕ΄ΚΑΤΟΣ.

Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα.

ἈΘΗΝΑΙ῀ΟΣ ΞΕ΄ΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΕΙ΄ΑΣ ΚΡΗ῀Σ, ΜΕ΄ΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟ΄ΝΙΟΣ.

I. ΜΕΤΑ᾽ δὲ τὰς αἰκίας, περὶ παντὸς ἓν εἰρήσθω τοιόνδέ τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν· μηδ᾽ αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον. ἐκ γὰρ δὴ τοῦ τοιούτου πάντα ἐρ-

PLATONIS DE LEGIBUS,

Sive

DE LEGUM INSTITUTIONE,

DIALOGUS DECIMUS.

Dialogi Perſonæ.

ATHENIENSIS HOSPES, CLINIAS CRETENSIS, MEGILLUS LACEDÆMONIUS.

POST leges de cæde, vulneribúſque & verberibus, communis lex illa de omni vi ſanciatur, ut nemo ferat aſportétque rem alienam, aut vicini re ulla utatur, niſi poſſidenti antea perſuaſerit: hinc. n. mala omnia quæ narravimus, dependerunt, pendéntque jam,& in poſterum dependebunt. Reliquorum verò maxima ſunt, petulantium juvenum contumeliæ atque injuriæ. quæ tunc maxima, quando in ſacra committuntur: præſertim cùm in publica atque ſancta, vel in tribuum aliquarum communionem, vel aliorum hujuſcemodi. Secundo verò loco habenda ſunt, quando in ſacra privata atque ſepulchra. Tertio quæ in parentes ſeorſum ab his quæ de inferenda injuria narravimus. Quartum contumeliæ injuriæque genus eſt, quãndo quis contemptis magiſtratibus, rem illorum abducit, vel ea utitur, antequam illis perſuaſerit. Quintum cùm civis alicujus civilis dignitas læditur vel offenditur. quod genus omnino ultionem poſcit. atque his ſingulis communiter providere lex debet. De ſacrilegio quidem ſummatim dictum eſt, quid fieri oporteat, ſi vi aut clam peragatur.

II. De his autem quæ verbo vel opere in deorum contemptum aguntur, quomodo punienda ſunt, deinceps proœmio quodam propoſito dicendum videtur. Hujuſmodi verò proœmium ſit, Qui deos eſſe putat ſecundum leges, nec facit unquam ſponte impium quicquam, nec loquitur. Faciunt autem, aut dicunt impium aliquid in deos, vel quia deos eſſe negant, vel quia etſi putant eſſe deos, de rebus tamen humanis curare ipſos minimè arbitrantur: vel tertio quamvìs & ſint, & de hominibus curam

τιμένα τά τε εἰρημένα καθ' ὃ γέγονε, καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἱ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις. εἰς μέγιστα δὲ, ὅταν εἰς ἱερὰ γίγνωνται. καὶ διαφερόντως αὖ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια καὶ ἅγια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἤ τινῶν ἄλλων τοιούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους, δεύτερα καὶ δευτέρως. εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων, ὅταν ὑβρίζῃ τις. τέταρτον δὲ γένος ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ ἢ χρῆται τινὶ τῶν ἐκείνων, μὴ πείσας αὐτούς· πέμπτον δὲ, τὸ πολιτικὸν ἂν εἴη ἑκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν, δίκην ἐπικαλούμενον, οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἑκάστοις. ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βίαιός τε καὶ λάθρα ἐὰν γίγνηται, τί χρὴ πάσχειν.

II. Ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἃ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τόδε· θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο ἑκὼν, οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον. ἀλλὰ ἓν δή τι τῶν τριῶν πάσχων, ἢ τοῦτο ὅπερ εἶπον οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον, ὄντας, οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον, εὐπαραμυθήτους εἶναι, θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους. ΚΛ. Τί οὖν δὴ δρῶμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς; ΑΘ. Ὦ 'γαθὲ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον ἃ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἴποιεν, ὦ ξένε Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνώσιε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τοπαράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζουσιν· οἱ δὲ, μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν· οἱ δὲ, εὐχαῖς παράγεσθαι· οἵους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἠξιώκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς ἡμᾶς πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὡς εἰσὶ θεοὶ, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά· καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπὸ τινῶν δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων, καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾷν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ' ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα. παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων, ἀλλὰ ἡμέρων ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσὶν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν. καὶ τάχα πειθοίμεθ'

habeant, facilè tamen placari eos votis & ſacrificiis opinantur. CLIN. Quid faciemus igitur? quid ad ipſos dicemus? ATHEN. Audiamus, ô bone vir, prius quid in noſtrum contemptum joco quodam dicturos illos conjicio. CLIN. Quidnam dicent ? ATHEN. Ità fermè in nos nugabuntur, O Athenienſis hoſpes, vôſque Lacedæmonie atque Gnoſie, verè illud dicitis, quòd noſtrum alii nequaquam eſſe deos, alii nihil noſtra curare, alii muneribus facilè placari exiſtiment. Quod igitur vos in omnibus legibus ferendis faciendum eſſe putaviſtis, hoc & nunc à vobis fieri volumus, ut ſcilicet ante legum minas ſufficientibus ſignis deos eſſe nobis perſuadeatis, nec poſſe illos præterquam fas eſt, muneribus ullis moveri. Nunc enim hæc & ſimilia quædam audientes prædicari quotidie ab iis qui excellere putantur, poëtis, oratoribus, vatibus, ſacerdotibus, aliiſque permultis, ab injuria quidem facienda non removemur: ſed cum fecerimus, placare deos conamur. A vobis autem qui atroces nullo modo, ſed mites legum latores eſſe gloriamini, poſcimus, ut perſuaſione prius adhibita, quòd dii ſint, ità doceatis, ut etiam ſi non multo meliora quàm alii, veriora tamen loquamini. Fortè namque vobis credemus. Quare ſi æquum quid poſtulamus, morem gerite.

III. CLIN. Atqui, ô amice, facile eſt veritatem hanc oſtendere quòd dii ſint. ATHE. Quo pacto? CLIN. Primum quidem terra, ſol, ſidera, ipſúmque univerſum, temporum quoque ornatiſſima varietas, annis menſibúſque diſtincta id oſtendunt, Græcorum præterea barbarorúmque omnium conſenſus, deos eſſe fatentium. ATH. Timeo, ô beate vir, ſceleſtos homines: timeo inquam, non erubeſco, nec vereor, nè fortè vos contemnant. Vos enim differentiæ iſtorum cauſam ignoratis, & incontinentia voluptatum cupiditatúmque tantummodo adputatis impiam animos eorum vitam corruere. CLIN. Sed quænam præter iſta, alia iſtorum cauſa hoſpes eſt? ATH. Quod vos ipſius expertes penitus fugit. CLIN. Quî hoc? ATHE. Ignorantia quædam certè graviſſima, quæ maxima videtur eſſe prudentia. CLIN. Quo pacto inquis? ATH. Feruntur apud nos ſermones, partim metro, partim ſoluta oratione conſcripti, qui apud vos propter diſciplinæ civilis excellentiam, ut audio, non repeiuntur. Quorum antiquiſſimi primam cœli aliorúmque naturam deorum factam fuiſſe affirmant, nec multum progreſſi, deorum generationem conſuetudinémque inter ſe narrant. Quæ

ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴπερ μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα.

III. ΚΛ. Οὐκοῦν ὦ ξένε δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ἀληθεύοντας λέγειν ὡς εἰσὶ θεοί. ΑΘ. Πῶς; ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος, ἄστρα τε τὰ ξύμπαντα, καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως, ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς. ΑΘ. Φοβοῦμαί γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηροὺς (οὐ γὰρ δή ποτε εἴποιμ' ἂν ὥς γε αἰδοῦμαι) μήπως ὑμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν περὶ τὴν τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἡγεῖσθε ἀκρατείᾳ μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὁρμᾶσθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. ΚΛ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν ὦ ξένε εἴη; ΑΘ. Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν εἰδεῖτε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο φράζεις τανῦν; ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπὴ, δοκοῦσα εἶναι μεγίστη φρόνησις. ΚΛ. Πῶς λέγεις; Α. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἱ παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ, δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὡς ἐγὼ μανθάνω· οἱ μὲν, ἔν τισι μέτροις, οἱ δὲ, καὶ ἄνευ μέτρων· λέγοντες περὶ θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν ἡ πρώτη φύσις οὐρανοῦ, τῶν τε ἄλλων· προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ θεογονίαν διεξέρχονται, γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλήλους ὡμίλησαν. ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἔχοι, οὐ ῥᾴδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὖσιν. εἰς μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμὰς οὐκ ἄν ἔγωγε ποτὲ ἐπαινῶν εἴποιμι, οὔτε ὡς ὠφέλιμα, οὔτε ὡς τοπαράπαν ὀρθῶς εἴρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθείσθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὅπῃ θεοῖσι φίλον λεγέσθω ταύτῃ· τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτω ὅπῃ κακῶν αἴτια. τὸ δὲ οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι. ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ θεοὶ, ταῦτα αὐτὰ προσφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν, ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ, καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι καὶ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα.

IV. ΚΛ. Χαλεπόν γε λόγον ὦ ξένε εἰρηκὼς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μόνον. νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη. ΑΘ. Τί οὖν δὴ τι λέγωμεν; τί χρὴ δρᾷν ἡμᾶς; πότερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντος τινὸς ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας, λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα; νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν, ἢ χαίρειν ἐάσαντες, ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν

quoniam priſca ſunt, quantum ad alia quidem ſive recte, ſive non recte ſe habeant, reprehendere non facile eſt, ad cultum tamen honorémque progenitorum, nec utilia ipſa, nec vera eſſe fatebor. Priſca igitur dimittamus, déque illis, ut diis placet, dicamus: juniorum verò ſapientum verba ſicubi mala hominibus afferant, incuſemus. Profectò iſtorum verbis illud efficitur, ut cum ego & & tu hæc ipſa ſigna eſſe, quòd dii ſint, aſſerimus, ſolémque ac lunam, ſidera & terram, quaſi deos & res divinas in medium adducimus, tunc juvenes ab iſtis ſapientibus aliter perſuaſi, terram & lapides hæc eſſe dicant, nullámque humanarum rerum curam habere poſſe: ſed verbis tantum ornatis veriſimiliter ſermonem de iſtis eſſe digeſtum.

IV. CLIN. Gravem certè hoſpes & periculoſum ſermonem habuiſti etiam ſi ſolummodo unus fuiſſem. Nunc verò eò gravior & moleſtior eſt, quò plures ſunt. ATH. Quid ergo dicere, quídve facere nos oportet? Utrum quaſi apud impios homines accuſati ſimus, quòd falſo deos eſſe legibus affirmaverimus, ad defenſionem accingemur? An his demiſſis ad legum tractationem iterum revertemur, nè proœmium legum nobis hoc excreſcat in longum: cùm oratio brevis futura non ſit, ſi pronis ad impietatem hominibus quæ requirunt, ſufficienter oſtendere voluerimus, atque etiam terrore illos à ſcelere amovere, demum verò quemadmodum convenit, leges ferre? CLIN. Sæpenumero in hoc brevi tempore hoſpes à nobis dictum eſt, brevitatem non eſſe prolixitati anteponendam. Nihil enim nos, ut dicitur, urget. Quare ridiculum ſimul & pravum eſſet, ſi breviora melioribus præferremus. Multùm enim conferet, ſi veriſimili ratione ſermo noſter oſtenderit quòd dii ſint, & boni ſint, juſtitiámque multo magis quàm homines colant: quod ferè optimum pulcherrimúmque legum omnium erit exordium. Quamobrem abſque ulla moleſtia atque feſtinatione, pro viribus nihil prætermittamus, quod ad hanc rem perſuadendam pertineat. ATH. Iſte ſermo tuus adeò te paratum promptúmque oſtendit; ut ad preces votúmque videatur provocare, nec moram amplius patiatur. Verùm quomodo abſque offenſione eſſe aliquis deos diſſerat? præſertim cùm neceſſe ſit, graviter ferre odiſſéque eos, qui horum verborum nobis cauſam

μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων, οὐ γὰρ βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν, τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν· τὰ δὲ, εἰς φόβον τρέψαιμεν· τὰ δὲ, δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρέπει, μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῖμεν. ΚΛ. Ἀλλ' ὦ ξένε, πολλάκις μὲν ὥσγε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος. οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς (τὸ λεγόμενον) ἐπείγων διώκει. γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ περὶ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν ὁμῶσγέ πως πιθανότητά τινα τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοὶ, δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων. σχεδὸν γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράνοντες μηδὲ ἐπειχθέντες ἥν τινα ποτὲ ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθὼ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι, διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς. ΑΘ. Εὐχὴν μοὶ δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν. φέρε δὴ, πῶς ἄν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν, ὡς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἳ τούτων ἡμῖν αἴτιοι τῶν λόγων γεγένηνται

καὶ γίγνονται. νῦν οὖν πεπεισμένοι, τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπῳδαῖς μετά τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένους, καὶ μετὰ θυσιῶν, ἐν εὐχαῖς αὐτοὺς ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐτοῖς, ἃς ἥδιστα ὅγε νέος ὁρᾷ τε καὶ ἀκούει πραττομένας, θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τῶν αὐτῶν γονέων, ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότων, ὡς ὅτι μάλιστα οὖσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγομένων καὶ ἱκετείαις· ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων, προκυλίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων, ἀλλ' ὡς ὅτι μάλιστα ὄντων, καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεοί. τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονήσαντες οὐδὲ ἐξ ἑνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἃ λέγομεν, πῶς τούτους ἄν τις ἐν πρᾳέσι λόγοις δύναιτο νουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὡς εἰσί; τολμητέον δέ. οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι, τοὺς μὲν, ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόρρησις τοιάδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις· καὶ λέγωμεν πρᾴως, σβέσαντες τὸν θυμὸν, ὡς ἑνὶ

præbuerunt. Hi certè à pueritiæ ad deos affirmandos eo maximè inducere animum potuerunt, quòd dum lacte nutrirentur, à nutricibus matribúſque, multa de illis joco & ſeriò dicta decantatáque in orationibus audiebant, & in ſacrificiis videbant conſentanea quæque illis fieri, quæ ſuaviſſimè pueri & vident & audiunt, dum parentes eorum ſummo ſtudio pro ſe liberíſque ſacrificare, oraréque ſupplices, deos, quaſi quàm maximè dii ſint, viderent: necnon quotidie in ortu & occaſu ſolis ac lunæ Græcos & barbaros omnes tam in rebus adverſis quam ſecundis conſpicerent, ſuppliciter adorare: atque ex hoc non ſuſpicionem quòd dii non ſint afferre: ſed teſtimonium quòd ſint abſque controverſia perhibere. At verò qui hæc omnia, nulla ratione, ut mentis compos quilibet diceret, moti deſpiciunt, proptereáque nos ad hæc dicenda compellunt: quo pacto eos nunc manſuetis verbis corrigere, & primùm quòd dii ſint docere poſſimus? Audeamus tamen: nec enim decet, cùm illi voluptate perdantur, nos quoque ira in eos corrumpi. Quapropter omni concitatione animi extincta proœmium ad eos qui ità mente corrupti ſunt, aggrediamur: & quaſi ad unum

eorum ità orationem manſuetè vertamus. O fili, juvenis adhuc es: nec dubito, quin progreſſio temporis faciat, ut de multis aliter quàm nunc, ſentias. Expecta igitur oro, ut tunc de rebus maximis judices. Maximum autem eſt quod tu modò nihil arbitraris, ut rectè de diis ſentientes, bene vivamus. Verum ſi hoc in his permagnum tibi certificavero, minimè mentiar. Non tu ſolus nec amici tui primi, hanc de diis opinionem habetis, ſed aliqui ſemper, tum plures tum pauciores hoc morbo laborant. Quod verò plurimis illorum contigit, tibi narrabo. Profectò nullus eorum ab adoleſcentia uſque ad ſenectam in hac opinione quòd dii non ſint perſeveravit. Reliqui autem duo morbi quamvis non multis, nonnullis tamen permanſerunt, quòd dii ſint quidem, ſed de rebus humanis nihil curent. Vel quòd curent, ſed facilè precibus ſacrificiiſque placentur. Tu igitur ſi mihi credes, expectabis, donec planè conſtet tibi pro viribus, quid de his judicandum ſit. Utque id aſſequaris, diligenter conſiderabis, ſive ſic ſive aliter ſe res habeat: & à cæteris omnibus, & à legumlatore maximè ſciſcitaberis. Interea noli tam temerarius eſſe, ut impiè de diis ſentias. Is enim

διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων, Ὦ παῖ, νέος εἶ· προϊὼν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσει πολλὰ ὧν νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα, ἐπὶ τἀναντία τίθεσθαι. περίμενον οὖν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ, ὃ νῦν οὐδὲν ἡγῇ σὺ, τὸ, περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς διανοηθέντα, ζῆν καλῶς ἢ μή. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν ἕν τι μέγα σοὶ μηνύων οὐκ ἄν ποτε φανείην ψευδὴς, τὸ τοιόνδε· οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε· γίγνονται δὲ ἀεὶ πλείους ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες. τὸ δὲ τοίνυν σοὶ παραγεγονὸς αὐτῶν πολλοῖς φράζοιμ' ἂν, τὸ μηδένα πώποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ὡς οὐκ εἰσὶ, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοήσει. τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μεῖναι, πολλοῖσι μὲν οὔ, μεῖναι δὲ οὖν τισὶ, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δὲ εἰσὶ θύμασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σαφὲς ἂν γινόμενόν σοι περὶ αὐτῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· πυνθανόμενος παρά τε τῶν ἄλλων, καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου. ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τοῦ τοὺς νόμους σοὶ τιθέντι νῦν, καὶ εἰς αὖθις διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων ὡς ἔχει.

V. K. Κάλλιστ' ἡμῖν ὦ ξένε μέχρι γε τοῦ νῦν εἴρηται. A. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία· λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμπεπτωκότες. K. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; A. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτατον ἁπάντων λόγων. ΚΛ. Φράζ' ἔτι σαφέστερον. A. Λέγουσί που τινὲς ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα, καὶ γενόμενα, καὶ γενησόμενα, τὰ μὲν, φύσει, τὰ δὲ, τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην. K. Οὐκοῦν καλῶς. A. Εἰκός γε τοι που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. K. Πάντως. A. Ἔοικε (φασὶ) τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα, τέχνην. ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων, πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν. K. Πῶς λέγεις; A. Ὧδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ· πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί· τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων. καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι, παντελῶς ὄντων ἀψύχων. τύχῃ δὲ φερόμενα

qui tibi leges ponit, & nunc & poſtea, quomodo iſta ſe habeant, docere conabitur.

V. CLI. Optimè hucuſque hoſpes nobis eſt dictum. ATH. Prorſus eſt ità, ô Megille, atque Clinia. Sed in mirabilem quendam ſermonem neſcientes incidimus. CL. Quemnam? ATH. Qui à multis ſapientiſſimus eſſe putatur. CLI. Dic clarius. AT. Res omnes nonnulli aiunt, quæ fiunt, quæ futuræ, quæque factæ ſunt, vel natura, vel fortuna, vel arte fieri. CL. Et probè quidem. ATH. Certè non abſurdum eſt viros ſapientes probè dixiſſe. Quare ſequamur ipſos: inquiramúſque quidnam intellexerunt. CLIN. Omnino. ATHE. Maxima dicunt atque pulcherrima natura fortunáque fieri: Arte verò minora: eámque dicunt accepta à natura magnorum primorúmque operum generatione, fingere fabricaréque minora omnia, quæ artificioſa ab omnibus appellantur. CLI. Quomodo id ais? ATHE. Sic planius dicam. Ignem, aquam, terram, aërem, omnia hæc non arte, ſed natura & fortuna eſſe dicunt. Corpora etiam quæ poſt hæc ſunt: rerum terrenarum, ſolis, lunæ, ſtellarum omnium, ex iſtis anima prorſus carentibus facta fuiſſe aiunt: fortunáque quo unumquodque vis ſua impulit lata, ſingula ſingulis, frigida calidis, ſicca humidis, mollia duris, & omnino contraria contrariis, duce fortuna conveniſſe, ac neceſſariò contemperata fuiſſe. Hoc pacto cœlum totum, & quæ in eo ſunt omnia, animalia quoque, & plantas, & anni tempora fuiſſe producta: non per intellectum, neque per deum aliquem, neque per artem, ſed natura, ut diximus, atque fortuna. Ex quibus artem poſtea mortalem à mortalibus factam, poſteriores quaſdam res genuiſſe, non penitus veritatis participes, ſed ſimulacra quædam ſibi ipſis cognata, qualia pictura, muſica, cæteræque artes his ſimiles generant. Si quæ verò artes ſerium aliquid faciunt, eas eſſe quæ vim ſuam cum natura communicant: qualis eſt medicina, agricultura, gymnaſtica. Civilem præterea peritiam aiunt, parva quadam parte cum natura, magna verò cum arte concurrere: atque ità univerſam legum poſitionem non cum natura, ſed cum arte, cujus poſitiones veræ non ſint, convenire. CLIN. Quonam pacto? ATH. Deos, ô beate vir, non naturâ, ſed arte & legibus quibuſdam conſtare volunt, eóſque aliis alios, prout ſinguli ſecum conſentientes lege ſanxerunt. Pulchra verò vel honeſta, alia natura, alia

τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς, ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ, καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρά· καὶ πάντα ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὁπόσα κατ' οὐρανόν· καὶ ζῷα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων· οὐ διὰ νοῦν (φασὶν) οὐδὲ διὰ τινὰ θεὸν, οὐδὲ διὰ τέχνην· ἀλλὰ, ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. τέχνην δ' ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην, αὐτὴν, θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννηκέναι παιδείας τινὰς, ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἴδωλ' ἄττα ξυγγενῆ ἑαυτῶν· οἷ' ἡ γραφὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ, καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι. αἳ δ' εἴ τι καὶ σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας ὁπόσαι τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὑτῶν δύναμιν· οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ γυμναστική. καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναι φασὶ κοινωνοῦν φύσει· τέχνῃ δὲ, τὸ πολύ. οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν, οὐ φύσει, τέχνῃ δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Θεοὺς, ὦ μακάριε, εἶναι πρῶτον φασὶν οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει, ἀλλά τισι νόμοις· καὶ τούτους ἄλλους ἄλλοις, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ, φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δ' ἕτερα. τὰ δὲ δὴ δίκαια οὐδ' εἶναι τοπαράπαν, φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους ἀεὶ ταῦτα. ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκαστα εἶναι, γιγνόμενα τέχνῃ καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δή τινι φύσει. ταῦτ' ἐστὶν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον ὅ, τι τὶς ἂν νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν· στάσεις τε διὰ ταῦτα ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων, καὶ μὴ δουλεύοντα ἑτέροισι κατὰ νόμον.

VI. K. Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον; καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις; A. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὦ Κλεινία. τί οὖν οἴει χρῆναι δρᾷν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρεσκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμπασι τοῖς ἀνθρώποις, ὡς, εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται, δοξάζοντες τοιούτους οἵους φησὶν ὁ νόμος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων, καὶ περὶ ἁπάντων τῶν μεγίστων, ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ κακίαν· ὡς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν, διανοουμένους ὅπῃπερ ἂν ὁ νομοθέτης

lege conſiſtere. Sed juſta natura minimè eſſe: imò verò homines de his ſemper invicem diſceptare, & nova quotidie conſtituere: & quæ nuper ſtatuerunt, quatenus illis ſic placet, eatenus eſſe juſta, non natura quidem, ſed arte & legibus ſtabilita. Hæc ſunt, ô amici, quæ ſapientes viri, tum poetæ tum ſcriptores, aliis junioribus tradiderunt, dicentes juſtam eſſe eam poſſeſſionem, quæ vi & victoria comparatur. Unde junioribus impietas innaſcitur, ut credant non eſſe deos, quales credere leges jubent. Hinc etiam ſeditiones oriuntur, per quas ad eam homines vitam quaſi ſecundum naturam rectam trahuntur, qua ità vivant, ut cæteros vincant, nec ſecundum leges aliis ſerviant.

VI. CLIN. O qualem hoſpes rem narraſti, qualémque peſtem juvenum & publicè civitatibus, & privatim domibus ſuis illatam? ATH. Vera narras, ô Clinia. Sed cùm ità res ſe habeat, quid legumlatori agendum cenſes? An ſolum minari omnibus hominibus debet? eos omnino pœnas daturos, niſi deos eſſe credant, taléſque opinentur, quales à legibus traduntur: déque honeſtis & juſtis & maximis quibúſque rebus, ac de virtute & pravitate, ità omnino arbitrentur & agant, ut legumlator præſcripſerit.

ſcripſerit. Si igitur non paruerint, alios mortis ſupplicio, alios plagis & vinculis, alios dedecore, alios exilio, egeſtatéque puniendos. Itáne minabitur quidem tantum legumlator, ut autem in legumlatione perſuaſionem minis adjungat, qua mitiget, nihil curabit? CL. Minimè hoſpes, ſed ſiqua in hujuſcemodi rebus vel modica perſuaſio inveniri poteſt, non debet legumlator qui modò alicujus pretii ſit, labore indè deterreri, ſed quàm maximo, ut dicitur, clamore poteſt, priſcæ legi auxilium ferre, rationibúſque oſtendere quòd dii ſunt, & quæcunque ipſe paulo antè dicebas: atque ipſi legi & arti ità ſuffragari, ut vel natura, vel non minus quàm natura conſtare affirmet, cùm mentis ipſius proles ſint, ut recta ratio monſtrat: quam tu modo dicere mihi videris, & ego credo. ATHEN. O promptiſſimi animi Clinia, nonne arduum eſt, ea rationibus proſequi, quæ ità per omnes divulgata ſunt, ipſáque prolixa ſunt, nec brevitatem patiuntur? CLINIAS. Quid hoſpes? cùm tam multa de ebrietate & muſica dicerentur, eam prolixitatem æquo animo tulimus: de diis verò talibúſque rebus plura dicentem non auſcultabimus? Enimverò legumlationi prudenter diſpoſitæ, magnum hinc patrocinium eſt futurum, cùm legum mandata literis tradita quæ toto tempore futuro redargutioni ſubjecta eſſe ſolent,

ὑφηγήσηται γράφων. ὃς δ' ἂν μὴ παρέχηται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις ἐυπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι. τὸν δέ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ, ἀτιμίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς. πειθὼ δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, μηδεμίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμερῶν; Κ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε· ἀλλ εἴπερ τυγχάνει γε οὖσα καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην· ἀλλὰ πᾶσαν (τὸ λεγόμενον) φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ ὡς εἰσὶ θεοί· καὶ ὅσα νῦν δὴ διῆλθες σὺ, καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ τέχνῃ. ὡς ἐστὸν φύσει ἢ φύσεως οὐχ ἧττον, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα, κατὰ λόγον ὀρθὸν ὅν σύ τε λέγειν μοὶ φαίνῃ καὶ ἐγώ σοι πιστεύω τανῦν. Α. Ὦ προθυμότατε Κλεινία, τί δ' οὐ χαλεπά τέ ἐστι ξυνακολουθεῖν λόγοις εἰς πλήθη λεγόμενα, μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια; Κ. Τί δὲ ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ γέ ἐστί που τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοήθεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γράμμασι τεθέντα ὡς δώσοντα εἰς πάντα χρόνον

ἔλεγχον, πάντως ἠρεμεῖ. ὥστε οὔτ᾽ εἰ χαλεπὰ κατ᾽ ἀρχὰς ἀκούειν ἐστί, φοβητέον ἅγ᾽ ἔσται καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι σκοπεῖν· οὔτε εἰ μακρά, ὠφέλιμα δὲ, διὰ ταῦτα λόγον οὐδαμῆ ἔχει, οὐκ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν. ΜΕ. Ἄριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ λέγειν Κλεινίας. Α. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε· ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων ὡς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην; ΚΛ. Οὐκ ἔστιν.

VII. Α. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοὶ πάλιν Κλεινία καὶ σύ. κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων. κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτὰ, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἆρ᾽ οὖν, πρὸς Διός, οἷον πηγήν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων ὁπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει, πάντα λό-

ſic comprobata quieſcant. Quare terreri non debemus, ſi auditu ardua principio ſunt, quæ vel tardi ingenii homines ſæpius repetendo animadvertere poterunt. Hæc igitur licet prolixa, ſi modò utilia ſunt, non videntur abjicienda. Nec æquum eſt hos ſermones pro viribus non defendere. MEGIL. Optimè mihi hoſpes, Clinia, loqui videtur. A. Et maximè quidem, ô Megille: quare faciendum eſt, ut dicit. Profectò niſi ſermones iſti inter omnes, ut ità dixerim, homines vulgati eſſent, nihil opus eſſet, deos eſſe rationibus demonſtrare. Nunc verò neceſſe eſt. Cùm igitur maximæ leges ab improbis hominibus corrumpantur, cujuſnam magis quàm legumlatoris officium eſt, auxilium ferre? C. Nullius certé.

VII. A. Verùm dic mihi Clinia, participem enim te rationis hujus eſſe oportet. Nonne qui hæc dicit, ignem, terram, aquam, & aerem, prima omnium putare videtur? atque hæc eadem naturam vocare, & ex his poſteriorem animam arbitrari? Imò non videtur ſolùm, ſed iſta nobis oratione ſua verè ſignificat. C. Ità prorſus. ATHE. Num igitur per Jovem quaſi fontem quendam invenimus ſtultæ illorum opinionis, qui nunquam quæſtiones rerum naturalium attigerunt? Conſidera obſecro, & rationem omnem

ſcrutare. Non enim parum intereſt, ſi oſtenderimus eos qui impiis rationibus innituntur, cæteróſque ad impietatem trahunt, non rectè, ſed perversè diſſerere. Mihi igitur de his ità videtur. C. Probè dicis, ſed coneris iſta oſtendere. A. At videbor rationibus uti non conſuetis. CL. Nè verearis, hoſpes. Intelligo enim quòd putabas longè te à propoſito ferendarum legum abire, ſi diſputationem hanc ingrediamur. Verùm ſi non aliter convincere poſſumus rectè ſe habere quæ de diis ſecundum legem modò dicuntur, dicendum eſt omnino. ATH. Dicam jam novam hanc penè inauditámque rationem. Quod generationis corruptioníſque omnium prima cauſa eſt, non primum, ſed poſterius factum illi ſermones affirmarunt, qui animos impios effecerunt. Quod verò poſterius, id prius. Quare veram deorum ſubſtantiam ignorarunt. C. Nondum intelligo. A. Qualis anima ſit, & quam habeat vim, omnes fermè ignoraſſe videntur, tum quo ad alia tum quo ad ejus generationem, quod ante omnia corpora nata ſit, & tranſmutationis decoríſque corporum ipſa ſit maximè omnium princeps. Si hæc ita ſint, nonne quæ animæ ipſius propria ſunt, neceſſariò priora his erunt, quæ ad

γον ἐξετάζων. οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον εἰ φανεῖεν λόγων ἀπτόμενοι ἀσεβῶν, ἄλλοις τε ἐξάρχοντες, μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν. K. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπη, πειρῶ φράζειν. A. Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων. K. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἴησῃ βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἁπτώμεθα λόγων. εἰ δέ ἐστι μηδαμῇ ἑτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν, ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ. A. Λέγοιμ' ἂν, ὡς ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα λόγον τινὰ τόνδε· ὃ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἁπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι· ὃ δὲ ὕστερον, πρότερον. ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας. K. Οὔπω μανθάνω. A. Ψυχὴν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει· τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι, καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ, σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει, παντὸς μᾶλλον. εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρα οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ, πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν

σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώματος; ΚΛ. Ἀνάγκη. Α. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος, σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις, τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις· τὰ δὲ φύσει, καὶ φύσις (ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο) ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ. Κ. Πῶς; Α. Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλεται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότητα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως, ὅτι φύσει ταῦτ' ἔστ' οὕτως ἔχοντα· ἂν ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

VIII. Α. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλώμεθα. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πῃ πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπὴς ὢν παραπείσῃ, καὶ διαφυγὼν, καταγελάστους ποιήσῃ· καὶ δόξωμεν, μείζονα ἐπιβαλλόμενοι, καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν, εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος ἐγὼ τυγχάνων ὑμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων, εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ

corpus pertinent, cùm ipſa corpore ſit antiquior? CL. Neceſſe eſt. ATH. Ergo opinio, cura, intellectus & ars & lex, duris & mollibus, gravibus atque levibus priora ſunt. Quare ingentia & prima opera, operationéſque ipſæ artis in primis erunt: quæ verò natura ſunt, & natura ipſa, quam non rectè ſic appellant, poſterius ſunt, & artem intellectúmque ſequuntur. CLI. Cur? ATHE. Non rectè naturam generationem circa prima dicere volunt, primáque ponunt corpora. Si autem non ignis, nec aër, ſed anima primò eſſe videbitur, anima ipſa corpore antiquior rectiſſimè affirmabitur: & hæc ipſa ità natura conſtare, ſi animam corporibus antiquiorem eſſe conſtiterit: aliter verò nequaquam. CLI. Vera loqueris.

VIII. ATHE. Num deinceps ad hæc ità pergemus? CL. Ità prorſus. ATH. Rationem cavillatoriam fallacémque fugiamus, nè ſi fortè juvenilis ipſa nos ſenes fefellerit, ridiculos reddat, videamúrque magna aggreſſi, nè parva quidem conſecuti fuiſſe. Si amnem profundum rapidúmque tres ipſi tranſire vellemus, & ego junior vobis, fluctúſque magis expertus, dicerem, periculum me primum

vobis in tuto relictis facere oportere, utrum tranſiri fluvius à vobis ſenioribus poſſit, an non, & poſtea facto periculo, aut adhortari vos ad tranſitum, aut ſi tranſiri non poſſit, me ſolum periculum ſubiiſſe, modeſtè loqui viderer. Non aliter modò cùm ratio profundior adeunda ſit, ferméque veſtris viribus non acceſſibilis, nè vertiginem tenebráſque vobis faciat, ad eas vos quæſtiones deducens, quibus conſueti non eſtis, atque hoc pacto dedecore triſtitiáque afficiat, periculum in me primo ità faciundum cenſeo, ut & meipſum interrogem, & mihi ipſi reſpondeam, & hoc pacto vobis in tuto audientibus, totam hanc de anima diſputationem pertranſeam, qua prior eſſe corpore oſtendatur. CLI. Optimè hoſpes loqui videris, facitóque, ut dicis. ATHE. Age igitur modò magis quàm unquam deum omni ſtudio invocemus, cùm deos eſſe diligenter demonſtrare conemur, rationémque ingrediamur, rudentibus tutiſſimè tenſis. In hac autem diſputatione, interrogationibus hujuſmodi ſic ſecuriſſimè reſpondere videor, ſiquis roget, O hoſpes, ſtántne omnia, nihílque movetur: an contrà, ſtat nihil, cuncta moventur? vel aliqua moventur, aliqua perma-

χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἐμαυτὸν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ, σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὖσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει· καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ, καλεῖν ὑμᾶς τότε, καὶ συνδιαβιβάζειν ἐμπειρίᾳ· εἰ δὲ ἄβατος ἦν, ὡς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι· μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος, καὶ σχεδὸν ἴσως ἄβατος, ὡς τῇ σφῷν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἴλιγγόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ, παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων· εἶτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῆ· δοκεῖ δή μοι χρῆναι ποιεῖν οὑτωσὶ τανῦν ἐμέ· ἀνερωτᾶν πρῶτον ἐμαυτὸν, ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ· καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, ἄχριπερ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται, καὶ δείξῃ πρότερον ὂν ψυχὴν σώματος. ΚΛ. Ἄριστ' ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι· ποίει τε ὡς λέγεις. Α. Ἄγε δὴ, θεὸν εἴποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γιγνόμενον· ἐπί γὰρ ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τὴν αὐτῶν, σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων. ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος, ἐπιβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε, ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται. κᾆτα δὲ, ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τοὐτῳ πᾶν τοὐναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει;

Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε, καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που ἂν τοῦτο δρῴη, τὰ δὲ, ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν, λέγεις (φήσομεν) ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά; Ναί. Μανθάνομεν δέ γε ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις, ἀνάλογον ἑαυτὴν διανέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον. διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἁπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχη ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἄν τις ἐλπίσειε γίγνεσθαι πάθος. Ἀληθέστατα λέγεις. τὰ δέ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνῃ μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον· καὶ τοτὲ μὲν, ἔστιν ὅτε βάσιν ἑνὸς κεκτημένα τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα, τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἀλλήλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων, συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὡς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα

nent ? Hüic utique reſpondebo manere alia, alia verò moveri. Nonne in aliquo loco ſtant & moventur ? Quidni ? Nonnulla in una ſede id faciunt, nonnulla in pluribus. Eáne dicis quæ ſtantium in medio vires capiunt, in uno moveri : quemadmodum circuli ſtare dicuntur, licet circumferentia eorum vertatur ? Ità prorſus. Intelligimus autem quod in hac circumferentia, cum hujuſmodi motus maximum ſimul minimúmque circulum circumducat, ſecundum proportionem, ſe ipſum majoribus minoribúſque diſpertit : & ipſe quoque proportione ſervata major eſt & minor. Propterea cunctorum factus eſt fons mirabilium. Unà enim cum magnis parvíſque circulis velocitates tarditatéſque convenientes ità tranſigit, ut incredibile quiddam peragere videatur. Vera narras. In multis verò moveri, dicere mihi videris, quæcunque ex alio in alium ſemper tranſeunt locum : & nonnunquam alicujus centri unius obtinent baſim, nonnunquam plura: eò quòd circumvolvantur : & cùm ſingula ſibi invicem paſſim occurrant, ſi ſtantibus reſiſtentibúſque obvia fiunt, ſcinduntur: ſi verò contrà latis, unum facta tam hæc quàm ipſorum intermedia conjunguntur, atque condenſantur. Fateor utique hæc ità ſe habere, ut tu ais. Atqui conjuncta denſatâque augentur, disjuncta verò rarefactáque minuuntur, quando prior ſingulorum habitus permanet: quando verò non permanet, propter utraque corruptio ſequitur. Fit igitur omnium generatio, quando paſſio quædam fit: cùm videlicet principium capto incremento ad ſecundam perveniat tranſlationem, & ab hac in proximam: cúmque ad tres uſque pervenerit, in ſentientibus ſenſum habuerit. Hac ergo tranſmutatione atque tranſlatione quodlibet gignitur. Verè autem eſt, quando permanet. Quod ſi in alium habitum permutatum ſit, jam penitus eſt corruptum. Species motuum omnes præter duas, ô amici, jam diximus. CL. Quas illas? ATHE. Illos, ô bone vir, motus nondum diximus, quorum pene gratia tota hæc conſideratio eſt. CL. Dic planius. ATHE. Animæ gratia diſputationem hanc aggreſſi ſumus. CL. Maximé. ATHE. Sit ergo alter motus, quo quid alia ſemper movere poteſt quidem: ſeipſum verò non poteſt. Alter quo quid & ſeipſum ſemper & alia poteſt movere, conjungendo, disjungendo, augendo, & contrà: generando præterea & corrumpendo. Qui motus à cæteris omnibus eſt diſtinctus. CLI. Sint ut vis. ATHE. Nonne motum illum nonum ponemus, quo aliquid ab alio movetur, & alia movet? De-

μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ· μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς, δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται. γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, ἡνίκ' ἂν τι πάθος ᾖ· δῆλον ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξην, εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν· καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον· καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα, αἴσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίγνεται πᾶν. ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἕξιν, διέφθαρται παντελῶς. ἆρ' οὖν κινήσεις πάσας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἴδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν γε, ὦ φίλοι, δυοῖν; ΚΛ. Ποίαιν δή; Α. Σχεδὸν, ὦ 'γαθὲ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν ἐστιν ἡ σκέψις τανῦν. Κ. Λέγε σαφέστερον. Α. Ψυχῆς ἦν ἕνεκά που; Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνησις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ, μία τις· ἡ δ' ἑαυτήν τ' ἀεὶ καὶ ἕτερα δυναμένη κατά τε συγκρίσεις ἔν τε διακρίσεσιν, αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ, καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς, ἄλλη μία τις αὖ τῶν πασῶν κινήσεων. Κ. Ἔστω γὰρ οὖν. Α. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινοῦσαν, καὶ μεταβαλλομένην ὑφ' ἑτέρου, θήσομεν ἐνάτην αὖ, τήν τε ἑαυτὴν κινοῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιήμασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν· ταύτην δὲ, δεκάτην σχεδὸν ἐροῦμεν. Κ. Παντάπασι μὲν οὖν.

IX. Α. Τῶν δὴ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίνα προκρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐρρωμενεστάτην τε εἶναι καὶ πρακτικὴν διαφερόντως; Κ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὑτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας, ὑστέρας. Α. Εὖ λέγεις. ἆρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥηθέντων μεταθετέον ἓν ἢ καὶ δύο; Κ. Ποῖα φῄς; Α. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν, σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται. Κ. Πῇ; Α. Πρῶτον γενέσει τέ ἐστι καὶ ῥώμῃ, κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον. Κ. Πῶς λέγεις; Α. Ὧδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ, καὶ τοῦτο, ἄλλο ἕτερον ἀεὶ τῶν τοιούτων ἆρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται; τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὑτὸ κινῆσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίγνηται τὰ κινηθέντα· μῶν ἀρχή τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως ἁπάσης ἄλλη πλὴν ἡ τῆς αὐτῆς αὑτὴν κινη-

cimum verò collocabimus illum quo & ſe movet & alia: qui certè omnibus actionibus & paſſionibus ſe accommodat: rerúmque omnium quæcunque ſint, revera motus & tranſmutatio nuncupatur? CL. Ità prorſus.

IX. ATHE. Quem potiſſimum ex decem motibus cæteris omnibus tanquam robuſtiſſimum & efficaciſſimum præponemus? CLIN. Neceſſe eſt eum quo quid & ſe & alia movere poteſt, longiſſimo intervallo præcedere, cæteros autem omnes eſſe longè poſteriores. ATHE. Probè dicis. Sed unum vel duo non rectè locata, aliter ponenda ſunt? CLIN. Quænam? ATH. Quod de motu decimo diximus, non rectè eſt dictum. CLIN. Quare? ATHEN. Quia qui decimo enumeratus eſt, tam generatione quàm robore ſecundum rationem primus eſt, Secundus verò, quem nono abſurdè loco enumeravimus. CL. Quomodo hæc dicis? ATH. Sic. quando aliud ab alio movetur: idque rurſus ſemper ab alio: erítne in talibus aliquid quod primò moveatur? At quomodo id cùm ab aliquo moveatur, eorum quæ moventur, primum erit? Certè impoſſibile id eſt. Sed quando aliquid ſeipſum movens, aliud quoque movebit: illúdque aliud, & ſic deinceps plurima movebuntur: an aliud totius motus principium erit, quàm mutatio ejus quod ſeipſum movit? CL. Egregiè dictum id, & concedendum eſt. ATH. Præterea ſic nosipſos interrogemus, & ipſi nobis reſpondeamus. Si quovis modo univerſa ſimul ſteterint, ut plurimi talium audent dicere, quem motum potiſſimum ex omnibus primum in ipſis fieri aſſeremus? Eum profectò, quo quid ſeipſum movet: Motus enim dependens ab alio, non prius incidet, quàm alia quædam ipſis inciderit permutatio. Quapropter initium omnium motionum primúmque motum, qui & in ſtantibus factus ſit, & in his quæ moventur modò inſit, illum fateri neceſſe eſt, quo quid ſeipſum movet: & hanc eſſe antiquiſſimam omnium potentiſſimámque mutationem: ſecundam verò illam, qua quid ab alio mutatur, & alia movet. CL. Veriſſimè dicis.

X. ATHE. Poſtquam hucuſque diſputando devenimus, hoc quoque reſpondeamus. CL. Quidnam? ATHE. Si primum motum in terreno vel aquatico vel igneo corpore, ſive ſimplici, ſeu mixto viderimus, quam ineſſe ipſi paſſim dicemus? CL. Nunquid rogas, ſi vivere ipſum dicendum ſit, quod à ſeipſo movetur? ATHE. Idipſum. CL. Vivere certé. ATH. Quid verò cùm animam eſſe in aliquo viderimus, num ob aliud vivere ipſum quàm ob hoc putabimus? CL. Ob hoc ipſum. ATHE. Attende per Jovem obſecro nunquid velis

στάσης μεταβολή; ΚΛ. Κάλλιστα εἶπες· συγχωρητέα τούτοις. A. Ἔτι δὴ καὶ τόδε εἴπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν' ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; K. Τὴν αὐτὴν δή που κινοῦσαν. ὑπ' ἄλλου γὰρ οὐ μήποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. A. Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν αὑτὴν κινοῦσαν, φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν· τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν. K. Ἀληθέστατα λέγεις.

X. A. Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἐσμὲν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινόμεθα. K. Τὸ ποῖον; A. Ἐὰν ἴδωμεν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ, ἢ ἐνύδρῳ, ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι; K. Μῶν ἄρα μὲ ἐρωτᾷς εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν ὅταν αὐτὸ αὑτὸ κινῇ; A. Ναὶ ζῆν. K. Πῶς γὰρ οὔ; A. Τί δέ; ὁπόταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταυτὸν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον; K. Οὐκ ἄλλο. ΑΘ. Ἔχε δὴ πρὸς Διός. ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν; ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἓν μὲν, τὴν οὐσίαν· ἓν δὲ, τῆς οὐσίας τὸν λόγον· ἓν δὲ, ὄνομα. καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο. Κ. Πῶς δύο; Α. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ, τὸν λόγον ἀπαιτεῖν· τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον, ἐρωτᾶν αὖ τοὔνομα. ἆρά γε τὸ τοιόνδε αὖ βουλόμεθα νῦν λέγειν; Κ. Τὸ ποῖον; Α. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἔν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν, ὄνομα μὲν, ἄρτιον. λόγος δὲ, ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη. Κ. Ναί. Α. Τὸ τοιοῦτον φράζω. μῶν οὐ ταυτὸν ἑκατέρως προσαγορεύομεν, ἄν τε τὸν λόγον ἐρωτώμενοι, τοὔνομα ἀποδιδῶμεν, ἄν τε τοὔνομα, τὸν λόγον; ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ, δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταυτὸν ὄν; Κ. Παντάπασι μὲν οὖν. Α. Ὡ δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα; τὴν δυναμένην αὐτὴν αὑτὴν κινεῖν κίνησιν; Κ. Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φὴς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἥνπερ τοὔνομα ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν; Α. Φημίγε. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταυτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων

tria in re qualibet intelligere. CL. Quo pacto? ATH. Unum ſubſtantiam ipſam. Unum ſubſtantiæ rationem. Unum quoque nomen ipſum. Interrogationes etiam de omni re duas eſſe. CL. Quomodo duas? ATH. Quòd videlicet nonnunquam nomine nobis propoſito, rationem ipſam quæramus: nonnunquam rationem aſſecuti, nomen jam inveſtigemus. Sed volumúſne hoc iterum dicere? CL. Quidnam? ATH. Bipertita diſtinctio, & in aliis, & in numero reperitur. Et in numero ſic diviſo, nomen quidem, par eſt: Ratio autem, numerus in duo æqualia diviſibilis. CL. Certé. ATH. Tale aliquid dico. Nonne idem in utroque ſignificamus, ſive nomen interrogati, rationem: ſive rationem interrogati, nomen reddamus? quandoquidem unam eandémque rem nomine quidem parem, ratione verò numerum in duo æqualia diviſibilem appellamus. CL. Idem omnino. ATH. Rei verò illius cui nomen eſt anima, quænam ratio eſt? Num habemus aliam rationem, præter eam quam modò diximus, quòd ipſa poſſit ſeipſam movere? CL. A ſeipſo moveri aſſeris rationem eſſe illius ſubſtantiæ quam nomine omnes animam appellamus? A, Aſſero equidem. Quod ſi ità eſt, an adhuc deſideramus ſufficientius demonſtrari, idem eſſe animam, & primam generationem ac motum rerum quæ ſunt, quæ fuerunt, quæque futuræ ſunt, omniûmque rurſus iſtis contrariorum? quandoquidem tranſmutationis motúſque omnis omnibus cauſa eſſe apparuit. C. Minimé. Nam ſufficientiſſimè monſtratum eſt, animam omnibus antiquiorem eſſe. cùm motus principium ſit. A. Nonne igitur motus qui ab alio in alio fit, quóve nihil unquam ſeipſum movet, ſecundus eſt, & quoto quis velit numerorum intervallo ſuperiori motui poſtponendus? ſiquidem corporis verè inanimati mutatio eſt. C. Probé. A. Rectè igitur & propriè, veréque & abſolutè diximus, prius corpore animam factam fuiſſe, corpus verò poſterius atque ſecundo, animæ ſecundum naturam dominanti ſubjectum. C. Veriſſima hæc ſunt. A. Recordamur nos in ſuperioribus conceſſiſſe, ſi antiquior corpore anima declaretur, illa etiam quæ animæ competunt, iis quæ corporis propria ſunt, priora eſſe ſimul declarari. C. Maximé. A. Affectus ergo, mores, voluntates, cogitationes, veræ opiniones, curæ, memoriæ, omnia hæc longitudine corporum, latitudine, profunditate, robore, prius facta ſunt, ſicut & anima corpore. C. Neceſſe eſt. A. Num etiam concedere cogimur bonorum & malorum, honeſtorum & turpium, juſtorum & injuſtorum, cæterorúmque contrariorum cauſam eſſe? ſiquidem

καὶ ἐσομένων, καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις; ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασι. Κ. Οὔκ· ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη τε ἀρχὴ κινήσεως. Α. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδὲν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν, τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή; Κ. Ὀρθῶς. Α. Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν ἦμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος ἡμῖν· σῶμα δὲ, δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν. Κ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. Α. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς εἰ ἡ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα. Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Τρόποι δὲ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς, ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι, πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἂν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος. Κ. Ἀνάγκη. Α. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν καλῶν καὶ κακῶν καὶ αἰσχρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων, καὶ πάντων τῶν ἐναντίων; εἴπερ

τὴν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; Κ. Πῶς γὰρ οὔ;

XI. Α. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; Κ. Τί μήν; Α. Μίαν, ἢ πλείους; ΜΕ. Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶϊν ἀποκρινοῦμαι. Α. Δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος, καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι. Κ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας. ΑΘΗΝ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν, ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι, βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην· θαῤῥοῦσαν, φοβουμένην· μισοῦσαν, στέργουσαν· καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις, τὰς δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων, ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν, καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν· καὶ τούτοις ἑπομένας, θερμότητας, ψύξεις βαρύτητας, κουφότητας· σκληρὸν καὶ μαλακόν· λευκὸν καὶ μέλαν· αὐστηρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρόν· καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαμβάνουσα ἀεὶ θεὸν, θεὸς οὖσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα· ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη, πάντα αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν; ἢ

cauſam omnium ipſam aſſerimus. C. Cur non?

XI. A. Animam cuncta gubernantem, & in omnibus quæ moventur habitantem, nonne & cœlum gubernare neceſſariò confitebimur? C. Omnino. A. Unam an plures? ME. Plures certè, ut ego pro vobis reſpondeam. AT. Nec pauciores quàm duas ponere debemus, unam beneficam, contrariam alteram. C. Rectè admodum. ATHE. Univerſa ergo quæ in cœlo ſunt, quæ in terra, quæ in mari, ſuis motibus anima ducit: quibus nomina ſunt, velle, conſiderare, curare, conſultare, rectè & non rectè opinari, lætari, dolere: audere, metuere: odiſſe, diligere: & cæteris præterea motibus omnibus, qui horum affines primíque ſunt, qui & ſecundos corporum motus ſuſcipientes, omnia in augmentum decrementúmque perducunt: concretionem, vel condenſationem, & diſcretionem, vel rarefactionem: & in ea quæ iſta ſequuntur, caliditates, frigiditates, gravitates, levitates, durum, molle, album, nigrum, auſterum, dulce, amarum: & denique omnibus, quibus anima uſa ſi intellectum quoque ſemper divinum acceperit, rectè cuncta, dea cùm ſit, recta feliciáque perducit: ſin verò amentiæ conjuncta fuerit, omnia his contraria facit. Damúſne iſta ſic ſe habere?

an adhuc ambigui ſumus? CLI. Nullo modo ambigimus. ATH. Utrum ergo animæ genus, cœlum, terram, totúmque orbem regere arbitramur? quod mente virtutéque refertum eſt? an quod caret utriſque? Vultíſne, ut ità reſpondeamus? CLI. Quo pacto? ATH. Ità dicamus, ô mirifice vir, ſi univerſus cœli circuitus, & omnium quæ in eo ſunt, progreſſio, mentis motui, & circumlationi, & rationi ſimilem habet naturam, & ſimili quadam ratione peragitur, conſtat optimum animum totius mundi curam habere concedendum eſſe, unde tali ratione circumvolvatur. C. Rectè. A. Sin verò furiosè & ſine ordine movetur, malam. C. Hæc quoque rectè. A. Quam igitur mentis motus naturam habet? Sed ad hanc quæſtionem, ô amici, prudenter reſpondere difficile eſt. Quare par eſt, ut ego vobiſcum reſpondeam. C. Probè loqueris. A. Cavere itaque debemus, nè quaſi ex oppoſito ad ſolem converſi, & in meridie noctem agentes, perinde reſpondeamus, ac ſi mortalibus oculis mens ſufficienter conſpici cognoſcíque poſſit. Tutius enim videbimus, ſi ad imaginem ejus reſpiciamus. C. Quo pacto dicis? A. Videamus cui potiſſimùm decem illarum agitationum ſimilis ſit intellectus, ut tanquam imagine hac utamur. Eam ego in memoriam vobis reducam, & pro

ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει; K. Οὐδαμῶς. A. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φαμὲν τὸ φρόνιμον, καὶ ἀρετῆς πλῆρες; ἢ τὸ μηδέτερα κεκτημένον; βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα; K. Πῶς; A. Εἰ μὲν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἁπάντων νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει, καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς, καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν, ἐκείνην. K. Ὀρθῶς. A. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν. K. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς. A. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπὸν, ὦ φίλοι. ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τανῦν προσλαμβάνειν. K. Εὖ λέγεις. A. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νῦν ποτε θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν. K. Πῶς λέγεις; A. ᾗ προσέοικε κινήσει, νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ,

κοινῇ τὴν ἀπόκεισιν ποιήσομαι. Κ. Κάλλιστα ἂν λέγοις. Α. Μεμνήμεθα τοίνυν πού γε τοῦτον τῶν τότε ἔτι, ὅτι τῶν ἁπάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν. Κ. Ναί. Α. Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα. Κ. Ἔστι ταῦτα. Α. Τούτοιν δὴ ταῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φερομένοιν ἀεὶ, περί γε τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι τῶν ἐντόρνων οὖσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν. Κ. Πῶς λέγεις; Α. Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ, καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες, νοῦν, τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων. Κ. Ὀρθότατα λέγεις. Α. Οὐκοῦν αὖ ἥ γε μηδέποτε ὡσαύτως, μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ, μηδὲ ἐν ταὐτῷ, μηδὲ περὶ ταὐτὰ, μηδὲ πρὸς ταὐτὰ φερομένη, μηδ' ἐν κόσμῳ, μηδ' ἐν τάξει, μηδὲ ἔν τινι λόγῳ, κίνησις, ἀνοίας ἂν ἁπάσης εἴη ξυγγενής. Κ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα. Α. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δ' οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν, ἢ τὴν ἐν-

omnibus reſpondebo. C. Optimè. A. Meminiſſe oportet & illud à nobis in ſuperioribus eſſe dictum, omnium quæ ſunt, alia ſtare, alia verò moveri. C. Sic dictum fuit. A. Quinetiam eorum quæ moventur, nonnulla uno in loco, nonnulla in pluribus agitari. C. Hoc quoque. A. Motus autem qui ſemper in uno fit, neceſſariò circa medium aliquod agitur, & circuli torno confecti ſimilis eſt: ideóque mentis circuitum pro viribus imitatur. CLI. Quomodo id dicis? ATHEN. Per eadem certè, eodem modo, in eodem, circa eadem, ad eadem, una ratione, & ordine uno ferri utraque aſſero. Nempe ſi dicamus mentem motúmque, qui in uno fit, ſphæræ torno confectæ lationibus ſimiles, nunquam rudes bonarum imaginum opifices erimus. C. Rectè admodum. A. Contrà ergo motus qui nunquam ſimiliter, nec per eadem, nec in eodem, neque circa eadem, neque ad eadem, neque in uno fertur, nec ordine nec ornatu rationéque aliqua, omni profectò amentiæ cognatus eſt. C. Proculdubio. A. Jam ergo apertè poſſumus clamare, cum ab anima cuncta circumducantur, neceſſarium eſſe cœli circuitum à procurante exornantéque anima circumduci, ſive optima illa quidem, ſive con-

traria. C. At hoſpes ex dictis jam apparuit, nefas eſſe aliter dicere, quàm ab anima, omni virtute referta, ſive una ſeu pluribus, hæc omnia circumagi.

XII. CL. Optimè tu Clinia citóque hæc intellexiſti. ſed illud adde. CL. Quidnam? ATH. Si ſolem, lunam, cæteráque ſidera anima ducit cuncta, nonne ſingula quoque? CL. Quidni? ATHE. De uno igitur verba faciamus, quæ aſtris omnibus poſſunt accommodari. CL. De quo? ATHE. Solis quidem corpus omnes homines vident, animam nemo, nec etiam alterius animalium corporis, nec vivi, nec mortui. Idque genus cùm nullo corporis ſenſu percipiatur, ſola mente comprehenditur. Quare & nos de ipſo, hoc ſola intelligentia capiamus. CLIN. Quidnam? ATHE. Cùm ſolem anima moveat, ſi trium modorum aliquo ab ea fieri hoc aſſerimus, fortaſſe non aberrabimus. CLIN. Quos dicis modos? ATH. Quod vel intus in hoc rotundo corpore ineſt, & quò libet ipſum transfert, quemadmodum nos anima noſtra quò libet ducit. Vel ipſa foris quidem eſt, & corpus aliquod ignis vel aëris nacta, ut quidam aiunt, per vim corpus corpore pellit. Vel tertio, quamvis ipſa nuda corpore

αντίαν. Κ. Ὦ ξένε, ἀλλ' ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων, οὐχ ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

XII. ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. τόδε δὲ προσυπάκουσον ἔτι. Κ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἆρ' οὐ καὶ ἓν ἕκαστον; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησοίμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρα ἁρμόττοντες φανοῦνται. ΚΛ. Τίνος; ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων. ἀλλὰ ἐλπὶς πολλὴ τοπαράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι. νῷ μόνῳ δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε. ΚΛ. Ποῖον; ΑΘ. Ἥλιον εἴπερ ἄγει ψυχή, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν, σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα. ΚΛ. Τίνων; ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι, πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἢ ποθὲν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισαμένη πυρὸς, ἢ τινος ἀέρος, ὥς λόγος ἐστὶ τινῶν, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· ἢ τρίτον, αὐτὴ ψιλὴ σώματος

οὖσα. ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι, ποδηγεῖ. ΚΛ. Ναί. Α. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν. αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχήν, εἴτε ἐν ἄρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἅπασιν, εἴτ' ἔξωθεν, εἴθ' ὅπως, εἴθ' ὅπῃ, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεὼν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς; Κ. Ναὶ, τόν γε που μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας. Α. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης, ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν, καὶ πασῶν ὡρῶν πέρι, τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων τούτων αἴτιαι ἐφάνησαν, ἀγαθοὶ δὲ πᾶσαν ἀρετὴν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν; εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῷα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανὸν, εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως. εἶθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογεῖ, ὑπομένει μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα; Κ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδείς. Α. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὅρους ἀπαλλαττώμεθα. Κ. Τίνας; Α. Ἢ διδάσκειν ἡμᾶς ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν, τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἁπάντων εἶναι πρώτην; καὶ τἄλλα ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα εἴπομεν· ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν, ἡμῖν

ſit, quia tamen alias vires ſupra modum mirabiles habet, facilè ducit. CLI. Certè uno iſtorum modorum ab anima agitari cuncta neceſſe eſt. ATHE. Præſtat autem, ut ſive curru quodam intrinſecus teneat corpus illud ejus anima, lumenque ità cunctis effundat, ſive foris ſit, ſeu quomodocunque quis excogitet, deum eſſe ipſam omnes arbitremur. An aliter? CLI. Ità certè, niſi quis extrema dementia teneatur. ATHE. De univerſis præterea ſtellis & luna, annis, menſibus, cunctiſque temporibus, quid aliud quàm hoc ipſum dicemus? Quoniam anima & animæ omnibus virtutibus præditæ horum omnium cauſæ demonſtratæ ſunt, deos eſſe eas affirmabimus: ſive in corporibus ſint, & tanquam animalia quædam cœlum totum exornent, ſive quomodocunque aliter agere id dicantur. CL. Omnino. ATH. Ità ergo iſtis conceſſis, poteritne aliquis negare plena deorum omnia eſſe? CL. Nullus adeò mente captus eſt hoſpes. ATHEN. Ei ergo qui deos eſſe negat, poſitis terminis, ô Clinia, & Megille, ſermonem jam relinquamus. CL. Quos terminos imponemus? ATHE. Ut vel doceat nos non rectè opinari, cùm animam generationem primam omnium dicimus: cæteráque à nobis conſequenter dicta, vera non eſſe. Vel ſi nihil melius quam nos dicere poteſt, nobis

credat: & ità in poſterum vivat, ut de diis non ambigat. Verùm conſideremus nunc utrum ſufficienter deos eſſe adverſus negantes oſtendimus, an non. CLIN. Sufficienter dictum eſt hoſpes.

XIII. Diſputatio igitur adverſus iſtos, finem habeat. Sed ille jam, qui quamvìs deos eſſe dicat, curam tamen humanarum rerum negat habere, ſic à nobis eſt perſuadendus. O vir eximie, dicamus, natura quædam divinitati cognata ad rem tibi conjunctam affirmandam colendámque ducit, quando deos eſſe aſſeris. Sed improborum injuſtorúmque hominum publicè privatímque ſucceſſus, qui licet revera felices non ſint, vulgo tamen felices habentur, & carminibus frequenter cæteríſque ſermonibus extolluntur, temere ad impietatem te præcipitem agunt. aut etiam cùm ſceleſtos homines videas ad ſenium uſque ità devenire, ut filios atque nepotes in maximis relinquant honoribus, valde turbaris. Audiſti fortaſſis, aut etiam ipſe vidiſti nonnullos, quamvìs injuſtè & impiè multa geſſerint, propter ipſa tamen ſcelera ex re parva in magnam, & ex infimo gradu ad tyrannidem perveniſſe. Propterea cùm deos harum rerum autores eſſe propter ipſam cùm illis conjunctionem incuſare, & adverſus eos peccare nolis, nonnulla ductus abſurditate, ac

πειθέσθω, καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὁρῶμεν δ' οὖν εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν ὡς εἰσὶ θεοὶ, εἴτε ἐπιδέον. Κ. Ἥκιστά γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδέον.

XIII. Α. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω. τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δὴ (φῶμεν) ὅτι μὲν ἡγῇ θεοὺς, συγγένειά τις ἴσως σὲ θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾷν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαι δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις. ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιοὺς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττῃ τανῦν ἐν ἅπασι τούτοις. ἰδὼν, ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτόπτης προστυχὼν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισὶ, δι' αὐτὰ ταῦτα ὁρᾷς ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα ταῦτα δῆλος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς, ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων, διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων· ἀγόμενος δὲ ὑπό τινος ἀλογίας ἅμα καὶ

οὐ

οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς, εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐτοὺς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοὶ πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἷόν τε ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γιγνώμεθα δυνατοὶ, πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἑξῆς λόγον, ᾧ πρὸς τὸν τὸ παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ τανῦν προσχρήσασθαι. σὺ δὲ, ὦ Κλεινία τε καὶ Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς λόγοις, ἐγὼ σφῷν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν. Κ. Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σὺ οὕτω ταῦτα δρᾶ· ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις.

XIV. Α. Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουον γάρ που καὶ παρῆν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν, τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτοῖς οὖσαν κέκτηνται. Κ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουον. Α. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν, ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν, νοῦν τε κεκτῆσθαι, φαμὲν ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία, κακίας; Κ. Φαμέν. Α.

diis ipſis ſuccenſere non poſſis, huc tandem delapſus es, ut licet deos eſſe arbitreris humanas tamen res ab illis negligi credas. Nè igitur hæc opinio ad graviorem te trudat impietatis morbum, remedium pro viribus opinionem hanc refutans, adhibeamus. Quocirca ſequentem diſputationem cum præcedente illa ratione jungemus: qua adverſus eos etiam qui deos eſſe negabant, uſi ſumus. Tu verò Clinia & Megille, pro adoleſcente, ut feciſtis hactenus, reſpondete. Atque ego ſi arduum quid inciderit, vos ſuſcipiens, ut nunc feci, trans fluvium ducam. CLIN. Rectè dicis; & ità facito: nos quoque pro viribus faciemus.

XIV. ATHEN. Non erit forſan difficile demonſtrare, deos non minus minimarum rerum quàm maximarum curam habère: præſertim cùm paulo ante dictum fuerit, eos omni virtute refertos, providentiam omnium ſibi propriam vindicare. CLIN. Et maximè quidem. ATHEN. Quod ſequitur, communiter inveſtigemus: quæ ſit virtus eorum qua boni eſſe conceduntur, Age, nonne temperatum eſſe, mentémque habere, virtuti dantur, & contraria vitio? CLIN. Certè. ATHEN.

Quid porro? Nonne fortitudo virtuti etiam datur, timiditas vitio? CLIN. Valde. ATH. Et horum alia turpia, alia honeſta dicuntur? CLIN. Neceſſe eſt. ATH. Et quæ in his vitia ſunt, nobis quidem ineſſe poſſe: deos verò eorum participes nullo modo dicemus? CLI. Hæc etiam quivis concederet. ATHEN. Nunquid negligentiam, delitias, otium, animi virtutem putabimus? An aliter? CLIN. At quomodo? ATHE. Num contrà? CLIN. Ità ſané. ATHE. Horum ergo contraria in contrarium. CLIN. Sic utique. ATHE. Qui delitiis, negligentiæ, otióque deditus eſt, quem Heſiodus ignavis maximè fucis ſimilem dicit, nonne odio nobis habetur? CLI. Rectiſſimè perfectò poëta ille cecinit. ATHE. Non ergo dicendus deus eos mores habere, quos odit, nec permittendus eſt ullus ità dicere? CLIN. Nullo modo. ATHEN. An ille, ad quem operis alicujus effectio & cura maximè pertinet, magna in eo opere curabit, parva contemnet? Quomodo ſi hanc opinionem laudaverimus, non errabimus? Sed ità iſtud conſideremus. Nonne ſive homo ſive deus, duabus de cauſis negligit? CL. Quibus? ATH. Vel quia nihil intereſſe totius putat, ſi parva negliguntur: vel quia li-

Τί δέ; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ, κακίας; Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Α. Καὶ τὰ μὲν, αἰσχρὰ, τούτων, τὰ δὲ, καλὰ φήσομεν; Κ. Ἀνάγκη. Α. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν (εἴπερ ὁπόσα φλαῦρα) θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν; Κ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν. Α. Τί δέ; ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν; ἢ πῶς λέγεις; Κ. Καὶ πῶς; Α. Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον; Κ. Ναί. Α. Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τοὐναντίον. Κ. Τοὐναντίον. Α. Τί οὖν; τρυφῶν, καὶ ἀμελὴς ἀργός τε (ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι) γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶσιν ἡμῖν; Κ. Ὀρθότατά γε εἰπών. Α. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅ γέ τι αὐτὸς μισεῖ· τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον. Κ. Οὐ μὲν δή. πῶς γὰρ ἄν; Α. Ὧ δὴ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινὸς, ὁ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λόγον, οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; σκοπῶμεν δὲ ὧδε· ἆρ' οὐ κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων εἴτε θεὸς, εἴτ' ἄνθρωπος; Κ. Ποίω δή; Α. Λέγομεν. ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν· ἢ ῥᾳθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται. Κ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Νῶϊ δὴ δύ' ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι. παραιτητοὺς δὲ ἅτερος, ὁ δὲ, ἀμελεῖν τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν, θεοὺς ἀμφότεροι φατὲ γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα ὁπόσων αὖ δύναμίς ἐστιν θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις; Κ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν; Α. Καὶ μὴν ἀγαθούς τε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες. Κ. Σφόδρα γε. Α. Ἆρ' οὖν οὐ ῥᾳθυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὁτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἵους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία· ῥᾳθυμία δὲ, ἀργίας καὶ τρυφῆς. Κ. Ἀληθέστατα λέγεις. Α. Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥᾳθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν. οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας. Κ. Ὀρθότατα λέγεις.

cet intereſſe opinetur, pigritia tamen mollitiéque detentus, negligit. Aliter enim negligentia non contingit. Nam quando quis non poteſt omnium curam gerere magnorum parvorúmque, atque ideo imbecillitate impeditus non curat, negligentia tunc in eo eſſe non dicitur, ſive homo quidam ſit impotens, ſive deus aliquis non poſſe fingatur. CL. Non certé. ATH. Sed nunc illi duo tribus nobis reſpondeant, qui licet deos eſſe concedant, alter tamen facilè placabiles, alter in rebus parvis negligentes putat, primúmque ſic interrogentur: Ambo deos aſſeritis ſcire, videre, audiréque omnia: ninílque ipſos effugere poſſe eorum quæ aut ſenſu aut intellectu percipiuntur? hæcne ità ſe habere dicitis? an aliter? CL. Sic. ATHE. Deinde omnia eos poſſe quæcunque mortales immortaléſque poſſunt? CL. Abſque dubio ità eſſe concedent. ATH. Bonos etiam, imò optimos eſſe quinque confeſſi ſumus. CL. Omnino. AT. Nulla ergo pigritia, nulla mollitie capi eos poſſibile: quandoquidem tales ſunt, quales eſſe conſenſimus. Nam à timiditate in nobis otium naſcitur: pigritia verò ab otio atque mollitie. CL. Vera loqueris. ATHE. Nullus ergo deorum otio pigritiáque corruptus quicquam negligit. Nullius enim timiditatis deus eſt particeps. CL. Probé.

XV. ATHEN. Ergo relinquitur ſi parvas paucáſque in univerſo res negligunt, ut ità negligant, aut quia contemnenda illa eſſe ſciunt, aut quidnam aliud reliquum eſt, quàm hujus contrarium ? CLI. Nihil penitus. ATH. Utrum ergo, ô vir eximie te dicere affirmabimus ? an quòd propter ignorantiam, cùm providere debeant, non provideant ? an ſicut improbos homines dicimus, meliora quidem videre, ſed voluptate aut dolore fractos deteriora ſequi, ſic deos quamvìs ſciant providendum eſſe, ſimiliter non providere ? CL. Quomodo id fieri poteſt ? ATHE. Præterea res humanæ, viventis naturæ participes ſunt: & homo ipſe præ cæteris animalibus dei cultor diligentiſſimus eſt. CLI. Apparet. ATHEN. Quinetiam mortalia cuncta viventia à diis fieri poſſiderique, quemadmodum & cœlum univerſum, dicimus. CLIN. Proculdubio. ATHE. Jam ergo ſeu parva hæc ſive magna quis dixerit diis eſſe, nullo modo cùm providentiſſimi atque optimi ſint, negligenda ſibi ſua poſſeſſio eſt. Sed iſtud præterea conſideremus. CLIN. Quidnam ? ATHEN. Num ſenſus & vires contrario inter ſe modo ad facilitatem difficultatémque ſe naturaliter habeant. CL. Quid ais ? ATH. Parva quippe difficilius quàm magna videntur & audiuntur. Facilius

XV. A. Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώσκοντες ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δρῷεν ἂν τοῦτο· ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τὸ γιγνώσκειν τοὐναντίον; K. Οὐδέν. A. Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμεν σὲ λέγοντα, ὡς ἀγνοοῦντάς τε, καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι, δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦντας, ἢ γιγνώσκοντας ὅτι δεῖ; καθάπερ οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν ὧν δὴ πράττουσι, διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν, οὐ ποιεῖν; K. Πῶς γὰρ ἄν; A. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. A. Θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὧνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἤδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις. K. Τὸ ποῖον; A. Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητα ἐστὸν πεφυκότε. ΚΛ. Πῶς λέγεις; A. Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα.

φέρειν δ' αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίων. ΚΛ. Καὶ πολύ γε. Α· Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν, βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. Α. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις, οὐδὲ στρατηγοῖς, οὐδ' οἰκονόμοις, οὐδ' αὖ τισὶ πολιτικοῖς, οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ, χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν, πολλὰ ἢ μεγάλα. οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; Α. Μὴ τοίνυν τόν γε θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον· οἳ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον, βουλόμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ ἀργὸν δειλόν τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα· τῶν δὲ μεγάλων. Κ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα. οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἄν.

autem tenentur feruntúrque & providentia gubernantur parva omnia & pauca, quàm eorum contraria. CL. Certè multo facilius. ATH. Quid verò? cùm medicus totum corpus curare velit ac poſſit, ſi magnis providerit, parva contemplerit, an bene huic unquam ſe totum habebit? CL. Nunquam. ATHE. Sed nec gubernatores, nec imperatores, nec patresfamilias, neque civitatum moderatores, neque ulli omnino tales, paucis ac parvis neglectis rectè multa & ingentia gubernabunt. Nam lapides quoque magnos ſine parvis bene ſtrui negant architecti. CL. Certè. ATHE. Caveamus autem nè deum mortalibus opificibus viliorem putemus. Iſti ſanè quanto peritiores ſunt, tanto arte una in propriis ipſorum operibus & parva ſimul & magna exquiſitius abſolutiúſque perficiunt: Deus verò qui ſapientiſſimus eſt, & curare poteſt ac vult: magnis quidem providebit ſolùm, parva autem quæ facilius gubernari poſſunt, propter pigritiam & ignaviam negliget? CL. Nullo modò hanc hoſpes de diis opinionem admittendam putamus. Nefaria enim hæc & falſa penitus cogitatio.

XVI. ATHE. Satìs jam adverſus eum, qui negligentiæ crimine deos incuſat, diſputaſſe. videmur. CL. Certé. ATHE.

XVI. Α. Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη μάλιστα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν. Κ. Ναί. Α.

Verùm hactenus quodammodo ratione coegimus, ut falſa ſe opinari confiteretur. CL. Recté. ATHE. Indigere quoque perſuaſione, qua veluti cantu quodam capiatur, exiſtimo. CL. Quænam hæc perſuaſio eſt? ATHE. Huic adoleſcenti perſuadeamus, eum qui toti providet, ad virtutem ſalutémque totius omnia ordinare, cujus pars quæque pro viribus quod ſibi convenit agit & patitur: atque his ſingulis præpoſiti principes ſunt, qui minimarum etiam actionum paſſionúmque per ſingulas & extremas univerſi particulas diſtributione ad ultimum uſque peracta curam habent, Quarum una tua, ô miſer, particula eſt quæ ad totum ſemper reſpicit, quamvis minima ſit. Tu verò ignoras omnem ſingulorum generationem illius gratia fieri, ut univerſi ipſius beata vita ſit. ejus ſubſtantia non tui gratia eſt, ſed illius tu gratia factus es. Medicus enim omnis, & artificioſus opifex omnis totius gratia ſingula facit, & ad communem perfectionem dirigit omnia: non totum ad partem, ſed partes ad totum ſingulas referens. Tu autem moleſtè fers, quia ignoras quo pacto quod tibi optimum eſt, univerſo ſimul & tibi pro communis generationis viribus convenit. Quoniam verò anima cum corpore ſemper, modò cum alio, deinde cum alio conjuncta, variis mutationibus, aut propter ſeipſam, aut

Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. Α. Ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοὶ δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν. Κ. Ποίων, ὦ 'γαθέ; Α. Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ, τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι· ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν· σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα· ὅπως ᾖ τῇ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη· σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς, καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς, παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντεῖνον βέλτιστον· μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς, ἀγνοῶν ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καί σοι κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ ἐπιτεταγμένη σώματι ποτὲ μὲν ἄλλῳ, ποτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς, δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γινόμενον ἦθος, εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ, εἰς τὸν χείρονα, κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσηκούσης μοίρας λαγχάνῃ. K. Πῇ λέγεις; A. Ἧ γὰρ ἂν ἔχοι λόγον ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις, μετασχηματίζων τὰ πάντα οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς, ἢ ἐκ πολλῶν ἓν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετειληφότα, πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ῥᾳστώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ. K. Πῶς αὖ λέγεις; A. Ὧδε· ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας, καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν· ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί· (γένεσις γὰρ οὐκ ἄν ποτε ἦν ζώων, ἀπολλυμένου τούτοιν θατέρου) καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀγαθὸν ἀεὶ πεφυκὸς, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν, βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν, ἐμηχανήσατο ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν, νικῶσαν ἀρετὴν, ἡττωμένην δὲ

propter aliam animam commutatur, nihil aliud harum rerum ordinatori tanquam talos jacienti reſtat, quàm ut quaſi tranſponendo permutet, meliores quidem mores in meliorem locum, in deteriorem verò deteriores, prout ſingulis convenit, ut ſortem ſibi congruam ſingula conſequantur. CL. Quomodo id ais? ATH. Ea ratione mihi dicere videor, quam facillimè dii cunctis provideant. Nam ſi quis ad totum ſemper reſpiciens fingit quæque, & ad ipſum omnia transfigurat, ut ex igne aquam animatam, nec multa ſimul ex uno vel ex multis unum, primæ, aut ſecundæ, aut tertiæ generationis participantia multitudine infinita tranſpoſiti hujus ornatus erunt. Nunc autem mira facilitas in ejus opere eſt, qui toti providet. C. Quo pacto id rurſus ais? A. Quoniam rex ille noſter actiones hominum omnes animatas eſſe perſpexit, multámque ipſas in ſe virtutem, multam etiam pravitatem habere, quodve factum eſt animam & corpus, perditionem non pati, neque tamen æternum eſſe, qua lege dii ſunt: nam ſi alterutrum horum perderetur, omnis ceſſaret animalium generatio: præterea quod ipſius animæ bonum eſt, juvare: quod malum, contrà nocere: hæc inquam omnia quoniam perſpexerit, idcirco excogitavit ubi pars quæque locata maximè, optimè facillimeque virtuti victoriam, vitio verò nè vincat, impedimentum in univerſo præbere poſſit. Adinvenit igitur ad universum hoc, quale factum quodlibet, qualem ſedem habitationémque, & qualia loca ſortiri debeat. Cauſas verò hujus vel illius generandi, voluntatibus noſtris permiſit. Ubicunque enim quis cupiat, qualiſque animus ſit, ibi fermè ſemper habitat, & talis fit ut plurimum. CL. Congrué. ATH. Quæcunque igitur animam habent, tranſmutantur: quippe cùm tranſmutationis in ſeipſis cauſam habeant. Tranſmutata ſecundum ordinem legémque fatorum feruntur. Et quæ minus peccarunt, minus profundæ, ac in regionis ſuperficie vagantur: quæ magis atque atrocius, decidunt in profundum, & in regionem inferiorem delabuntur, quam inferorum vocabulo ſimilibúſque nominibus appellantes, tam viventes quàm a corporibus ſoluti ſomniant atque formidant. Anima verò quæ majoris virtutis vel vitii compos eſt, quando propria voluntate & aſſidua conſuetudine vehementius permutata, divinæ virtuti adhæſit, taliſque præcipuè facta eſt, in locum ſimiliter longè meliorem ſanctúmque tranſfertur: quæ verò contrario modo affecta eſt, in contrarium tranſlata, vitam peragit ſuam. Hoc deorum qui cœlum habi-

κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο, τὸ, ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεὶ, ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι, καὶ τίνας ποτὲ τόπους. τῆς δὲ γενέσεως τοῦ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπῃ γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχὴν, ταύτῃ σχεδὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ πολύ. Κ. Τὸ γοῦν εἰκός. Α. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν. μεταβάλλοντα δὲ φαίνεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα, ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται· πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα, μεταπεσόντα εἰς βάθος, τά τε κάτω λεγόμενα τῶν τόπων ὅσα ᾅδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες, σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες, διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. μείζων δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταλάβῃ, διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυρὰν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται διαφερόντως τοιαύτη διαφέροντα, καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον, μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ τἀναντία, ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσασα τὸν αὐτῆς βίον. Αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν,

σιν, ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν· κακίω μὲν γιγνόμενον, πρὸς τὰς κακίους ψυχὰς· ἀμείνω δὲ, πρὸς τὰς ἀμείνους πορευόμενον, ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανάτοις, πάσχειν τε καὶ ποιεῖν ἃ προσῆκον δρᾶν ἐστι τοῖς προσφερέσι τοὺς προσφερεῖς. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε εἰ ἄλλος ἀτυχὴς γενόμενος ἐπεύξηται περιγενέσθαι θεῶν. ἣν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες, χρεών τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ ὑπ' αὐτῆς. οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος· οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ. τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν, εἴτ' ἐνθάδε μένων, εἴτε καὶ ἐν ᾅδου διαπορευθεὶς, εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοὶ καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν, οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας, ἀνοσιουργήσαντας, ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας, ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι, κᾆτα, ὡς ἐν κατόπτροις, αὐτῶν ταῖς πράξεσιν, ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν· οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. Γιγνώσκειν δὲ αὐτὴν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἥν τις μὴ γιγνώσκων οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου

tant, ô puer & adoleſcens qui à diis negligi putas, judicium eſt: ut qui pejor ſit, ad pejores, qui melior, ad meliores animas, tam in vita quàm in omni morte proficiſcatur, patiatúrque & agat quæ à ſimilibus ad ſimiles fieri oportet. Quare nec tu, nec alius ullus, optet confidátque ſe adeò felicem fore, ut judicium hoc deorum effugiat atque exuperet. Nam qui hoc ſanxerunt, firmius quàm cætera omnia ſtabilierunt, ut cavendum omnino ſit. Nunquam enim ab illo negligeris, nec ſi ità parvus ſis ut in terræ profundum ingrediaris, nec ſi adeò ſublimis fias, ut pennis elatus in cœlum voles: ſed convenientia ſupplicia dabis, ſive hîc manens, ſive ad inferos profectus, ſive ad remotiorem aliquem inacceſſibilémque locum tranſlatus. Eadem quoque de illis ratio ſit quos per nefaria ſcelera ex parvis in magnos viros evaſiſſe intuitus, putaſti ad felicitatem ex miſeria perveniſſe. Quorum in operationibus velut in ſpeculo, deorum ad omnia negligentiam inſpexiſſe exiſtimaſti: quòd videlicet ignorabas ad quid eorum progreſſus univerſo conducant. Non oportet autem hoc, ô vir præſtantiſſime, ignorare, quod qui neſcit, nec vivendi formam unquam conſpiciet, nec verba de vitæ beatitudine vel miſeria facere poterit. Quare ſi Clinias hic, & univerſus hic ſeniorum cœtus tibi perſuaſit, te quid de diis dicas penitus ignorare, ſatis tibi deus faverit: ſin verò rationem adhuc aliquam deſideras, audi quæ ad tertium illum dicemus, ſiquo pacto mentis es particeps.

XVII. Profectò deos eſſe, hominibúſque providere, ſatis arbitror demonſtratum. Sed iniquorum hominum eos muneribus corrumpi, nullo modo dici permittendum eſt: & ſi dicatur, omnino pro viribus refutandum. C. Præclarè dictum: & ſic agamus. A. Age igitur per deos ipſos, quonam modo placabiles fiunt, ſiquo pacto fiant? & qui & quales ſunt, ſi placantur? principes enim eſſe eos neceſſe eſt, qui totum cœlum perpetuò gubernaturi ſunt. CLIN. Certè. A. Sed quibuſnam principibus ſimiles ſunt? quive illis principes ſimiles, ut poſſibile nobis ſit, minores majoribus comparare? Utrum aurigæ aliqui certantium bigarum tales ſunt? aut navium gubernatores? Fortaſſe autem exercituum ducibus conferri poſſunt, vel medicis: qui bella morborum ab humanis corporibus arcent atque propulſant: aut agricolis inimicas orientibus ſtirpibus tempeſtates timentibus caventibúſque, aut etiam gre-

δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην. ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ, τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι ὁ θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεὴς λόγου τινὸς ἔτ' ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις.

XVII. Ὅτι μὲν γὰρ θεοί τε εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὖ τοὺς θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον, παντί τ' αὖ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἐλεγκτέον. ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες· ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐντελεχῶς οὐρανόν. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀλλ' ἆρα τισὶ προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τούτοις; ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν μείζοσιν ἐλάττονας; πότερον ἡνίοχοι τινὲς ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων, ἢ πλοίων κυβερνῆται; τάχα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν, εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβου προσδεχομένοις· ἢ καὶ

ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν, ἀθάνατός ἐστιν ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες· ἡμεῖς δ᾽ αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρεις μετ᾽ ἀφροσύνης· σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν τοῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι. βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἄν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχαὶ δή τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι, καὶ ἄδικον λῆμμα κεκτημέναι, δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν, ἢ τὰς τῶν νομέων, ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι, πείθουσι θωπείαις λόγων, καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπῳδαῖς (ὡς αἱ φῆμαι φασὶν αἱ τῶν κακῶν) ἐξεῖναι πλεονεκτοῦσι σφίσιν ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπόν. φαμὲν δ᾽ εἶναί που τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα τὴν πλεονεξίαν ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον· ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν, λοιμόν. ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις, τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον, ἀδικίαν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν, τὸν λέγοντα ὡς εἰσὶ συγγνώμονες ἀεὶ θεοὶ τοῖς

gum armentorúmque paſtoribus. Nam cùm inter nos convenerit. multorum bonorum, multorúmque malorum, & quidem plurium, plenum eſſe cœlum, immortale aliquod bellum hoc eſt, & mirabili cuſtodia indiget, ſed opitulantur nobis dii ſimul & dæmones. Nos autem deorum dæmonúmque poſſeſſio ſumus. Verùm injuſtitia & intemperantia unà cum imprudentia nos corrumpunt. Juſtitia verò & temperantia cum prudentia, quæ in viribus deorum animatis inhabitant, ſalutem nobis afferunt. Breve autem aliquid horum habitare in nobis manifeſtè hinc licet conſpicere. Nam animæ in terra quædam habitantes injuſtæ, & ferarum inſtar atroces, adverſus cuſtodum animas, canum puta aut paſtorum, vel etiam præcipuorum omnium dominorum inſurgunt, verborúmque lenociniis, deprecationéque quorundam cantuum perſuadent, ut fama malorum eſt, licere malè agendo inter homines ſibi plurima uſurpare, nec aliquam inde pœnam perſolvere: hoc nos delictum, quo ad uſurpationem plurium inhiatur, in corporibus animalium morbum vocamus, in anni temporibus peſtilentiam, in civitatibus rebúſque publicis commutato nomine injuſtitiam. CLIN. Omnino. ATHE. Neceſſe eſt igitur eum qui credit deos ve-

niam hominibus injuſtis præbere ſiquis ipſis rapinæ partem tribuerit, dicere eos eſſe veluti canes, quibus lupi particulam rapinæ concedant, & illi muneribus his placati, greges diripi patiantur. Nonne hic eorum ſermo eſt, qui placabiles eſſe deos prædicant? CLIN. Hic certè. ATHEN. Sed quibus prædictorum cuſtodum deos aliquis conferens non erit omnium hominum ridiculoſiſſimus? Utrum gubernatoribus, qui libatione vini atque nidore carnium devoluti, navem ſimul nautáſque evertunt? CLIN. Minimè. ATH. Sed neque aurigis, qui dum certant, corrupti muneribus, adverſariorum curribus victoriam ipſam concedant. CLIN. Non certè. Turpis enim hæc in deos comparatio. ATH. Atqui nec imperatoribus, nec medicis, nec agricolis, nec paſtoribus ſimiliter perſuaſis, nec etiam canibus aſtutia luporum blandè ſeductis. CLIN. Bona verba quæſo. Hæc enim audienda non ſunt. ATH. Nonne cuſtodum omnium maximi & in maximis rebus dii omnes? CLIN. Ità prorſus. ATH. An optimarum rerum cuſtodes, & in virtute cuſtodiæ nimiùm excellentes, deteriores eſſe dicemus quàm canes hominéſque mediocres, qui nunquam muneribus ab injuſtis hominibus impiè acceptis juſtitiam proderent? CLIN. Nequaquam hic impio-

τῶν ἀνθρώπων ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονέμῃ· καθάπερ κυσὶ λύκοι τῶν ἁρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν· οἱ δὲ, ἡμερούμενοι τοῖς δώροις, συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάζειν. ἆρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεούς; Κ. Οὗτος μὲν οὖν. ΑΘ. Τίσιν ἂν δὴ τῶν προῤῥηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς, οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὁστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ γε οἴνου κνίσῃ τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας; ΚΛ. Μηδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὔτι μὴν ἡνιόχοισί γε ἐν ἁμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι. ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν, λέγων τὸν λόγον τοῦτον. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε, οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ γεωργοῖς· οὐδὲ νομεῦσι μὴν, οὐδὲ τισὶ κυσὶ κεκηλημένοις ὑπὸ λύκων. ΚΛ. Εὐφήμει. πῶς γὰρ ἄν; Α. Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί; Κ. Πολύ γε. Α. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας, διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν, κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων; Κ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος. τῶν τε περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιότατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος. Α. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπιμελεῖς, καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραίτητοι, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί που. Κ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν. Α. Καὶ μὴν εἴρηταί γέ πως σφοδρότερον, διὰ φιλονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. τούτου γε μὴν ἕνεκα, ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηται, μή ποτε λόγοις ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλονται πράττειν οἱ κακοὶ, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοὺς διανοοῦνται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν. εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας, ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἤθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ προοίμιον ἀσεβείας περὶ νόμων. Κ. Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μὴ, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην.

XVIII. Α. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεὺς, ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις, ἀσεβείας ὅδε ἔστω περὶ νόμος· Ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρα-

rum hominum ſermo ferendus eſt, & qui hac opinione laborat, impiorum omnium jure peſſimus & profaniſſimus judicabitur. ATH. Tria igitur illa quæ propoſuimus, deos videlicet eſſe, omniúmque curam habere, nec præter juſtum precibus ullis flecti poſſe, ſufficienter oſtendiſſe videmur. C. Certè & his nos rationibus aſſentimus. A. Vehementius quodammodo propter improborum hominum controverſias diximus. Sed hac de cauſa, ô amice Clinia, contentioſa uſi ſumus oratione, nè pravi dicendo ſe viciſſe putantes, licentiam ſibi datam credant faciendi quæcunque velint, & qualiacunque adverſus deos exiſtiment facienda. hac inquam de cauſa, nova quadam, & vehementiori dicendi ratione uti voluimus. Quòd ſiquid ad perſuaſionem attulimus, ut jam velint mores ſuos odiſſe & contrarios complecti, probè nobis exordium legum de impietate dictum eſt. C. Speramus ita fore: ſin minus, at genus orationis legumlatori dedecori non erit.

XVIII. A. Poſt exordium ſermo legum interpres rectè ſequitur: qui impiis omnibus prædicet, ut à ſuis moribus ad pietatem ſeſe convertant. Adverſus eos autem qui non paruerint, lex iſta de impietate ponatur. Siquis impiè quicquam agit vel loquitur, qui fortè præſens fuerit, deos defendat, magiſtratibus ſignificet. Quorum qui primi audierint, ad harum rerum judicium, ſecundum leges deferant. Quod ſi quis magiſtratus audierit neque detulerit, ipſe impietatis reus fiat, & qui velit, pro ultione legum proſequatur. Et ſi quis condemnatus fuerit, judices hunc pro ſingulis impiè commiſſis, ſingulis quibuſque afficiant ſuppliciis. Carceribus quidem omnes coërceantur. Tres verò ſunt in civitate carceres. Unus plurimis communis in foro rerum venalium: ubi multi nè fugiant, cuſtodiuntur. Alter ubi cœtus eorum fit, qui nocte congregantur, correctionis nomine appellatus. Tertius in media regione: ubi quam maximè deſertus ſylveſtríſque locus eſt, ſupplicii nomine notatus. Tres quoque impietatis, ut ſuprà narravimus, cauſæ ſunt. Cúmque in ſingulis hujuſmodi cauſis duo quædam proficiſcantur, ſex erunt adverſus deos genera peccatorum, quæ ut dijudicentur digna ſunt, nec æquali ſimilique pœna indigent. Nam alii quamvis deos eſſe non credant, tamen propter juſtum aliquem naturæ affectum, malos oderunt, & odio quodam adverſus injuſtitiam moti ab injuriis abſtinent: iniquos fugiunt, juſtos homines diligunt. Alii verò ad hanc opinionem, quòd de-

τυγχάνων ἀμυνέτω, σημαίνων πρὸς ἄρχοντας· τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυθόμενοι, πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους. ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἓν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἓν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμὸς μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι. δεσμωτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγορὰν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων· ἑνὸς δὲ, περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον· ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσην τὴν χώραν, ὅπηπερ ἂν ἐρημός τε καὶ ὡς ὅτι μάλιστα ἀγριότατος ᾖ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά. περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων, αἰτίαις μὲν τρισὶν, ἅσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δ' ἐξ ἑκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γιγνομένων, ἓξ ἂν γίγνοιντο· ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἁμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. οἷς γὰρ ἂν, μὴ νομίζουσι θεοὺς εἶναι τὸ παράπαν, ἦθος τίσι προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γίγνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν, οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται πράττειν, τούς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι, καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν. οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ

θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα, ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέπτωσι, μνῆμαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς, ἀμφοῖν ἂν ἓν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος· τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ, τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοὺς παρρησίας εἴη μεστὸς, καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὅρκους· καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν, τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων. ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κεκινημένοι. γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί· καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες, σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἴδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως, δύο· ὧν τὸ μὲν εἰρωνικόν, τὸ οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοιν ἁμαρτάνον· τὸ δὲ, νουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζειν ἀμελεῖν, δύ' ἕτερα γεννᾷ· καὶ τὸ παραιτητοὺς, ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτῃ διεστηκότων, τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας, ἄνευ κακῆς ὀργῆς τε καὶ ἤθους γεγενημένους, εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος νόμῳ,

orum præſentia deſtituta omnia ſint, proniores quoque ad voluptates doloréſque ſunt: acumine etiam, & memoria pollent. Utriſque id eſt commune, ut eſſe deos negent. In hoc autem differunt, quòd cæteris hominibus ille minus, hic plus nocet. Ille quidem liberè adverſus deos, ſacrificia, jusjurandum obloquitur: atque ità alios deridendo, niſi puniatur, multos forſan ſibi ſimiles faciet. Hic verò eandem habet opinionem, ſed acriori ingenio præditus vulgo putatur, dolóque & inſidiis plenus eſt. Ex iſtis multi ſortilegi fiunt, & ad omne veneficii maleficiíque genus prompti. Fiunt præterea ex iſtis nonnunquam tyranni, exercituum duces, concionatores, & qui ſolennitatibus privatis inſidiantur, & qui homines captiunculis ſophiſtarum decipiunt. Horum profectò multæ quidem ſunt ſpecies: ſed legum poſitione dignæ duæ: quarum quæ diſſimulatione referta eſt, ſcelera parit non una tantum morte vel duabus digna, ſed pluribus. Altera caſtigatione ſimul & vinculis indiget. Similiter opinio qua dii negligentes exiſtimantur, duo gignit: & qua faciè votis muneribúſque placabiles, alia duo. Cùm ità impii diſtincti ſint: eos quidem qui non malis moribus, ſed amentia quadam tales facti ſunt, in correctionis carcerem non mi-

nus quam quinquennium permanſuros judex conjiciat. Quo in tempore nullus cum ipſis civium colloquatur, præter eos qui nocturni cœtus participes ſunt: hi verò admonentes, ad ſalutem animæ colloquantur. Cùm autem vinculorum tempus exactum fuerit, qui modeſtior factus eſt, una cum modeſtis habitet: quod ſi rurſus impietatis crimine condemnabitur, morte plectatur. Sed ſunt nonnulli qui ad eam opinionem quòd dii ſint, vel negligentes vel placabiles ſint, immanes quoque fiunt, hominéſque deſpiciunt, & viventes ad ſe multos alliciunt, attrahúntque: nec non defunctos ſe trahere conſolaríque dicunt, profitentúrque ſe deos ipſos cantibus, ſacrificiis, votiſque mulcere. Et hoc lenocinio conantur idiotas, domos item, & civitates univerſas pecuniarum gratia perdere. Eorum qui damnatus fuerit in mediterraneis carceribus vinciatur, nec ullus liber unquam ad eum accedat: ſed ſtatutum ipſi à legum cuſtodibus cibum ſervi afferant. Vita denique functum, extra regionis fines inſepultum ejiciant. Quem ſi quis liber ſepelierit, à volente impietatis crimine accuſetur. Quòd ſi filios reliquerit civitati ſuffi-

πθέσθω μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω, πλὴν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νουθετήσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες. ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἐὰν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων· ἐὰν δὲ μή, ὀφείλῃ δ' αὖθις τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται, περὶ τοὺς θεοὺς μὴ νομίζειν, ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων, ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν, καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπῳδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν· τούτων δὲ ὃς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον, δεδέσθω μὲν ἐν τῷ τῶν μεσογείων δεσμωτηρίῳ· προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθερον μηδέποτε· τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοὺς τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν. ἀποθανόντα δέ, ἔξω τῶν ὁρίων ἐκβάλλειν ἄταφον. ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπεχέτω. παῖδας δ' ἂν μὲν καταλίπῃ τῇ πόλει ἱκανοὺς, οἱ τῶν ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι, καὶ τούτων, ὡς ὄντων ὀρφανῶν, ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν δίκην.

XIX. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κεῖσθαι χρεών· ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους γίγνεσθαι ἧττον, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ νόμος ὅδε τοῖς ξύμπασι κείμενος ἁπλῶς· Ἱερὰ μηδὲ εἷς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἐκτήσθω. θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινὶ, πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων. καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱερείαις ἐγχειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής· συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ συνεύχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν τοιῶνδε χάριν ἔστω. ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥᾴδιον ἱδρύεσθαι· μεγάλης δὲ διανοίας τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον· ἔθος τε γυναιξί τε δὴ διαφερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι πάντῃ καὶ κινδυνεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοὐναντίον, ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεὶ, καὶ θυσίας εὔχεσθαι, καὶ ἱδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς καὶ δαίμοσι, καὶ παισὶ θεῶν· ἔν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις,

cientes, orphanorum tutores horum non minus quàm reliquorum, ab eo die quo damnatus fuerit, curam habeant.

XIX. Sed communis de omnibus his lex iſta ponatur, quæ faciet ut multi minus verbo & re in deos peccent, & ut ab amentia revocentur: ex eo quòd non licebit deos ſibi deorúmque ſacra præter leges effingere. Sit autem lex hujuſmodi ſimpliciter cunctis impoſita. Sacella nemo in privata domo habeat. Cùm verò animum quis ad ſacrificandum induxerit, ad publica ſacrificaturus accedat, & ſacerdotibus tum viris, tum mulieribus, hoſtias præbeat: qui curam harum rerum caſtiſſimè gerunt. Quibuſcum & ipſe oret, & quicunque cum eo ſimul orare velit. Hæc ideo ità fiant, quia ſacella & deos inſtituere non facile eſt. Quippe magni ingenii eſt rectè rem iſtam facere. Solent autem mulieres præcipuè ac imbecilliores, & in periculo conſtituti & indigentes ubicunque quiſpiam indigeat, & contrà quando facultas rei alicujus affluit, quod adeſſe videtur, ſemper conſecrare, hoſtiáſque vovere, & ſtatuas diis atque dæmonibus & deorum filiis polliceri. Phantaſmatibus commoti vigilantes, & in ſomniis ſimiliter multa ſe vidiſſe præ formidine recordati, ubi remedia ſingulis afferre conantur, aris ſacelliſque omnes domos viróſque replérunt. Quorum omnium gratia lex iſta ponenda eſt, ac præterea impiorum cauſa, ne iſta ſibi operationibus uſurpantes, ſacella & aras ſuis in domibus ſtatuant, puténtque deos clam votis ſacrificiiſque placare: atque ità in infinitum ſuam injuſtitiam augeant, unde tam ad ſe quàm ad eos qui ſibi iſta permittunt, quamvis illi meliores ſint, indignationem deorum provocent: quo pacto tota civitas jure quodammodo impietatis crimine teneatur. Legum quidem latori deus minime iraſcetur. Lex enim ſit, Sacella deorum neminem in privatis domibus poſſidere. Si verò quiſpiam habuiſſe, ſacrificâſſéque alibi quàm in publicis deprehendatur: qui ſenſit, ad legum cuſtodes deferat. Ipſi autem ſi nihil magni ſceleris à fœmina ſive à viro factum ſit, ad publica templa jubeant privata ſacra deferri: & ſi non illico delata fuerint, mulctent, donec deferantur. Siquis autem non puerilem, ſed nefariam impietatem commiſerit, ſive in ſuis privatim, ſive in publico deorum cultu ſacrificando de-

ὡς δ' ἄυτως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύοντας, ἑκάστῃσί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους βωμοὺς καὶ ἱερὰ, πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας, ἔν τε καθαροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι, καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λεγόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ, ἕνεκα τῶν ἀσεβούντων· ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες πράξεσιν, ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λάθρᾳ τοὺς θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν αὐξάνοντες, αὐτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται, καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι. καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται. κείσθω γὰρ ὁ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά. τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, ἐὰν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κέκτηταί τις, ὁ μὲν αἰσθόμενος καὶ εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν· οἱ δὲ προσταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια. μὴ πείθοντες δὲ, ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ. ἐάν δέ τις ἀσεβήσας μὴ παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερὸς, εἴτε ἐν ἰδίοις ἱδρυσάμενος, εἴτ' ἐν δημοσίοις θύσας ἱερὰ θεοῖς οἱστισινοῦν, οἰστισινοῦσι, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων, θανάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ, παιδίων ἢ μὴ, κρίναντες νομοφύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες, τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

liquerit, morte ut impurè ſacrificans condemnetur. Puerile verò eſſe vel non, cuſtodes legum judicent, tractóſque ità impios in judicium impietatis reos eſſe declarent.

ἈΛΚΙΒΙΑ΄ΔΗΣ ΔΕΥ΄ΤΕΡΟΣ.

Ἢ

ΠΕΡΙ΄ ΠΡΟΣΕΥΧΗ͂Σ.

Τὰ τοῦ διαλόγου Πρόσωπα,

ΣΩΚΡΑ΄ΤΗΣ, ἈΛΚΙΒΙΑ΄ΔΗΣ.

ALCIBIADES SECUNDUS

Sive

DE PRECATIONE.

Dialogi Perſonæ.

SOCRATES, ALCIBIADES.

Ὦ ἈΛΚΙΒΙΑ΄ΔΗ, ἆρά γε, πρὸς τὸν θεὸν προσευξόμενος πορεύῃ; Α. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚ. Φαίνῃ γέ τι ἐσκυθρωπακέναι τε καὶ εἰς γῆν βλέπειν, ὥς τις συννοούμενος. Α. Καὶ τί ἂν τις συννοοῖτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩΚΡ. Τὴν μεγίστην, ὦ Ἀλκιβιάδη, σύννοιαν, ὥς γέ μοι δοκεῖ. ἐπεὶ, φέρε πρὸς Διὸς, οὐκ οἴει τοὺς θεοὺς, ἃ τυγχάνομεν εὐχόμενοι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἐνίοτε τούτων τὰ μὲν διδόναι, τὰ δ᾽ οὔ; καὶ ἔστιν οἷς μὲν αὐτῶν, ἔστι δὲ οἷς οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩΚΡ. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι πολλῆς προμηθείας γε προσδεῖσθαι, ὅπως μὴ λήσῃ τις αὑτὸν εὐχόμενος μεγάλα κακὰ, δοκῶν δ᾽ ἀγαθά; οἱ δὲ θεοὶ τύχωσιν ἐν ταύτῃ ὄντες τῇ ἕξει ἐν ᾗ διδόασιν αὐτοὶ

DEUMNE, ô Alcibiades, precaturus accedis? A. Et maximè quidem, ô Socrates. SO. Triſtitiam quandam præ te ferre videris, & oculos in terram figere, tanquam aliquid ipſe tecum cogitans. A. At quid cogitem, ô Socrates? SO. Maxima ut mihi videtur: nam dic per Jovem obſecro, nonne putas deos eorum, quæ vel privatim vel publicè precamur, nonnunquã concedere partim, partim negare, atque id his quidem annuere, illis verò minimè? A. Omnino quidem. S. Nonne igitur tibi videtur magna providentia opus eſſe, nè quis ſeipſum fallat, dum magna petit mala, credens bona ſe petere? Deorum autem hic ſit habitus, eaque ratio, ut largiantur, quæ quis poſtulat? quemadmodum Oedipum ferunt obſecrâſſe Deum, de regno paterno, ut filii ferro decernerent. Cúmque ei licuiſſet præſentium tum malorum averſionem poſcere: alia inſuper imprecabatur. Unde ad eum eventum iſta venerunt, atque ex iis alia multa & gravia, quæ referre ſingula nequaquam opus eſt. AL. At tu furentem quidem hominem in exemplum adduxiſti: nam quem putas ſanæ mentis hominem audere talia petere?

II. SOCRAT. Inſanire nonne contrarium eſt ei quod eſt prudentem eſſe? ALC. Prorſus. SOC. Num, ex hominibus, alii prudentes eſſe, alii imprudentes videntur? ALC. Videntur ſanè. SOC. Age itaque conſideremus quinam iſti. Eſſe enim alios quidem imprudentes, alios verò prudentes, nonnullos inſanos, jam convenit. ALC. Convenit. SOCRA. Præterea bene valentes aliqui ſunt. AL. Sunt. SOCRAT. Ægrotantes alii. AL. Omnino. SOC. Non ergo iidem ſunt. ALC. Non certè. SOC. Súntne alii quidam qui neutrum iſtorum patiantur? ALCIB. Nequaquam. SOC. Neceſſe eſt enim hominem vel ægrotare, vel non ægrotare. AL. Videtur. SOC. De prudentia verò & imprudentia idem judicas? ALCIB. Quomodo dicis? SOC. Homi-

ἅ τις εὐχόμενος τυγχάνει; ὥσπερ τὸν Οἰδίπουν αὐτίκα φασὶν εὔξασθαι χαλκῷ διελέσθαι τοὺς υἱεῖς τὰ πατρῷα· ἐξὸν αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπήν τινα εὔξασθαι, ἕτερα πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι κατηρᾶτο· τοιγαροῦν ταῦτά τε ἐξετελέσθη, καὶ ἐκ τούτων ἄλλα πολλὰ καὶ δεινά· ἃ τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; ΑΛΚΙΒ. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ Σώκρατες, μαινόμενον ἄνθρωπον εἴρηκας. ἐπεὶ τίς ἄν σοι δοκῇ τολμῆσαι ὑγιαίνων τοιαῦτ' εὔξασθαι;

II. ΣΩ. Τὸ μαίνεσθαι ἆρά γε ὑπεναντίον σοι δοκεῖ τῷ σωφρονεῖν; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἄφρονες δὲ καὶ φρόνιμοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι εἶναι τινὲς σοί; Α. Εἶναι μέντοι. Σ. Φέρε δὴ, ἐπισκεψώμεθα τίνες ποτ' εἰσὶν οὗτοι. ὅτι μὲν γὰρ εἰσί τινες, ὡμολόγηται, ἄφρονές τε καὶ φρόνιμοι, καὶ μαινόμενοι ἕτεροι. Α. Ὡμολόγηται γάρ. Σ. Ἔτι δὲ ὑγιαίνοντες εἰσὶ τινές; Α. Εἰσίν. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἀσθενοῦντες ἕτεροι; Α. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν οὐχ οἱ αὐτοί. Α. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἕτεροί τινες εἰσὶν οἱ μηδ' ἕτερα τούτων πεπόνθασιν; Α. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἄνθρωπον ὄντα νοσεῖν ἢ μὴ νοσεῖν. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Τί δέ; περὶ φρονήσεως καὶ ἀφροσύνης ἆρά γε τὴν αὐτὴν ἔχεις γνώμην; Α. Πῶς λέγεις; Σ. Δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι ἢ φρόἢ φρόνιμον, ἢ ἄφρονα; ἢ ἔστι τι διὰ μέσου τρίτον πάθος ὃ ἐποίει τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον, μήτε ἄφρονα; Α. Οὐ δῆτα. Σ. Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶ τὸ ἕτερον τούτων πεπονθέναι. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Οὐκοῦν μέμνησαι ὁμολογήσας ὑπεναντίον εἶναι μανίαν φρονήσει; Α. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν καὶ μηδὲν εἶναι διὰ μέσου τρίτον πάθος, ὃ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον μήτε ἄφρονα εἶναι; Α. Ὡμολόγηται γάρ. Σ. Καὶ μὴν δύο γε ὑπεναντία ἑνὶ πράγματι πῶς ἂν εἴη; Α. Οὐδαμῶς. ΣΩΚ. Ἀφροσύνη ἄρα καὶ μανία κινδυνεύει ταὐτὸν εἶναι. Α. Φαίνεται. ΣΩ. Πάντας οὖν ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίημεν. Α. Ναί. Σ. Αὐτίκα, τῶν σῶν ἡλικιωτῶν εἴ τινες τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες, ὥσπερ εἰσί, καὶ τῶν ἔτι πρεσβυτέρων. ἐπεὶ φέρε πρὸς Διός, οὐκ οἴει τῶν ἐν τῇ πόλει ὀλίγους μὲν εἶναι τοὺς φρονίμους, ἄφρονας δὲ τοὺς πολλούς; οὓς δὴ σὺ μαινομένους καλεῖς; Α. Ἔγωγε. ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν χαίροντας ἡμᾶς εἶναι μετὰ τοσούτων μαινομένων πολιτευομένους; καὶ οὐκ ἂν παιομένους, καὶ βαλλομένους, καὶ ἅπερ εἰώθασιν οἱ μαινόμενοι διαπράττεσθαι, πάλαι δίκην δεδωκέναι;

III. Ἀλλ' ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει. Α. Πῶς οὖν ποτ' ἔχει ὦ Σώκρατες;

nem aut prudentem, aut imprudentem, aut tertium præterea velut medium quiddam eſſe oportere putas, quo nec prudens, nec imprudens ſit? ALC. Nihil profectó. SOC. Neceſſe igitur alterum iſtorum pati. ALC. Apparet. SOCR. Recordaris conceſſiſſe te inſaniam prudentiæ contrariam eſſe? ALC. Equidem. SOC. Et medium nullam rem eſſe tertiam quæ hominem nec prudentem, nec imprudentem efficiat? ALC. Conſenſi quidem. SOC. Quinetiam duo eſſe eidem rei contraria quo pacto poſſunt? ALCIB. Nullo. SOCRATES. Imprudentia igitur atque inſania idem eſſe videntur. ALC. Videntur. SOC. Si ergo omnes imprudentes inſanire dixerimus, rectè dicemus. ALCIB. Sanè. SOC. Et ex tuis æqualibus, necnon ætate majoribus ſi qui ſunt imprudentes (uti re vera ſunt) inſanos eſſe. Nonne putas perpaucos eſſe in hac urbe prudentes, imprudentes plurimos, quos inſanos appellas? ALC. Equidem. SOC. An cenſes nos tutos inter hos inſanos ità verſari, quin ab eis percutiamur, ac verberemur, & quæcunque furioſi facere conſuevêre patientes, jamdudum pœnas non fuiſſe daturos?

III. Sed vide, ô beate, ne aliter ſe res habeat. ALC Quo pacto ſe habet, ô Socrates?

Apparet enim non ità eſſe, ut putaram. SOC. Non certè, ut mihi videtur, ſed hoc fortaſſe pacto cogitandum eſt. AL. Quonam? SOC. Dicam tibi. Ponimus aliquos ægrotantes eſſe, necne? ALC. Omnino quidem. SOC. Nunquid neceſſarium opinaris omnem ægrotum cruciari duntaxat podagra, vel febri, vel lippitudine? An etiam ſi nihil iſtiuſmodi patiatur, poſſe tamen aliis morbis affici, cùm multæ ſint morborum ſpecies præter iſtas? AL. Sic mihi videtur. SO. Omnis lippitudo morbus tibi videtur. AL. Mihi certè. SO. Et omnis morbus etiam lippitudo? AL. Non mihi quidem, neſcio tamen quid aſſeram. SO. Si dicenti mihi mentem adhibeas, & ambo ſimul inveſtigemus, ferè quod volumus conſequemur. AL. Adhibeo, quàm maximè poſſum. S. Nonne convenit inter nos lippitudinem omnem eſſe morbum, non omnem tamen morbum lippitudinem eſſe? A. Convenit. S. Et rectè quidem conſenſiſſe videmur. Etenim febricitantes ægrotant omnes, non tamen quicunque ægrotant, etiam febricitant, vel podagra aut lippitudine afficiuntur. Sed omne quidem hujuſmodi communiter morbus eſt: at ii quos Medicos appellamus, differre dicunt illorum curationem; non enim omnes, aut ſimiles ſunt, aut ſimiliter pertractantur, verùm

κινδυνεύει γὰρ οὐχ οὕτως ἔχειν ὥσπερ ᾠήθην. ΣΩ. Οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἀλλὰ τῇδέ πῃ ἀθρητέον. Α. Πῇ ποτε λέγεις; ΣΩ. Ἐγὼ δή σοι γε ἐρῶ. ὑπολαμβάνομεν γέ τινας εἶναι νοσοῦντας· ἢ οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν νοσοῦντα ποδαγρᾶν, ἢ πυρέττειν, ἢ ὀφθαλμιᾶν; ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι, καὶ μηδὲν τούτων πεπονθὼς, ἑτέραν νοσεῖν νόσον; πολλαὶ γὰρ δή πού γε εἰσὶ καὶ οὐχ αὗται μόναι. Α. Ἔμοιγε δοκοῦσιν. ΣΩΚ. Ὀφθαλμία οὖν σοι δοκεῖ, πᾶσα νόσος εἶναι; Α Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ πᾶσα νόσος ὀφθαλμία; Α. Οὐ δῆτα ἔμοιγε ἀπορῶ μέντοι γε πῶς λέγω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ἔμοιγε προσέχῃς τὸν νοῦν, συνιόντε δύο σκεπτομένω, σχεδὸν εὑρήσομεν. Α. Ἀλλὰ προσέχω, ὦ Σώκρατες, εἰς δύναμιν τὴν ἐμήν. Σ. Οὐκοῦν ὡμολογήθη ἡμῖν ὀφθαλμία μὲν πᾶσα, νόσος εἶναι, νόσος μέντοι οὐκ εἶναι πᾶσα, ὀφθαλμία; Α. Ὡμολογήθη. Σ. Καὶ ὀρθῶς γε μοι δοκεῖ ὁμολογηθῆναι. καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν, οὐδὲ ποδαγρῶσιν, οὐδέ γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι· ἀλλὰ νόσος μὲν πᾶν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, διαφέρειν δή φασιν οὓς δὴ καλοῦμεν ἰατροὺς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν. οὐ γὰρ πᾶσαι, οὔτε ὅμοιαι, οὔτε ὁμοίως διαπράττονται, ἀλλὰ

κατ

κατὰ τὴν αὐτῆς δύναμιν ἑκάστη· νόσοι μέντοι πᾶσαί εἰσιν. ὥσπερ δημιουργούς τινας ὑπολαμβάνομεν· ἢ οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς σκυτοτόμους, καὶ τέκτονας, καὶ ἀνδριαντοποιοὺς, καὶ ἑτέρους παμπλήθεις, οὓς τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; ἔχουσι δ' οὖν διειληφότες δημιουργίας μέρη, καὶ πάντες οὗτοι εἰσὶ δημιουργοί· οὐ μέντοι εἰσὶ τέκτονές γε, οὐδὲ σκυτοτόμοι, οὐδὲ ἀνδριαντοποιοί· οἱ σύμπαντες εἰσὶ δημιουργοί. Α. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὕτω μὲν οὖν καὶ τὴν ἀφροσύνην διειληφότες εἰσί· καὶ τοὺς μὲν πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἔχοντας, μαινομένους καλοῦμεν· τοὺς δ' ὀλίγον ἔλαττον, ἠλιθίους τε καὶ ἐμβροντήτους. οἱ δὲ ἐν εὐφημοτάτοις ὀνόμασι βουλόμενοι κατονομάζειν, οἱ μὲν, μεγαλοψύχους, οἱ δὲ, εὐήθεις· ἕτεροι δὲ ἀκάκους, καὶ ἀπείρους, καὶ ἐνεούς. εὑρήσεις δὲ καὶ ἕτερα πολλὰ ἀναζητῶν ὀνόματα. πάντα δὲ ταῦτα ἀφροσύνη ἐστί. διαφέρει δὲ, ὥσπερ τέχνη τέχνης ἡμῖν κατεφαίνετο, καὶ νόσος νόσου. ἢ πῶς σοι δοκεῖ; Α. Ἐμοὶ μὲν οὕτω.

IV. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀπ' ἐκείνου πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἦν γὰρ δή που ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, σκεπτέον εἶναι τοὺς ἄφρονάς τε καὶ φρονίμους, τίνες ποτ' εἰσίν. ὡμολόγητο γὰρ εἶναί τινας· ἢ γὰρ οὔ; Α. Ναὶ ὡμολόγηται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τούτους φρονίμους ὑπολαμβάνεις οἳ

ſecundum vim propriam ſinguli, morbi tamen ſunt omnes. Quemadmodum opifices aliquos eſſe ponimus, nonne? ALC. Prorſus. SOC. Et cerdones, & fabros, ſculptoréſque, & quàm plurimos alios, quos referre ſingulos nihil opus eſt, quive partes opificii diſcretas habent, ac omnes quidem opifices ſunt: non tamen fabri omnes, neque coriarii, neque ſculptores, at cuncti generatim opifices. ALCI. Sic eſt. SOC. Eadem quoque ratione imprudentiam inter ſe plurimi partiuntur, & qui majorem ſortiuntur imprudentiæ partem, inſani furentéſque vocantur: qui verò aliquanto minorem, ſtolidi atque attoniti Qui autem honeſtioribus vocabulis eadem ſignificare volunt, partim quidem magnanimos appellant, partim ineptos: quidam non malos, innocuos, & inexpertos, & ſtupidos. Invenies quoque alia multa nomina, quibus omnibus imprudentia ſignificatur. Diſcrepant autem, ut in ſuperioribus diſcrepare apparuit, ars ab arte, & à morbo morbus. Tibi verò quid videtur? ALCI. Idipſum.

IV. SOC. Sed ut redeamus unde digreſſi ſumus, propoſitum fuit in diſputationis exordio, qui prudentes, quive imprudentes eſſent dijudicare. Convenimus autem tales aliquos eſſe nonne? ALC. Convenimus. SOC. Prudentes exiſtimas quicunque agenda dicendáque cognoſcunt? AL. Equidem. SOCR. Imprudentes eos qui neutra vident? ALCIB. Eos ipſos. SOC. Nonne qui utraque hæc ignorant, ſeipſos latent, & agentes & loquentes quæ non oportet? AL. Apparet. SOC. Ex his hominibus unum, ô Alcibiades, Oedipum eſſe dicebam. Reperies quoque noſtris temporibus plurimos non ira concitos, ut ille, nec qui mala ſe, ſed bona potius exoptare putent. Ille ſiquidem ut non optabat, ità nec putabat Sunt verò nonnulli, qui horum contraria patiuntur. Reor equidem te primum ſi fortè Deus ille ad quem exorandum accedis, ſeſe oculis offerens, te priuſquam aliquid obſecrares, interrogaret, ſatiſne tibi ſit Athenienſium dominatu potiri: quod ſi hoc vile & exiguum quiddam æſtimares, adderet & Græcorum omnium, & ſi viderit te neque iſtis etiam acquieſcere, niſi totius etiam Europæ adjiciat, neque id tantum adjiceret, ſed quum cuperes ut, uno eodémque die ſentirent omnes Alcibiadem Cliniæ filium dominum eſſe, atque ideo hæc tibi concederet omnia: reor inquam ab eo te ingenti cum lætitia rediturum, ac ſi maxima bona eſſes feliciter conſecutus. AL. Arbitror, ô Socrates, & quæcunque alium quiſquis eandem ſortem aſſequeretur, SOC.

ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν καὶ λέγειν; Α. Ἔγωγε. Σ. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρ' οὐ τοὺς μηδέτερα τούτων εἰδότας; Α. Τούτους. ΣΩ. Οὐκοῦν οἵγε μὴ εἰδότες μηδέτερα τούτων, λήσουσιν αὐτοὺς καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας ἅττα μὴ δεῖ; Α. Φαίνεται. ΣΩ. Τούτων μέντοι ἔλεγον, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸν Οἰδίπουν εἶναι τῶν ἀνθρώπων. εὑρήσεις δὲ καὶ τῶν νῦν ἔτι πολλοὺς οὐκ ὀργῇ κεχρημένους, ὥσπερ ἐκεῖνον, οὐδ' οἰομένους κακὰ σφίσιν εὔχεσθαι, ἀλλ' ἀγαθά. ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ οὐδ' ηὔχετο, οὐδ' ᾤετο· ἕτεροι δέ τινες εἰσὶν οἳ τἀναντία τούτων πεπόνθασιν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε, εἴ σοι ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοὶ τύραννον γενέσθαι τῆς Ἀθηναίων πόλεως· εἰ δὲ τοῦτο φαῦλον ἡγήσαιο, καὶ μὴ μέγα τι, προσθείη, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων· εἰ δέ σε ὁρῴη ἔτι ἔλαττον δοκοῦντα ἔχειν, εἰ μὴ καὶ πάσης Εὐρώπης ὑποσταίη σοὶ, καὶ τοῦτο μὴ μόνον ὑποσταίη, αὐθημερεὶ σοῦ βουλομένου ὡς πάντας αἰσθέσθαι ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου τύραννός ἐστιν· αὐτὸν οἶμαι ἄν σε ἀπιέναι περιχαρῆ γενόμενον, ὡς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν κεκυρηκότα. Α. Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, κἂν ἄλλον ὁντινοῦν, εἴπερ τοιαῦτα συμβαίη αὐτῷ. ΣΩ.

Ἀλλὰ μέντοι ἀντί γε τῆς σῆς ψυχῆς οὐδ' ἂν τὴν πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων χώραν τε καὶ τυραννίδα βουληθείης σοὶ γενέσθαι. Α. Οὐκ οἴομαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἄν; μηδέν γέ τι μέλλων αὐτοῖς χρήσεσθαι. Σ. Τί δ' εἰ μέλλεις κακῶς τε καὶ βλαβερῶς χρῆσθαι; οὐδ' ἂν οὕτως; Α. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὔτε τὰ διδόμενα εἰκῇ δέχεσθαί σε, οὔτε αὐτὸν εὔχεσθαι γενέσθαι· εἴ γέ τις βλάπτεσθαι μέλλει διὰ ταῦτα, ἢ τὸ παράπαν τοῦ βίου ἀπαλλαγῆναι. πολλοὺς δ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὅσοι τυραννίδος ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ σπουδάσαντες τοῦτ' αὐτοῖς παραγενέσθαι, ὡς ἀγαθόν τι πράξοντες, διὰ τὴν τυραννίδα ἐπιβουλευθέντες τὸν βίον ἀφηρέθησαν. οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά γε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγενημένα· ὅτε Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων τύραννον τὰ παιδικὰ, ἐρασθέντα τῆς τυραννίδος οὐδὲν ἧττον ἤπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν, ἀπέκτεινε τὸν ἐραστὴν, ὡς τύραννός τε καὶ εὐδαίμων ἀνὴρ ἐσόμενος· κατασχὼν δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας τὴν τυραννίδα, πάλιν αὐτὸς ἐπιβουλευθεὶς ὑφ' ἑτέρων τινῶν ἐτελεύτησεν. ὁρᾷς δὴ ἐκ τῶν ἡμετέρων πολιτῶν (ταῦτα γὰρ οὐκ ἄλλων ἀκηκόαμεν, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες οἴδαμεν) ὅσοι στρατηγίας ἐπιθυμήσαντες ἤδε, καὶ τυχόντες αὐτῆς, οἱ μὲν, ἔτι καὶ νῦν φυγάδες τῆσδε τῆς

Vitam verò tuam, an cum Græcorum omnium, atque etiam barbarorum regione & dominatu commutares? AL. Non ut opinor, quippe cùm nullo modo uſurus eſſem. SOC. Quid ſi uſurus quidem ſis, malè tamen, & cum nocumento? Neque ſic quidem? AL. Non profectò. SOC. Cernis ergo tutum non eſſe, aut quæ offeruntur, temerè acceptare, aut optare, ſiquis propterea incommoda ſubiturus ſit, vel vitam protinus amiſſurus. Multos autem referre poſſemus, qui cùm tyrannidem affectâſſent, dúmque illa potirentur ardenti ſtudio contendiſſent, utpote bonum aliquid adepturi, propter tyrannidem circumventi inſidiis perire. Puto etiam audiviſſe te nonnulla heri ac nudiuſtertius geſta, cùm Archelaum Macedonum tyrannum, tyrannidis amantem delicias, aliquis hujuſcemodi delicias, non minus quàm ille, ſitiens interfecit, ut tyrannus mox beatúſque futurus. Cum verò triduum, aut quatriduum tyrannide potitus eſſet, rurſus ab aliis ex inſidiis & ipſe oppreſſus periit. Ut autem referamus, quæ non ex auditu percepimus, ſed ipſi nos præſentes inſpeximus, vides inſuper ex noſtris civibus quicunque præfecturam exercitus affectantes nacti illam ſunt, partim etiam his temporibus exules oberrare, partim morte damnatos eſſe. Etſi qui forſitan extremis periculis,& timoribus aditis ſtrenuè rem geſſiſſe viſi ſunt, non modo in ipſo exercitu, verùm etiam poſtquam in ſuas ſedes rediêre, non minoribus à ſycophantis & calumniatoribus inſidiis oppreſſi ſunt, quàm ab ipſis hoſtibus, ut plerique illorum optaverint denique ſe privatos vixiſſe potius, quàm cum imperio. Quod ſi pericula & labores hujuſmodi aliquam nobis utilitatem afferrent, profectò hoc ſtudium nonnihil rationis haberet. Nunc verò longè contra res ſe habet. Invenies præterea eodem pacto nonnullos homines, qui filios votis exoptant: at cùm filios adepti ſunt, in calamitates doloréſque maximos incidunt. Nam plerique cùm liberi per omnem ætatem improbi perſeverent, univerſam vitam in mœrore conficiunt. Qui verò probos filios nacti adverſo quodam caſu illis orbantur, nihilominus, quàm ſuperiores illi miſeri ſunt, ut prorſus præoptarent nunquam ſe filios genuiſſe. Et quamvis hæc atque alia multa hujuſmodi manifeſta ſint, rarò tamen inveniretur, qui vel à datis abſtineret: vel ſi orando impetraturus eſſet, votum omitteret. Permulti etiam, neque à quæſita tyrannide, neque à parta prætura, neque ab aliis innumeris, quæ cùm

πόλεως εἰσὶν, οἱ δὲ τὸν βίον ἐτελεύτησαν· οἱ δ' ἄριστα δοκοῦντες αὐτῶν πράττειν, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐλθόντες καὶ φόβων, οὐ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ στρατηγίᾳ, ἀλλ' ἐπεὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κατῆλθον, ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν πολιορκούμενοι πολιορκίαν οὐδὲν ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν· ὥστε ἐνίους αὐτῶν ἔυχεσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ἐστρατηγηκέναι. εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ κίνδυνοί τε καὶ πόνοι φέροντες εἰς ὠφέλειαν, εἶχεν ἂν τινὰ λόγον· νῦν δὲ καὶ πολὺ τοὐναντίον. εὑρήσεις δὲ καὶ περὶ τέκνων τὸν αὐτὸν τρόπον, εὐξαμένους τινὰς ἤδη γενέσθαι, καὶ γενομένων εἰς ξυμφοράς τε καὶ λύπας τὰς μεγίστας καταστάντας. οἱ μὲν γὰρ, μοχθηρῶν διὰ τέλους ὄντων τῶν τέκνων, ὅλον τὸν βίον λυπούμενοι διήγαγον· τοὺς δὲ, χρηστῶν μὲν γενομένων, συμφοραῖς δὲ χρησαμένων, ὥστε στερηθῆναι, καὶ τούτους οὐδὲν εἰς ἐλάττονας δυστυχίας καθεστηκότας ἤπερ ἐκείνους· καὶ βουλομένους ἂν ἀγένητα μᾶλλον εἶναι ἢ γενέσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτων τε καὶ ἑτέρων πολλῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις οὕτω σφόδρα καταδήλων ὄντων, σπάνιον εὑρεῖν ὅστις ἂν ἢ διδομένων ἀπόσχοιτο, ἢ μέλλων δι' εὐχῆς τεύξεσθαι, παύσαιτο ἂν εὐχόμενος. οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε ἂν τυραννίδος διδομένης ἀπόσχοιντο ἂν, οὔτε στρατηγίας, οὐδ' ἑτέρων πολλῶν, ἃ παρόντα

βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελεῖ· ἀλλὰ κἂν εὔξαιντο ἂν γενέσθαι, εἴ τῳ μὴ παρόντα τυγχάνει. ὀλίγον δὲ ἐπισχόντες, ἐνίοτε παλινῳδοῦσιν, ἀνευχόμενοι ἅττ' ἂν τὸ πρῶτον εὔξωνται. ἐγὼ μὲν οὖν ἀπορῶ μὴ ὡς ἀληθῶς μάτην θεοὺς ἄνθρωποι αἰτιῶνται, ἐξ ἐκείνων φάμενοι κακὰ σφίσιν εἶναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῆσιν εἴτε ἀτασθαλίαισιν, εἴτε ἀφροσύναις χρὴ εἰπεῖν,

--ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι.

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ γ' ἂν, ὦ Ἀλκιβιάδη, φρόνιμός τις εἶναι ἐκεῖνος ὁ ποιητὴς, ὃς δοκεῖ μοι φίλοις ἀνοήτοις τισὶ χρησάμενος, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ πράττοντας καὶ εὐχομένους ἅπερ οὐ βέλτιον ἦν, ἐκείνοις δὲ ἐδόκει, κοινῇ ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῶν εὐχὴν ποιήσασθαι. λέγει δὲ πως ὡδὶ,

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ (φησὶ)
καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις
Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ
εὐχομένοις ἀπαλέξειν κέλευε.

ἐμοὶ μὲν οὖν καλῶς δοκεῖ καὶ ἀσφαλῶς λέγειν ὁ ποιητής· σὺ δ' εἴ τι ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ σιώπα.

V. A. Χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, ἐστὶν ἀντιλέγειν πρὸς τὰ καλῶς εἰρημένα· ἐκεῖνο δ' οὖν ἐννοῶ, ὅσων κακῶν αἰτία ἡ ἄγνοια τοῖς ἀνθρώποις· ὁπότε, ὡς ἔοικε, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ ταύτην καὶ πράττοντες, καὶ τό γε ἔσχατον, εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα. ὅπερ οὖν οὐδεὶς οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό

poſſidentur, lædunt potius, quàm proſint, diſcederent, quin potius orarent ſibi illa concedi, ſiquando non adſint. Interdum breve poſt tempus præterita vota damnant, ad contraria recurrentes. Quamobrem vereor equidem, ne homines temerè deos incuſent, quaſi mala ab iis inferantur: ii verò ſeu protervitate quadam, ſive inſipientia ſibiipſis dolores morte acriores pariunt.

Quare prudens mihi videtur poëta ille qui amicis inſipientibus uſus, dum eos videret & agentes & orantes, quæ illis minimè conducebant, cùm tamen eis utilia viderentur, pro omnibus ſic ait: Jupiter rex, optima quidem nobis & voventibus, & non voventibus tribue. Mala autem poſcentibus quoque abeſſe jube. Rectè igitur & cautè loqui poeta mihi videtur: tu verò ſi quid habes in animo, quod adverſus hæc proferas, nè ſileto.

V. ALC. Difficile eſt, ô Socrates, in iis quæ bene dicta ſunt, contradicere. Illud autem cogito, quantorum malorum cauſa ſit hominibus ignorantia: quandoquidem propter hanc nos latet, cùm malè quid agimus, & quod deterrimum eſt, ob eam peſſima nobis quandoque precamur, quod quidem nemo putaret. Sed illud

quilibet opinaretur, poſſe videlicet ſe ſibiipſi non peſſima, ſed optima petere: hoc enim revera execrationis cujuſdam non voti ſimile eſſet. SOCRATES. At fortè, ô optime, diceres quiſpiam te ſimul ac me ſapientior, haud ſatis rectè nos loqui, dum ſic temerè ignorantiam vituperamus, niſi hæc adjiciamus, quænam & quorum ignorantia ſit. Quibuſdam namque certo modo affectis bonum fortè eſt ignorantia, quemadmodum aliis malum. ALC. Quid ais? Eſtne quicquam, quod alicui quomodocunque ſe habenti ignorare aliquando præſtet, quàm cognoſcere? SOC. Mihi ſanè videtur, nunquid & tibi? ALCIB. Non per Jovem. SOC. Enimvero nec illud te adverſus matrem patraſſe unquam velle judicabo, quod Oreſtem, & Alcmæona, & ſiqui tales fuêre, commiſiſſe ferunt. ALCIB. Bene ominare per Jovem, ô Socrates. SOCR. Non decet, ô Alcibiades, eum qui inquit, te nolle ità feciſſe, jubere ut bene ominetur, ſed potius ſi quis contraria diceret. Poſtquam facinus tam horrendum tibi videtur, ut nè pronunciari quidem facilè debeat putas Oreſtem, ſi prudens fuiſſet, & quid bonum ſibi noviſſet, ſcelus tantum auſurum fuiſſe? ALCIB. Non

γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι, αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς κατάρᾳ τινὶ ἀλλ' οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. Σ. Ἀλλ' ἴσως, ὦ βέλτιστε, φαίη ἄν τις ἀνὴρ ὃς ἐμοῦ τε καὶ σοῦ σοφώτερος ὢν τυγχάνει, οὐκ ὀρθῶς ἡμᾶς λέγειν, οὕτως εἰκῇ ψέγοντας ἄγνοιαν· εἴ γε μὴ προσθείημεν τὴν ἔστιν ὧν τε ἄγνοιαν, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθὸν, ὥσπερ ἐκείνοις κακόν. ΑΛ. Πῶς λέγεις; ἔστι γὰρ ὅτιοῦν πρᾶγμα ὁτῳδὴ ὁπωσοῦν ἔχοντι ἄμεινον ἀγνοεῖν ἢ γιγνώσκειν; Σ. Ἔμοιγε δοκεῖ· σοὶ δ' οὔ; ΑΛ. Οὐ μέντοι μὰ Δία. Σ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο σοῦ καταγνώσομαι, ἐθέλειν ἄν σε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα διαπεπρᾶχθαι ἅπερ Ὀρέστην φασὶ καὶ τὸν Ἀλκμαίωνα, καὶ εἰ δή τινες ἄλλοι ἐκείνοις τυγχάνουσι ταὐτὰ διαπεπραγμένοι. ΑΛ. Εὐφήμει πρὸς Διὸς, ὦ Σώκρατες. ΣΩΚΡ. Οὔτοι τὸν λέγοντα, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὡς οὐκ ἂν ἐθέλοις σοὶ ταῦτα πεπρᾶχθαι, εὐφημεῖν δεῖ σε κελεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ εἴ τις τὰ ἐναντία λέγοι· ἐπειδὴ οὕτω σοὶ δοκεῖ σφόδρα δεινὸν τὸ πρᾶγμα, ὥστ' οὐδὲ ῥητέον εἶναι οὕτως εἰκῇ. δοκῆς δ' ἂν τὸν Ὀρέστην, εἰ ἐτύγχανε φρόνιμος ὢν, καὶ εἰδὼς ὅ, τι βέλτιστον ἦν αὐτῷ πράττειν, τολμῆσαι ἄν τι τούτων διαπράξασθαι; ΑΛ. Οὐ

δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε ἄλλον οἶμαι οὐδένα. Α. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Κακὸν ἄρα (ὡς ἔοικεν) ἐστὶν ἡ τοῦ βελτίστου ἄγνοια, καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βέλτιστον. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι; Α. Φημί. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· εἴ σοι αὐτίκα μάλα παρασταίη, οἰηθέντι βέλτιον εἶναι, Περικλέα, τὸν σεαυτοῦ ἐπιτροπόν τε καὶ φίλον, ἐγχειρίδιον λαβόντα, ἐλθόντα ἐπὶ τὰς θύρας, εἰπεῖν εἰ ἔνδον ἐστὶ, βουλόμενον ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐκεῖνον, ἄλλον δὲ μηδένα· οἱ δὲ φαῖεν ἔνδον εἶναι. καὶ οὐ λέγω ἐθέλειν ἄν σε τούτων τι πράττειν· ἀλλ' εἰ, οἶμαι, δόξει σοὶ ὅπερ οὐδὲν κωλύει δή που τῷ γε ἀγνοοῦντι τὸ βέλτιστον, παραστῆναί ποτε δόξαν ὥστε οἰηθῆναι καὶ τὸ κάκιστον ποτὲ βέλτιστον εἶναι. ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ οὖν παρελθὼν εἴσω, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐκεῖνον, ἀγνοήσαις τε καὶ οἰηθείης ἂν ἄλλον εἶναί τινα, ἄρ' ἔτι ἂν αὐτὸν τολμήσαις ἀποκτεῖναι; ΑΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐκ ἄν μοι δοκῶ. ΣΩΚ. Οὐ γὰρ δή που τὸν ἐντυχόντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον ὃν ἤθελες. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν καὶ εἰ πολλάκις ἐγχειρεῖς, αἰεὶ δὲ ἀγνοεῖς τὸν Περικλέα, ὁπότε μέλλεις τοῦτο πράττειν, οὔποτε ἂν ἐπιθοῖο αὐτῷ. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩΚ. Τί δέ; τὸν Ὀρέστην δοκῇς ἄν ποτε τῇ μητρὶ ἐπιθέσθαι,

certè. SOCR. Neque alium ut arbitror ullum. AL. Nullum. SOC. Malum igitur ut videtur ignorantia optimi, & quod optimum eſt ignorare. AL. Mihi ſanè videtur. SOC. Nonne & illi, & cæteris omnibus? AL. Fateor. SOC. Conſideremus præterea & hoc, ſi in mentem tibi melius eſſe putanti, ſubitò veniat, Periclem tutorem atque amicum tuum interficere, ac ſumpto gladio ad fores illius properans interrogares num intus ſit, volens illum duntaxat, nec alium quenquam occidere, domeſtici autem illum intus eſſe reſponderent. Neque dico te quicquam hujuſmodi conari, ſed an videatur tibi, quod quidem nihil prohibet, ignoranti quid ſit optimum, adeſſe poſſe interdum opinionem, ut judices quod eſt peſſimum, nonnunquam optimum eſſe. An non tibi videtur? ALCI. Omnino quidem. SOC. Ergo ſi domum ingreſſus, vidénſque illum non tamen agnoſcas, ſed opineris alium eſſe, num ipſum perimeres? ALC. Non per Jovem, ut mihi videor. SOC. Non enim quem ſors offerret, ſed quem ſtatueras, nonne? ALC. Profectò. SOC. Num & ſi frequenter facinus aggrediare, ſemper autem ignorares Periclem eſſe, unquam in eum irrueres? ALCIB. Nunquam. SOC. Oreſtem verò putas unquam manus illaturum fuiſſe matri;

tri; ſi eam non cognoviſſet? ALC. Non arbitror. SOC. Neque enim ille quæcunque occurreret mulier, nec quamcunque matrem ſuam duntaxat necare decreverat. ALCIB. Sunt hæc vera. SOC. Itaque hominibus ſic affectis & in iiſdem opinionibus involutis, ignorare talia præſtat. AL. Videtur. SOC. Vides jam quòd ignorantia quædam hominibus certo quodam modo diſpoſitis bonum quoddam eſt, non autem, ut tibi videbatur, malum? AL. Apparet.

VI. SOC. Præterea ſi volueris quod deinceps in medium afferetur mirabile dictu, diſcutere, fortè probabile tibi videbitur. AL. Quid iſtud, ô Socrates? SOC. Videtur ſanè cæterarum omnium ſcientiarum poſſeſſio, niſi quis ſcientiam optimi nactus fuerit, rarò quidem prodeſſe, obeſſe plerunque illi qui ſit hujuſmodi ſcientiis præditus. Sic autem conſidera, Nonne neceſſarium tibi videtur, cum aliquid facturi, vel dicturi ſumus, oportere nos prius quidem, vel putare cognoſcere, vel verè cognoſcere quod promptiùs agere & loqui debemus? ALCIB. Mihi planè videtur. SOC. An non rhetores ſtatim cùm vel ſciunt conſulere, vel ſaltem ſcire ſe putant, conſulunt nobis paſſim. ii quidem de bello & pace, illi verò de mœnibus conſtruendis, vel de

εἴγε ὡσαύτως ἠγνόησεν; ΑΛ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. Σ. Οὐ γὰρ δή που οὐδ' ἐκεῖνος τὴν προστυχοῦσαν γυναῖκα, οὐδὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὐτὸς αὑτοῦ. Α. Ἔστι ταῦτα. Σ. Ἀγνοεῖν ἄρα τά γε τοιαῦτα βέλτιον τοῖς οὕτω διακειμένοις, καὶ τοιαύτας δόξας ἔχουσι. Α. Φαίνεται. Σ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι ἡ ἔστιν ὧν γε ἄγνοια, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ κακὸν, ὥσπερ ἄρτι σοὶ ἐδόκει; ΑΛ. Ἔοικεν.

VI. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν εἰ βούλει τὸ μετὰ τοῦτο ἐπισκοπεῖν, ἄτοπον ὂν, ἴσως ἄν σοι δόξειεν εἶναι. Α. Τί μάλιστα, ὦ Σώτες; ΣΩ. Ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κινδυνεύει τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τοῦ βελτίστου κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτά· σκόπει δὲ ὧδε· ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον σοὶ δοκεῖ εἶναι, ὅταν τὶ μέλλωμεν ἤτοι πράττειν ἢ λέγειν, οἰηθῆναι δεῖν πρότερον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχειροτέρως μέλλωμέν τι ἢ λέγειν ἢ πράττειν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩΚ. Οὐκοῦν οἱ ῥήτορες αὐτίκα, ἤτοι εἰδότες συμβουλεύειν, ἢ οἰηθέντες εἰδέναι, συμβουλεύουσιν ἡμῖν ἑκάστοτε· οἱ μὲν, περὶ πολέμου τε καὶ εἰρήνης, οἱ δὲ, περὶ τειχῶν οἰκοδομίας, ἢ καὶ

λιμένων κατασκευῆς. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὅσα δή ποτε ἡ πόλις πράττει πρὸς ἄλλην πόλιν, ἢ αὐτὴ καθ' αὑτὴν, ἀπὸ τῆς τῶν ῥητόρων συμβουλῆς πάντα γίγνεται; ΑΛΚ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩΚΡ. Ὅρα τοίνυν καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, ἂν δυνηθῶ. καλεῖς γὰρ δή που φρονίμους τε καὶ ἄφρονας; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς μὲν πολλοὺς, ἄφρονας· τοὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους; ΑΛ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν πρός τι ἀποβλέπων, ἀμφοτέρους; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸν τοιοῦτο συμβουλεύειν εἰδότα, χωρὶς τοῦ πότερον βέλτιον, καὶ ὅτε βέλτιον, φρόνιμον καλεῖς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐδέ γε, οἶμαι, ὅστις τὸ πολεμεῖν αὐτὸ οἶδε, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον βέλτιον. ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. Σ. Οὐκοῦν, οὐδὲ εἴτις τινὰ ἀποκτιννύναι οἶδεν, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, καὶ φυγάδα ποιεῖν τῆς πατρίδος, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ ὅν τινα βέλτιον; ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Ὅστις ἄρα τι τῶν τοιούτων οἶδεν, ἐὰν μὲν παρέπηται ἡ τοῦ βελτίστου ἐπιστήμη· αὕτη δ' ἦν ἡ αὐτὴ δή που ἥπερ καὶ ἡ τοῦ ὠφελίμου. ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Φρόνιμόν γε αὐτὸν φήσομεν, καὶ ἀποχρῶντα ξύμβουλον καὶ αὐτὸν αὑτῷ καὶ τῇ πόλει· τὸν δὲ μὴ ποιοῦντα, τἀναντία τούτων. ἢ πῶς δοκεῖ; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν οὕτω. ΣΩ. Τί δ' εἴτις ἱππεύειν

portubus præparandis muniendíſque, &, ut ſummatim dicam, quicquid ipſa civitas agit adverſus aliam civitatem, vel ſecum ipſa, rhetorum conſilio perficit? AL. Vera narras. SOC. Vide & quæ ſequuntur, ſi fieri poteſt. Vocas aliquos prudentes, imprudentes alios? ALC. Voco. SOC. Et multos quidem imprudentes, prudentes verò paucos? ALC. Profectò. SOC. Nonne ad aliquid reſpiciens, utroſque nuncupas? AL. Imò. SOC. An eum qui iſta conſulere norit, niſi ſciat docere utrum melius, & quid melius, prudentem dices? ALCIB. Nequaquam. SOC. Neque ut arbitror quicunque pugnare norit, ignoret tamen quando, & quantum melius. ALC. Sic eſt. SOC. Neque ſi quis quempiam perimere ſciat, & pecuniis ſpoliare, ac exulem à patria facere, niſi ſciat etiam quando, & quem melius ſit. ALCIB. Minimè. SOC. Quicunque igitur horum aliquid noverit, modò adſit etiam ſcientia optimi, quæ quidem eadem & utilis ſcientia eſt, hunc fortè prudentem vocabis. ALCIB. Hunc ipſum. SOCRA. Prudentémque ipſum dicemus ſufficientem eſſe ſibi & patriæ conſultorem imprudentem verò contrà: quidnam tibi videtur? ALC. Idem. SOC. Quid autem ſi quis equitare,

aut ſagittare ſciat, vel palæſtram, vel pugillariam. vel aliud quoddam certamen exercere, aut aliud aliquid eorum quæcunque per artem novimus, quo nomine appellas eum qui intelligit quid in arte melius fiat? an non ſecundùm equeſtrem artem equitem, ſecundùm pugillariam pugilem, tibicinariam tibicinem, atque in aliis eodem modo? an ſecus? ALC. Sic certè. SOC. Num tibi videtur, qui horum aliquid intelligit, vir prudens appellandus? an longè adhuc abeſſe? ALC. Longè per Jovem. SOC. Qualem igitur civitatem eam putabis, quæ ex peritis ſagittariis, & tibicinibus, athletíſque, ac cæteris artificibus conſtet, ſint inſuper his quos diximus admiſti militarem callentes artem, & qui ad interimendum prompti, necnon inflati ob civilium rerum adminiſtrationes: deſit autem optimi ſcientia, & qui norit quando, & ad quem unoquoque illorum uti præſtat? ALCIB. Ignobilem, ô Socrates. SOCRAT. Maximè hoc (ut arbitror) diceres, ſi quando cerneres unumquemque illorum ambitioſum, & plurimas ſibi reipubl. partes in hoc occupantem, ut continuò ipſus ſe ſuperet, & plurimum valeat, plu-

ἢ τοξεύειν οἶδεν; ἢ αὖ παλαίειν, ἢ πυκτεύειν; ἤ τι τῆς ἄλλης ἀγωνίας, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν τοιούτων ὅσα τέχνῃ οἴδαμεν; τί καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βέλτιον γιγνόμενον; ἆρ' οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν, ἱππικόν; ΑΛΚ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν δέ γε (οἶμαι) κατὰ τὴν πυκτικὴν, πυκτικόν· τὸν δὲ κατ' αὐλητικὴν, αὐλητικόν. καὶ κατ' ἄλλα δή που ἀνάλογον τούτοις, ἢ ἄλλως πως; ΑΛΚ. Οὐκ· ἀλλ' οὕτω. ΣΩΚ. Δωκεῖ οὖν σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν περὶ τούτων τι ἐπιστήμονα ὄντα, ἄρα καὶ ἄνδρα φρόνιμον εἶναι; ἢ πολλοῦ φήσομεν ἐνδεῖν; ΑΛΚ. Πολλοῦ μέντοι, νὴ Δία. Σ. Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι τοξοτῶν τε ἀγαθῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀθλητῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν; ἀναμεμιγμένων δ' ἐν τούτοις οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν, τῶν τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι; πρὸς δὲ, καὶ ἀνδρῶν πολιτικῶν, πολιτικὸν φύσημα φυσώντων; ἁπάντων δὲ τούτων ὄντων ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης, καὶ τοῦ εἰδότος ὁπότε βέλτιον ἑνὶ ἑκάστῳ τούτων χρῆσθαι, καὶ πρὸς τίνα; ΑΛΚ. Φαύλην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Σ. Φαίης γε ἂν, οἶμαι, ὁπόταν ὁρῴης ἕνα ἕκαστον αὐτῶν φιλοτιμούμενόν τε, καὶ νέμοντα τὸ πλεῖστον τῆς πολιτείας

τούτῳ μέρος,
Ιν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν·

(λέγω δὲ τὸ κατ' αὐτὴν τὴν τέχνην βέλτιστον γιγνόμενον) τοῦ δὲ τῇ πόλει τε καὶ αὐτὸν αὑτῷ βελτίστου ὄντος τὰ πολλὰ διημαρτηκότα, ἅτε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότα. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ἆρ' οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν, φάντες πολλῆς ταραχῆς τε καὶ ἀνομίας μεστὴν εἶναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν; ΑΛ. Ὀρθῶς μέντοι, νὴ Δία.

VII. Σ. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, οἰηθῆναι δεῖν πρότερον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ πράττειν ἢ λέγειν; ΑΛ. Ἐδόκει. Σ. Οὐκοῦν, κἂν μὲν πράττῃ ἅ τις οἶδεν, ἢ δοκεῖ εἰδέναι, παρέπεται δὴ τὸ ὠφελίμως καὶ λυσιτελούντως ἡμᾶς ἕξειν καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛΚ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Ἐὰν δέ γ', οἶμαι, τἀναντία τούτων, οὔτε τῇ πόλει, οὔτ' αὐτὸν, αὑτῷ; ΑΛΚΙΒ. Οὐ δῆτα. Σ. Τί δέ; νῦν ἔτι ὡσαύτως σοὶ δοκεῖ, ἢ ἄλλως πως; ΑΛΚ. Οὐκ· ἀλλ' οὕτω. Σ. Ἆρ' οὖν ἔφησθα καλεῖν τοὺς μὲν πολλοὺς, ἄφρονας, τοὺς δὲ ὀλίγους, φρονίμους; ΑΛ. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε (οἶμαι) ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας; Α. Φαμὲν γάρ. Σ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς μήτε εἰδέναι μηδὲν, μήτε οἴεσθαι εἰδέναι· εἴπερ γε μᾶλλον προθυμήσονται μὲν πράττειν ταῦτα ἅττ' ἂν εἰδῶσιν, ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι. πράτ-

plurimum inquam in illa quidem dominandi arte, in eo verò quòd ſibi & reipublicæ optimum eſt, crebrò hallucinantem, quippe qui opinioni ſine mente crediderit. Cúmque hæc ita ſe haberet, nonne rectè diceremus hanc Rempublicam tumultus quamplurimi iniquitatiſque pleniſſimam? AL. Rectè per Jovem.

VII. SOCRAT. An non neceſſarium nobis viſum fuit, primum quidem putare nos cognoſcere, vel revera cognoſcere hoc quod promptè facturi dicturíve ſumus? ALC. Viſum eſt. SOC. Nonne ſiquis agit quidem quod novit, aut noſſe exiſtimat, addit autem ſcientiam optimi, ſequitur ut utiliter agat, & ſibi, & reipublicæ? AL. Quidni? SOC. Contrà verò nec reipublicæ nec ſibi? ALC. Ità eſt. SOCR. Quid autem? nunc tibi ità videtur, an aliter. ALC. Non aliter. SOC. Dixiſti vocare te plures imprudentes, prudentes pauciores? ALC. Equidem. SOCR. Diximúſne iterum plures ab eo quod eſt optimum, aberrare, utpote qui opinioni abſque mente, ut plurimum conſenſerint? AL. Diximus planè. SOC. Prodeſt igitur multis, neque noſſe quicquam, neque putare ſe noſcere: ſiquidem promptiores erunt ad illa efficienda, quæ vel noſcunt, vel cognoſcere opinantur. Agentes au-

tem, ſibi nocebunt crebriùs, quàm conferent. ALC. Veriſſima loqueris. SOC. Cùm ergo dicebam reliquas omnes ſcientias, ſi abſit ſcientia optimi, obeſſe ſæpius quàm prodeſſe illas habenti, num rectè loqui tunc tibi videbar? AL. Etſi tunc minimè, nunc ſaltem, ô Socrates. SOC. Oportet itaque civitatem & animam, quæ rectè victura ſit, hanc proculdubio complecti ſcientiam: quemadmodum qui ægrotat, medicum: & qui ſine periculo navigare velit, gubernatorem. Nam quo majora animus ſine hac ſcientia circa divitias, vel corporis robur, aut aliud tale conabitur, eo majora ex iis peccata committi neceſſe eſt. Qui verò multis ac variis artibus, & ſcientiis ornatus eſt, ſit autem expers iſtius ſcientiæ, ductus à ſingulis aliis, nonne meritò multa tempeſtate jactabitur? quippe cùm abſque gubernatore oberret in pelago brevi tempore periturus? Huic certè convenire videtur illud poëtæ carmen, quo quendam vituperans, inquit, *Multa quidem noverat: ſed malè noverat omnia.* AL. At verò id poëtæ dictum quorſum attinet? mihi certè nihil videtur propoſito noſtro congruere. SOC. I-

τοῦντες δέ, βλάψεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον ἢ ὠφελήσεσθαι; Α. Ἀληθέστατα λέγεις. Σ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτε γ' ἔφην, κινδυνεύει τόγε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτό, ἆρ' οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Α. Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σ. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι, ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ, ἤ τινος κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν. ὅσῳπερ ἂν μὴ πρότερον ἐπουρείσῃ τὸ τῆς ψυχῆς. ἄνευ γὰρ ταύτης, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ σώματος ῥώμην, ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, τοσούτῳ μείζω ἁμαρτήματα ἀπ' αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς ἔοικε, γίγνεσθαι. ὁ δὲ δὴ τὴν καλουμένην πολυμάθειάν τε καὶ πολυτεχνίαν κεκτημένος, ὀρφανὸς δὲ ὢν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ μιᾶς ἑκάστης τῶν ἄλλων, ἆρ' οὐχὶ τῷ ὄντι δικαίως πολλῷ χειμῶνι χρήσεται; ἅτ' οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου διατελῶν ἐν πελάγει, χρόνον οὐ μακρὸν βίου θέων. ὥστε ξυμβαίνειν μοὶ δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὃ λέγει κατηγορῶν του τινὸς, ὡς ἄρα πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δὲ (φησὶν) ἠπίστατο πάντα. Α. Καὶ τί δή ποτε ξυμβαίνει τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὦ Σώκρατες; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν δοκεῖ πρὸς λόγον εἰρηκέναι. Σ.

Καὶ μάλα γε πρὸς λόγον· ἀλλ' αἰνίττεται, ὦ βέλτιστε, καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ σχεδόν τι πάντες. ἔστι τε φύσει ποιητικὴ ἡ σύμπασα αἰνιγματώδης, καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι. ἔτι δὲ πρὸς τῷ φύσει τοιαύτη εἶναι, ὅταν λάβηται ἀνδρὸς φθονεροῦ τε καὶ μὴ βουλομένου ἡμῖν ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ' ἀποκρύπτεσθαι ὅτι μάλιστα τὴν αὑτοῦ σοφίαν, ὑπερφυῶς δὴ τὸ χρῆμα ὡς δύσγνωστον φαίνεται, ὅ, τι ποτὲ νοοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν. οὐ γὰρ δή που Ὅμηρόν γε, τὸν σοφώτατόν τε καὶ θειότατον ποιητὴν, ἀγνοεῖν δοκεῖς ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν ἐπίστασθαι κακῶς. ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ λέγων τὸν Μαργίτην πολλὰ μὲν ἐπίστασθαι, κακῶς δὲ (φησὶ) πάντα ἐπίστασθαι. ἀλλ' αἰνίττεται, οἶμαι, παράγων τὸ κακῶς μὲν, ἀντὶ τοῦ κακοῦ· τὸ δὲ ἠπίστατο ἀντὶ τοῦ ἐπίστασθαι. γίγνεται οὖν συντεθὲν ἔξω μὲν τοῦ μέτρου, ἔστι δ' ὅ, τι βούλεται, ὡς πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακὸν δὲ ἦν αὐτῷ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. δῆλον οὖν ὅτι εἴπερ ἦν αὐτῷ κακόν τὸ πολλὰ εἰδέναι, φαῦλός τις ὢν ἐτύγχανεν· εἴπερ γε πιστεύειν δεῖ τοῖς προειρημένοις λόγοις. A. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ἢ χαλεπῶς γ' ἂν ἄλλοις τισὶ πιστεύσαιμι λόγοις, εἴπερ μηδὲ τούτοις. Σ. Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ.

VIII. Ἀλλὰ φέρε πρὸς Διός. ὁρᾷς γὰρ δή που τὴν ἀπορίαν ὅση τε καὶ οἵα· ταύτης δέ μοι δοκεῖς καὶ σὺ κεκοινωνηκέναι·

mò quadrat penitus, verum per ænigmata, & hic & cæteri fermè omnes poetæ loquuntur. Eſt enim ipſa natura univerſa poeſis ænigmatum plena, nec quivis eam dignoſcit. Ad hanc illius naturam accedit, quòd ſi quando inſit in homine invido, nolente ſua ſenſa cæteris hominibus revelare, mirum eſt, quàm difficile cognitu ſit, quod poeta ſenſerit. Neque enim Homerum diviniſſimum ſapientiſſimúmque poetam ignoraſſe putes, quòd ſcire malè impoſſibile ſit: ipſe enim eſt qui inquit, Margitem multa quidem ſcire, malè autem ſcire omnia, ſed ænigmate ſenſum occultat, ut arbitror, malè pro malum ponens, ſcit autem pro ſcire: unde compoſitio quædam extra carminis menſuram conficitur: quòd verò ſentit, hoc eſt, Multa quidem ſcivit, ſed malum ſibi fuit hæc omnia ſcire. Patet igitur quòd ſi erat illi malum multa ſcire, ipſe quoque malus erat, ſi qua fides ſupradictis ſermonibus adhibenda eſt. AL. Mihi certè videtur, ô Socrates. Quibus enim verbis crederem unquam, niſi iis credam? SOC. Et rectè quidem tibi videtur.

VIII. Sed age per Jovem, videſne quanta qualiſque ſit in hoc ambiguitas? in hac ipſe verſatus eſſe videris: ſurſum enim deorſúmque jactatus nuſquam ſanè conſiſtis, ſed quod olim aſſeverabas, nunc damnas. Si fortè Deus quem oraturus accedis, oculis ſeſe tuis objiciens, antequam voveas, ità roget, an tibi aliquid ex iis quæ in principio dicta ſunt, habere ſatis ſit, vel tibi licentiam præſtet, quod libeat poſtulandi, quidnam tibi opportunum fore putares? vel acceptare, quæ Deus offerret, vel poſcere? A. Per deos, ô Socrates, quid reſpondeam non habeo: ſed inſanum quiddam mihi videtur, temerè Deum precari, ac diligenter conſiderandum nè quis ſeipſum fallat, mala petens dum bona ſe putat orare, ac paulò pòſt, ut tu dicebas, ad contraria vota ſe transferat. S O C. Nonne prudentior nobis poëta, cujus in principio diſputationis mentionem fecimus, qui precabatur mala etiam ab orantibus abeſſe? A. Mihi videtur. S. Lacedæmonii quoque, ô Alcibiades, ſive hunc poëtam imitantes, ſeu ex ſeipſis animadvertentes, idem votum, tam privatim, quàm publicè ſervant, orantes deos, pulchra cum bonis ſibi tribuere, nec plura illos precari quis audiret. Neque tamen ad hæc uſque tempora minus, quàm cæteri homines felices ſunt. Si-

μεταβαλλόμενος γέ τοι ἄνω καὶ κάτω οὐδ᾽ ὁτιοῦν παύῃ, ἀλλ᾽ ὅπερ ἂν μάλιστα σοὶ δόξῃ, τοῦτο καὶ ἐκδεδυκέναι αὖ, καὶ οὐκέτι ὡσαύτως δοκεῖν. εἰ οὖν σοί γέ τι καὶ νῦν ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοὶ ἐκείνων τι γενέσθαι ὧνπερ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐλέγετο, εἴτε καὶ αὐτῷ σοι ἐπιτρέψειεν εὔξασθαι, τί ποτ᾽ ἂν οἴει ἢ τῶν παρ᾽ ἐκείνου διδομένων λαμβάνων, ἢ αὐτὸς ἐπευξάμενος γενέσθαι, τοῦ καιροῦ τυχεῖν; A. Ἀλλὰ, μὰ τοὺς θεοὺς, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔχοιμοι σοὶ εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μάργον τι μοὶ δοκεῖ εἶναι, καὶ ὡς ἀληθῶς πολλῆς φυλακῆς, ὅπως μὴ λήσῃ τις αὐτὸν εὐχόμενος μὲν κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά· ἔπειτ᾽ ὀλίγον ἐπισχὼν, (ὅπερ καὶ σὺ ἔλεγες) παλινῳδῇ, ἀνευχόμενος ἅττα τοπρῶτον εὔξηται. Σ. Ἆρ᾽ οὖν οὐχὶ εἰδώς τι πλεῖον ἡμῶν ὁ ποιητὴς, οὗ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἐπεμνήσθην, τὰ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν ἐκέλευσεν. A. Ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ. Σ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν ποιητὴν ἐζηλωκότες, εἴτε καὶ αὐτοὶ οὕτως ἐπεσκεμμένοι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἑκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὔχονται, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι κελεύοντες αὖ σφίσιν αὐτοῖς, πλεῖον δ᾽ οὐδεὶς ἂν ἐκείνων εὐξαμένων ἀκούσειε. τοιγαροῦν εἰς τὸ παρῆκον τοῦ χρόνου καὶ οὐδένων ἧττον εὐτυχεῖς εἰσὶν ἄνθρωποι. εἰ

δι' ἄρα καὶ συμβέβηκεν αὐτοῖς ὥστε μὴ πάντα ἐυτυχεῖν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐκείνων ἐυχήν· ἐπὶ τοῖς θεοῖς δ' ἐστὶν, οἶμαι, ὥστε καὶ διδόναι ἅπερ ἄν τις ἐυχόμενος τυγχάνῃ, καὶ τἀναντία τούτων.

IX. Βούλομαι δέ σοι καὶ ἕτερόν τι διηγήσασθαι, ὅποτε ἤκουσα πρεσβυτέρων τινῶν· ὡς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις διαφορᾶς γενομένης, συνέβαινεν αἰεὶ τῇ πόλει ἡμῶν ὥστε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὁπόταν μάχη γένοιτο, δυστυχεῖν, καὶ μηδέποτε δύνασθαι κρατῆσαι. τοὺς οὖν Ἀθηναίους ἀγανακτοῦντας τῷ πράγματι, καὶ ἀπορουμένους τίνι χρὴ μηχανῇ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, βουλευομένοις αὐτοῖς δοκεῖν κράτιστον εἶναι, πέμψαντας πρὸς Ἄμμωνα, ἐκεῖνον ἐπερωτᾶν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τάδε, καὶ ἀνθ' ὅτου ποτὲ Λακεδαιμονίοις οἱ θεοὶ μᾶλλον νίκην διδόασιν ἢ σφίσιν αὐτοῖς· οἱ πλείστας (φάναι) μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν, ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδένες ἄλλοι· πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἂν ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξύμπαντες Ἕλληνες. Λακεδαιμονίοις δὲ (φάναι) οὐδέποτ' ἐμέλησεν οὐδὲν τούτων· ἀλλ' οὕτως ὀλιγώρως διάκεινται πρὸς τοὺς θεοὺς, ὥστε καὶ ἀνάπηρα θύουσιν ἑκάστοτε, καὶ τἄλλα πάντα οὐκ ὀλίγως ἐνδεεστέρως τιμῶσιν ἤπερ

quid autem illis unquam minus proſperè ſucceſſit, non eſt oratio illorum in cauſa, quandoquidem in diis eſt, ut arbitror, quæ precamur, tribuere, vel contrà.

IX. Volo inſuper aliud quiddam tibi referre, quod aliquando à ſenioribus quibuſdam accepi. Dicebant enim ſemper civitati noſtræ accidiſſe, ut quotieſcunque bellum Athenienſes cum Lacedæmoniis gererent, noſtri tum terra, tum mari infortunati eſſent, nec victores unquam redirent. Qua re indignatos Athenienſes, cùm non haberent qua arte tantam calamitatem vitarent, decreviſſe Ammonem conſulere, quam ob cauſam dii Lacedæmoniis potius, quàm Athenienſibus victoriam largirentur, cùm ipſi tamen ſacrificia tum plura, tum decentiora, quàm reliqui Græcorum offerrent, ſimulacris doniſque templa ſic ornantes, ut nulli alii, pompáſque quotannis ſumptuoſiſſimas, & venuſtiſſimas celebrarent, & omni ſumptu, qui ad rem divinam ſpectat, cunctis Græcis magnificentiores exiſterent, cum Lacedæmoniis nulla eſſet iſtorum cura, adeò circa divinum cultum parcis, ut animalia mutilata paſſim mactarent, & in aliis omnibus ceremoniis longè admodum parcioribus, quàm

Athenienſes, cùm tamen opum magnitudine à nobis non ſuperentur. Poſteaquam hæc dixiſſet nuncius, interrogans quo pacto à præſenti calamitate liberari poſſent, non multa ad hæc reſpondiſſe prophetam: Deum enim non permittere: accerſito verò Athenienſium legato in hunc modum fuiſſe locutum. Hæc dicit Ammon, placere magis Lacedæmoniorum ſibi acclamationem, quàm reliquorum Græcorum ſacra omnia: nec plura iis reſpondiſſe. Acclamationem verò nullam prorſus, aliam Deus mihi dixiſſe videtur, quàm illorum preces; etenim revera permultum illæ à cæteris differunt.

X. Reliqui namque Græci partim auratis cornibus boves ſacrificantes, partim donariis egregiis templa ornantes, quæcunque occurrunt, ſeu bona, ſive mala, à Diis petunt. Dii verò cùm illos imprecantes audiunt, ditiſſimas illorum pompas, & ſacrificia non acceptant. Quamobrem diligenter conſiderandum mihi videtur, quid dicendum ſit, quidve non dicendum. Invenies quoque apud Homerum alia horum ſimilia. Inquit enim Trojanos, cùm ſuburbanum ædificium molirentur, dicare diis immortalibus pretioſa ſacrificia centum boum: nidorem verò ex littore ſuavem, ad cœlum uſque ventis

ἡμεῖς, οὐδὲν ἐλάττω χρήματα κεκτημένοι τῆς ἡμετέρας πόλεως. ἐπειδὴ εἰρηκέναι ταῦτά τε, καὶ ἐπερωτῆσαι τί χρὴ πράττοντας αὐτοὺς τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀποκειθῆναι τὸν προφήτην (τὸν γὰρ θεὸν οὐκ ἐᾶν δηλονότι) καλέσαντα δὲ αὐτὸν, Ἀθηναίοις, φάναι, τάδε λέγει Ἄμμων· φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά, τοσαῦτα εἰπεῖν, οὐκέτι περαιτέρω. τὴν γοῦν εὐφημίαν οὐκ ἄλλην τινὰ μοὶ δοκεῖ λέγειν ὁ θεὸς, ἢ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. ἔστι γὰρ τῷ ὄντι πολὺ διαφέρουσα τῶν ἄλλων.

X. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ μὲν χρυσόκερως βοῦς παραστησάμενοι, ἕτεροι δ' ἀναθήμασι δωρούμενοι τοὺς θεοὺς, εὔχονται ἅττ' ἂν τύχῃ ταῦτα, ἐάν τε ἀγαθὰ, ἐάν τε κακά. βλασφημούντων οὖν αὐτῶν ἀκούοντες οἱ θεοὶ, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας. ἀλλὰ δοκεῖ μοι πολλῆς φυλακῆς δεῖσθαι καὶ σκέψεως, ὅ, τι ποτὲ ῥητέον ἐστὶ καὶ μή. εὑρήσεις δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἕτερα παραπλήσια τούτοις εἰρημένα. φησὶ γὰρ τοὺς Τρῶας ἔπαυλιν ποιουμένους,

Ἔρδειν ἀθανάτοισι τελειέσσας
ἑκατόμβας·
τὴν δὲ κνίσαν ἐκ τοῦ πεδίου τοὺς ἀνέμους φέρειν -οὐρανὸν εἴσω,

Ηδεῖαν

Ἤδειαν· τῆς δ' οὔ τι θεοὺς μάκαρας δατέεσθαι,
Οὐδ' ἐθέλειν. μάλα γάρ σφιν ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρή,
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.

ὥστε οὐδὲν αὐτοῖς προὔργου ἦν θύειν τε καὶ δῶρα τελεῖν μάτην, θεοῖς ἀπηχθημένους. οὐ γὰρ (οἶμαι) τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῶν θεῶν, ὥστε ὑπὸ δώρων παράγεσθαι, οἷον κακὸν τοκιστήν. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐήθη λόγον λέγομεν, ἀξιοῦντες Λακεδαιμονίων ταύτῃ περιεῖναι. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοί, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχήν, ἄν τις ὅσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνῃ. πολλῷ μᾶλλον, οἶμαι, ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας· ἃς οὐδὲν κωλύει πολλὰ μὲν εἰς θεούς, πολλὰ δ' εἰς ἀνθρώπους ἡμαρτηκότας, καὶ ἰδιώτην καὶ πόλιν, ἔχειν ἂν ἕκαστον ἔτος τελεῖν. οἱ δέ, ἅτε οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἁπάντων τούτων, ὥς φησιν ὁ θεὸς καὶ θεῶν προφήτης. κινδυνεύει γοῦν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως τετιμῆσθαι. φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι, οὐκ ἄλλοι τινές εἰσιν ἢ τῶν εἰδότων ἃ δεῖ πράττειν καὶ λέγειν, καὶ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους.

extolli: ſed beatos Deos illo minimè veſci, quippe quibus Ilion, & Priamus,& Priami populus odio eſſet. Itaque nil Trojanis proderat, cùm adverſos Deos haberent, ſacra ac munera temerè illis offerre. Neque enim ejuſmodi eſt Dei natura, ut ducatur,munerib. quemadmodum improbus fœnerator. Sed nos nimium deliramus, ſiquando nos Lacedæmoniis propter munera acceptiores Deo eſſe ducimus. Etenim grave eſſet, ſi Deus ad donaria & ſacrificia noſtra reſpiceret potius, quàm ad animum, utrum juſtus ſanctúſque ſit. Ad quem equidem Deum arbitror multo magis attendere, quàm ad multi ſumptus pompas atque ſacra, quæ nihil prohibent eum, qui multa in Deum hominéſque peccaverit, ſeu privatus ſit, ſive reſpub. ſingulis annis perficere. Deus autem utpote à muneribus incorruptus, ſpernit hæc omnia, ut ipſe ejuſque propheta prædixit. Unde perſpicuum eſt, & apud Deum, & apud homines ſanæ mentis, juſtitiam, & prudentiam præcipuè honorari. Prudentes autem juſtique ſunt, qui ſciunt, quæ erga deum, & homines agere atque dicere deceat.

XI. Cupio tamen ex te audire, quid in iis ipſe ſentias. A. Mihi verò ô Socrates, haud ſecus, quàm tibi ac Deo videtur:

XI. Βουλοίμην δ' ἂν καὶ σοῦ πυθέσθαι ὅ, τι ποτὲ ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα. Α. Ἀλλ' ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ᾗπερ σοί τε καὶ neque enim fas eſſet à Deo me diſſentire. SOC. Recordaris dixiſſe te in plurima dubitatione diſcriminéque verſari, nè teipſum falleres, cùm mala quandoque pro bonis optares? A. Memini. SOC. An vides non ſatis tutum tibi eſſe ad orandum pergere, nequando te Deus audiens imprecantem iſta tua ſacrificia renuat, aliud verò quiddam fortuitum reportes? Mihi ergo videtur operæ pretium eſſe quietem agere: nam oratione Lacedæmoniorum propter magnanimitatem, id enim nomen honeſtiſſimum eſt omnium, quibus inſipientia ſignificatur, non exiſtimo uti te velle. Quare neceſſe eſt expectare, donec diſcatur quemadmodum ad Deum, atque ad homines habere ſe deceat. A. Quando erit, ô Socrates, & quis præceptor? Jucundiſſimè enim hunc hominem, quiſquis erit, agnoſcam. SOC. Hic eſt cui tu curæ es. Verùm mihi videtur, quemadmodum Diomedi Minervam inquit Homerus ab oculis nebulam abſtuliſſe, ut diſcerneret Deum ab homine, ſic & ab animo tuo prius oportere caliginem, qua nunc offunditur, auferre: deinde illa propius admovere, per quæ ſeu bonum quid ſit, ſive malum, dignoſcas: nunc enim impos eſſe videris. A. Auferat

τῷ θεῷ. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰκὸς εἴη ἀντίψηφον ἐμὲ τῷ θεῷ γίγνεσθαι. Σ. Οὐκοῦν μέμνησαι ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ φάσκων εἶναι, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν εὐχόμενος κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά; Α. Ἔγωγε. Σ. Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλές σοι ἐστὶν ἐλθεῖν πρὸς τὸν θεὸν εὐξομένῳ, ἵνα μηδ' ἂν οὕτω τύχῃ, βλασφημοῦντός σου ἀκούων, οὐθὲν ἀποδέξηται τῆς θυσίας ταύτης, τυχὸν δὲ καὶ ἕτερόν τι προσαπολαύσῃς; ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ κράτιστον εἶναι ἡσυχίαν ἔχειν. τῇ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων εὐχῇ, διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν (τοῦτο γὰρ κάλλιστον τῶν ἐν ἀφροσύνῃ γε ὀνομάτων,) οὐκ ἂν οἶμαί σε ἐθέλειν χρῆσθαι. ἀναγκαῖον οὖν ἐστι περιμένειν ἕως ἄν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι. Α. Πότε οὖν παρέσται ὁ χρόνος οὗτος, ὦ Σώκρατες; καὶ τίς ὁ παιδεύσων; ἥδιστα γὰρ ἂν μοι δοκῶ ἰδεῖν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστιν. ΣΩΚΡ. Οὗτός ἐστιν ᾧ μέλει περὶ σοῦ. ἀλλὰ δοκεῖ μοι, ὥσπερ τῷ Διομήδει φησὶ τὴν Ἀθηνᾶν Ὅμηρος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφελεῖν τὴν ἀχλὺν,

Ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι ἠμὲν θεὸν
ἠδὲ καὶ ἄνδρα,

οὕτω καὶ σοὶ δεῖν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πρῶτον ἀφελόντα τὴν ἀχλὺν, ἣ νῦν παροῦσα τυγχάνει, τοτηνικαῦτ' ἤδη προσφέρειν δι' ὧν μέλλεις γνώσεσθαι ἠμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἂν μοι δοκῇς δυνηθῆναι. Α. Ἀφαιρείτω,

εἴτε βούλεται, τὴν ἀχλύν, εἴτε ἄλλό τι. ὡς ἐγὼ παρεσκεύασμαι, μηδὲν ἂν φεύγειν τῶν ὑπ' ἐκείνου προσταττομένων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· εἴγε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνος θαυμαστὴν ὅσην περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει. ΑΛΚ. Εἰς τότε τοίνυν καὶ τὴν θυσίαν ἀναβάλλεσθαι κράτιστον εἶναί μοι δοκεῖ. ΣΩΚ. Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ἀσφαλέστερον γάρ ἐστιν ἢ παρακινδυνεύειν τοσοῦτον κίνδυνον. Α. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Σώκρατες; καὶ μὴν τουτονὶ τὸν στέφανον, ἐπειδή μοι δοκεῖς καλῶς συμβεβηκέναι, σοὶ περιθήσω· τοῖς θεοῖς δὲ καὶ στεφάνους καὶ τἆλλα πάντα τὰ νομιζόμενα τότε δώσομεν, ὅταν ἐκείνην, τὴν ἡμέραν ἐλθοῦσαν ἴδω. ἥξει δ' οὐ διὰ μακροῦ, τούτων θελόντων. ΣΩΚ. Ἀλλὰ δέχομαι καὶ τοῦτο, καὶ ἄλλο δὲ ἄν τι τῶν παρὰ σοῦ δοθέντων ἡδέως ἴδοιμι δεξάμενον ἐμαυτόν. ὥσπερ δὲ καὶ ὁ Κρέων Εὐριπίδῃ πεποίηται τὸν Τειρεσίαν ἰδὼν ἔχοντα τὰ στέφη, καὶ ἀκούσας ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπαρχὰς αὐτὸν εἰληφέναι, διὰ τὴν τέχνην, Οἰωνὸν ἐθέμην, φησί, καλλίνικα στέφη. ἐν γὰρ κλύδωνι διακείμεθα, ὥσπερ οἶσθα σύ· οὕτω δὴ κἀγὼ παρὰ σοῦ τὴν δόξαν ταύτην οἰωνὸν τίθεμαι. δοκῶ δέ μοι οὐκ ἐν ἐλάττονι κλύδωνι τοῦ Κρέοντος εἶναι, καὶ βουλοίμην ἂν καλλίνικος γενέσθαι τῶν σῶν ἐραστῶν.

ſeu nebulam ille velit, ſive quodcunque aliud. Etenim paratus ſum nihil penitus prætermittere, quod ille præceperit, quiſquis denique ſit, modò ipſe ſim melior evaſurus. S. Atqui ille mirum in modum tibi providet. A. In illud itaque tempus hoc ſacrificium differre optimum fore cenſeo. SOC. Et rectè quidem: tutius enim eſt, quam tanto periculo te ſubjicere. A. Sic eſt, ô Socrates. Interea tamen quoniam mihi boni conſuluiſſe videris, hanc tibi coronam imponam. Diis autem & coronas, & reliqua omnia quæcunque decet, tunc demum offeremus, cùm diem illam adventaſſe cognovero. Adventabit autem quamprimum, Diis volentibus. SOC. Accipio & hoc, & quodcunque datum abs te mihi præterea fuerit libenter video, cùm abs te accepi. Quemadmodum verò Creon apud Euripidem videns Tireſiam coronatum, & audiens primitias coronam propter artem à militibus accepiſſe, ait, Augurium eſſe ducebam triumphales coronas, in tempeſtate enim verſamur, ut ipſe noſti: ſic ego hanc abs te coronationem augurium eſſe duco. Videor autem mihi non minori, quàm Creon tempeſtate jactari, ſtudeóque omnium amicorum tuorum victor abire.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

256.
128

12 8|5)128(8
15 120
8